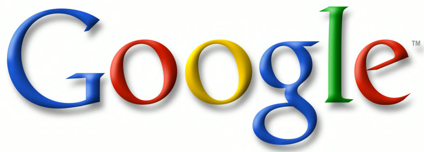
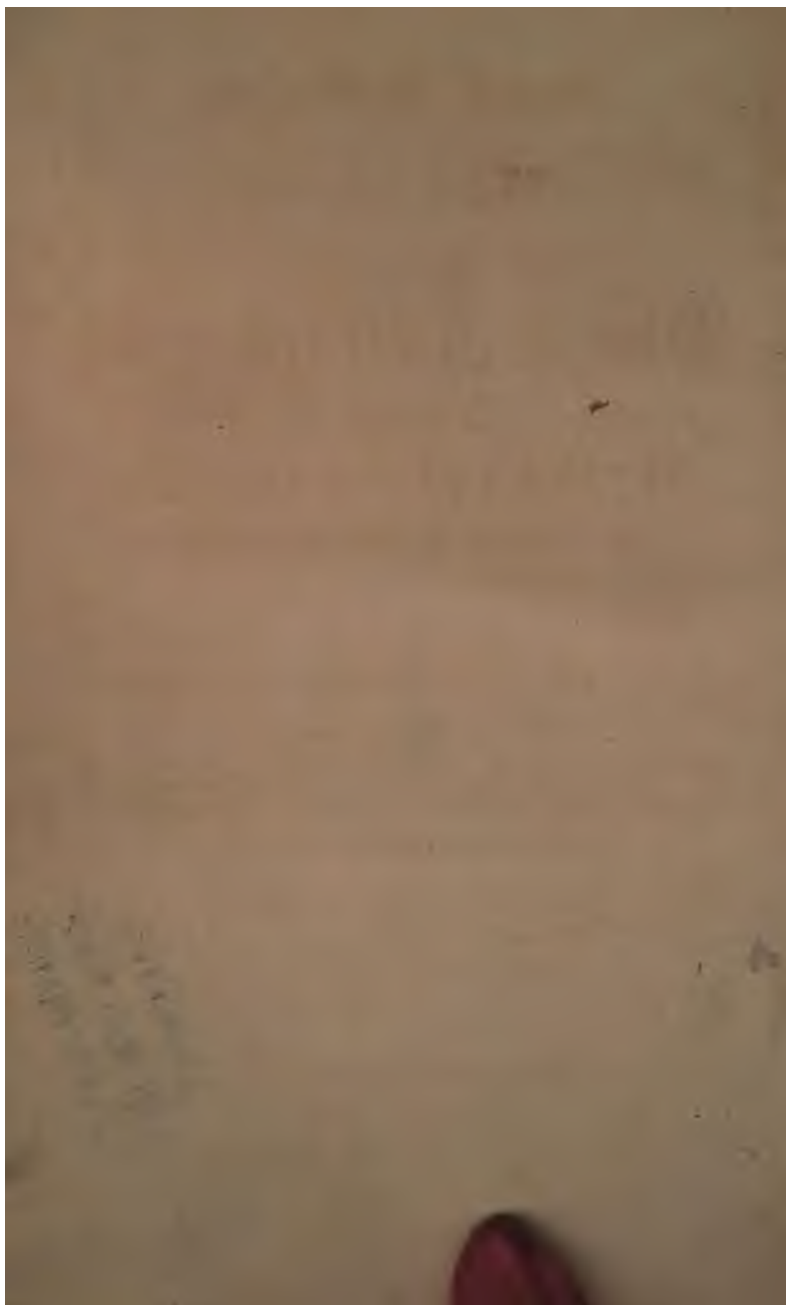

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

Jana Kořjnka,

welebného kněze z Towaryšstwa Gežjssowa, l. P. 1675 w Praze na swětlo wysslé,

Staré Paměti Kuttnohorské,

w dwadcjti

drahých rudnjch kamenjch

(gimž hornjci Handsstány řjkagj)
wyobrazené a wypodobněné;
nynj
s přjnáležegjcjmi rytinami obnowené a pooprawené wydal

Jozef Fr. Dewotý,
čestný Kanownjk na Wyssehradě w Praze, biskupský Notař, spoluaud Národnjho Museum, a Farář Sedlecký.

Dulce est inter majorum versari habitacula, et veterum dicta factaque recensere memoria, atque eorum inhaerere gratia.
Hegesippus l. 3. c. [illegible]

W Praze 1831.
Wytisstěné w knjžecj arcibiskupské knihtiskárně u Josefa Fetterlowé w Semináři.

Cum multum intersit humani generis, ne pereant illa, quae viri eruditione et sapientia praestantes monumentis prodiderunt, tum in historia hôc inprimis locum habet. Nam, ut universae intercciderent literae, doctrinaque omnis ex hominum mentibus deleretur: non propterea posteritas fraudaretur, pulcherrima eorum cognitione, quae ad rationis disciplinam vel rerum naturam, vel rerum scientiam pertinerent. Quippe superesset nihilominus miranda mundi compages, et mortalium societas, ut utriusque contemplator animus hominis, qui ex rebus se se in vita offerentibus, sensim deveniret, ad notitiam artium et scientiarum, quam magistri veteres tradiderunt. Longe vero aliter cum historia est comparatum. Nam si omnis ea semel obliteraretur, non magis humana instaurari posset industria, quam studio cujusquam re nunc ipsa potest [bimonis vita. Quare suis licet honos constare semper socraticis debet chartis, praecipue tamen vota ejusmodi fieri competit, ut qui res gestas literis signarunt, aeternum vigeant, floreantque.

Gerardus Joan. Vossius
in opere Apostolico Epist. VIII.

Obsah

Stránka

Urozeným, Wysoce Učeným,
Slowutné a mnoho wzácné poctiwosti
Pánům
Slawného Magistrátu na Horách Kuttnách
cjs. král. Panu Csepmistru.
Panu
Hynkowi Trögrowi
z Königinberků
a Panům Spolu Rádnjm:
Panu Karlowi Pecowi, Panu Jozefowi Krtčanowi, Panu Emanuelowi Janečkowi, Panu Františkowi Wintikowi, Panu Wawřinci Morawcowi, Panu Janowi Wolfowi, gakož i Panu Tagemnjkowi, Florianowi Daničkowi

Srdečnau uctiwostj
obětowáno.

Urozenj, Wysoce Učenj,

Slowútné a mnoho wzácné Poctiwosti Páni! Páni laskawě Přjzniwj!

Nepochybugi, že o tom dobře wěděti můžete, bez pochyby mnohokráte sami čjsti a slyssetí gste ráčili, co gsau mnozj slawnj mužj a spisowatelé kronyk o swobodném městě Hor Kutten pro paměť na swětlo wydali, gakž toho spisy a znamenité knihy od dáwných časů pilně shledané a zanechané, tak latinské gako české nám dotwrzugj a ukazugj.

Kteřjž wssickni, z rukopisů, tiskem dáwno wydaných kněh, hodnowěrných předků swých následugjce, ačkoli mnoho o Hoře Kuttné psali, wssak w tom we wssem, swůg rozum k rozsauzenj potomkům podáwali, tak že ne to, co by se gim a mozku gegich widělo, na swětlo wydáwali, ale to, co gest prawdiwého a hodnowěrného přigali, schwálili a gen na tom gsau přestali.

W tom pak we wſſem pěkný řád i potomci zachowáwali, a geſſtě až do těchto let zachowáwagj, gakž toho giné znamenité mnoho platné a užitečné ſpiſy doſwědčugj; z kterýchžto ſpiſů, co před ſty lety byl, to w prawdě ſe poznáwá a rozumem pochopuge. Geſtli že pak očima na ſwěta kraginy popatřjme, na králowſtwj a mnohá knjžetſtwj pohledjme, gaká znamenitá kráſná, weliká a nákladně ozdobená ſtawenj, a koſtely ſpatřjme, kteřjžto předně ke cti a chwále neyblahoſlaweněgſſj Trogice ſwaté nerozdjlné, potom ku poctiwoſti ſwatým wywoleným Božjm wyſtaweni gſau. K těm pak z láſky křeſtanſké, gak cjſařowé řjmſſtj tak králowé křeſtanſſtj a mnozj ginj pobožnj lidé, welká a znamenitá nadánj gſau učinili, a to wſſe k tomu konci, aby wěrnj křeſtané tjm lépegi a wolněgi chwály a ſlužby božj, cjrkewnj řády, obyčege koſtelnj w těch mjſtech mohli wykonáwati; což wſſecko Wy Urozenj Wyſoce Učenj a Slowútnj Páni! poněwadž mnohé kraginy ſwěta pro=

gĕti, a wjce nežli gá mohu oznámiti, očitĕ spatřiti gste ráčili.

Tak wsse we Wassj mnohowážené obci cjsařowé a králowé křesťanssti i předkowé wassi milj tak pobožnĕ činili, prostranné a nesmjrným nákladem mistrné chrámy ke cti a chwále Pánu Bohu wystawĕli; za což gim Bůh na Horách střjbrných pracugjcjm, welice požehnáwal, o čemž Wysoce Učený muž a Welebný kněz z towaryšstwa Ježjssowa, Jan Kořjnek w l. Páně 1675 w knjžce giž dáwno wzácné pod názwem Staré pamĕti Kuttno-Horské prawj, a Urozeným Wysoce Učeným Slowutné a mnoho wzácné poctiwosti Pánům gak Geho M. cjs. král. Rychtáři a Pánu Primátorowi, tak wssem spolu Rádugjm, gako i celé a mnoho wážené Obci král. swobodného Hornjho mĕsta na Horách Kuttnách připsal.

Aby tato knjžka před dáwnými lety wůbec wydaná, byla známa a wĕdoma, za dobré a slussno mi se widĕlo, abych tuto sprostau a gistĕ užitečnau podlé mé

gessitě wydati mjnjm, se nakloní, těsse se swým dobrým swědomjm, že w powolánj tomto předně cti a sláwy Božj, potom obecného dobrého wssech wěrných Čechůw, wzdělánj i rozhogněnj gazyka česského wyhledáwám; a mage naděgi, že ctnj, dobřj, upřjmnj a učenj lidé, přigmau to obemne ochotně a wděčně, mne i potom dále přjwětiwostj a láskau swau (pokudž by mně hodného býti uznali) podporowati a k wětssjm i užitečněgssjm pracem ponaukati budau.

Ale zanechám té žaloby a w krátkosti přednesu, gaká mnau přjčina pohnula, abych Staré paměti Kuttnohorské poněkud podlé možnosti sem a tam (ač w tom přebeſſlém pořádku) předělal, a znowa s mladssjmi, kteřjž snad o nich ne mnoho slýchali, seznámil, a potomstwu tissnuté zanechal. Když teď od několika drahně let, této knjžky pracj, welebného kněze Jana Kořjnka l. 1675. wydané, na prodagi se nenacházelo, a negedni dobřj mužj gj sobě žádali, i radili, abych pro budaucj paměť nowé wydánj obstaral, a w nj paměti poznamenané obnowil; daw se namluwiti, umjnil gsem, pokudž mi možné, i tau pracj a nákladem, takauž službu rozmilým wlastencům a sausedům swým milým učiniti. A nemage na ten čas dosti možnosti, musil gsem dle swého skrowného důchodu, poněkud přináležegjcj rytiny opatřiti, na to o tisk se postarati.

Že pak časem lidé netoliko w mrawjch a powahách swých, nýbrž i w řeči častokráte se měnj, tak že w oněch býwagi horssi, w této bystřegssj a lepssj (nebo lidé k porussenj swého wždycky wjce o to pečugj, aby pěkně a krásně mluwili, nežli

aby se sslechetnostj, a chwalitebnými mrawy ozdobowali, u-
waš gsem zapotřebj, aby Kořjnek w tom oděwu na gewo
wyssel, w kterémžby ho nyněgssj Čechowé poznati mohli;
poněwadž ale hornjčných slow w Kořjnkowě knjžce mnoho
přicházj, kterým by laskawý čtenář newyrozuměl; pročež na
swých wlastnjch mjstech, kde se které namátlo, negenom gsem
wyswětlil, nýbrž také we zwlásstnjm poznamenánj přeložil,
aby co porůznu ležj, se zběžně nagjti mohlo, a pokud snad
některé bez wýkladu zůstalo, aspoň tuto k wyloženj přisslo.

Tento regstřjk wssak wssech hornických slow neobsahu-
ge, ačkoliw gakž neywlastněgi možné bylo, rozmnožen gest,
ale těch toliko se dotýká, která w této knjžce se nacházegj.

Gestli že gsem toho dowedl, což mi w umyslu bylo, a
k čemuž gsem směřowal, o tom nechť rozumněgssj žsaud swůg
wydagj; paklit gsem i gá w čem pochybil, z čehož se newy-
tahugi; dobřj w dobré mi obrátj, a upřjmnau wůli přigmau
za dostatečný skutek. Znagj to učenj, kteřjž zkusili, gaká gest
nesnáz, namyslných starých weyslownostj z cizjch gazyků, w kte-
rém se posud užjwagj, tak překládati, aby prawý smysl se
rozuměl.

Poněwadž Kořjnek w historii swé, ačkoliw gi dost
pořádně, maudře a krásně sepsal, rozličné nepotřebné a pro tyto
časy zbytečné wěci uwedl, tedy gsem gich pominul, důležité pak
bedliwě w stegném pořádku zanechal, od ginud wsselicos pře-
měřené wytáhl, a přisadil.

A gakž Kořjnek historii swau na kapitoly (dle wey-
slowj Hornického Handsstány) rozdělil, tak i gá w tom po-

řádku ponechati za dobré gsem widěl. Což tedy neoby-čegnými slowy w této knjžce pogmenowáno se nagde, wssecko z starých pamětj Kuttnohorských wyňato gest.

Přitom žádám tuto práci za wděk přigmauti, a dále po-přegeli Pán Bůh pomoci a zdrawj, opět něco ze starých ruko-pisů a znamenitých kněh, ne tak odemne nestatečného, ga-ko od giných učeněgssjch, maudřegssjch, a zběhlegssjch, od dáwna sepsaných, a do zapomenutj uwedených, poznowu očeká-wati se může.

Wydawatel.

Urozeným, wysoce učeným
Slowútné a Mnoho = wzáctné Poctiwosti
Pánům:
J. M. Cýsařské a Králowské rychtáři
P. Krystoffowi Antonjnowi Bergmannowi z Lindenberku;
Prymátorowi
P. Wácl. Kryst. Erythræi
Philosophiae a Medicinae
Doktorowi;
wſſem giným Pánům
Sſephmiſtrům,
a Pánům
Spolu=Rádnjm;
gako i celé Obci
Králowſkého Hornjho Města
Na Horách Kuttnách.
Pánům
Patronům a Přátelům
laſkawě přjzniwým.

Páni laskawě přjzniwj!
a w Kristu Pánu milj!

Gako někdy mezi sedmi země Řecké městy hádka býwala, z kteréhoby z nich onen znamenitý Wersso-wnjk Homerus, byl rodilý: tak i wěku tohoto ne-malá mezi trogjm národem wznikla rozepře, kdo a odkud byl ten, genžto l. 1440 způsob kněh tlačenj wynalezl? Hollandowé chtěgj tomu, že to zlatem nezaplacené uměnj gegich kragan, Harlemský měsstě-njn, Laurentius Kosterus řečený, wymyslil. Proti Hollandům tuze se zasazugj Njssané, a pewně na tom stogj, že gakýsi Jan Faust, rodič Strasspurský, to-mu drahému uměnj začátek w městě Mohuči sstast-ně učinil. Čechowé pak prawj: že ten Jan Faust z Hory Kuttny possel, a gakauž takauž náhodau (snad když mnoho hornjků Kuttnohorských l. 1421 pro katolické náboženstwj před Husity do Njsse ode-sslo) do Strasspurku se dostaw, tam to ze wssech neyplatněgssj uměnj smyslil; potom pak w Mohuči na swětlo wywedl, a aby swé wlasti počestnost způ-sobil, ne Janem Faustem, ale Janem Kut-tenbergerem, gakoby se řeklo, Kuttnohorským rodi-čem se psal a nazjwal. Kdoby z těch třech národů neypodobněgi s prawdau se srownáwal, nechci gá nynj rozhodnauti; toliko prawjm: pokudž tomu tak gest, gak česstj Historici (Petr Codicill z Tule-chowa, Tomáš Mitis, a Gjřj Crugerius, hlubocj wla-stenských wěcj zpytatelowé) pjssj, gistě žeť giž dáwno Hora Kuttná zasslaužila, aby se aspoň geden člowěk wydařil, genžby o gegjm začátku, zrůstu, swobodách, wážnosti, bohatstwj a giných paměti hodných přjpad-

nostech nĕgakau obzwláſſtnj knihu ſepſal, a tu pjſmem od Jana Kuttenbergera, Kuttnohorſkého rodiče, wynalezeným, geſtli ne celému ſwětu, aſpoň čeſkému národu k čtenj podal; tak aby ona z užitku rukau ſwých, a plodem ſwého žiwota byla zwelebena. Ale žeby ſe mohlo zdáti někomu, že tu Horo-Kuttenſkau zaſlaužiloſt na půdě přjliš pjſſčité zakládám, tak žeby gj Njſſané a Hollandowé přeſnadně mohli poraziti; giným a o mnoho pewnĕgſſjm důwodem tu tauž zaſlaužiloſt prowádjm. Ptám ſe tedy wſſech Čechů, ſwých kraganů, které w Čechách měſto neb mjſto o tlačenj kněh neyprw ſe pokuſilo? Snad powědjti neumj; gá powjm: Hornjci Kuttenſſtj dřjw než kdo giný w Čechách impreſſj wyzdwihli, knihy tlačili, pjſařům práce ugali, drahotu knihám odňali, bibliotéky a knihárny tlačenými knihami prwnj ozdobili. Neweřte mně žádný, ale wſſak těm uwěřte, genžto Eſopowy báſně a fabule, neyprwé na Horách Kuttnách okolo 1480 gako na průbu, pro ſſkolſkau wſſak mládež užitečné, tlačené někdy widěli, a že widěli, wyſwědčili. Kterážto knjžka, když ſe hornjkům podařila, a wſſem Čechům zaljbila, i hned do tiſſtěnj čeſké Biblj ſe dali, a po čaſe některém ſſťaſtně gi dokonali. Kdo tomu opět neweřj, ten ať wegde do ſtaro-pražſké Kollege, a w nj do libráře nahljdne, giſtě tam takowé Biblj geden exemplář (ač giž zwetſſelý a potrhaný) s nemalým potěſſenjm nagde; k tomu na liſtu práwě poſlednjm této záwjrky ſe dočte: „Skonáwá ſe Biblie, genž geſt Zákon Božj nowý a ſtarý, literami wytiſſtěnými na Horách Kuttnách ſlawných, ſſkrze mne Martina z Tiſſnowa Léta Božjho tiſjcjho čtyrſtého oſmdeſátého dewátého, tu ſobotu po ſw. Martinu, za čaſu kra-

1 *

lowánj neygasněgšjho Knjžete a Pána, Pana Wladislawa krále Českého a Markrabj Morawského a t. d. Pána naššeho milostiwého; léta kralowánj Geho Milosti osmnáctého." Zaslaužila tedy Hora Kuttna od dáwna, aby se o nj něgaká kniha složila a wytištěla, poněwadž ona, gestli dokonce skrze swé plémě kněh tlačenj newymyslila, aspoň to uměnj do Čech prwnj uwedla. Ale co gest to, Páni Hornjci, že se až posawád podobného nic nestalo? Snad wašše Kuttna toho hodna nebyla? ana za neypředněgšj po Praze město wždy se pokládala. Snad nikdá nic chwalitebného nedowedla? ana proti silným zástupům nepřátel bez zdj a walů negednau se obránila, nad Tábory a Žižkau několikrát swjtězila. Snad chudá korábnice důkladů k tomu neměla? ana krále České penězy zakládala; nádherné kostely stawěla. Snad učených lidj, genžby s hystorickým pérem zacházeti uměli, nezplodila? ana, mimo giných několik, Martina Kuthena z Kuttenperku, kterýž Českau Kroniku dosti pěkně wylíčil, urodila. I gakáž toho musila asi býti přjčina, že tak slawné město, obzwláštnj králowstwj českého klénot a ne poslednj wlasti naššj poklad, (tak Horu Kuttnu Češšj králowé gmenowáwali), žádného, budto Liviusa neb Florusa, genžby gegj sepsal a wydal paměti, nenalezla? Gi ať prawdu wyznám, přjčiny newidjm; giným ostrowtipněgšjm hlawám toho k hledánj zanechawám. Wy Urozenj, wysoce Učenj, slowútnj a opatrnj Páni Šephmistři, a wšickni ginj Páni Hornjci, zatjm mi dowolte, abych to, co gsem koliw o Hoře Kuttně a o wašsich slawných předcjch, onde i onde shledal, pod gisté tituly spořádal, a gakýmž takýmž řečňowánjm, ale ne kraso- ale sprosto-mluw-

nosti wyljčil, W. W. M. M. dedikowal. A komuž slussněgi Hornické paměti, gako Hornjkům? komu náležitěgi chwalitebné předkůw skutky a činy, gako gegich potomkům? komu wlastněgi Handsstány, gako dědičným kwerkům a nákladnjkům slussielo připsati? Wassi slawnj předkowé, kdykoli někoho chtěli uctiti, zřjdka který giný dar, leč drahé Handsstány, z neybohatssjch dolů wyňaté, gemu obětowali. Tak (ať mnoho giných přjkladů opominu) l. 1510 králi Wladislawowi deset drahých Handsstánů, z nichžto tři na střjbrných řetězjch wiseli, do Uher odeslali. Tak opět l. 1615, když Matyáš Český a Uherský král, z města Wjdně do Prahy čáslawskau silnicj ráčil se ubjrati, tehdeyssj Hornjci pod Kaňkem u Skalky, latinskau oracj ho wjtali, a střjbrné tručky (to gest necičky) bohatými Handsstány naplněné obětowali. Tak také l. 1623 Hornjci Kuttenssti, G. M. C. a Králowské Ferdinandowi druhému, drahý (totiž Hornjho hawjře) obraz střjbrný, na střjbrných tručkách mnoho Handsstánů, s střjbrným glancem se blýsstjcjch, nesaucjho, w městech Pražských, skrze swé wyslané darowali. Slussielo tedy i na mne, pokudž gsem chtěl Wás po hornicku poctiti, starých pamětj Handsstány Wám, a žádnému ginému, darem dáti. Aniž mi řekni někdo, že gsem hrubě pohřessil, když gsem se do tolika dolů pustiti, a w nich tolik Handsstánů wytjti se opowážil: což gak Wácslaw Druhý tak i Rudolf, Čessti králowé w swých práwách hornických tuze zapowěděli; nebo toho odporu se nelekám. Co se kolim stalo, to se gak s wědomjm aukednjků hornjch, tak s dowolenjm P. P. Šephmistrů, gakožto neywyšssjch hor opatrownjků stalo. K tomu

wssecky moge Handsstány z pustých, a giž dáwno zapěněných dolůw pochάzegj, w nichžto paběrowati, aneb (ať po hornicku řeknu), klopowati, žádné práwo, žádný král nikdý nezabránil.

Přigmětež tedy, Páni Hornjci, tyto staré paměti Kuttnohorské (dwadcjti Handsstány wyložené a wypodobněné) wděčně gménem Towaryšstwa Ježjssowa, kteréž milugete, z wděčnosti wám obětowané, přigměte laskawě z upřjmné k wám lásky mé, na swět'o odemne wywedené; a chowegte ge pilně. Wassi milj předkowé mezi neydražssjmi klénoty Handsstány, z tálů a djlů swých hornických wysekané, se wssj pilnostj chowáwali, a dědicům swým s ginými nábytky odkazowáwali. Wy s těmito neginác naložte, často k nim a do nich přihljžegte, glancem a bleskem gegich činy swé oswěcugte, a potomkům na prodlaužilau památku, by i oni po letech, co Hora Kuttná, co starj hornjci býwali, wěděli, dochowegte. Mne pak, a mnohem wjce celé Towaryšstwo Ježjssowo w staré a stálé lásce zachowegte. Tak žádám a srdečně winssugi na Wassjch Horách Kuttnách, w Kollegi Societ. Jesu S. P. a M. Barbory, na Hod Wzkřjssenj Páně, toho neywyšssjho po celém swětě Pergmistra, kdyžto on z neyhlubssjho dolu předpeklj dusse swatých Otců, gako drahau rudu, na den wywedl. To gest, 14. dne měsjce dubna, léta Páně 1675.

W. W. M. M.

k službám duchownjm wolný

P. Jan Kořjnek, Soc. Jesu.

Předmluwa k Čtenáři.

Prwé než tě k čtenj následugjcjch Kuttnohorských pamětj připustjm, dowol mi, čtenáři laskawý, abych něco málo k tobě promluwil; nebude ta řeč daremná, nobrž k lepssjmu gich porozuměnj prospěssná.

Dáwám ti wěděti, že gsem tuto knjžku: Starých Horo=Kuttenských Pamětj titulem proto ozdobil, aby se gedenkaždý i hned dowtjpil, že o wěcech za nasseho žiwobytj zběhlých gednati nemjnjm. A gistě kdybych byl ginák učinil, každý čtenář rozumný bylby se mi wysmál, že se s tjm wykládám, co on aneb sám wjdal, aneb od očitých swědků slýchal, a snad gesstě na koljbce w plénkách ležjcjmu chůwa negednau zazpjwala. Wssickni téměř lidé, gako raděgi staré wjno pjwagj, a staré penjze bráwagj, tak také staré a neslýchané wěci sleycháwagj. Pročež žádných pamětj l. 1614. přebjhagjcjch odemne nečekey. Ten rok Páně psanj mého meze gest. Zwlásstě, poněwadž toho léta Hor Kuttenských sláwa wětssjm djlem klesla, když totižto tehdeyssj král Český Perkwerk Kaňkowský, na rudu těch časů neybohatssj, spustil, a na giné, ne tak odplatné cauky, to gest rudnj prameny, kossty swé a náklady obrátil. Slussná tedy wěc, abych i gá při tom létě péro swé zastawil.

Musjmť i to wygewit, proč ty horské paměti Handsstány nazjwám? Wěziž tedy, že gako Handsstán, (to gest tak weliký kus rudy, gegžbys w ruce unesl), nenj wssecka gednoho dolu ruda, ale kus toliko a částka newelká, tak také tyto Kuttenské paměti

toho wsseho newyprawugj, coby se bylo mohlo neb mělo o Hoře Kuttně a starých hornjcjch powědjti. Nebo mnohé paměti skrze wálečné přjhody pohynuly, mnohé samým časem zassly, a gá sám gich nemálo, pro uwarowánj přjlissné obssjrnesti, schwálně wypustil.

Že pak ty horničné paměti, ne ledagakýmis, ale drahými Handsstány titulugi, to z toho posslo, že w nich nic giného nepřipomjnám, než coby mohlo Horu Kuttnu a staré Hornjky oslawiti. Gá nikoli nepochybugi, žeť gsau i Hornjci někdy w něčem (gakožto rozličným pádům podrobenj lidé) poblaudili, ale že můg nebyl aumysl Kuttenskau Kroniku psáti, než toliko některé chwály hodné wěci o tom někdy welmi slawném městě na gewo wynesti, Kaňkowi a Perkowi t. g. zlých činůw skálu ga'owau Historikům gsem zanechal, sobě pak samé rudy gádro t. g. chwalitebné skutky wybral.

Abych tuto knihu w českém wydal gazyku, trogj přjčina mne dohnala. Prwnj: abych dokázal, že se za řeč mateřskau (gakž mnozj nepotatilj Čechowé dělagj) nestydjm. Druhá: že gsem tuto práci k zaljbenj a potěssenj nyněgssjch Hornjků (genžto wětssjm djlem pauzj gsau Čechowé) podnikl. J gakžby mně byli rozuměli, kdybych byl k nim cizjm gazykem mluwil? Třetj: žebych byl wssech wěcj, dle aumyslu swého, w giné řeči wynesti a wywesti nemohl. Nebo gednage o hornjch pamětech, musil gsem na mnoha mjstech po hornicku mluwiti; t. g. hornjch slow, kde a gak slussělo, užjwati. A kdybych byl ginák učinil, bylbych sspičkowánj a pohaněnj mezi hawjři nazbjral a smjch střepal. Každé uměnj, ba i to dosti sspatné řemeslo, wlastnjmi slowy swé wěci a nádobj wyslowuge. Gakýby byl filosof, kdyby po filosoficku, a lowec po lowecku, sswec po ssewcowsku nemluwil?

Abych pak se nezdál někomu po Hebreysku mluwiti, nýbrž netoliko Hornjci, ale i ginj Čechowé, gimž se tuto knjžku čjsti přihodj, mohli mé řeči porozuměti, takto gsem to předessel. Kdekoli se něgaké horničné slowo namátlo, aneb i hned wýklad geho gsem přiložil, aneb gisté znamenj k němu přisadil, kteréby čtenáře napomenulo, aby pomněl, že to gest slowo horničné, a pokudž chce mu porozuměti, na spodek listu popatřil, kdežto wýklad geho uzřj. Že snad slowa některá přjliš často se opětugj, těm a takowým ne wždycky wyswětlenj přidáwám, netoliko proto, abych totiká loňských snyw, gak řjkáme, nepřipomjnal; ale také abych čtenářů z nepamětliwosti neb hlauposti newinil. Snadno bude na slowo, newelmi dáwno položené a wyložené, pomněti.

U wssechněch skoro spisowatelů ten gest obyčeg, že co se koliw od nich wyprawuge, to hodnowěrnými swědky prowáděgj; gá nicméně toho pokaždé neučinjm. Nebo zdá mi se, žebych takowým citowánjm hrubě listy těsnil a wycpáwal; an bez toho slow horničných wýklady mnoho zaměstknagj.

Poněwadž

Každý dobře zwedený
Zná se, kde byl učený.

Slussná wěc gest, abych tě čtenáři wynaučil, odkud gsem se gá těm slowům horničným, gichžto w této knize užjwám, přiučil. Wěziž tedy, že gsem to předně zachowal, co česká prawj latinka:

O čem mladj newědj,
To gim stařj powědj.

Pročež s lidmi starými, a w horničných wěcech zběhlými často gsem gednal; gich, gakby tato neb ona wěc slaula, se wyptáwal, a pro paměť do tabulek zapsal. K tomu mnohé knihy, o hornjch přj-

padnostech gednagjcj, čjtal, a pomalu po nich zwátlati se učil. Čemu pak gsem se tu nedoučil, to mistrowstwjm wysoce učeného a opatrného muže Pana Girjho Čáslawského, swobodného uměnj a Philosophiae Magistra, hornjho auředlnjka, a giž také pro swau zaslaužilost na Horách Kuttnách Senátora, gsem pochopil. Ten mne, netoliko skrz přehrozné, pod wrchem Turkaňkem, hlubiny a podzemnj Labirinty šťastně prowedl, abych tomu, o čem psáti mjnjm, gruntowně porozuměl, ale i dobře po hornicku mluwiti wycwičil, a z mnohých mých pochybnostj wywedl. Mistru chwála! Nepochybugi, že se často čtenáři podiwjš, když tuto knižku čjsti budeš, toliker ým ne-českým a diwokým slowům. I též někdo řekneš: odkud tak nemotorná slowa na Kuttenské Hory přissla? gistě žeť ani na Přjbramských ani giných českých horách tak nemluwjwali, ani posawád nemluwj. Chceš to tagemstwj zwěděti? Gá ge wygewjm. Ta ne-česká slowa při Kuttenských Horách se zrodila takto: Prwnj kowkopowé od českého krále na ty hory z Němec powoláni, když swau wlastenskau řečj mluwili, Čechowé (genž k nim byli přidáni, aby se od nich sekánj rud naučili) ge slyssjce, a wsseho, gak oni, wyslowiti nemohsse, wssecka téměř slowa zginačily, a málo které w swé německé twářnosti a podstatě zanechali, gakž každý, kdo gen němčině rozumj, budaucně snadno porozumj.

Wssech Kuttenských hornjků žádám sstetrně, pokudž někde něco ginače, než oni od swých předků slýchali, přednesu, aby se nad tjm nehorssili, a mne z negakého poblauzenj newinili. Nebo magj wěděti, že ne wssecko s prawdau se srownáwá, co obecná powěst rozpráwj. Na př. powjdá se wůbec, že

kostel Swato - Swaté Trogice, od gednoho, skrz pawuňk schudlého, potom pak nenadále obohaceného hawjře, gest wystawen; gá pak za bagku pokládám, a ginému wzácnému hornjku to stawenj připisugi. Proč? proto, že w tak starých psaných pamětech zapsáno nacházjm; kterýmžto wjce gest wěřiti, než řečem nedůkladným. Podobně zamjtám, co o zatopenj dolu Osla, skrz rudnjho Osla; též také co o přestánj od stawenj kostela S. P. Barbory a o giných mnohých bá'niwých a smyšlených přjhodách stařj sprostáci wyprawugj, ale i co také rozumnj a učenj musj za hodnowěrné nacházegj.

Měg se dobře, čtenáři laskawý, a tuto mau práci hornicnau w dobré obrat. Ty pak, utrhálku, těch Handsstánů nekausey: twrdjť gsau, strach, abys si zubů newylámal; ale raděgi, w čem gsem koliw zblaudil, laskawě odpusť, a pomysli, že kahánec, při němž se tyto Handsstány z dolůw dobýwali, ne tak swětle, gako slunce, swjtj. Mnohý o poledni klesne a zawadj; čjm pak wjce ten, genž w podzemnjch temnostech slepě téměř maká? Pokudž pak předce se ti nezaljbjm, těšjm se starobylým přjslowjm:

Gesstě nebyl w swětě ten rod,
Genžby treffil każdému w hod.

Gakož i tjm, co maudrý Theognis někdy prawdiwě napsal, se občerstwugi:

– – – neque Jupiter ipse,
Sive pluat, sive non, unicuique placet.

Což gá takto na naššj česskau Poetyku wykládám:

Bůh se nemůž wssem zachowat:
Leckdos smj ho posuzowat.
Dáli déšť, mnohý chce suchost;
Když tu dá, giný chce mokrost.

— — Forsan et hæc quondam meminisse juvabit.

Handstán Prwnj.

W dolu Libusse nadražený (natřesený.)

Wssech hornjků ten gest obyčeg, že gak neyprwé nějaký nowý důl zarazj (začnau), i hned také nějakým gménem geg obdařj, kterýmžby se mohl od giných dolů rozeznati. Tak na zlatých horách Gjlowských býwal někdy geden důl Mossnička, druhý Halé-řek, třetj Slogjř, čtwrtý Jarowec, a ginj gináč nazwáni. Na střjbrných horách Přjbramských gednomu dolu Michal, ginému Jan, opět ginému Anna, ostatnjm ginák a ginák řjkali. Podobně při slawných Horách Kuttenských, ač na tisjce dolů býwalo, gedenkaždý wssak swé wlastnj a obzwlásstnj gméno mjwal. Na gedinkém wrchu, gemuž hornjci Kukljk řjkagj, dy sta dolů se počjtáwalo, totiž: Bjlá hora, Buk, Čerwená růže, Dobrá mysl, Endrle, Fortuna, Gelen, Háta, Jaroljm, Krčma, Laňka, Maurenjn, Němkyně, Orlice, Panna, Roháč, Strauhal, Spicfaus, Turek, Uher, Wlk, a t. d. Mezi těmi Kuklickými doly nacházel se před lety geden Libusse řečený, bezpochyby na památku prwnj české kněžny Libusse od starých hornj-

ků tak nazwaný, poněwadž ta kněžna za swého w Čechách panowánj o těch Horách Kuttenských prorokowala. Z toho, ač giž dáwno zpustěného důlu tento prwnj Handisstán (kus rudy coby do ruky mohl wzjti) na den wynássjm, s tjm aumyslem, bych gak nyněgssj, též i budaucj Hornjky Kuttenské důkladně wyučil, co a gak ta nasse kněžna o těch Horách předpowjdala.

Libussino o Horách Kuttnách proroctwj.

To proroctwj Wáclaw Hágek z Libočan w swé Kronice české (na rok 733.) obssjrně wypisuge, gak w krátkosti se zde uwádj: Když se Čechowé ke kněžně Libussi na Wyssehrad sessli, aby od nj, gakožto wěsstkyně, o zlatých a střjbrných kowjch w české zemi skrytých, wyzwěděli; tu ona s swé knjžecké stolice powstawssi, na gedné wysoké skále se postawila, a držjc zlatau žábu w ruce, o horách a kowjch wyprawowala. Předně, wzhlédnauc k slunci západu, o střjbře we wrchu Březowém (to Přjbramské hory) zwěstowala. Potom na lewo proti polednj obrátiwssi se, o Gjlowých Horách, na zlato bohatých, powjdala. Opět k půlnoci popatřjc, Horu Krupnatau, na cyn a olowo wýno naugewila. Posledně zatočiwssi se k slunce wýchodu, o Horách Kuttnách takto řekla: „Widjm horu třihřbetau, ana střjbro z sebe wydáwá; tu hognost geho bude bez mjry. Ale že má tři hřbety, třikrát střjbro segde a zase wzegde Městi krásné přitom widjm oblohu. Wám to wssecko i budaucjm wassjm zaslibiti mohu.“ To wsse když powěděla, k swému trůnu se wrátila a

se posadila. Welebtež wssickni Čechowé kněžnu Libussi, že wám na tolik wsselikého bohatstwj pokladnic prstem ukázala. Wy ale, Kuttenssti Hornjci, toto Libussi-no proroctwj rozmeyslegte, a wssecky geho články bedliwě powažugte.

Předně wssak wizme, odkud Libusse o těch zemských pokladech wědomosti nabyla? Domnjwagj se někteřj, že, gako někdy Bůh (dle swědectwj swatého Jeronýma) pohanské Sybilly, pro panenstwj gegich, duchem prorockým naplnil, aby o budaucjch wěcech, ano i o Syna Božjho na swět přjstj předpowjdaly; tak také i kněžnu Libussi, pro gegj w obcowánj mjrnost, w rozsuzowánj sprawedlnost, od přigjmánj darů a halaffanců zdrželiwost, w mrawjch sslechetnost a giné mnohé přirozené ctnosti, týž Bůh takowým darem obdařil, by o wnitřnostech zemských wsselikau známost měla, a kdeby které kowy a rudy skryté byly, neomylnau wědomostj oplýwala. Ale to gegich domněnj gest galowé, zwlásstě, poněwadž Libusse panenstwj (pro kterézto samé Bůh duchem prorockým Sybilly naplňowal) do hrobu newnessla, když totižto s Přemyslem Stadickým w manželstwj wstaupiwssi, syna Nezamysla s njm zplodila. Gistěgssj wěc gest, že Libusse o těch kowjch a rudách skrze wěsstby byla wynaučena. Nebo má se wěděti, že ona hned z mládi tomu uměnj se učila, a potom za neypředněgssj wěsstkyni w Čechách gmjna a držána byla. Což aby se někomu nezdálo zhola mluweno, nepomenu, co kněz Simon Tadeáš Buddekynus, Rudolfa druhého, cjsaře Řjmského a Českého krále, w kowjch a drahém kamenj u ocně nařjzený Inquisitor, (gakž u Paprockého w knize o stawu měsstském čteme) někdy poznamenal; že totižto brzo po knjžete

ků tak nazwaný, poněwadž ta kněžna za swého w Če-
chách panowánj o těch Horách Kuttenských
prorokowala. Z toho, ač giž dáwno zpuštěného du-
lu tento prwnj Handišťán (kus rudy coby do ruky
mohl wzjti) na den wynássjm, s tjm aumyslem, bych
gak nynčgssj, též i budaucj Hornjky Kutten-
ské důkladně wynčil, co a gak ta nasse kněžna o
těch Horách předpowjdala.

Libussino o Horách Kuttnách proroctwj.

To proroctwj Wáclaw Hágek z Libočan
w swé Kronice české (na rok 733.) obssjrně wy-
pisuge, gak w krátkosti se zde uwádj: Když se Čecho-
wé ke kněžně Libussi na Wyssehrad sessli, aby od
nj, gakožto wěsstkyně, o zlatých a střjbrných kowjch
w české zemi skrytých, wyzwěděli; tu ona s swé knjžet-
ské stolice powstawssi, na gedné wysoké skále se postawi-
la, a držjc zlatau žábu w ruce, o horách a kowjch
wyprawowala. Předně, wzhlédnuwssi k slunci západu,
o střjbře we wrchu Březowém (to Přjbramské
hory) zwěstowala. Potom na lewo proti poledni obrá-
tiwssi se, o Gjlowých Horách, na zlato bohatých,
powjdala. Opět k půlnoci popatřjc, Horu Krupna-
tau, na cejn a olowo wýno nau gewila. Posledně zato-
čiwssi se k slunce wýchodu, o Horách Kuttnách
takto řekla: „Widjm horu třihřbetau, ana
střjbro z sebe wydáwá; tu hognost ge-
ho bude bez mjry. Ale že má tři hřbety,
třikrát střjbro segde a zase wzegde. Mě-
di krásné přitom widjm oblohu. Wám to
wsseckoi budaucjm wassjm zaslibiti mo-
hu.“ To wsse když powěděla, k swému trůnu se wrátila a

bohaté klufty t. g. střjbra prameny nadrazili (naſſli). Widěla tedy Libuſſe gen Cauk, neboližto pramen Kuklický, Kaňkowſký a Turkaňſký; nebo gegj potomkowé a naſſi předkowé geſſtě giných několik pramenů wynalezli, totižto: Cauk Angelſký, Greyſſký, Hlauſſecký, Nyſſelſký, Oſelſký, Reyzſký, Rowenſký, Swato-Maři-Magdalenſký, a opět: Ptačj, Kawčj a Wlčj Hory. Tak že wſſech cauků neyméně čtrnáct býwalo, z nichžto Božjho požehnánj hognoſt wycházela. Přiložená mappa ukáže wſſecky ty cauky a prameny, a w gakém každý z nich položenj byl, wynaučj.

Libuſſe dále prawila: Tu hognoſt střjbra bude bez mjry. A tak také hognoſt střjbra někdy na Horách Kuttenſkých ſe nacházelo, o kteréžto dále ſe dopowj.

Třetj kněžnino předpowěděnj bylo toto: Ale že (tatotižto Hora) má tři hřbety, třikrát střjbro ſegde, a zaſe třikrát wzegde, to geſt: že ty hory třikrát padnau a k zpuſſtěnj přigdau; ale zaſe třikrát powſtanau a těžiti ſe budau. A zagiſté, co w památkách hornjch ſem a tam zaznamenáno nacházjme, a pády těch hor, když bedliwě zpytugeme, tak geſtli ne z giſtého wědomj, aſpoň manj o budaucjch wěcech kněžna Libuſſe prawdau zawadila.

K dokázánj toho muſjme wěděti, že Kuttenſké Hory dokonale giž třikrát padly, a zaſe powſtaly. Prwnj gegich pád zběhl ſe okolo léta Páně 1278.; když totižto onen čeſký hrdina, král Přemyſl, proti Rudolfowi Habſſpurſkému, na cjſařſtwj z geho dworu pogatému, wálku wyzdwihl, a gak z

Čech tak i giných zemj nemalau [illegible] lidu sy-
lu shromáždil; nebo když se [illegible] pro [illegible]
nedostáwalo, k Kuttenským Horám [illegible], a
wssecky z nich koně (pracně, že gich do péti set by-
lo) pobrati, a do swého lidu [illegible] poručil. Což
když se stalo, a čtyřy se [illegible] z [illegible] den k
na den honilo, nebylo, kterým a [illegible] nástupnici od
pawowánj přestali: čeládka pak [illegible] nemagjcj
čjm se žiwiti, preč se rozessla a tak ty bohaté ho-
ry neyprw padly. Gedna stará památka dokládá, že
na samém cantu Kuklickém přes tři sta [illegible]
hospodářů po hawjřských [illegible], t. g. chalaup-
kách bydlelo, a ti že tak negnau [illegible] a tam byli
rozehnáni. Ležely pak ty hory tak prázdné několik
let; neboť Wáclaw syn Přemyslůw, a gediný
českého králowstwj dědic w 9ti letech wěku swého
osiřaw, země zprawowati nemohl: Otta pak, Marg-
krabě Braněborský, [illegible] krále za poručnjka a
země české wládaře [illegible], gi wjce hubil, než
hágil; tak že za geho wládařstwj [illegible] sám král
Wáclaw w prawých [illegible], l. 1300. wydaných
w knize 2. kap. 5. [illegible] gedno tyto po-
wěsti o Čechách se prawilo: Ani meč přj-
chá, oheň pálj, ruka laupj, sirotku se ne-
odpausstj, wdowě se neslitowjwá, k Swa-
tým a poswátným wěcem poctiwost se
nezachowáwá. Potom wssak, když se Wáclaw
zprávy králowské ugal (což se l. 1284. stalo) a ro-
malu zemi od laupeže očistil, w pokog a dobrý řád
wssecko uwedl; tu také lid hornj, [illegible] krá-
lowským, k Horám Kuttenským se schásel, a w
několika letech tak ge wyzdwihl, že k předesslému
kwětu brzo přissly, a mnohem silněgi než kdy prwé

se pawowaly, a welikau nad mjru střjbra hognost z sebe wydáwaly. Což přes sto let pořád, až do wálek Žižkowských, s přewelikým celého králowstwj užitkem trwalo.

Druhý dokonalý a weřegný pád těch Hor w l. 1424. se přihodil. Když totižto ten zlé paměti Jan Žižka z Trocnowa, po smutné Pražanů a hornjků u Malessowa porážce, Horu Kuttnu s drábny swými oblehl, mocně dobyl, co žiwého zastihl, to mečem pohubil, a posledně celé město w prach a popel obrátil; tehdáž hawjřstwo (co se ho koliw w ssachtách a doljch onde i onde pokrylo, a tak při žiwobytj zachowalo) widauce, že wssickni téměř kwerci a hornj náklادnjci djlem zhynuli, djlem před obležénjm města do cizjch kragin se rozessli a málo kdo na hory tak brzo nakládati bude: wětssjm djlem k německým horám se obrátili; zwlásstě pak (gak hodnowěrnj spisowatelé swědčj) na Rammlské hory, u města Kozlaru přissedsse, tam se osadili, a ty hory přes sto let pusté, wyzdwihli. Zatjm na Horách Kuttnách paussťka byla, a toliko w dolcjch některých ne tak dělali, gako se kutili, a po holdách, neboližto galowého kamenj hromadách, rudy paběrowali (hawjři řjkagj klaznowali). Až pomalu zotaw wsse se zase hornjci, těm zasslým horám na nohy pomohli, tak že se gim dosti bohatě, ač giž ne tak gako prwé, odměňowaly. W kteréžto podstatě téměř půl druhého sta let zůstáwaly.

K třetjmu weřegnému pádu w l. 1614. Kuttenské Hory schylowati se počaly, a to za Řjmského cjsaře a Českého krále Matyásse. Kterýžto porozuměw, žeby na cauk Kaňkowský přjliš mnoho autrat a nákladu z důchodů králowských hor

wycházelo, a žeby naň w osmi letech 128 tisjc tolarů přeloženo bylo, hornjm swým auřednjkům déle na něg nakládati zapowěděl; a aby se raděgi na cauk Turkaňský a Roweňský, gakožto dle zdánj některých odplatněgssj, s pawuňkem (hor těženjm a na ně nakládánjm) obrátili, poručil; což když se stalo, množj kwerci a hornj nákladnjci, přjkladem panským hnuti, tále a djly dědičné na Kaňku opustili, a někteřj z nich od wsselikého hor těženj a na ně nakládánj přestali, někteřj na Turkaňském neb Roweňském cauku kukusy *) kupowali, ale brzy zase pro neodplatnost rud a časté cupusy (Cupus gest přikládánj nákladu na dělnjky, a giné hornj potřeby) od nich upausstěli; odkudž posslo, že mnoho pustých wortů (mjst w dole, kde se ruda seká, k těženj obraných), leželo, a čeládka hornj nemagjc sobě kde kusu chleba wydělati, pomalu se s těmi horami žehnala, a kam se komu widělo, rozběhla. To srozuměwsse páni Stawowé, aby ten starobylý a giž téměř gediný králowstwj českého klénot hornj před nastáwagjcjm pádem zachowali, na obecném sněmě l. 1615. w městech Pražských držaném s G. M. králem Matyássem na tom zůstali, aby se ty hory něgakým hodným a mocným lidem, z gistého platu, asi do 15. let pronagali; za to magjce, žeby z takowého nágmu G. M. Králowská dobrý užitek mjti, hornj čeládka přitom se wychowati, Hor Kutten pak obywatelé w swých žiwnostech a obchodech prospjwati, gakož

---

*) Kukus gest gistý djl w dole; totiž: 4tý djl gedné třidcáty, každá třidcáta držj 4 kukusy, a mjsto w dole, kde se ruda seká, wort nazwaný, dělj na dwa a třidcet djlů genž třidcáty slugj.

i na Lehenſchaft (nágem horní z giſtého užitku) páwowati (nakládati) mohli. Wſſak ale nenahazowaly ſe způſobné oſoby, kterýmby ſe mohl takowý poklad ſwěřiti. Hamburſſtj a Normberſſtj kupci o ten nágem hrubě ſtáli, a giž téměř na tom bylo, aby ſe gim ty wſſecky hory pronagaly; než ſeſſlo z toho, proto: že páni Stawowé, aby ſe ſtřjbro a penjze wen ze země wywáželi, přiwoliti nechtěli. Zatjm ta chwjle byla horám ſſkodliwá, a den ode dne wjc a wjc wortů puſtlo. Naposledy, když zbytj nebylo, wyſoce urozený P. Wiljm Wřeſowec z Wřeſowic, na ten čas neywyžſſj králowſtwj Čeſkého Mincmiſtr, l. 1618. těch hor, gak s hutnjm ſſmelcowánjm, tak i s Mincſſlagem (s bitjm peněz a rázu) w nágmu do 15. let ſe ugal, a od 16tého dne unora léta dotčeného na ně nakládati začal, ale nedokonal. Nebo po čtwrt létě, totiž měſſjce máge, w celé zemi domácj powſtaly wálky; neywyžſſj Mincmiſtr do Gjhlawi ſe odebral, na horách pak kdo hoſpodařil ten hoſpodařil. Trwala ta těch hor polauzmrtwěloſt až do l. 1625 kteréhožto roku ſami hor Kuttenſkých obywatelé ſlitowawſſe ſe nad tjm klenotem, k zaljbenj J. M. C. a Králowſké Ferdinandowi Druhému wſſeliký horní handl, (krom mince) do deſjti let na ſe přigali, a s ſwau nenabytau ſſkodau po ta léta geg zdržowaly: nebo (gak ſe w geg ch regiſtrách nacházj) ſto tiſjc prodělali.

Po wygitj těch deſjti let nebylo, kdoby ſe hor oprawdu ugal. Králowſká Miloſt Ferdinand, těžkými wálkami obtjžen, na ně nakládati nemohl. Páni Stawowé, ginými ſtaroſtmi zawaleni, ku pomoci přiſpěti, tak gak gindy činjwali, zapomněli: Hornjci pak, netoliko ſſkodliwým, gak giž powědjno, za

wycházelo, a žeby naň w osmi letech 128 tisjc tolarů přeloženo bylo, hornjm swým auřednjkům déle na něg nakládati zapowěděl; a aby se raděgi na cauk Turkaňský a Roweňský, gakožto dle zdánj některých odplatněgssj, s pawuňkem (hor těženjm a na ně nakládánjm) obrátili, poručil; což když se stalo, mnozj kwerci a hornj nákladnjci, přjkladem panským hnuti, tále a djly dědičné na Kaňku opustili, a někteřj z nich od wsselikého hor těženj a na ně nakládánj přestali, někteřj na Turkaňském neb Roweňském cauku kukusy *) kupowali, ale brzy zase pro neodplatnost rud a časté cupusy (Cupus gest přikládánj nákladu na dělnjky, a giné hornj potřeby) od nich upausstěli; odkudž posslo, že mnoho pustých wortů (mjst w dole, kde se ruda seká, k těženj obraných), leželo, a čeládka hornj nemagjc sobě kde kusu chleba wydělati, pomalu se s těmi horami žehnala, a kam se komu widělo, rozběhla. To srozuměwsse páni Stawowé, aby ten starobylý a giž téměř gediný králowstwj českého klénot hornj před nastáwagjcjm pádem zachowali, na obecném sněmě l. 1615. w městech Pražských držaném s G. M. králem Matyássem na tom zůstali, aby se ty hory negakým hodným a mocným lidem, z gistého platu, asi do 15. let pronagali; za to magjce, žeby z takowého nágmu G. M. Králowská dobrý užitek mjti, hornj čeládka přitom se wychowati, Hor Kutten pak obywatelé w swých žiwnostech a obchodech prospjwati, gakož

*) Kukus gest gistý djl w dole; totiž: 4tý djl gedné třidcáty, každá třidcáta držj 4 kukusy, a mjsto w dole, kde se ruda seká, wort nazwaný, dělj na dwa a třidcet djlů genž třidcáty slugj.

i na Lehenschaft (nágem horny z gisteho užitku) pá-
wowati (nakládati) mohli. Wssak ale nenahazowaly
se způsobné osoby, kterýmby se mohl takowý poklad
swěřiti. Hamburssti a Normberssti kupci o
ten nágem hrubě stáli, a giž téměř na tom bylo, aby
se gim ty wssecky hory pronagaly; než sesslo z toho,
proto: že páni Stawowé, aby se stříbro a pe-
nize wen ze země wywáželi, připwol ti nechtěli. Za-
tým ta chwjle byla horám sskodliwá, a den ode dne
wjc a wjc wortů pustlo. Naposledy, když zbytj
nebylo, wysoce urozený P. Wiljm Wřesowec z
Wřesowic, na ten čas neywyšssj králowstwj Če-
ského Mincmistr, l. 1618. těch hor, gak s hutnjm
ssmelcowánjm, tak i s Mincsslagem (s bitjm peněz
a rázu) w nágmu do 15. let se ugal, a od 16tého
dne unora léta dotčeného na ně nakládati začal, ale
nedokonal. Nebo po čtwrt létě, totiž měsjce máge,
w celé zemi domácj powstaly wálky; neywyšssj Minc-
mistr do Gihlawi se odebral, na horách pak kdo ho-
spodařil ten hospodařil. Trwala ta těch hor polau-
zmrtwělost až do l. 1625 kteréhožto roku sami hor
Kuttenských obywatelé slitowawsse se nad tjm
klenotem, k zaljbenj G. M. C. a Králowské Fer-
dinandowi Druhému wsseliký hornj handl,
(krom mince) do desjti let na se přigali, a s swau
nenabytau sskodau po ta léta geg zdržowaly: nebo
(gak se w geg ch regstrách nacházj) sto ti jc prodělali.

Po wygitj těch desjti let nebylo, kdoby se hor
oprawdu ugal. Králowská Milost Ferdinand,
těžkými wálkami obtjžen, na ně nakládati nemohl.
Páni Stawowé, ginými starostmi zawaleni, ku po-
moci přispěti, tak gak gindy činjwali, zapomněli: Hor-
nici pak, netoliko sskodliwým, gak giž powědjno, za

deset let pawowánjm; ale i okolo 150 tisjc na wogenský lid wydánjm, zhubeněli: pročež málo kde se gwaldikowalo, (t g. hory těžily a wzdělávaly ;) w hutěch zřjdka kdy se ssmelcowalo, w minci sstrcwničce pregowalo (rázi na minci wyráželi).

W tom wogna Saská a po ni Swédská nastala, a ty hory na hlawu porazila; tak že až do zawřenj toho dáwno winssowaného pokoge, totiž do l. 1649. téměř pusté ležely.

Tak Libussino proroctwj, že ty hory po třikrát padnau a zase powstanau, se wyplnilo.

Čtwrté proroctwj kněžny Libusse w krátkosti slyssme; kdež takto prawila: Mědi krásné při tom widjm oblohu. Chtěla totižto řjci, že w té hoře třibřbeté netoliko hognost střjbra ležj, ale také weliké množstwj mědi wězj, kterážto blesskem swým a gasnostj k nebeské obloze (gižto mnozj mědennau býti se domnjwagj) welmi gest nápodobna. Libusse nechybila; neboť ač při wssech rudách střjbrných wždy podjl mědi přirozeně se nacházj, nic méně z Kýzu *) Hor Kuttenských, zwlásstě pak Kaňkowských, takowá gj sjla někdy wycházela, že o tom nelze dosti wypsati.

Dík - činěnj kněžně Libussi za Hor Kuttenských předpowězenj.

1. Libusse, kněžno přeslawná,
Česká máti:
Genžs Hory Kuttny od dáwna
Dala znáti.

*) Kyz gest gistá ruda, w njž wjc mědi než střjbra gest.

2. Stříbro w nich být wygewila,
Hognost mědi;
Gak ho wlast nasse užila
Wssickni wědj.

3. Kterakž se ti odměnjme,
Za ty dary?
Hornjci wěru newjme;
Dluh gest starý.

4. Kdybychom zpráwy nabyli,
O twém hrobu,
W němžto tě někdy pohřbili,
W truchlau dobu.

5. Kladlibychom naň Handsstánky, a)
Pěkné rudy,
Posipali geg Šustánky, b)
Z Hornj půdy.

6. Hrobku bychom udělali,
Z Stuffek c) Perku;
A ropauchy wytesali
Ctného Werku. d)

7. Okrásslili bychom stropy,
Družjm, e) Pletly; f)
Kwarcem g) Gruby, h) Gulbantropy, i)
Ažby kwětli.

---

a) Kausky rudy. b) Drobničkau rudau. c) Z kausků galowých skal. d) Djla. e) Druzi, gest ruda na způsob řezawého Křisstálu hranatá. f) Pletle, gest ruda měděnými krůpěgemi pokropená. g) Kwarc, gest ruda k počernalému mramoru podobná. h) Grub, gest ruda nedosslá, gako napilowaným cynem posipaná. i) Gulbantropy, gest ruda, podobu zlatých krupěgj na sobě magjcj.

8. Obkladlibychom Čirlata, j)
Nysyk k), Frysse l);
Cizury m) střjbra i zlata,
Kljwru n) čjsse.

9. Ale že tě nám schowala,
Zasslost časů;
Neminež aspoň pochwala,
Nassich hlasů.

10. Chwála buď kněžně Libussi!
Djky k tomu!
Padnětež gj libě w ussi,
W Kroka domu.

11. Dokud stane Hora Kuttna,
Nad Libussi
Nebude slawit tak zchutna,
Žádnau dussi.

Handsstán druhý.

W dole Mnjch wytatý.

Kdo a kdy tyto w Horách Kuttenských dle Libussina proroctwj střjbra pruty wyhledal, stařj hornjci udáwagj, a tu chwálu gednomu klássterа Se-

j) Čirlata, gest ruda černoswětlá. k) Nysyk, g. r. djrkowatá a blýsstjcj se. l) Frysse g. r. swětlá, měděnicowatá. m) Cisury, gsau mincownj ostřjzky. n) Kljwr, gmenuge se pomazanka na rudě střjbrná, co hřbet u nože tlustá. N. B. Z takowých rudnjch Handsstánů děláwagj se Kroty w panských stawenjch.

dleckého řeholnjku dáwagj. Zdali tomu tak, to nám tento Handsstán, na causu Greyffském bljž kostela wssech Swatých, w dole Mnjch od starých hornjků řečeném, wygewj. Těžké bylo do něho lezenj, protože téměř wssecek giž dáwno byl perky (galowau skálau) od hawjřů zassturcowán (zasipán.) Nic méně s božj pomocj předce gsme se do něho až na žuly (na samau půdu) prorazili, a tento Handsstán z něho wyřezali (wysekali).

O nalezenj Hor Kutten.

Nelze se dosti diwiti českým kronikářům, zwlásstě Sylwiusowi, Dubrawiusowi, Kutthénowi, že o počátku Hor Kutten žádné zmjnky w swých pamětech nečinj; Hágek a Paprocký, ačkoliw w spisowánj českých kronik welmi pilnj widjni chtěli býti, nicméně ani geden ani druhý, kdyby Hory Kuttny počátek swůg wzaly, nepowjdá. Paprocký o dáwnosti českých měst celau knihu sepsal, w nižto Pražané, Čáslawsstj, Kaurjmsstj, Plzensstj a giných měst kragských obywatelé, kdy od koho possly, dočjsti se mohau; podobně giná města, městečka a zámky, anobrž i ty dosti sspatné wesnice, počátj swého pamět magj tam zapsanau. Hornjci pak, když do Paprockého nahljdnau, gistě o Hoře Kuttné nenaleznau nic giného, než tato slowa galowá: Hora Kuttna, kteréhoby času byla založená, newyprawugj o tom kronikáři. Diwná wěc, že ten sslechtic Polský, s pamětmi českými přes třidcati let (gak se sám chlubj) se objrage, po ta wssecka léta, w žádném Špurci s půwo=

dem Hor Kutten se nepotkal. Podobně Wáclaw Hágek, ač s welikau pilnostj rozličných hor, gak zlatých tak střjbrných, ba i těch cenowých, olowěných i železných wypregsstěnj, w swé kronice zapsal, wssak na Hory Kuttenské dokonce pozapoměl. Činj on o těch Horách dosti často zmjnku a gegich na střjbro weynos wypisuge; ale od pilného kronikáře, gaký Hágek byl, aby o gich počátku powěděl, očekáwati se mohlo. Mohl-li se Hágek dowěděti, kdy se hory Gilowské, kdy Přjbramské, Beraunské, Lipnické a giné začaly: pročby se byl nemohl na Kuttenských počátek doptati? Slyssme medle Hágka o rozličných hor wygewenjch mluwjcjho: L. P. 685. (prawj on) Sjcha a Domoslaw, synowé Rohslawowi na Jasowých horách zlato nalezli. Kde gsau ty Hory Jasowé? pominuly; na Horách Kuttenských až podnes se pawuge, wssak Hágek o gegich nalezenj mlčj. Dále pjsse: že l. 714. Druhan a Chobal, synowé Bořislawowi, w kraginách západnjch welkau spaustu střjbra natrefili. Ale kam se ty hory poděly? Neznáme gich wjce; Hory Kuttenské známe; Hágek wssak o nich nic newj. Opět Hágek mluwj: Děd z rodu Hrabowa nedaleko Libně střjbrnau rudu l. 725. wykopal. Ale kdo gi nynj kopá? žádný; proto že ty hory dáwno klesly; Kuttna Hora pak i gegj hory trwagj: nicméně Hágek ale o nich nic neprawj. Zase pod 726. létem gakéhosi Kolana mládence wychwaluge, že w Daleyském lese pramen zlata wyslaumal. I kdež gest ten les a ten zlatý pramen? Les posekán, pramen wyprahl; Horského střjbra pramen newyschl, až posawád se ssmeluge; Hágek pak předce Horu pomjgj.

Mistr Pawel Stránský poněkud wětšj pilnost na sobě ukázal, nebo na zgewenj Hor Kuttenských nezapoměl, když w swé knize poznamenal: že Hory Kuttny za krále Českého Wáclawa, toho gména II. se wyskytly. Ale wšak i on pochybil, mage mjsto Wáclawa II., Wáclawa I. položiti; což se dwogjm důwodem prokazuge.

Předně: Přemysl Ottokar, Wáclawa II. otec, mage wálku proti Rudolfowi cjsaři wésti, z hor Kuttenských několik set konj (gakž giž powědjno) pobral. Museltě giž tehdáž ty hory státi; poněwadž ani smrt, kde ničeho nenj, nebeře.

Podruhé opět tjmto: Sám král Wáclaw II. w práwjch hornjch, l. 1300. wydaných (w knize 1. kap. 7.) napsal: Že Hora w Kuttně nad giné Hory střjbrné welebnostj swau se raduge od dáwna. Gestli od dáwna se radowala, i gakž tedy za něho se zgewila? Když to Wáclaw psal, teprw 16 let na králowské stolici seděl; nenj pak wěc k wjře podobná, aby w 16ti letech, hory nedáwno powstalé, tak se silně rozmohly, žeby giné hory welebnostj swau přewýšily. Musjme tedy giného Wácslawa hledati. Ale kdož to? Žádný giný, než Wáclaw Ottokar, přjgmjm gednooký, Wáclawa druhého děd přeslawný. Za toho panowánj a to l. 1237, když Řehoř, toho gména IX. Papež Řjmskau cjrkew zprawowal; Fridrich II. w Řjši cjsařowal; Purkhard (ginák Bernard) dwamecjtmý biskup Pražský české kněžstwo řjdil; Hory Kuttenské diwným způsobem, o němž gedna stará pamět šťastně nalezená připomjná, wygewené gsau. Slyšme wlastnj slowa té staré paměti, kterážto tak znj: „Léta po narozenj Syna

Božjho 1237. Antonjn, mnjch a kněz kláštera Sedleckého, (řádu Sw. Cisterciensského) ssel na procházku, maje při sobě Páteř modlitebnj a Žalmy. I gda meytinami lesnjmi, oblibil sobě mjsto před teplostj slunce k odpočinutj. Posadě se pak, četl sobě w Žalmjch, až i zdřjmal. Když pak se prospal, chtěge zase do konwentu gjti, uzřel, že skrze mech skály, wyrostli před njm třj prautkowé střjbrnj. Pročež hned na kolena klekl, Pánu Bohu děkowal, a pomodliw se, kápi swau swlékl, a gj tu na znamenj nechaw, do kláštera se nawrátil a co nassel, Opatu powěděl. Z té přjčiny a na památku horni lidé kápi a perkytlj užjwagj." To gsau slowa té staré paměti, kterýmžto wjce wěřiti se může, než obecnj rozprawce, genžto gistj, že ten mnjch stádo owčj pásá, ty pruty nalezl; nebo ač se přjti nesmjme, že za starodáwna řeholnjci s owčjm dobytkem se objráwali; wssak tato zpráwa zdá se býti hodnowěrněgssj; poněwadž nám rok i gméno toho řeholnjka se wssemi okolnostmi wygádřuge. Tu gest Hor Kuttenských začátek, a co česstj kronikáři nemohli powědjti, to pak geden starý sspurc powjdá.

Naučme se z toho přjkladu, gak gest dobrá wěc starých pamětj nezawrhowati, a do krámů kupeckých na kornautky gich nedáwati, nýbrž gako střjbra a zlata gich sobě wážiti.

Nynj kterak Hory Kuttenské, gakýmsi neobyčegným a nepřirozeným způsobem byly wygewené, čehož při zgewenj ginšch hor se nenacházj, rozgimeny-

me. Nebo (gak Georgius Agricola, a Georgius Löhneyß i ginj hor, rud a kowů zpytatelé pjssj) některé hory skrze zlatý pjsek, ze studánek s wodau se prejssticj, se prozrazugj: gako s Freyberskými w zemi Mjssenské před lety se přihodilo. Některé zase sedláci wygewili, když rolj woragjce, bohaté Stuffy, rudy wyworali; gak se s Spaňhelskými w Galecii za dáwna přitrefilo. Giné opět formané a wozkowé, když gezdili po swětě, odkryli; a tak se stalo za času Otty, Margkrabj Mjssenského, že do Hory Kuttny k ssmelcowánj rud z Zellersfeltu olowo wezauce, nedaleko Freyberku Stuffků rudy kolem z kolege wyrazili, a horám olowěným začátek učinili.

Kozlarské hory kůň na gewo wynesl, a sice tak: Léta Páně 938. za panowánj Otty, Rjmského cjsaře, geden rytjř honě se po zwěři, že skrz haussti s koněm nemohl progeti, s něho ssedl, a uwázal geg k pařezu, pěssky se za nj pustil. Když pak dlauho se newracel, kůň po pánu tesklim, nohau kopal a tak dlauho hrabal, až se rudy dohrabal. Těmi a gesstě mnohými ginými způsoby giné hory gsau nalezeny, ale při Hor Kuttenských nalezenj, něco neobyčegného se zběhlo; totiž: že za tu malau Antonjnowy dřjmoty chwilku, skrze mech tři střjbrné pruty wyrostly, a gako w okamženj se wyskytly. Kolik let geden newelký prut ljstkowý růsti musj; k ta fialička, i ten getylek k zrůstu swému času potřebuge. Tuto pak dlauhých protahů nebylo. W půl i snad we čtwrt hodině střjbro ze země wyniklo, na horu hnalo a na způsob prutu se postawilo. Aby pak se někdo nad tjm nepozastawil, a zdali by to mohlo býti, aby střjbrné pruty ze země mohly wyrů-

ſti, nepochybowal; má ſe wěděti, že učenj lidé na tom ſe ſnáſſegi, takowý zrůſt wěcj možnau býti, což i mnohými přjklady potwrzugj.

K dokázánj toho, po cizjch kraginách ſe ohlјžeti nebudeme; domácj gen přjhody připomenu, o nichž Wáclaw Hágek w ſwé kronice Ceſké zmjnku činj. Léta po narozenj Spaſitele naſſeho 767. nedaleko od Slawoſſowa geden z ſlužebnjků Bytjzowých, chodě po leſe, nalezl maně prut ſtřjbrný ze země wyroſtlý, a to tak dlauhý, gakby mohl člowěk mjrné poſtawy oběma rukama wytáhnauti. Opět l. 789. člowěk geden chudý, paſa krawy na Křeſné hoře, náhodau nalezl prut zlata, u ſamé země tak tluſtý, gako proſtřednj prſt u ruky člowěcj. A ulomiw geg při ſamé zemi, knjžeti Mnátowi na Wyſſehrad přineſl a obětowal. Knjže geg wděčně přigal a prut na zem poſtawiw, kterýž až k ſwé bradě přeměřil. Zaſe léta ſpaſenj naſſeho 874. něgaký Přibik chodě po zwěři, pod horau Třebuſſnicj wyſoký prut ſtřjbrný ſamoroſtlý na gedné ſkále nalezl. Z těch ſamých wlaſtenſkých přjkladů může ſe ſrozuměti, že nic k wjře nepodobného ſe nepowjdá, co ſe o kněžі Antonjnowi připomjná. Přideyme geſſtě gediný cizj přjklad, gak ſe za čaſu ſlawné a ſw. paměti Ferdinanda třetjho ſtalo w Uherſké zemi, když ženci žali pſſenicy, geden z nich na 6 klaſů zlatých, pſſeničným práwě podobných, ſrpem přiſſel, a podiwiw ſe nad tjm neobyčegným oſenjm a ſwým zlatým ſſtěſtjm, ty klaſy ulomil, a gednomu z předněgſſjch pánů Uherſkých obětowal, kterýžto s nimi do měſt Pražſkých přigel a dotčenému cjſaři, na ten čas w Praze zůſtáwagjcjmu přineſl. Před tjm pak gednomu z towaryſſtwa Ježjſſowa kněži ge ukazowal.

Náhrobek kněze Antonjna, Hor Kuttenských zgewitele.

Zastawte se Hornjci,
Tu ležj kněz Anton!
Klásstera Sedleckého Profes,
Genž Hory Kuttenské wygewil.
Chodě na procházku, po střjbře kráčel.
Modle se welký poklad na Bohu wyprosil,
Spěge, s sstěstjm se slepě potkal.
Když odpočjwal,
Země zatjm k porodu prutu pracowala,
Probudiw se, o čem se mu ani nezdálo, uzřel;
Tři totižto pruty,
W gednom oka zamhauřenj wyrostlé.
Ach kýž gest ge častěgi zamhauřil!
Snadby byl častěgi newjdané diwy spatřil.
Ale sprostný řeholnjk, na trém přestal;
Snad, že přes tři wjce počjtati neuměl.
Co pak dále učinil?
Mjsto hůlky, ty tři pruty ulomil,
Aby měl se nač podepřjti.
Přitom kápi swlékl,
Aby hawjře do nj oblékl.
Nawrátil se do konwentu,
Nowý Opat s berlau střjbrnau,
O korunu Prelátskau nestoge;
Nebo mu mnohem dražšsj,
Angelé w nebi krumplowali;
Opat klásstera Sedleckého
(Genž pocestným pohostinau byl powinen).

Toho hosta
Wděčněgi než kterého giného, přiwjtal,
A s Sw. Dawidem k němu promluwil: (Žalm 22.)
Prut twůg a hůl twá, tak gsau mne potěssila.
Po letech opět Anton usnul,
A opět střjbrné hory nalezl:
Ale na nebesjch;
Tělo do země wloženo,
Které střjbrné hrobky zasslaužilo.
Odpočjwá w pokogi Antonjn.
Boge wssak po sobě hornjkům zanechal,
Přes čtyry sta let s rudami wálčj;
A střjbrné pewnosti,
Ohněm, prachem, pemrlicemi,
Feišly dobýwagj.
Odegděte od hrobu Hornjci,
A w bjlých perkytljch
Kněze Antonjna, pořádku wassého
Fundátora ctěte.
Kolikrátkoli pod korauhwemi
Chodjte;
Tolikrát, pro nalezené hory
Te Deum laudamus
Prozpěwugte.

Handsstán třetj.

Z dolu Kuttna wytrekowaný (wynessený).
Rjkáwali starj Čechowé: Kde mnjch, tu kápe.

Hornjci též mnjcha bez kápě mjti nechtěli. Protož nedaleko dolu, Mnjchem nazwaného, giný

důl, práwě na tom mjstě, kde kněz Antonjn kápi swau položil, zarazjwsse, po německu Kutte (což po česku kukla neb kápe znj) mu přewzděli; ne k potupě, ale k wěčné Antonjnowě památce. Chtěgj tomu, že ten důl, ne rudu s perky (se skalau) a kaňkowým (oblatkowým kamenjm) smjssenau, ale samé kňaury (čisté samorostlé střjbro, na způsob kadeřů) wydáwal. Aby pak se žádný neomeylil, má se wěděti, že ta Kuttna, genž se podnes na cauku Greyffském, ač s malým užitkem těžj, od oné gest rozdjlná, a proto také nowá Kuttna slaula. Do té staré Kuttny, ač giž pusté, směle gsem se heňowal (w řemenném seděnj dolů pustil), a z nj tento třetj Handsstán wytrekowal; z něhožto se usrozumj, kterak Hory Kuttenské z malých začátků welice powstaly.

O zrůstu Hor Kutten.

Wssech wěcj počátek malý gest. Weliké řeky, Reyn, Meyn, Dunag, Labe, z nehrubých pramýnků a studánek se prcyssti. Tak neystinněgssj dubj, to neywětssj gedlj z teničkého kořjnku wyrostá. Obrowé a nemjrné postawy mužj, při početj swém, wětssj než mrawenec nebyli. I ta měsla weliká Řjm, we Wlassjch, Ražjž we Franské zemi, Cáchy w Řjssi, Nynime w zemi Assjrské, a giná w giných swěta kraginách, od málo kolika chatrčj začátek swůg wzala. A co nasse Praha? málo wětssj z prwu než práh byla. Podobně s Horau Kuttnau se zběhlo. To mjsto, na němž kněz Antonjn tři střjbrné pruty nalezl, nebylo než hora, welikými lesy porostlá, w njžto gak čerwená tak černá zweř swé pelesse a brlochy, lissky a zagjčkowé swá daupata mj-

waly; ale po časech w město, po Praze w Čechách neywětšj, wzrostlo: gakož z přiloženého wyobrazenj widěti gest. Nacházj se ale gedna otázka přepěkná. Coby staršjho, domy-li, čili město, bylo? načež se odpowjdá takto: že w gistém smyslu domy, než město, staršj gsau; a opět w giném smyslu, že gest město staršj než domy. Což takto se prowádj. Z několika domů pospolu wystawených pokadj; z několika pokadj wesnice, z několika wesnic blizaucko od sebe ležjcjch města powstáwagj; a tak w tom smyslu, domy, než město staršj gsau; naproti tomu, prawj se, město domůw staršj gest z této přjčiny: že se proto domy stawěgj, aby se z nich města wyzdwihly. Rceme po školsku takto:

Civitas est prior ordine intentionis,
Domus prior ordine exequutionis.

na Česko:

Předně mjnjm město mjti,
Mám wšak prw dům postawiti,
Prw mjněno, gest posledně:
Posléz chtěno má být předně.

Ale s Horau stalo se wšecko ginač. Hawjři sobě okolo dolu kobky, t. g. domky stawěli, na budaucj město ani nemyslili. Slyšme, gak se to zběhlo. Když se král Wáclaw Ottokar toho, co se s knězem Antonjnem přihodilo, dowěděl, nechtě swých (gak při dwořjch králowských řjkagj) Regalij zanedbati, i hned do německých zemj pro hawjře, gakožto w pawowánj nad tehdeyšj Čechy zběhlegšj, poslal; ti když přišli, aby to mjsto ohledali, poručil. Oni shledše mjsto bedliwě, a kdeby začjt měli šorfowati (nowých dolů po kluftě hledati) spolu se radiwše, na tom zůstali, aby tu, kde se pruty wyskytly, začátek učinili. Že pak řekli: Allhier wollen wir

es angreiffen, to gest: Tuto chceme začjti; i hned mjstu tomu a okolnjmu položenj Greiffgang gméno zůstalo; kteréžto potom Čechowé Greyffským Kaňkem, neboližto caukem nazwali, gakož až podnes slowe. Aby pak měli kde swé hlawy skloniti, a na nocleh až do Maljna, těch časů pěkného a lidného města (čili městečka?) nemusili choditi, na té hoře se osadili, a několik kobek hawjřských k bytu a pohodlj swému wystawěwsse, Kuttenberg, to gest Kápj Horau gi nazwali; kteréžto gméno potom i města se přichytilo, a až podnes od mnohých Kápj Hora, wůbec pak Kuttna hora se tituluge. Chtěgj tomu někteřj, že Hora Kuttna od německého slowjčka Gut, t. g. zbožj, gméno dostala. Ginj prawj, že od Kutten (t. g. kdaulj) gest nazwaná; ginj zase pewně na tom stogj, (z nichžto gest geden Pawel Stranský, český kronikář), že to gméno od českého slowa kutiti pocházj; poněwadž, prý, na těch mjstech hawjři a kowkopowé hledánjm, kopánjm a reypánjm rud w zemi a skalách se kutili. Ale to gsau pauhé smyšlénky, a ctnému řeholnjku pro nalezenj těch hor wěčné sláwy nepřegjcjch lidj frasska a báseň. Po nassj straně stogj celá starožitnost, neywjce pak ona psaná paměť, kterážto w předesslém Handsstánu gest wygewena. A to byl začátek slawné Hory. Potom, když požehnánj božj w doljch Kuttenských den ode dne se množilo, a den po dni také dělnjků, a s nimi také rozličných řemeslnjků přibýwalo, stalo se, že w brzkém času z té pausstě byt lidský byl učiněn. Že pak okolo dolu hawjři, hassplịři *) a giná hornj čeládka chtěla (a to slussně) bydleti,

*) Pacholci, genž při rumpálech dělagj.

řemeslnjci a ginj, při těch horách byt sobě oblibugjcj lidé, opodál si přjbytky stawěli, a dlauhé z obau stran pořadj domů wyzdwihli, w nichžto že na wětssjm djle Čechowé přebýwali, Čech ge nazwali. A to gest to pořadj, kterémužto nynj Čechowské předměstj řjkagj, gesstoby se mělo slussně Čechowské (gakož w městských knihách před sty lety, a wýš popsaných, psáno stogj) nazjwati. Slowem, wždy a wždy na wssecky strany, zwlásstě pak po tom přjwrssj, genžto od kauřjmské až k čáslawské, a od koljnské až ke klássterské bráně se chýlj, přjbytků a domů přibýwalo; až po několika letech za hodné se uznalo, aby tak welká a lidná osada za králowské město byla wyzdwižena. Což se také stalo. Ale kdy? a gakým způsobem? na to žádný se newyptáwey; nebo prawdu powědjti se newj. Kdyby byla Hora od Žižky w l. 1424. zcela nebyla wypálená, a desky zemské l. 1541. na hradě Pražském neshořely, bylaby na to snadná odpowěd. Toto wssak se může powědjti, že Hora Kuttná w l. 1276. mezi králowskými městy giž byla počtena; nebo w gedné gistotě, za Waldema klásstera Sedleckého opata, toho roku sepsané, mezi ginými swědky něgaký Gottfried z Hory Kuttny měsstan, se podepsal, a pečet swau tiskl. Z čehož se může seznati, že giž wjc než 400 let prosslo, gak Hora Kuttna titulem města gest ozdobena. Ale řekne někdo: Gaké gest to město? an žádného téměř způsobu města nemá. Kde gsau pewné zdi městské, wysoké násypy a waly, hluboké přjkopy, silné bassty a wěže, průchodité parkány? kde reweljny, bollwerky, kontrasskarpy, pallisády? kde děla, kusy, kortauny a giná wogenská přjprawa? kde na městě náležitá ulic a stawenj pořádnost? kde domy nákladně wystawené? Na

to wssecko takto se odpowjdá : pokudž wssecky tyto přjpadnosti a powahy k gménu měsia se pohledáwagj, tak Hora Kuttna městem nenj. Ale má se wěděti, že tjm způsobem mnoho giných měst českých z počtu měst muselo by se wymazati. Mjsto něgaké městem býti, nezáležj na tom, mocnéli zdi a nákladné domy má. To gsau powahy měst pewných a krásných. Nepravilo se ale nikdý, žeby Hora Kuttna pewnostj a krásným městem byla; než toliko že práwa městského užjwá, a obdarowánj městských od dáwna gest aučastna. Pročež uznáwá se předně: že Hora Kuttna žádnau pewnostj nenj, aniž býti může, proto že wrchy a pahrbky gest obkljčena; nicméně za starodáwna, dokud gesstě střelby a prachu nebylo, branného města sláwy, gakž dole se uslyssj, ne gednau zasslaužila. Wj se také, že to město nemá žádných na nyněgssj způsob stawěných domů a paláců; wssak co na nich scházj, to wssecko gedinký sw. P. Barbory kostel nahrazuge. Měssťané bydlegj w sprostých přjbytcjch (ač ne wssickni), ale Bůh má dwůr králowský, gemuž málo rowných česká země, ať o giných se nemluwj, může ukázati. Aby se pak wědělo, proč tak málo domů nádherných na Horách Kuttnách se nacházj, zapotřebj se uznáwá, gistau a neomylnau přjčinu přednesti. Nepossslo to ze starých hornjků chudoby; nebo peněz na hyle *) mjwali. Ani z lakomstwj neb skrbnosti; nebo sstědrost swau w mnohých giných přjležitostech, zwlásstě w tak nákladného kostela sw. Barborského na swůg wlastnj měssec stawěnj, celému swětu dokázali. Wlastnj tato byla přjčina: že nákladně stawěti nesměli. Nebo w těch mjstech, kdež nynj město stogj, wssudy předtjm se ssorssowalo, doly a ssachty se zarážely, sstoly sem i tam pod zemj se

---

*) Hyle gest nádoba 12 centů držjcj.

hnaly, tak že wětſſjm djlem měſto geſt podkopáno, a zřjdka kde hluboké grunty k wyšſſjmu ſtawenj mohau ſe zakládati. Pročež za nemalý diw ſe pokládá, že koſtel ſw. P. Barbory, (tak náramné ſtawenj) přes několik ſet let obſtálo a giž dáwno neklеſlo, poněwadž pod njm weliké w ſkaláchpodzemnjch na Oſelſkém cauku rozdělánj a zprotrhánj ſe nacházj. Geſſto mnohem menſſj ſtawenj negednau nenadále padla. Gednjm neb druhým přjkladem řeč ta ſe potwrdj. Geſt tomu let několik, že hoſti w gedné hoſpoděſjni řadugjcj, ſtůl, za njmž ſeděli a ſnad i ſobě weyſkali, se wſſjm co na něm ſtálo neb leželo, od gakéſi ſtaré ſſachty před lety zapěněné, pohlcený ſpatřili, a ſtrachy omámenj, na lawicjch ſotwa obſeděli. Podobně gednoho čaſu ſe přihodilo, že některé děwečky, když ku kaſſně pro wodu přiſſly, nenadále i s wodnjmi putnami do wnitřnoſtj zemſkých ſe doſtaly; nebo ſſachta od ſtarodáwna zaſſturcowaná, pod nimi ſe propadla. I gſau geſſtě žiwi ſtařj pamětnjci, genž powjdagj: že l. 1622. měſjce čerwence, weliký kus náměſtſkého hřbitowa i s mrtwými těly, od gednoho propadlého dolu geſt pohřjžen. Z těch a neſčjſlných giných přjkladů, které ſe zde pomjgegj, widěti geſt přjčinu, proč na Horách Kuttnách méně domů nákladných ſe nacházj. Konečně ſe wj, že Hora Kuttna ne welmi pořádně geſt ſtawená; ale ona ſe tjm těſſj, že ſama nenj; geſt gj měſt podobných w Čechách wjce. Starſſj gegj ſeſtra, kolik oklik w gedinké, od moſtu až na ſtaroměſtſké tržiſſtě, wjc počjtá? newſſudy Karel IV. král Čeſký a cjſař Řjmſký, měſta wyměřowal. Samo nowé měſto Pražſké tjm ſtaw-Miſtrem ſe honoſj. Hornj měſta obyčegně nebýwagj pořádně ſtawená. Přjčina toho geſt: poněwadž hornjk, gak

se kde bljž dolu osadj, nerad sebau odtud heybá, ale pomalu wětssj a wyšssj stawenj wyzdwihuge. Doly a ssachty podlé ssňůry se nedobeywagj; než po klufťách (po střjbrných žilách), a kudy oni sstreychuagj (kudy se táhnau), tudy se po nich lidé táhnau. Kdyby byla Hora před tjm, než se rudy zgewily, založena, snadby byli gegj zakladatelowé Affrikánskau králownu, Dido řečenau, následowali, a tu Kuttnu, kůži wolowau, na řemjnky zřezanau, rozměřili: gako Dido slawné město Karthago zakládagjc učinila; o čemž starj kronikáři wypisugj. Že pak i w tom někteřj Horu hanj, gakoby přjliš malé trhowisstě měla, to gest ničjmž. Wěděli starj hornjci, že ani wogensstj wůdcowé nebudau si u Hory stány a tábory rozbjgeti; ani honáci stáda wolů Uherských neb Podolských na nich pásti. Mjsto gednoho prostranného rynku mnoho malých sobě k pohodlj nadělali, aby každý wěděl, kde má čeho hledati. Ale o tom na giném mjstě wjce se powj. Naproti tomu Hora Kuttna tuto prwnj chwálu má, že gest město dosti dlauhé a ssiroké. Po Praze wětssjho města w Čechách nenj. W mnohých městech, když někaký Kljma neb Koridon na rynku zakeychne, po celém městě se rozljhne; w Hoře, by u gedné brány někdo wystřelil, u druhé nehrochne. Mnohým, od gedné brány k druhé gjti neb geti, často se zastesklo.

Druhá chwála Hory Kuttny gest, že na mjstě weselém, rozličným owocem oplýwagjcjm, ležj. Gak slunéčko na hory wzegde, celý den gj oswěcuge, a paprsslky swými zahřjwá. Odtud před lety mnoho winic okolo Hory býwalo, kteréžto sladké wjno, zwlásstě na přjwrssj Kaňkowském a Turkaňském, nosjwaly. Nynj wětssjm djlem gsau wytlučeny a we-

ránjm změlněny; proto, že prý, winice gsau bjdnice, osenj pak gistissj žiwenj. Nicméně při domácjch a podměstských zahradách gesstě i podnes, kdo chce, může se hroznů nazobati. Gest též u Hory powětřj welmi zdrawé, k čemuž netoliko čerstwj wětřjčkowé, ale i z hutj ssmelcowných pocházegjcj deym, genž rosstowina sluge, dopomáhá a morowau ránu odhánj; kterážto zřjdka kdy, leč od ginud wnessená, na horniky hljzami a prysskýři střjlj. A z té přjčiny často před tau božj metlau páni obywatelé na Horách Kuttnách se skrýwali; o čemž ginde zmjnka bude.

Třetj a ta neywětssj Hoře Kuttně chwála dáti se musj, že gest a býwala wždycky lidnatá, tak že po Praze žádné giné české město gj se newyrowná. Nemluwj se o letech wěku nasseho, nebo ten gest stjn toliko a zblo proti předesslým. Asi před čtyřidceti lety slýchávalo se od lidj stařičkých, že za gegich mladých let, samého lidu zhorniléhо, genž totižto Hornjch wěcj se dotýkal, do desjti tisjc w Hoře býwalo. Co pak nad to rozličných kupců, řemeslnjků, a giných měssťanů a sausedů? Co panstwa, rytjřstwa, wládyk, genž si hlučné domy u Hory kupowali? Aby pak se nezdálo někomu přes ssňůru tesáno býti, nestjžjm tuto zaznamenati, co se w gednom zlomku gakéhosi spisu nalezlo: l. 1612. král Matyáš auřadu hornjmu poručil, na těch Wortech *), w nichž se netak s welkým ziskem potkáwagj, něco pacholků, lehenssaftnjků (kteřj w nágmu králowské worty drželi)

*) Wort sluge w dole mjsto, kde se ruda seká, a se na 32 djlů dělj, genž třidcáty slugj. Třidcáta se rozdělj na 4 djly, gimž kukusy řjkagj, a w každém wortě gest 128 kukusů, gako we wědru 128 žegdljků.

pracugjcjch, zsnjti, aby se tak drobet kosstů (nákladu) z králowské mince na ně wycházegjcjch, uspořilo. Gak se poručilo, tak se stalo, a to toliko na cauku Kaňkowském a Turkaňkském, na něž neywjce král nakládal. Což pak se zdá, gaký počet pacholků tu se wynachazel? z osmi toliko Wortů, mimo giných patrno.

Na Kaňku, w panské ssachtě, na Wortě pod Labachowým.	Na Turkaňku, w dolegssj ssachtě na Wartě Weselým.
Dělalo pacholků:	Dělalo pacholků:
u Kyzu 70. u Perku 70.	u Kyzu 19. u Perku 20.
u Hljny 33. u Lesu 33.	u Hljny 20. u Lesu 20.
Na Wortě Benátky.	Na Wortě Jozeff.
u Kyzu 38. u Perku 38.	u Kyzu 12. u Perku 12.
u Hljny 33. u Lesu 33.	u Hljny 12. u Lesu 12.
Při dole Hoppich, na Wortě Kačeny.	Na Wortě Čjžek.
u Kyzu 48. u Perku 52.	u Kyzu 12. u Perku 12.
u Hljny 42. u Lesu 0.	u Hljny 8, u Lesu 8.
W mladé Plimli, na Wortě shnilé Cechy.	Na Wortě Firssthant.
u Kyzu 29. u Perku 29.	u Kyzu 13. u Perku 13.
u Hljny 22. u Lesu 18.	u Hljny 12. u Lesu 12.
Summa pacholků na těch čtyř Wortjch 588.	Summa pacholků na těch čtyřech Wortjch 217.

Summa Summarum pacholků na těch osmi Wortjch 805.

Ti pacholci nebyli hawjři, genž rudy sekagj, ale toliko gegich pomocnjci; z nichžto někteřj rudy neb kyzy nasekané na gistá mjsta wozili; někteřj perky, totiž skálu galowau, na stranu odwáželi, ginj hljnu w doljch potřebnau, s lesy (t. g. dřjwjm) s hůry dolů spusstěnau, hawjřům dodáwali. Což asi takowých pacholků

po giných Wortech, gichž se na sta páwowalo a těžilo, býti musilo? a co krom těch, nacházelo se hawjřů a giné horni čeládky, a opět těch, genž při hutjch, při mincí, při marsstaljch, w nichžto ne gedno sto konj se chowalo, prácy swau odbýwali? co tu chasy bylo! a wssak giž těch časů ne tak silně hory ssly, nýbrž Kaňkowské docházely, a po dwau letech od krále Matyásse se spustily. Co tedy muselo čeládky horničné za Rudolfa, Maxmiliána, Ferdinanda prwnjho, králů českých býwati, když ty hory gesstě libě kwetly? a co před těmi králi, totiž za Ludwjka, Wladislawa, Girjho, Ladislawa w Čechách sstastně kralugjcjch? Těch časů mnoho tisjc samého hawjřstwa bylobys se mohlo do pole wywesti; nebo tehdáž wssecky téměř cauky se kwaldikowali. A to wssecko bylo giž po baukjch Žižkowých. Před těmi pak baukemi gaké množstwj lidu na Horách Kuttnách bydlelo, o tom žádný nemůže dostatečné zpráwy dáti; nicméně snadno se může z toho poznati, že se proti celému nepřátelskému zboru sami hornjci bránjwali, s Tábory mnohé a krwawé wálky mjwali, gako se později porozumj; cožby se bylo státi nemohlo, kdyby Hora tehdáž walným lidem nebyla osazená. Potwrzuge tu Hor Kuttných lidnatost předně ono Priwilegium Karla IV. hornjkům dané, aby do Hory Kuttny od zbjránj wjna, až do swátku Swátosti, gakákoli wjna přespolnj mohla se woziti, což wssem giným městům bylo přjsně zapowědjno. A to z žádné giné přjčiny se nestalo, než, že tehdegssj páni Pražané, od nichž giná města powinna byla, wjna bráti, bylibys nikdý nemohli dostatkem winného nápoge Hory Kuttny zaopatřiti. Zadruhé, to hornjků množstwj nemálo upewňuge, že za starodáwna u Hory

60 piwowárů se počjtalo, w nichžto pjwo stále se wařilo, a gedna wárka druhau stjhala. Ale to wsse postačiti nemohlo. Pročež přespolnj pjwa do města se woziti musela, totiž: Bydžowské, Brodské, Chlumecké, Chocenské, Čáslawské, Gjtčinské, Gjhlawské, Kaufjmské, Koljnské, Městecké, Pražské; nad to ze Slezka Swidnické, a z Lužic Zitawské. A to wssecko ledwa postačiti mohlo. Nebo často bylo žaloby hornjho lidu slyssetí, že dostatek pjwa w městě nenj. Powjdá se, že za zlatých let w Českém Brodě 52 piwowárů býwalo; a že w každém z nich, každého týhodně neyméně gedna wárka na 20 čtyrwědernjch sudů se dělala. Tomu nechce každý wěřiti, a tážj se mnozj, gak tak mnoho pjwa wysslo? Ti magj wěděti, že domácj a okolnj sedláci, neywjce pak lid Hora-Kuttenský, zwlásstě hawjři, o nichž staré horské přjsslowj znjwalo: „Dělnjci na Horách Kuttnách roboty magj do soboty, a peněz do neděle.“ Ti, ti Brodským pjwem hrdla swá, dolowými prachy a sazemi zaprássená proplakowali, a piwné sudy hodně sussjwali. Z Česko-Brodských pamětj takowá zpráwa gest: že se každotýhodně přes půldruhého sta sudů pjwa z toho gedinkého města, na Hory Kuttny wywáželo. Co pak se o winném nápogi má řjci? Giž prwé něco nawrženo bylo, nynj ale zřegmě mluwiti se bude. Šenkowalo se wjno wsseligaké. Přednč w dolegssj swětnici domu rádnjho k ruce obce; potom po domjch kdo chtěl a sto býti mohl. Kupci mjwali Španielské, Malwazi, Romanyj, Riwolu, a giné Wlasské sladké nápoge. W ssenkownjch domech pak Uherské, Rakauské, Francské, Reynské, Nekarské a České. O Morawském giž tehdáž pro geho wápennost, málo držjwáwali; wssak, komu se ho zachtělo,

i to nassel. Odtud slaula winná ulice u Hory, do njžto wozkowé, genž přespolnj wjno na probeg přiwáželi, s wozy wtrhowali, a žádný z nich s njm ginám se obrátiti nesměl. Zdali se ssenkýři dlauho s gednjm dreylinkem (nebo těch let na dreylinky wjno wozili; geden pak dreylink 640 pinet držjwal) čekali? nikoli. Nebo tudy z toho poznáweyme, gaký odbyt býwal, když l. 1542 onen tak welký mor u Hory byl, že od sw. Wawřince až do sw. Martina hned několik tisjc lidu pomřelo. Wssak w tom trestu božjm tak se hlučně wjno odbeywalo, že Sephmistr za čtyry neděle swého auřadu 42krát wjno sadil, a z toho 66 pinet sadnýho, k swému a serwusůw trunku užil. Což asi giných časů wjna wycházelo? Za třetj, i toto horských obywatelů nesčjslnau hognost wygewuge: že l. 1515 od wrchnosti městské bylo nařjzeno, aby mleyny, gak samotjžnj, tak koňský a powětrnj, na přjhodných mjstech se dělali a stawěli; a to z té přjčiny, že na wodnjch (gichžto netoliko při Hoře, ale bljž i podál od Hory bez počtu téměř bylo) nemohli mlynáři s meliwem postačiti.

Ač z okolnjch měst, mimo domácj, na sta wozů chlebůw w den trhowý, gak pekaři tak pecnáři přiwáželi. Což se tomu řjci může, co se l. 1539. přihodilo? těžkoby bylo wjru přiložiti; kdyby hodnowěrná ruka nebyla to zapsala.

Okolo památky sw. Prokopa přiwezeno bylo do Hory 62 wozů ljskowých ořechů (mimo co pěssky se přineslo) a ty se wssecky w málo hodinách rozprodali. Muselo wěru tehdáž se mnoho lidu w Hoře zdržowati. Z toho wsseho, cokoliw až posawád powědjno, snadno gest poznati, co za město Hora Kutna někdy býwala, a kterak z maličkosti swé w hrubau welikost zrostla.

Pohádka Hornická.

Gest w České zemi gedna Matrona a),
Wssech wůbec někdy welká Patrona b).
Zplodil gi, wždycky čistý mládenec c);
Wychowal gj otčjm cizozemec d).
Dal gj dwě gména: gedno z Klásstera e);
Druhé kde tesse dřjwj sekera f).
Častým tlučenjm, bitjm, ranami g),
Učinil krásnau mezi ženami h).
Má ona w zemi skryté swé wěno i):
Kdo ge dobude, dostanet gméno k).
Česstj králowé gi milowali l),
Páni sobě gj wážjwali m);
Mjwala přemnoho komornjků n),
A gesstě wjcegi služebnjků o);
Wssickni gj posluhowali rádi p),
Odměňowala se gim peněz kádj q).
Nynj, že se náramně zstarala r);
A poklady swé přjliš přebrala s):

a) Město Hora Kuttna, b) býwala někdy wssem welmi platná. c) Wynassel gegi hory kněz a mnjch, slibem čistoty Bohu zawázaný. d) Hawjři pak němečtj k zrůstu město přiwedli. e) Dali tomu mjstu gméno od klássterské kápi, Kuttna, f) od hor pak a lesů Hora, tak že posslo gméno Kuttna Hora. g) Skrze rud w doljch sekánj, h) přissla Hora k zwelebenj. i) Má w doljch rudy střjbrné, k) gimižto mnozj k sláwě přissly. l) Býwala králům Českým hrubě milá, m) a mezi panstwem welmi wzáctná. n) Mnoho aurednjků hornjch; o) ale gesstě wjce hawjřů při těch horách zůstáwalo, p) kteřjžto rádi na nich pawowali; q) proto že mnoho užitku z nich bráwali. r) Nynj pak že giž ty Hory wěkem sessly, s) a střjbro ne tak hlučně se dobýwá,

Nenj wjce w takowé wážnosti t),
 Omdléwá hořem, a mře žalostj u).
Háden hornjku, která gesti to?
 Snad Hora Kuttna? uhods; tak gest to.
Ale wylož mi celau pohádku,
 Dostaneš peněz hezkau hromádku;
Neumjš? gá ti gi wywedu:
 Když Holý ho w) do sskoly přiwedu.

Handsstán čtwrtý.

Z dolu Slawjk wyssťukowaný, (w gednom kusu wykatý).

Cauk, genž se bljž wsy Křesetic táhne, od starých hornjků, newj se z gaké přjčiny, Ptačj Hory byl nazwán; snad že na těch mjstech mnoho ptactwa se nacházelo. Mezi ginými pak doly, na tom cauku býwalými, geden Slawjk slaul; dosti možné proto, že swau rudau ten cauk osslawil; aneb, že když geg ssorfowati (po žjle střjbra hledati) počali, něgaký Slawjk libě zazpjwal. Nechť gest gakkoli, z toho dolu Slawjka se tento Handsstán wynássj, kterýžto nám wyložj

Starých hornjků a Hor Kuttenských chwály.

Některá česká města, welké a pěkné chwály od mnohých knjžat a králů českých nabyla; ale newj se zdali

t) Málo kdo sobě těch hor wážj, u) což nyněgssj hornjky tuze bolj. w) Ten Jakub Holý z Záwořic welkau k zákonu a sskolám lásku měl.

staré hornjky a gegich hory střjbrné w chwáláth před-čila? Toho se k rozsudku laskawému čtenáři zanechá, gediné pod způsobem Slawjka, ne wssech, ale to-liko některých králů českých ljbezné o Hoře Kut-tny a hornjcjch zpěwy se připomenau.

Prwnj Slawjk, gehožto libá pjseň w ussjch zazněla, gest král Wácslaw toho gména druhý, přjgmjm Swatý, w počtu českých králů ssestý, kte-rýžto w hornjch práwjch w latině r. P. 1300. wyda-ných (w 1. knize k. 7.) takto zpjwal: Hora Kuttna, pro welebnosti swé nad giné hory střj-brné powýssenj, nad giná mnohá města w mnohých wěcech se raduge.

Tjm chtěl řjci, že za geho času nad wssecky giné hory střjbrné, Kuttna bohatstwjm oplýwá, a snad i zlaté hory Gjlowské aurodau swau přewý-ssowala; z toho se hádá, že Albrecht cjsař, na žád-dné giné české hory, krom Kuttenských, se nepota-howal, a ty samé gediné, mocně králi Wácsla-wowi odnjti usilowal, gakž dále se uslyssj.

Co as těmi slowy: Hora Kuttna, pro welebnosti swé powýssenj; a zase ona: nad giná města w mnohých wěcech se ra-duge; což giného se nawrhuge? než že Hora Kuttna, těch časů mezi ginými městy, gako králo-wna w Majestátu seděla: aneb gako králowna na prawici krále, rozličnostj Prywilegij a milostj oblj-čená stála? Tohle byl zpěw prwnj, prwnjho Sla-wjka; ale kde gich wjce? Zůřiwost Žižkowa wssecky w l. 1424 s rádnjm domem, i celým městem popáli-la; což se také s těmi zpěwy přihodilo, kteréžto král Jan, Karel, weleslawný geho syn, gakož i Wá-claw, Karlůw synowec, wssickni na Horu a hornj-

ky lasskawj, složili. Pročež druhého slawjka, cjsaře a krále Zikmunda posslechněme, a k tomu co on o Hoře Kuttné a hornjcjch prozpěwowal, wyrozuměgme. „Zawázáni gsme (tak on w Magestátu, l. 1437. uděleném, prawj:) „k tomu snážnost nassj „přičiniti, aby město Hory Kuttny, w němžto ney„wětssj a neyužitečněgssj poklad a klénot wsseho krá„lowstwj gest a záležj, bylo wyzdwiženo, a dolowé „zase, po tak dáwném a nassj zemi přjliš sskodliwém „zapusstěnj, mohli k užitku toho tak zassléh králow„stwj býti naweděni a uděláni. Nebo gakož djlo těch „hor přeweliký užitek a prospěch wssemu králowstwj „přinássj; takéž a mnohem wýsse zapusstěnj gich ssko„dy nenabyté wssj zemi mohloby přinesti." Z kterýchž to slow znáti gest, gaká chwála Hory w Kuttně tehdáž býti musela, když nj králowstwj České stálo i klesalo. Třetj Slawjk Ladislaw, Albrechta druhého, Řjmského cjsaře a Českého krále syn, w dwogjm Majestátu l. 1454. 15. dne čerwna (kdežto ginj slawjčkowé zpjwati přestáwagj) dwogj pjseň o Hoře Kuttně zazpjwal. Prwnj takto zněla: „Slussj na nassj wznessenost, swobod nassich těm mě„stům udělowati, kterýchžto netoliko obywatelé wděč„ným nám posslussenstwjm po wůli gsau, ale také ge„gich dědiny a země hognau plodnostj naplněné, obilj „a drahé kowy nám poskytugj. Pročež znamenawsse „My stálau a neporussenau obywatelů Hor Kutten„ských k Nám wěrnost a weliké důchody, kteréž koru„ně tohoto králowstwj nassého, z těch hor stříbrných „a měděnných Klufsty přiwáděgj, a t. d." Druhá pak pjseň takto ssla: „Ačkoliw předkůw nassich milostná „nadánj, wssem wěrným nassim bez odporu, potwr„dili gsme, těm wssak s wětssj žádostj gich práwa

„gich práwa twrdjme, gichžto práwa a stálá wěrnost „při nás ustawičně bez porussenj zůstala, a mjsta uži„tečná pohodlnost, a welký užitek tomu králowstwj „nassj koruně wždycky gsau wydáwala. J poněwadž „gménem Sephmistrů a Konsselů přjsežných, i wssj obce „na Horách Kuttnách. nassjch wěrných milých (z gichž-to wěrnosti a střjbrných dolů, Nám i nassjm předkům užitek nemalý pocházel) „od welebnosti Nassi s poko„rau bylo gest prossenо." O přepěkné dwě pjsně, kdo gim rozumj! gimžto podobných wjce nepochybně byl-by tento Slawjček zazpjwal, kdyby byl déle w Če-chách kralowal, a w kolnjčku smrti nepolkl. Ač gi-stěgssj gest wěc, že ho zlj lidé gedem w nápogi otráwili.

Čtwrtý Slawjk, ač w husitském nápogi hlas ztratil, nic méně o Hoře Kuttně welmi ljbezně zpj-wal. Král totižto Giřj, genžto l. 1459. dne 15. prosince (kterého sice času slawjčků nebýwá slyssetí) w Majestátě swém takto se ozwal: „Mezi těmi wěc„mi, kteréž slawného nasseho králowstwj staw nad gi„né zwelebugj, nemalý nám dar od Boha nesmrtedl„ného daný býti známe, žil a rudy drahé hognost „na Horách Kuttnách, kdež zwlásstě stála střjbrem se „dmaucj, bohatstwj králům a gich poddaným, až po„sawád dala a budaucně dáti slibuge. Protož ne na„darmo mjsto to nebesskau dobrotau wzcwzřelé, nesčj„slnými Priwilegiemi předkowé nassi obdařili a mi„lostmi mnohými oswobodili. Nám také ne menssj pé„če gest, aby gich sstěstjm wssecko sstastné bylo, a co „zpusstěno gest, hognostj hor se wyzdwihlo. My, genž „ty Hory aurodnostj swau králowstwj tomuto užitečné a sstédrotau wždycky wěrné býti gsme seznali; a „Kuttnohorské měsstany, gak Nám, tak i předkům na„ssjm, ustawičnými a wěrnými službami, wždy hotowé

„býti skutečně uznali.“ Při konci pak téhož Majestátu gesstě takto dokládá: „Kteřj,“ (totižto Kuttenssti hornjci) „zagisté cjsařské a králowské komoře drahými kowy přisluhugj.“

Tato chwála krále, ač nekatolického, wssak pro swau rozssafnost a maudrost, gakož i u wěcech wálečných zkussenost, i od katolických spisowatelů welmi chwáleného, nenj sspatná; a každé slowo na wáhu položené, u rozumných zlato a střjbro přewážj. Chcemeli nynj pátého slawjka, totiž Wladislawa Kazimjra, Polského krále prworozeného syna a onoho sw. Kazimjra, (genž w panictwj swém umřjti, než čistotu swau posskwrniti wolil, a onu odewssech chwálenau Hymnu: Každého dne, chwály hodné, at. d. o Rodičce Božj složil), wlastnjho bratra slyšeti?

Slyssme tedy a zpěwy geho posiauchegme; ale ne wssecky, nebo on, w 45 letech swého nad Čechy panowánj welmi mnoho gich o Hoře Kuttně složil, a kdyby se wssecky tuto přezpjwati měli, snadby se někomu něgaká nechuť způsobila; gežto se wj, že i ta libá muska, pokudž gest prodlaužilá, naposledy člowěka omrzj. Ze wssech tedy těch geho zpěwů, sedm toliko, w tolika majestátjch od něho obsažených se uwádj, aby se seznalo, gaké chwály u toho krále Hora Kuttna někdy zasslaužila.

Prwnj zpěw, gak na králowstwj české léta 1471 dosedl, takto zahrál: „Město nasse Hory Kuttny, „tak welmi způsobem nebeským, a dobrotau patřenj „nebeského gest užitečné, že země střjbro a giné kowy „a rudy ze sebe wywozugjcj, od nesmrtedlného Boha a „mistrowstwjm přirozenj, množj se a rozhogňuge. Což „králowstwj tomuto, nám i poddaným nassjm, mnohé „poklady a pomocj přisluhuge; a ke cti Boha wsse-

„mohaucjho, k chwále a slávě králowstwj tohoto, ga„kož i nassj nesmrtedlné pochwale, se wztahuge; po„něwadž tentýž nebeský a zwlásstnj dar mnohým krá„lowstwjm a wlastem, gakž o tom dobře wjme, nenj „propůgčen. Pro kterýžto dar tak znamenitý a wy„wýssený někdy neygasněgssj králowé česstj, předko„wé nassi, Bohu wssemohaucjmu djky činjce, wýborně, „zasslaužitedlně a práwě, město Hory Kuttny a geho „obywatelé mnohými rozličnými a zwlásstnjmi milosti„mi, swobodami, weysadami gsau obdařili. Kterýmž„to oni (Kuttnohorsstj) gsauce potěsseni a ozdobeni tjm „pilněgi a udatněgi, předřečený poklad kowu a rudy, „ze skály a žil země sekati a shromážďowati a koru„nu králowskau tjm hogněgssjmi užitky potěssowati „mohli; tak aby králowstwj toto, a geho králowé ne„toliko staw swůg, ale také obecnj wěc lépegi a po„božněgi zprawowali. Což Bohu wděčné a lidem přj„gemné býti nepochybugem.“

„Protož radjř nám to moc králowská, abychom „nápodobně týchž pobožných předkůw nassich, králů „českých (spatřjce neustálau wěrnost a stálau gak w „nesstastných tak i sstastných wěcech, často gmenowa„ných hornjků Kuttenských přistalost) sslépěgj následo„wali, a t. d.

Můželi pěkněgssj chwála kterého města wymy„sslena býti? Druhau pjseň král Wladislaw léta 1486. na tento způsob hrál: „Hledjce k gich (totiž„to Kuttenských) wěrným, stálým a ustawičným služ„bám, kteréž nám činili, činj a činiti nepřestáwagj: „a také znagjce to, že oni w též wěrnosti a stálosti „k nám, gakožto ku králi českému, panu swému dě„dičnému se zachowagj: a potom tjm lépe, aby mo„hli a měli nám slaužiti, čjmž nás milostiwěgssjho k

„k sobě poznagj.“ Ach což pěkně ona slowa: „wěr„ným, stálým, a ustawičným službám,“ w ussjch zněgj.

Třetj pjseň, l. 1489. složená, takto zněla: „Dů„stogenstwj králowskému přislussj, wjru, stálost a u„přjmnost zachowalau a nepohnutau poddanych swých, „milostmi a obdařenjmi swými zwlásstnjmi odplacowa„ti, aby těmi a takowými wěcmi potěsseni gsauce, ho„towěgi a powolněgi u wjře a stálosti trwagjce, pá„nům swým slaužili. Kterakžto My w gistotě shleda„li gsme poctiwé Sephmistry, radu, i wssecku obec na „Horách nassjch Kuttnách, wěrné nasse milé: že oni „u wjře, poddanosti a prawé stálosti k předkům na„ssjm králům českým, sstastné paměti, gsau se zacho„wali, podlé nich we wssech potřebách, hrdel i statků „swých k wyzdwiženj hor nelitugjce. A skrze to mno„hých milostj a obdarowánj od nich gsau dossli. W „kteréžto wjře a stálosti od počátku nasseho králo„wánj, též k nám, gakožto ku králi Českému, Pánu „swému dědičnému se zachowáwagj, we wssj hotowo„sti a powolnosti, sami sebe i také statků swých pro „nás i také pro obecné dobré wssj koruny nassj České, „dobrowolně nelitugjce.“ Tato pjseň zlatem psána měla by býti. Dobře zpjwáš nedomluwný slawjčku! zpjwey ž gesstě dále.

Čtwrtá pjseň l. 1491. takto zněla: „Znamenaw„sse i w skutku shledawsse mnohé wěrné, ustawičné a „pilné služby, které gsau Nám hned od počátku nasse„ho w Čechách králowánj, poctiwj Sephmistři, rada „i wssecka obec na Horách Kuttnách, wěrnj nassi mi„lj, w skutku učinili a ukazowali, a až dosawád nám „se s službami swými wěrnau a upřjmnau poddanostj „sljbili, a nepřestáwagj se zachowáwati, gsauce wždy„

„cky we wssech nassjch užitečných potřebách nám wolnj „a k učiněnj hotowé, bezewssj odpornosti. A chtjce „gim, gakož hodné a sprawedliwé gest, takowé gich „stálé, platné a ochotné služby, kteréž nám upřjmným „aumyslem a wěrným srdcem činili a činiti nepřestá„wagj, milostj nassj králowskau a dobrým nahraditi." a t. d.

W páté pjsni tjmto způsobem l. 1503 zazpjwal: „Dole psané milosti gim hornjkům na Horách Kuttnách „tjmto listem dáwáme; aby oni, čjm nás milostiwěg„ssjho Pána swého k sobě poznagj, tjm tužssj a pe„wněgssj w swé wjře, k nám a budaucjm králům če„ským stálost měli. Gakož pak ani nám, ani před„kům nassjm, w žádné strannj punty, zápisy, aneb wey„tržnosti nikdý gsau se nedali."

„W ssesté pjsni 1507 složené, toto gest doloženj: „Gakož pak poctiwj Šephmistři a konsselé i wssickni „hornjci Hor Kutten wždy w wěrnosti a poddanosti na„ssj stáli a stogjce, netoliko nám a předkům nassjm, „králům českým, ale i wssj koruně české, nemalé po„hodlj, dobré, a užitek skrze náklady swé a swé oswo„bozenj gsau přiwedli."

Sedmau a poslednj pjsnj l. 1514. zahranau ten ssedesátiletý Slawjk ussi a srdce hornjků obwe„selil, takto hragjc: „K wěčné paměti známo čiňme „tjmto listem wssem lidem, gak nyněgssjho, tak budau„cjho wěku, že prohlédagjce k mnohým nákladům, „wěrným, pilným a užitečným službám poctiwých Šeph„mistrů a konsselů, i wssj obce města nasseho Hor Kut„ten, wěrných nassjch milých, kterýmiž gsau mnohé ča„sy dáwné předkům nassjm, cjsařům a králům Českým „a zwlásstě nám, netoliko pracj žiwotnau, ale také i statky „swými, dotýkagjce hor, ke cti a dobrému tohoto krá„lowstwj slaužili a podnes slaužj. Pro kteréžto chwa„

„litebné a wděčné přjčiny, přislussné gest, abychomk „přjkladu giným skutečnau gich záslúhu poznagjce, u„ctiwost něgakau gim učinili. Pročež nechtjce zwlássť„nj nassj lásky a milosti králowské umenssiti, ani kte„rau nepamět nésti, pro takowé gegich záslúhy, a zwlá„sstě proto, že nás a krále Ludwjka dědice nasseho we „wssem wěrně gsau se přidrželi. Poněwadž takowé mě„sto ke cti králowstwj tomuto, a nám i nassim dědi„cům a budaucjm králům českým gest užitkem seznalé.“

Mladj slawjčkowé učjwagj se od starých zpjwati: Král Ludwjk od Pana otce Wladislawa, naučil se Horu Kuttnu a hornjky slawiti. Což znáti gest z Tremuly léta Božjho 1523 w Majestátu hornjkům udělenén, zaslechlé: „Znagjce, prý, „že nám a wssemu králowstwj českému, oni (Kutten„sstj hornjci) swými náklady znamenité užitky přiwo„zowali a gesstě přiwozugj“ a t. d.

Málo onen zpěwáčk zazpjwal, proto že nenadále w Uhřjch u Mogače l. 1526 před Turky utjkage, do bahna s koněm upadl a w něm se utopil.* Nesstastný a nečasný Pán! s njmžto wssecko před časem se dálo. Nebo (gak někteřj spisowatelé znamenagj) před časem, totižto osmiměsjčné nedochůdče se narodil, a to l. 1506. kterýžto rok Martin Kutten těmito slowy krátce obsáhl: anteDIeMnatVs. Před časem, totižto w 12. létě obraděl. Před časem, totiž w 18 l. ossediwěl. Před časem, totiž dwauletý, Uherskau a Česskau korunau korunowán. Před časem, totiž w 16. letech se oženil. Před časem, naposledy, totiž w 20. létě wěku swého zahynul.

Ferdinand prwnj a Maximilián geho syn, Česstj králowé, podlé Spaňhelského zwyku a wážnosti Hory Kuttny slowy neslawili, ale mnoho gi sobě

gakožto bohaté pokladnice, wážili; a wjce skutkem než slowy gi welebili. Zwlásstě Maximilián, kterýžto, co při horách za Ferdinanda pro rozličné s Turkem wálky, bylo zpusstěno, dle wssj možnosti snažil se wyzdwihnauti. Rudolf w welebnosti swé, málem slow mnoho powjdal, když Horu Kuttnu w Majestátjch, psanjch, dekretech, gednak swými i českého králowstwj obzwlásstnjm klenotem, gednak neposlednjm zemským pokladem nazjwal. Čehož že král Matyáš neznamenal, od pawowánj Kaňku*) upustil, a tjm sobě i swým potomkům tu pokladnici wodami sskodliwě zatopil. Slysseli gsme až posawád cjsaře a krále Hor Kuttenských a starých hornjků slawitele, a slawjky, tak že giných chwalitelů nenj zapotřebj. Nicméně pokudž se čtenářům nestjžj, aspoň gednoho stehljčka anebo čjžečka (kterýžto ptáček také gest ljbý zpěwáček) poslechnauti, mně se nestjžj, gedinký geho Corrant Hoře Kuttné tuto přepsati. Ten pak ptáček žádný giný nenj, nežmistr Adam z Weleslawjna, nad něhož minulého wěku w Českých kronikách zběhlegssjho nebylo. „Hora Kuttna, (prawj on w přjpisu čtyrřečného slawjka: (Kuttnohorským panům Sephmistrům, l. 1598. učiněném.) „neyslowútněgssj město, na bo„hatstwj a lid někdy welmi mocné, kteréžto po Pra„ze přednost a prwnj mjsto, gak w bogi, tak w poko„gi, gak doma, tak wně obdrželo, a gako za menssj „hlawnj město a králowstwj toho poklad držáno wždy„cky bylo.“

Na poděkowánj tak pěkných, o Horách Kuttnách, pjsnj zpjwaných 20 slawjčkowých Sonat od

*) Z toho pramenu těch časů neylepssj rudy wycházely.

gednoho pozorného a w muzice zběhlého muže, za celých čtyrmecjtma let wyssetřených, těm králowským slawjčkům budiž obětowáno.

Sonaty Slawjčkowy,

gichžto ten medozpěwný ptáček we swém zpěwu užjwá.

1. Zpe, tyu, zkwa.
2. Kworor, pipi, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, fio, tyo, tyo, tyo, tyo, tyx.
3. Kució, kució, kucio, kucio, kucio, kucio, kucio.
4. Zi, zi, zi, zi, zi, zi, zi, zi.
5. Kworor, tyu, kskwa, pipik.
6. Dyu, tyu, kskwo.
7. Kwory, zpe, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo.
8. Tywú, tywú, tywú, tywú, tywu.
9. Tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo.
10. Zpe, zpe, zizi, zkwokwi.
11. Zkwú, zizi, kwore, tucio.
12. Zpe, zpe, zpe, zpe, zpe, zpe.
13. Zpe, zpe, zpe, zpe, zpe, zpe.
14. Pipipi, kucio, kwory, kworytuo.
15. Kwororoaror, kucio, kucio.
16. Kucio, zkwo, zkwo, zkwo, zkwo, zkwo, tya, tya, tya.
17. Kworor, tyo, tyu, zkwe.
18. Kworý, kworý, kworý, kworý, zpe.
19. Zpe, zpe, zpe, pi, pi, pi, pi, pi, pi, pi, Ypi.
20. Zkwa, zkwa, tyo, tyu, zizinzi.

Ten způsob onen medozpěwný ptáček w swém klokotánj užjwá, a swým chřtánkem a pysečkem howořj.

„gich práwa twrdjme, gichžto práwa a stálá wěrnost „při nás ustawičně bez porussenj zůstala, a mjsta uži„tečná pohodlnost, a welký užitek tomu králowstwj „nassj koruně wždycky gsau wydáwala. I poněwadž „gménem Šephmistrů a Konsselů přjsežných, i wssj obce „na Horách Kuttnách, nassjch wěrných milých (z gichž„to wěrnosti a střjbrných dolů, Nám i nassjm předkům užitek nemalý pocházel) „od welebnosti Nassi s poko„rau bylo gest prossено." O přepěkné dwě pjsně, kdo gim rozumj! gimžto podobných wjce nepochybně byl-by tento Slawjček zazpjwal, kdyby byl déle w Čechách kralowal, a w kolnjčku smrti nepolkl. Ač gistěgssj gest wěc, že ho zlj lidé gedem w nápogi otráwili.

Čtwrtý Slawjk, ač w husitském nápogi hlas ztratil, nic méně o Hoře Kuttně welmi ljbezně zpjwal. Král totižto Gjřj, genžto l. 1459. dne 15. prosince (kterého sice času slawjčků nebýwá slysseti) w Majestátě swém takto se ozwal: „Mezi těmi wěcmi, kteréž slawného nasseho králowstwj staw nad gi„né zwelebugj, nemalý nám dar od Boha nesmrtedl„ného daný býti známe, žil a rudy drahé hognost „na Horách Kuttnách, kdež zwlásstě stála střjbrem se „dmaucj, bohatstwj králům a gich poddaným, až po„sawád dala a budaucně dáti slibuge. Protož ne na„darmo mjsto to nebeskau dobrotau wzcwzřelé, nesčj„slnými Priwilegiemi předkowé nassi obdařili a mi„lostmi mnohými oswobodili. Nám také ne menssj pé„če gest, aby gich sstěstjm wssecko sstastné bylo, a co „zpusstěno gest, hognostj hor se wyzdwihlo. My, genž „ty Hory aurodnostj swau králowstwj tomuto užitečné a sstédrotau wždycky wěrné býti gsme seznali; a „Kuttnohorské měsstany, gak Nám, tak i předkům na„ssjm, ustawičnými a wěrnými službami, wždy hotowé

„býti skutečně uznali." Při konci pak téhož Majestátu gesstě takto dokládá: „Kteřj," (totižto Kuttenssti hornjci) „zagisté cjsařské a králowské komoře drahými kowy přislubugj."

Tato chwála krále, ač nekatolického, wssak pro swau rozssafnost a maudrost, gakož i u wěcech wálečných zkussenost, i od katolických spisowatelů welmi chwáleného, nenj sspatná; a každé slowo na wáhu položené, u rozumných zlato a střjbro přewážj. Chcemeli nynj pátého slawjka, totiž Wladislawa Kazimjra, Polského krále prworozeného syna a onoho sw. Kazimjra, (genž w panictwj swém umřjti, než čistotu swau possk wrniti wolil, a onu odewssech chwálenau Hymnu: Každého dne, chwály hodné, at. d. o Rodičce Božj složil), wlastnjho bratra slyssěti?

Slyssme tedy a zpěwy geho posiauchegme; ale ne wssecky, nebo on, w 45 letech swého nad Čechy panowánj welmi mnoho gich o Hoře Kuttně složil, a kdyby se wssecky tuto přezpjwati měli, snadby se někomu něgaká nechuť způsobila; gežto se wj, že i ta libá musika, pokudž gest prodlaužilá, naposledy člowěka omrzj. Ze wssech tedy těch geho zpěwů, sedm toliko, w tolika majestátjch od něho obsažených se uwádj, aby se seznalo, gaké chwály u toho krále Hora Kuttna někdy zaslaužila.

Prwnj zpěw, gak na králowstwj české léta 1471 dosedl, takto zahrál: „Město nasse Hory Kuttny, „tak welmi způsobem nebeským, a dobrotau patřenj „nebeského gest užitečné, že země střjbro a giné kowy „a rudy ze sebe wywozugjcj, od nesmrtedlného Boha a „mistrowstwjm přirozenj, množj se a rozhogňuge. Což „králowstwj tomuto, nám i poddaným nassjm, mnohé „poklady a pomocj přislubuge; a ke cti Boha wsse-

„mohaucjho, k chwále a ſláwě králowſtwj tohoto, ga„kož i naſſj neſmrtedlné pochwale, ſe wztahuge; po„něwadž tentýž nebeſký a zwláſſtnj dar mnohým krá„lowſtwjm a wlaſtem, gakž o tom dobře wjme, nenj „propůgčen. Pro kterýžto dar tak znamenitý a wy„wýſſeny někdy neygaſněgſſj králowé čeſſtj, předko„wé naſſi, Bohu wſſemohaucjmu djky činjce, wýborně, „zaſlaužitedlně a práwě, měſto Hory Kuttny a geho „obywatelé mnohými rozličnými a zwláſſtnjmi miloſti„mi, ſwobodami, weyſadami gſau obdařili. Kterýmž„to oni (Kuttnohorſſtj) gſauce potěſſeni a ozdobeni tjm „pilněgi a udatněgi, předřečený poklad kowu a rudy, „ze ſkály a žil země ſekati a ſhromažďowati a koru„nu králowſkau tjm hogněgſſjmi užitky potěſſowati „mohli; tak aby králowſtwj toto, a geho králowé ne„toliko ſtaw ſwůg, ale také obecnj wěc lépegi a po„božněgi zprawowali. Což Bohu wděčné a libem přj„gemné býti nepochybugem.“

„Protož radjt nám to moc králowſká, abychom „nápodobně týchž pobožných předkůw naſſich, králů „čeſkých (ſpatřjce neuſtálau wěrnoſt a ſtálau gak w „neſſťaſtných tak i ſſťaſtných wěcech, čaſto gmenowa„ných hornjků Kuttenſkých přiſtaloſt) ſſlépěgj náſledo„wali, a t. d.

Můželi pěkněgſſj chwála kterého měſta wymy„ſſlena býti? Druhau pjſeň král Wladiſlaw léta 1486. na tento způſob hrál: „Hledjce k gich (totiž„to Kuttenſkých) wěrným, ſtálým a uſtawičným ſluž„bám, kteréž nám činili, činj a činiti nepřeſtáwagj: „a také znagjce to, že oni w těž wěrnoſti a ſtáloſti „k nám, gakožto ku králi čeſkému, panu ſwému dě„dičnému ſe zachowagj: a potom tjm lépe, aby mo„hli a měli nám ſlaužiti, čjmž nás miloſtiwěgſſjho k

„k sobě poznagj." Ach což pěkně ona slowa: „wěr„ným, stálým, a ustawičným službám," w ussjch zněgj.

Třetj pjseň, l. 1489. složená, takto zněla: „Dů„stogenstwj králowskému přislussj, wjru, stálost a u„přjmnost zachowalau a nepohnutau poddanych swých, „milostmi a obdařenjmi swými zwlásstnjmi odplacowa„ti, aby těmi a takowými wěcmi potěsseni gsauce, ho„towěgi a powolněgi u wjře a stálosti trwagjce, pá„nům swým slaužili. Kterakžto My w gistotě shleda„li gsme poctiwé Sephmistry, radu, i wssecku obec na „Horách nassjch Kuttnách, wěrné nasse milé: že oni „u wjře, poddanosti a prawé stálosti k předkům na„ssjm králům českým, sstastné paměti, gsau se zacho„wali, podlé nich we wssech potřebách, hrdel i statků „swých k wyzdwiženj hor nelitugjce. A skrze to mno„hých milostj a obdarowánj od nich gsau dossli. W „kteréžto wjře a stálosti od počátku nasseho králo„wánj, též k nám, gakožto ku králi Českému, Pánu „swému dědičnému se zachowáwagj, we wssj hotowo„sti a powolnosti, sami sebe i také statků swých pro „nás i také pro obecné dobré wssj koruny nassj České, „dobrowolně nelitugjce." Tato pjseň zlatem psána měla by býti. Dobře zpjwáš nedomluwný slawjčku! zpjwey ž gesstě dále.

Čtwrtá pjseň l. 1491. takto zněla: „Znamenaw„sse i w skutku shledawsse mnohé wěrné, ustawičné a „pilné služby, které gsau Nám hned od počátku nasse„ho w Čechách králowánj, poctiwj Sephmistři, rada „i wssecka obec na Horách Kuttnách, wěrnj nassi mi„lj, w skutku učinili a ukazowali, a až dosawád nám „se s službami swými wěrnau a upřjmnau poddanostj „slibili, a nepřestáwagj se zachowáwati, gsauce wždy„

„cky we wssech nassjch užitečných potřebách nám wolnj „a k učiněnj hotowé, bezewssj odpornosti. I chtjce „gim, gakož hodné a sprawedliwé gest, takowé gich „stálé, platné a ochotné služby, kteréž nám upřjmným „aumyslem a wěrným srdcem činili a činiti nepřestá„wagj, milostj nassj králowskau a dobrým nahraditi." a t. d.

W páté pjsni tjmto způsobem l. 1503 zazpjwal: „Dole psané milosti gim hornjkům na Horách Kuttnách „tjmto listem dáwáme; aby oni, čjm nás milostiwěg„ssjho Pána swého k sobě poznagj, tjm tužssj a pe„wněgssj w swé wjře, k nám a budaucjm králům če„ským stálost měli. Gakož pak ani nám, ani před„kům nassjm, w žádné strannj punty, zápisy, aneb wey„tržnosti nikdý gsau se nedali."

„W sseste pjsni 1507 složené, toto gest doloženj: „Gakož pak poctiwj Šephmistři a konsselé i wssickni „hornjci Hor Kutten wždy w wěrnosti a poddanosti na„ssj stáli a stogjce, netoliko nám a předkům nassjm, „králům českým, ale i wssj koruně české, nemalé po„hodlj, dobré, a užitek skrze náklady swé a swé oswo„bozenj gsau přiwedli."

Sedmau a poslednj pjsnj l. 1514. zahranau ten ssedesátiletý Slawjk ussi a srdce hornjků obwe„selil, takto hragjc: „K wěčné paměti známo činjme „tjmto listem wssem lidem, gak nyněgssjho, tak budau„cjho wěku, že prohlédagjce k mnohým nákladům, „wěrným, pilným a užitečným službám poctiwých Šeph„mistrů a konsselů, i wssj obce města nasseho Hor Kut„ten, wěrných nassjch milých, kterýmiž gsau mnohé ča„sy dáwné předkům nassjm, cjsařům a králům Českým „a zwlásstě nám, netoliko pracj žiwotnau, ale také i statky „swými, dotýkagjce hor, ke cti a dobrému tohoto krá„lowstwj slaužili a podnes slaužj. Pro kteréžto chwa-

kaplj o půldruhého sta téměř let před králem Wladislawem, byl wystawen; a z kněh městských zápisnjch může se dokázati, že za časů krále Wladislawa žádných Rutthardů u Hory wjce nebylo. A zdaliž snadno nebylo nepozornému pjsaři mjsto Wácslawa napsati Wladislawa?

Po Wácslawowi druhém, Albrechta (Rudolfa Habspurského Syna) Řjmského cjsaře a Českého krále přiwádjm, kterýžto w Hoře Kutně tak se zamilowal, že si gj za skladné město wyzdwjhl, a do něho sůl, oleg, wjno, pssenici a ječmen z Rakaus woziti, a w mjrné ceně hornjkům (gichž weliké množstwj těch časů při horách se zdržowalo) prodáwati dáwal. Ackoli pak někteřj z pánů Českých gemu se wysmjwali, prawjce: žeby gegich král kupcem byl; on wssak na takowé řeči nic nedbal, ale řjkáwal: Že toho z lakomstwj nižádného nečinj: než proto toliko, aby swým milým hornjkům, kopánjm rud welmi obtjženým, a těžce se žiwjcjm přispěl, a tjm prostředkem, sám sobě k wychowánj dworu králowského, a dluhů od předkůw zdělaných poplacenj pomohl.

O králi Janowi, kterak se gest k hornjkům chowal, ač nikdež zaznamenáno nenacházjm; wssak nelze ginák mysliti, než že na ně hrubě laskaw byl; poněwadž wssem známo gest, že on ty, genž mu peněz k tolika wognám potřebných dodáwali (což hornjci wrchowatě činili) hrubě milowal, a gim mnoho dobrého prokázal.

Co pak o Karlowi čtwrtém se wj? i cožby giného se wědělo, než že hornjky hluboce w srdci nosil, gichžto hor gwaldykowánjm nesmjrně bohatl, a někdy w swých potřebách, peněz od nich si wypůgčowal. Gediného Endrljna Worsuchera k swědectwj

gakožto bohaté pokladnice, wážili; a wjce skutkem než slowy gi welebili. Zwlásstě Maximilián, kterýžto, co při horách za Ferdinanda pro rozličné s Turkem wálky, bylo zpusstěno, dle wssj možnosti snažil se wyzdwihnauti. Rudolf w welebnosti swé, málem slow mnoho powjdal, když Horu Kuttnu w Majestátjch, psanjch, dekretech, gednak swými i českého králowstwj obzwlásstnjm klenotem, gednak neposlednjm zemským pokladem nazjwal. Čehož že král Matyáš neznamenal, od pawowánj Kaňku*) upustil, a tjm sobě i swým potomkům tu pokladnici wodami sskodliwě zatopil. Slysseli gsme až posawád cjsaře a krále Hor Kuttenských a starých hornjků slawitele, a slawjky, tak že giných chwalitelů nenj zapotřebj. Nicméně pokudž se čtenářům nestjžj, aspoň gednoho stehljčka anebo čjžečka (kterýžto ptáček také gest ljbý zpěwáček) poslechnauti, mně se nestjžj, gedinký geho Corrant Hoře Kuttné tuto přepsati. Ten pak ptáček žádný giný nenj, nežmistr Adam z Weleslawjna, nad něhož minulého wěku w Českých kronikách zběhlegssjho nebylo. „Hora Kuttna, (prawj on w přjpisu čtyrkečného slawjka: (Kuttnohorským panům Sephmistrům, l. 1598. učiněném.) „neysslowútněgssj město, na bo„hatstwj a lid někdy welmi mocné, kteréžto po Pra„ze přednost a prwnj mjsto, gak w bogi, tak w poko„gi, gak doma, tak wně obdrželo, a gako za menssj „hlawnj město a králowstwj toho poklad držáno wždy„cky bylo.“

Na poděkowánj tak pěkných, o Horách Kuttnách, pjsnj zpjwaných 20 slawjčkowých Sonat od

*) Z toho pramenu těch časů neylepssj rudy wycházely.

On, po té nesstastné swého lidu na den wssech Swatých, téhož l. 1420. pod Wyssehradem porážce, w swé žalosti a zármutku nikdež ginde, krom Hory, potěssenj nehledal; kdežto přigeda (gakž Dubravius w 26. knize České kroniky swědčj) wůdcům swým, gakž i giným wěrným milým pod zeleným wěncem hodowánky strogil, a tak z melancholie se wyrážel.. On, po swém ze Wlach, Řjsse, Uher nawrácenj, l. 1436. stawům Českým w Gjhlawi, že se chce rád k tomu přičiniti, aby geho milá Hora Kuttna, kterau Žižka hanebně až do gruntu wypálil, obnowena byla, připowěděl. On naposledy, když před smrtj z Prahy do Uher pospjchal, u swých milých hornjků se zastawil, s nimi se mile žehnal, a w brzkém čase swěta požehnal. Zdaliž Zikmund Hory Kuttny nemilowal! Ač pak w l. 1422. na den Sw. třj Králů, z Hory před ukrutným Žižkau utjkage, to slawné město zapálil (než newypálil) toho wssak z něgakého proti hornjkům zássti neb nelásky nikoli neučinil: ale proto gediné, aby ukrutný Žižka s swau newázanau chasau tjm země klenotem a pokladem se nesjlil. Práwě gako někdy Sabinsstj w Španhelsjch učinili, když swé milé djtky a neymilegssj manželky, aby Řjmanům nepřátelům w ruce a poddanost nepřissly, na hranice wházeli a ohněm strávili.

Král Ladislaw, z Albrechta Řjmského cjsaře a krále na sirobu narozený, (genž po meči z pěti, po přeslici pak ze čtyř cjsařů Řjmských possel), ač toliko čtyry leta w Čechách kralowal, w těch wssak málo letech negednau swau milau Horu nawsstiwil, a obzwlásstnj zaljbenj w nj měl. Paměti hodné gest, co následuge w l. 1455. do pěti neděl u Hory se zdržowal a rozličnými hrami kratochwjlil. Slyssme regstra

urburnj (důchodů králowſkých z Hor pocházegjcjch) a co u wydánj w geho přjtomnoſti kladau, pozorugme; přitom, gaká těch čaſů býwala ſproſtnoſt, a w penězjch ſſkrownoſt, powažugme. Králi (prý) G. M. když hrál s komornjky, dáno 3 ſſz. gr. Panu Marſſalkowi dworſkému na hru s králem 2 ſſz. a panu Černjnowi 1 ſſz. gr. Trubačům králowſkým, před králem traubjcjm, gednau 15 gr., podruhé 1 ſſz. Od mytj G. M. K. w lázni na Pjſku 1 ſſz. Šteyjřům (dololezcům, genž k hawjřům w Djle přihljžegj) genž do ſrátu (to byla ſſachta na Kaňku) k zaljbenj králi lezli, 6 gr. Kněžj Janowi, na Wlaſſkém dwoře (to dům mincownj u Hory) kaplanu, aby mohl do ſſachty lezti, na perkytli a na ſſkorně 13 gr. Žákům, genž za zdrawj krále G. M. zpjwali, 4 gr. A to wſſe z rozkazu krále miloſti. Wjce podobných wydánj w regſtrách ſtálo, ale nám na tom mále buď doſti; z něhož znáti, gakých mladý král mezi hornjky položil weſeloſtj.

Nynj ku králi Gjřjmu přiſtupme a láſku geho k hornjkům poſlechněme. Předně nacházjm w hornických pamětech, že welmi čaſto na Hory Kuttny přigjždjwal. Dále, že w l. 1466 hornjky do čeſkého Brodu neb do Prahy gezdjcj, od placenj cla w mladém Koljně oſwobodil. Opět že w l. 1467. plnoſt práwa (bez appellowánj do Gjhlawi, těch čaſů měſta hornjho) w hornjch rozepřjch, w Kuttně Hoře uſtanowil. Mimo tyto, geſſtě giná znamenj láſky hornjkům Kuttenſkým ukazowal, ale oni na něho newražili, proto že ſi čaſto od nich peněz na wěčnau (gak řjkáme) oplátku, wypůgčowal. K tomu mincowné ſtřjbro na Poděbrady, panſtwj ſwé, aby ſyny obohatil, wywážel. Nechme tedy toho, od Řjmſkých Papežů, pro nedržený ſlibů z ſtrany náboženſtwj nege-

tny přigjždjwal, djlem proto, aby k horám dohljdl, djlem by se s swými milými hornjky po mnohých starostech a strastech wyrazil. Aniž se do gegich přjbytků choditi a s nimi někdy pogjsti (což také Karel IV. gak Eneáš Sylwius o něm swědčj, děláwal) styděl neb zdráhal. Chcemeli slyšeti, co se gedenkrát přihodilo? poslyšme: Pozwal ho kdysi Jan Rutthard, hornjk a Erzkauffeř *) slawný, do swého dwora předhorského na Kolmarce, gak u Hory řjkagj, ležjcjho, a to k obědu. Král přigjti se zakázal. A po chwjly s celým dworem přigel; a toho, co mu Rutthard přistrogil, wděčně požil. Když pak bylo po obědě (užjwagj se schwálně slowa gedné staré paměti, aby se tjm lépe toho wěku králů k poddaným, a poddaných k králům a panům swým důwěrnost seznala) řekl král k Ruttharbowi: „Ruttharde, musjme do kláštera Sedleckého na Nesspor geti; pogeď s námi!" Rutthard odpowěděl: „Dobře, milostiwý králi, ale posečkey maličko, až ti něco ukážj." J wedl krále do gakýchsi sklepů hlubokých, a okázal mu weliké hromady peněz a mnoho kruhů z střjbra litých. Král pak se ptal; „Čjgest to Ruttharde? snad twé." A on řekl: „Milostiwý králi, když gsem gá twůg přirozený poddaný, to wsseckо gest twé milosti; dokudž toho ráčjš do swé komory potřebowati, rač poručit to wybrati." Na to král dj: „Nepotřebugem toho na ten čas. Chwála Pánu Bohu! že gesstě takowé poddané máme,! kdyby na nás, skrze nepřátely něgaká nauze přissla, že se budeme moci k nim uteci. Schowey sobě, a Pánu Bohu z toho děkug." Rutthard pak pokloniw se, řekl: „Milostiwý králi, wssak z Božjho

*) Rudokupec, genž rudy od nákladnjků hornjch skupuge.

wen ryzjho zlata pokuty naň uložil. Čjmž na sobě znáti dal, že duchem přjlissné milosti k hornjkům byl zapálen.

Wjce o tom králi laskawém schwálně nepřipomjnám, poněwadž se gesstě častěgssj o něm zmjnka stane. Toho wssak zamlčeti nemohu, co se w l. 1479. přihodilo. Něgacj zloděgi nočnjm časem obecný sklep w radnjm domě wylaupali, a mimo giné wěci, čtyry střjbrné pečetě ukradli. Nadto obedwau Bullj, to gest listů papežských, na wysazenj kostela sw. Panny Barbory, a čtwrtečné odpustky, (o čemž ginde zmjnka se učinj) od Bonifáce IX. Papeže, někdy nadaných olowěná znamenj (domnjwagjce se, žeby byla střjbrná), odtrhli. Což když krále Wladisslawa dosslo, wssemi způsoby usilowal, aby po njti toho klubka dowjti, a těch arcizloděgů doptati se mohl. Potom dwa Majestáty Kápihorským wydal: z nichžto w prwnjm, tu středu před sw. Řehořem daným, hornjky swé takto opatřil: pokudžby kde které listy, před časy nebo nynj i také w časech budaucjch takowými pečetmi, Šephmistrům a radě na Horách Kuttnách ke sskodě byly pečetěny, aby žádné moci, po wěčné budaucj časy proti tomu geho listu neměli: a že ge tjm listem swým russj, kazj, mořj a w niwec obracj. W druhém pak latinskau řečj složeném, a 13. dne března, ten den po sw. Řehoři datirowaném, wůbec předewssemi wyswědčil, že gest ty dwě Bully Papežské na Pargaméně sepsané měl, widěl i četl, (sám ge četl a kollacinirowal) a bezewsseho nedostatku, krom že olowěné pečetj mocně odtržené byly, nalezl; a ge w způsob potwrzeného opisu uwesti kázal. Hle, gak Wladisslaw hornjky milowal! kterýžto opis až podnes w radnjm kanceláři gako drahý klenot na Horách Kuttnách se chowá. Od-

kaplj o půldruhého sta téměř let před králem Wladislawem, byl wystawen; a z kněh městských zápisnjch může se dokázati, že za časů krále Wladislawa žádných Rutthardů u Hory wjce nebylo. A zdaliž snadno nebylo nepozornému pjsaři mjsto Wácslawa napsati Wladislawa?

Po Wácslawowi druhém, Albrechta (Rudolfa Habsspurského Syna) Řjmského cjsaře a Českého krále přiwádjm, kterýžto w Hoře Kutně tak se zamilowal, že si gj za skladné město wyzdwjhl, a do něho sůl, oleg, wjno, pssenici a gečmen z Rakaus woziti, a w mjrné ceně hornjkům (gichž weliké množstwj těch časů při horách se zdržowalo) prodáwati dáwal. Ačkoli pak někteřj z pánů Českých gemu se wysmjwali, prawjce: žeby gegich král kupcem byl; on wssak na takowé řeči nic nedbal, ale řjkáwal: Že toho z lakomstwj nižádného nečinj: než proto toliko, aby swým milým hornjkům, kopánjm rud welmi obtjženým, a těžce se žiwjcjm přispěl, a tjm prostředkem, sám sobě k wychowánj dworu králowského, a dluhů od předkůw zdělaných poplacenj pomohl.

O králi Janowi, kterak se gest k hornjkům chowal, ač nikdež zaznamenáno nenacházjm; wssak nelze gináč myslitis než že na ně hrubě laskaw byl; poněwadž wssem známo gest, že on ty, genž mu peněz k tolika wognám potřebných dodáwali (což hornjci wrchowatě činili) hrubě milowal, a gim mnoho dobrého prokázal.

Co pak o Karlowi čtwrtém se wj? i cožby giného se wědělo, než že hornjky hluboce w srdci nosil, gichžto hor gwaldykowánjm nesmjrně bohatl, a někdy w swých potřebách, peněz od nich si wypůgčowal. Gediného Endrljna Worsuchera k swědectwj

pohánjm, genžto krále Karla 1360. gistau summau založil, a gako w zástawě rychtu horskau se wssemi platy a užitky do gistého času od krále dostal.

Wáclaw, Karlůw syn, ač tak slawného otce djtě, we wssech wěcech leniwý, nicméně negpředněgssj djl Majestátu swého, z té lásky, kterau k hornjkům plápolal, gim udělil. Když totižto mjsto předesslého Erbu (w němžto hawjřské toliko Šljgle*) křjžem přeložené nosili), nowý sstjt gim propůgčil, a to takowý, aby w prawé geho polowici Orel cjsařský, w lewé pak polowici Lew Český stál, a ti oba prawýma nohama u prostřed toho sstjtu cjsařskau korunu drželi, lewými pak Šljgle podpjrali. Nebyloli to welké lásky znamenj? Nebo gako řjkage, s hlawy ssňal korunu; s korauhwe řjšské orla, a s českého praporce lwa složil; a ty tři drahé klenoty, swým milým hornjkům w opatrowánj poručil. Aniž se tu geho milowánj zastawilo: nebo, gakž ginde powjm, obzwlásstnjmi priwilegiemi ge obdařil.

Zigmund geho bratr, když se po bratrowě smrti w králowstwj české uwázal, weliká znamenj lásky hornjkům prokázal. On gim rychtu městskau, (která před tjm se wssemi požitky Českému králi přináležela), w l. 1419. postaupil, a tjm aby Šephmistři nad richtářem, ne pak richtář nad Šephmistry sedal, gakž prw býwalo, způsobil. On swé milé hornjky w l. 1420. okolo swátku Sw. Jana Křtitele nawsstiwil, a tu některý čas pobyw, ku Praze k dosáhnutj koruny české se hnul, drahými před tjm od hornjků dary obdarowán, gjmižto pány některé při swém korunowánj darowal. On po přigetj České koruny hned zase k Hoře se obrátil, aby se před swými milými s tau wnowě nabytau korunau, gak řjkage, pochlubil.

---

*) Dwě kladiwa, z nichžto gedno železko, druhé perlice sluge.

On, po té nesstastné swého lidu na den wssech Swatých, téhož l. 1420. pod Wyssehradem porážce, w swé žalosti a zármutku nikdež ginde, krom Hory, potěssenj nehledal; kdežto přigeda (gakž Dubravius w 26. knize České kroniky swědčj) wůdcům swým, gakž i giným wěrným milým pod zeleným wěncem hodowánky strogil, a tak z melancholie se wyrážel.. On, po swém ze Wlach, Řjsse, Uher nawrácenj, l. 1436. stawům Českým w Gjhlawi, že se chce rád k tomu přičiniti, aby geho milá Hora Kuttna, kterau Žižka hanebně až do gruntu wypálil, obnowena byla, připowěděl. On naposledy, když před smrtj z Prahy do Uher pospjchal, u swých milých hornjků se zastawil, s nimi se mile žehnal, a w brzkém čase swěta požehnal. Zdaliž Zikmund Hory Kuttny nemilowal! Ač pak w l. 1422. na den Sw. třj Králů, z Hory před ukrutným Žižkau utjkage, to slawné město zapálil (než newypálil) toho wssak z něgakého proti hornjkům zássti neb nelásky nikoli neučinil: ale proto gediné, aby ukrutný Žižka s swau neowázanau chasau tjm země klenotem a pokladem se nesjlil. Práwě gako někdy Sabinsstj w Španhelјch učinili, když swé milé djtky a neymilegssj manželky, aby Řjmanům nepřátelům w ruce a poddanost nepřissly, na hranice wháželi a ohněm strávili.

Král Ladisslaw, z Albrechta Řjmského cjsaře a krále na sirobu narozený, (genž po meči z pěti, po přeslici pak ze čtyř cjsařů Řjmských possel), ač toliko čtyry leta w Čechách kralowal, w těch wssak málo letech negednau swau milau Horu nawsstiwil, a obzwlásstnj zaljbenj w nj měl. Paměti hodné gest, co následuge w l. 1455. do pěti neděl u Hory se zdržowal a rozličnými hrami kratochwjlil. Slyssme regstra

urburnj (důchodů králowských z Hor pocházegjcjch) a co u wydánj w geho přjtomnosti kladau, pozorugme; přitom, gaká těch časů býwala sprostnost, a w penězjch skrownost, powažugme. Králi (prý) S. M. když hrál s komornjky, dáno 3 ssz. gr. Panu Marssalkowi dworskému na hru s králem 2 ssz. a panu Černjnowi 1 ssz. gr. Trubačům králowským, před králem traubjcjm, gednau 15 gr., podruhé 1 ssz. Od mytj S. M. K. w lázni na Pjsku 1 ssz. Šteyjřům (dololezcům, genž k hawjřům w djle přihljžegj) genž do frátu (to byla ssachta na Kaňku) k zaljbenj králi lezli, 6 gr. Kněži Janowi, na Wlasském dwoře (to dům mincownj u Hory) kaplanu, aby mohl do ssachty lezti, na perkytli a na sskorně 13 gr. Žákům, genž za zdrawj krále S. M. zpjwali, 4 gr. A to wsse z rozkazu krále milosti. Wjce podobných wydánj w regstrách stálo, ale nám na tom mále buď dosti; z něhož znáti, gakých mladý král mezi hornjky položil weselostj.

Nynj ku králi Giřjmu přistupme a lásku geho k hornjkům poslechněme. Předně nacházjm w hornických pamětech, že welmi často na Hory Kuttny přigjždjwal. Dále, že w l. 1466 hornjky do českého Brodu neb do Prahy gezdjcj, od placenj cla w mladém Koljně oswobodil. Opět že w l. 1467. plnost práwa (bez appellowánj do Gjhlawi, těch časů města hornjho) w hornjch rozepřjch, w Kuttně Hoře ustanowil. Mimo tyto, gesstě giná znamenj lásky hornjkům Kuttenským ukazowal, ale oni na něho newrazili, proto že si často od nich peněz na wěčnau (gak řjkáme) oplátku, wypůgčowal. K tomu mincowné střjbro na Poděbrady, panstwj swé, aby syny obohatil, wywážel. Nechme tedy toho, od Řjmských Papežů, pro nezdržen slibů z strany náboženstwj nege-

5. O láſko přemiloſtná!
Genž gſi wſſechněm radoſtná,
Udeř na kámen,
Ať wzegde plamen
Až pod nebe.
6. Giž hořj, giž plápolá!
Žádný mu neodolá!
Letj giſkřičky
Gako hwězdičky,
Do powětřj.
7. Neymocněgſſj králowé,
Hor Kuttenſkých pánowé;
Na tu odměnu,
Z toho plamenu,
Pilně ſſetřj.
8. Ach! ſſetřte. A z horaucj
Láſky, dárek plynaucj
Přigměte wděčně,
Stát bude wěčně,
K chwále waſſj.

Handſſtán ſſeſtý.

Na Wortu Pr ſ e n y wyhazowaný, (wyhledaný).

Geſt od ſtarodáwna ten mezi lidmi obyčeg, že milownjci ſwým milým na znamenj láſky prſten darugj. W gakéby láſce za ſtarých let, u knjžat a králů čeſkých Kuttenſſtj bývali, to ſe w minulém Handſſtánu doſti zřegmě ſeznalo; nynj wizme, že od nich negeden, ale mnoho drahých, wzácných, nad giné wywýſſených

wen ryzjho zlata pokuty naň uložil. Čjmž na sobě znáti dal, že duchem přjlissné milosti k hornjkům byl zapálen.

Wjce o tom králi laskawém schwálně nepřipomjnám, poněwadž se gesstě častěgssj o něm zmjnka stane. Toho wssak zamlčeti nemohu, co se w l. 1479. přihodilo. Něgacj zloděgi nočnjm časem obecný sklep w radnjm domě wylaupali, a mimo giné wěci, čtyry střjbrné pečetě ukradli. Nadto odedwau Bullj, to gest listů papežských, na wysazenj kostela sw. Panny Barbory, a čtwrtečné odpustky, (o čemž ginde zmjnka se učinj) od Bonifáce IX. Papeže, někdy nadaných olowěná znamenj (domnjwagjce se, žeby byla střjbrná), odtrhli. Což když krále Wladisslawa dosslo, wssemi způsoby usilowal, aby po njti toho klubka dowjti, a těch arcizloděgů doptati se mohl. Potom dwa Majestáty Kápihorským wydal: z nichžto w prwnjm, tu středu před sw. Řehořem daným, hornjky swé takto opatřil: pokudžby kde které listy, před časy nebo nynj i také w časech budaucjch takowými pečeťmi, Šephmistrům a radě na Horách Kuttnách ke sskodě byly pečetěny, aby žádné moci, po wěčné budaucj časy proti tomu geho listu neměli: a že ge tjm listem swým russj, kazj, mořj a w niwec obracj. W druhém pak latinskau řečj složeném, a 13. dne březňa, ten den po sw. Řehoři datirowaném, wůbec předewssemi wyswědčil, že gest ty dwě Bully Papežské na Pargaméně sepsané měl, widěl i četl, (sám ge četl a kollacinirowal) a bezewsseho nedostatku, krom že olowěné pečetj mocně odtržené byly, nalezl; a ge w způsob potwrzeného opisu uwesti kázal. Hle, gak Wladisslaw hornjky milowal! kterýžto opis až podnes w radnjm kanceláři gako drahý klenot na Horách Kuttnách se chowá. Od-

kud pak ta tak weliká Wladislawowa k Horám Kuttenským milost se wypreysstila, dále wyrozumjme. Předně král Wladislaw s celým dworem swým z Horské mince wětssjm djlem se strawowal, pročež také Kápihoru kuchynj swau nazjwal. Po druhé, kdykoli gaká berně králi ku pomoci na obywatelé králowstwj Českého od stawů byla uložena, hornjci ač dle swých swobod takowými daněmi nebyli powinni, nicméně k zaljbenj králi, zároweň s ginými městy dobrowolně gi odwáděli. Což se Wladislawowi tak ljbilo, že gim skrze psanj djky činjwal, ge w tom welmi chwáljwal, a že gim chce tu gegich wolnost wssjm dobrým zpomenauti, slibowal. Widělo se několikeré psanj takowé, a mohloby se zde položiti, kdyby dále se nechwátalo řjci, kterak král Ludwjk, Wladislawůw synowec, hned w swém dětinstwj s mateřským mlékem lásku a milost k hornjkům ssáti začal. A to slussně; nebo oni ku poctiwosti a wěčné památce geho, když mu teprw čtyry léta minuly, totiž l. 1510. weliký zwon chrámu Sw. P. Barbory sljti dali, a geg Ludwjkem nazwali, gakž až podnes sluge a gméno krále Ludwjka giž několik set let wůkol a wůkol wssem wůbec zwukem swým wyhlassuge. Ten tedy králjček (gak se zde nazjwá, že w mladičkém wěku kralowal) w Horách a hornjcjch Kuttenských z mládi zamilowaný, několikráte gasnostj twáře swé hornjky obweselil a slawným Majestátem ge obdařil. Hory a minci, když neywyžssjho mincmistra nebylo, gegich opatrnosti swěřil. Ale wyslechněm něco o geho do Hory přjgezdu. Přjsstj geho roku 1522. měsjce března, bylo neyslawněgssj, když totižto ne w komorném woze gako zabedněný, ne w talawassce, t. g. w Senftě zakoltrowaný, ale na pěkném koni tureckém, spolu s králowau

manželka předně: wěno swé wzala; ostatek pak geho statku na dwě strany se rozdělil, a gedna na obec, druhá na dědice neb přátely aby připadla. 6) Kdyby kdo z hornjků gsa na smrt odsauzen, utekl; tu aby manželka swé wěno wzala, ostatek pak wssého statku aby k obci přissło. 7) Bylliby kdo z hornjků pro něgaké přečiněnj, utětjm ruky, neb ussj uřezánjm, neb giného audu zbawenjm ztrestán, toho statek, při něm a geho manželce, aby zůstal. Nebylyli to weliké a neobyčegné milosti? a sedm prstenů předrahých? ale gesstě gich wjce gest. Mjwali i toto wssickni wůbec hornjci obdarowánj, že žádného z nich nemohl žádný k wydánj swědomj před giným, leč hornjm saudcem poháněti; a byť ge někdo pohnal, nebyli powinni se postawiti. Kteréžto oswobozenj za cjsaře Maximiliána na obecném sněmu l. 1575 bylo potwrzeno, a takto nařjzeno: Kdyby někdo z hornjch lidj, w wěcech hrdla, cti a statku pozemského se týkagjcjch, k swědomj měl potřebowán býti, aby pjsař od desk zemských wygednán, a tam, kdeby ten swědek zůstáwal, k wyslyssenj geho swědomj před městským neb hornjm auřadem byl poslán. A to geho swědomj tak wydané, aby při wssech saudech tak mocné bylo, gakoby se u desk zemských přigalo. W giných pak obecných přjhodách, kteréby se hrdla, cti, a statku nedotýkaly, aby hornj osoby před auřady swými takowá swědectwj dáwali a pod pečetj týchž auřadů, na náklad strany takowého swědectwj potřebugjcj, tam, kdež náležeti bude, se dodáwali. Mimo tato priwilegia mjwali hornjci gesstě giných mnoho, ale že wssem byla obecná, dále při nich zdržowati se nebudeme; komu se ljbj wjce o nich čjsti, nechť do narownánj o Hory a kowy w l. 1575, mezi králem Maximiliánem a pány stawy král.

Českého učiněného, gakož i do práw hornjch, od Rudolfa cjsaře a krále, w l. 1597 wydaných nahljdne. Gá k zwláštnjm hornjků Kuttenských milostem pospjchám, a to samé dokládám: že ty obecné milosti, k onomu welikého Pompeja, řjmského wůdce prstenu, podobné se zdagj býti; nebo gako on (dle swědectwj Plutarchowa) w swém prstenu Lwa s dobytým mečem, na drahém kamenu wyrytého, na znamenj, že Řjmského panowánj byl obráncem, nosjwal; tak také země České králowé, swobodami swými, wšem zhornilým lidem nadanými, gako meči ostrými, od wšelikého násilj a utiskků hornjky zachowali.

Swobody Horo-Kuttenských hodnowěrné.

Hodnowěrné swobody se nazjwagj, o nichž se wj, že byly někdy hornjkům Kuttenským udělené, ale originály na ně, djlem skrze žháře Žižku gsau popáleny, djlem skrze wálečné přjhody potraceny. Některé toliko se wygewugj, o nichž hodnowěrnj spisowatelé a staré paměti zmjnku činj. Prwnj takowé Priwilegium za starodáwna býwalo, že na Malešowském panstwj, mohli hornjci Kuttenštj ku potřebě hornj, kdekoli se gim zdálo a widělo, rybnjky dělati, ge plodem nasazowati, a kteréhokoli času swobodně lowiti. Ale ta swoboda léta 1359. za Karla Čtwrtého konec wzala, když totižto knjže Purkhard z Magdeburku, to panstwj klášteru Sedleckému prodal, a před auřednjky pražskými, že z rozkazu králowa ta swoboda má býti zastawena, wyznal. Tak kancelláře Kuttenské knihy pamětné powjdagj.

Druhé obdarowánj býwalo (gak Weleslawjna w kalendáři swém pod 27. dnem Března swědčj) od Kar-

tnu s neygasněgssjm Arci-Knjžetem Rakauským Arnosstem, panem bratrem swým, nawsstiwiw, wssecky hornjky potěssil.

Nasslobu se gesstě něco o lásce giných králů, genžto po Rudolfowi w Čechách kralowali, wypraowowati; ale poněwadž ty uwedené Handssťány toho, co l. 1614 přebjhá, z gistých přjčin připomenauti nemagj ani nechtěgj, to wsse wynecháno gest. Zatjm dle přjkladu starých Řjmanů, tak laskawým králům oheň lásky na oltáři zapalme, a tak lásku láskau, oheň ohněm zaplaťme.

Oltář lásky horliwé,

Králům českým na místě starých Hornjků wyzdwižený.

1. Pogďte sem kamennjci,
A wýbornj zednjci;
Stuky kwadrugte,
Oltáře formugte,
W čtyry uhle.
2. Sem dřjwj z Arabie,
Přewonné materie;
Phenixe podey,
Wětwičky dodey,
Dle mé wůle.
3. Ai, giž oltář hotowý,
Giž zbožj Phenixowy
Máme snessené,
Řádně složené,
Gen podpálit.
4. Ale kdož ge podpálj,
A swým ohněm zapálj,
Aby hořelo,
Libau wydalo
Wůni ze sebe?

5. O láſko přemiloſtná!
Genž gſi wſſechněm radoſtná,
Udeř na kámen,
Ať wzegde plamen
Ač pod nebe.
6. Giž hořj, giž plápolá!
Žádný mu neodolá!
Letj giſkřičky
Gako hwězdičky,
Do powětřj.
7. Neymocněgſſj králowé,
Hor Kuttenſkých pánowé;
Na tu odměnu,
Z toho plamenu,
Pilně ſſetřj.
8. Ach! ſſetřte. A z horaucj
Láſky, dárek plynaucj
Přigměte wděčně,
Stát bude wěčně,
K chwále waſſj.

Handſſtán ſſeſtý.

Na Wortu Prſteny wyhazowaný, (wyhledaný).

Geſt od ſtarodáwna ten mezi lidmi obyčeg, že milownjci ſwým milým na znamenj láſky prſten darugj. W gakéby láſce za ſtarých let, u knjžat a králů čeſkých Kuttenſſtj býwali, to ſe w minulém Handſſtánu doſti zřegmě ſeznalo; nynj wizme, že od nich negeden, ale mnoho drahých, wzácných, nad giné wywýſſených

prstenů dostali, s nimiž před celau Českau zemj, Kápihorssti mohau se pochlubiti. Skrze ty prsteny nic giného nemyslim, než rozličná a mnohá priwilegie a obdarowánj, Horo-Kuttenským od králů českých někdy nadaná, o nichž w tomto ssestém Handsstánu w Rabsstegně *) na worte Prsten y řečeném, po mnohém sem i tam hažowánj (hledánj) wyhažowaném gednati gsem umjnil.

O priwilegijch Hoře Kuttné sstědře nadaných.

Trognásobné swobody Horo-Kuttenským udělené se nacházegj. Prwnj gsau obecné, druhé hodnowěrné, třetj originálnj. O každých zwlásstě mluwme; a gako zkussenj jubiljři w drahých prstenjch kamenj skaumáwagj, tak nynj těchto trogjch swobod cenu a znamenitost ohledeyme.

Obecné hornjků swobody.

Swobody obecné nazjwáme, které hornjkům wssem, k koruně České přislussjcjm, někdy uděleny byly. Ty pak neyznamenitěgssj magj býti tyto: W wěku třináctistém za kralowánj w Čechách Wácslawa, přjgmjm gednookého (proto že gednoho času, honě zwěř po lesjch, wětwj sobě oko wymrsstil) syn geho Přemysl, za Margkrabj na Morawě od otce předstawený, dal Majestát wssem Morawským hornjkům, na tyto čtyry milosti znjcj 1.) Aby žádný člowěk, buď on kdo buď, nesměl žádné moci prowozowati nad kým-

*) Tak slaula před lety gedna na cauku Kaňkowském hlawnj ssachta.

užitky a důchody gim postaupil. A tak richtáře městského, genž před tjm nad Šephmistry sedal, gim podrobil, a Primasstwj do města uwedl. Dátum toho majestátu w městě Čáslawi w pondělj po powýssenj Sw. Křjže, l. 1420. Druhým listem, genž byl dán w městech Pražských w auterý před sw. Benessem, l. 1437. tyto milosti zapsal:

1. Že ge ke wssem práwům a swobodám od slawných předků gim wysazených, připausstj a ge we wssech článcjch potwrzuge. 2. Doptali-liby se kdy gakých priwilegij a zápisů, gichžto nynj pro swau záhubu (byla před tjm Hora od Žižky z gruntu wypálena) nepamatugj, neb dogjti nemohau; a dokázaliby ge dckami neb řádným swědectwjm, že on ge chce, a budaucj češstj králowé budau powinni potwrditi. 3. Wssecky dluhy minulé, komu koli gjmi byli powinni, že wyzdwihuge, a wniweč uwozuge. A to že do desk zemských wložiti chce, připowjdá. 4. Wssecky platy a zbožj, kteréžto oni, Horo-Kuttensstj, měli před Žižkau na zemi neb na městech okolnjch, buďto na swětských neb duchownjch, že gim propausst, dáwá a twrdj. 5. Též platy a zbožj, kteréž gsju k gegich kostelům neb sspitálům přisslussely, že gim wssecky nawracuge, a těm wssem, kdož ge držj, postaupiti přikazuge.

Král Ladislaw, Zikmundůw wnuk, dwěma také milostnými listy hornjky obweselil. Prwnjm, Zikmunda děda swého majestát, o němž nynj praweno, l. 1454 dne 15. čerwna, ztwrdil. A k tomu Swato-Martinský jarmark, na 15 dnj pořád zběhlých, s těmi wssemi swobodami a weysadami, kterých při jarmarku Božjho Těla od starodáwna užjwali, darowal. Druhým majestátem, léta a dne téhož, majestát Karla čtwrtého w l. 1371, Wácława

manželka přednĕ: wĕno swé wzala; ostatek pak geho statku na dwĕ strany se rozdĕlil, a gedna na obec, druhá na dĕdice neb přátely aby připadla. 6) Kdyby kdo z hornjků gsa na smrt odsauzen, utekl; tu aby manželka swé wĕno wzala, ostatek pak wssého statku aby k obci přissło. 7) Byllibhy kdo z hornjků pro nĕgaké přečinĕnj, utétjm ruky, neb ussj uřezánjm, neb giného audu zbawenjm ztrestán, toho statek, při nĕm a geho manželce, aby zůstal. Nebylyli to weliké a neobyčegné milosti? a sedm prstenů předrahých? ale gesstĕ gich wjce gest. Mjwali i toto wssickni wůbec hornjci obdarowánj, že žádného z nich nemohl žádný k wydánj swĕdomj před giným, leč hornjm saudcem poháněti; a byť ge nĕkdo pohnal, nebyli powinni se postawiti. Kteréžto oswobozenj za cjsaře Maximiliána na obecném snĕmu l. 1575 bylo potwrzeno, a takto nařjzeno: Kdyby nĕkdo z hornjch lidj, w wĕcech hrdla, cti a statku pozemského se týkagjcjch, k swĕdomj mĕl potřebowán býti, aby pjsař od desk zemských wygednán, a tam, kdeby ten swĕdek zůstáwal, k wyslyssenj geho swĕdomj před mĕstským neb hornjm auřadem byl poslán. A to geho swĕdomj tak wydané, aby při wssech saudech tak mocné bylo, gakoby se u desk zemských přigalo. W giných pak obecných přjhodách, kteréby se hrdla, cti, a statku nedotýkaly, aby hornj osoby před auřady swými takowá swĕdectwj dáwali a pod pečetj týchž auřadů, na náklad strany takowého swĕdectwj potřebugjcj, tam, kdež náležeti bude, se dodáwali. Mimo tato priwilegia mjwali hornjci gesstĕ giných mnoho, ale že wssem byla obecná, dále při nich zdržowati se nebudeme; komu se ljbj wjce o nich čjsti, nechť do narownánj o Hory a kowy w l. 1575, mezi králem Maximiliánem a pány stawy král.

Českého učiněného, gakož i do práw hornjch, od Rudolfa cjsaře a krále, w l. 1597 wydaných nahljdne. Gá k zwláštnjm hornjků Kuttenských milostem pospjchám, a to samé dokládám: že ty obecné milosti, k onomu welikého Pompeja, řjmského wůdce prstenu, podobné se zdagj býti; nebo gako on (dle swědectwj Plutarchowa) w swém prstenu Lwa s dobytým mečem, na drahém kamenu wyrytého, na znamenj, že Řjmského panowánj byl obráncem, nosjwal; tak také země České králowé, swobodami swými, wšem zhornilým lidem nadanými, gako meči ostrými, od wšelikého násilj a nátisků hornjky zachowali.

Swobody Horo-Kuttenských hodnowěrné.

Hodnowěrné swobody se nazjwagj, o nichž se wj, že byly někdy hornjkům Kuttenským udělené, ale originály na ně, djlem skrze žháře Žižku gsau popáleny, djlem skrze wálečné přjhody potraceny. Některé toliko se wygewugj, o nichž hodnowěrnj spisowatelé a staré paměti zmjnku činj. Prwnj takowé Priwilegium za starodáwna býwalo, že na Malešowském panstwj, mohli hornjci Kuttenštj ku potřebě hornj, kdekoli se gim zdálo a widělo, rybnjky dělati, ge plodem nasazowati, a kteréhokoli času swobodně lowiti. Ale ta swoboda léta 1359. za Karla Čtwrtého konec wzala, když totižto knjže Purkhard z Magdeburku, to panstwj klášteru Sedleckému prodal, a před auřednjky pražskými, že z rozkazu králowa ta swoboda má býti zastawena, wyznal. Tak kancelláře Kuttenské knihy pamětné powjdagj.

Druhé obdarowánj býwalo (gak Weleslawjna w kalendáři swém pod 27. dnem Března swědčj) od Kar-

la Čtwrtého w městě Cáchách l. 1359. nadané: aby kupci Kápihorssťj (podlé některých giných) od wsselikých cel a ungeltů z wsselikého zbožj w městě Frankfurtu nad Meynem, na budaucj i wěčné časy byli oswobozeni. Ale ta swoboda giž dáwno přestala.

Třetj oswobozenj (o čemž u Weleslawjna pod dnem 13. ledna se mluwj), bylo takowé: když Karel čtwrtý, české země prawý otec, w l. 1375. dne 13. ledna, takowau milostj Pražany obdařil: aby, počna od času wjna zbjránj, až do swátku Swátostj, žádných wjn přespolnjch (krom Malwazi, Riwoli a giných sladkých Wlaských nápogů) do králowstwj českého žádný newozil, neprodáwal, ani nessenkowal; a to, prý, pro wzdělánj winic pražských a gegich užitku rozmnoženj; nicméně Horu Kuttnu zegména wymjnil, a aby se do nj gakékoli wjno wezti, tam prodáwati a ssenkowati mohlo, dowolil.

Čtwrtá swoboda, nad paměť lidskau býwala, že hornjci Kuttenssťj, práwo na sklad sol a tunných ryb w městě swém mjwali. Proti kterézto swobodě, když se Mlado-Koljnssťj kdysi zasadili, skrz krále s hornjky o to byli porownáni, gak se njžegi w originálnjch priwilegijch doložj.

Páté priwilegium od dáwna býwalo (o němž knihy radnj swědectwj dáwagj) že hornjci, gsauce k saudu na Hrad Pražský pohnáni, powinni sice byli bez wýmluwy státi; odpowjdati pak tam neb neodpowjdati, to při gich libezné wůli zůstáwalo. Kdo nechtěl, ten u neywyššjho mincmistra w Hoře odpor položil; a žalobnjk při něm hledati swého musil.

Šestého obdarowánj lid zhornilý w Kuttně aučastna někdy býwal, že na žádného z nich zatykač, pro gakýkoli dluh nemohl, a neměl dáwán býti: ale

gedenkaždý wěřitel, powinen byl mjrněgssjm a milostiwěgssjm způsobem dluhu swého dobýwati. Tato a mnohá giná těm podobná priwilegia, schwálně odemně pominutá, když u sebe rozwažugi, zdá mi se, gakobych na prsten onoho Pliniusa mladssjho w Bythinii, někdy Mjsto = Purgmistra Rjmského patřil, w němžto on na drahé perle, wůz sſesti koňmi zapřažený, welmi krásně wyrytý nossjwal. Nebo giště Kuttenssti hornjci těmito sſestmi milostmi obdařeni, gako páni w woze se wozili a wssecka giná města česká předgjžděli.

Originálnj Horo = Kuttenských swobody.

Ty se tak nazjwagj, které až posawád králowskými pečetmi ztwrzené se nacházegj, a sedmi prstenům od Jarchy, Indiánských mudrců knjžete, Apolloniowi Thianeowi darowaným, sluſsně se připodobniti mohau. Proto že (dle wyznánj Philostrata) w těch sedmi prstenjch takowé perle byly wsazené, že wssech swětel nebeských působenj, wléwánj a účinkowánj k sobě přitahowali. Tau práwě měrau, cokoli prospěſsného některé město sobě winſsowati může, w těchto priwilegijch a milostech obsahuge se a zawjrá. Kráčegme po králjch, gako po stupnjch pořádně, a co který český král Horo-Kuttenským propůgčil, to sobě wesměs a krátkými slowy zpomjneyme; s tau wſsak předmluwau, že ani wssech (poněwadž král Gjřj wyswědčil, že až do geho kralowánj nesčjslný počet gich bylo) ani těch, kteréby se někomu sprosté býti zdáli, nepřipomenem.

Wůdcem wssech giných žádný giný nebude, než Karel čtwrtý, kterýžto l. 1371 na den sw. P. Lucie majestátem w Ludeſsjně psaným, tyto dwě milosti

Kápihorským udělil. Aby gakékoli statky pozemské, swobodně mohli sobě a potomkům swým kupowati, a zase prodáwati. Item: kdyby kdo z Kuttenských buď on muž neb žena bez kšaftu umřel, a žádných dědiců po sobě nepozůstawil, aby ten geho statek na neybližšjho přjtele, s městem wšak trpjcjho, připadl. W patách za swým milým a slawným otcem, Wáclaw, toho gména čtwrtý, se třemi majestáty gede. Z nichž to w prwnjm, l. 1386. na den sw. Jana Křtitele w Praze daném tyto tři swobody propůjčuge. 1. Aby mohli Kápihoršti, gak měšťané tak i měšťky o swých statcjch kšaftowati, a ti, komuž se kšaftuge, toho užiti. 2. Umřel-liby kdo z nich bez poručenstwj, aby to zbožj na neybližšjho přjtele dědicky připadlo. 3. Nebylo-liby žádného přjtele, aby zbožj swobodné pozemské do králowské komory hornické pak a městské, na obec přišlo a na dobré obecnj se obrátilo. W druhém majestátu, l. 1392. den Sw. Tumy na Žebráce sepsaném, Kuttenské oswobodil, aby žádný, ani gich, ani statků gegich neobstawowal, nezagjmal, a geho se nezmocňowal, ledby se prw u neywyššjho Mincmistra opowěděl. W třetjm, l. 1394. tu středu po wšech Swatých w Praze nadaném, welikau milost Hoře Kuttně učinil, když totižto nařjdil: aby Čáslawská silnice skrze Horu Kuttnu byla držená; a kdobykoli s zbožjm swým, mage skrze Horu geti nebo gjti, ginau cestau šel nebo gel, takowý aby od Hornjků dle českého obyčege byl hyndrowán a pokutowán. Ač pak po letech silnice k hoře gjti přestala, nicméně clo hornjkům w Maljně zůstalo.

Zikmund, Wáclawůw bratr, dwěma majestáty hornjky Kuttenské darowal. Prwnjho mocj, richtu městškau, k nižto dědičné práwo měl, se wšemi

užitky a důchody gim postaupil. A tak richtáře městského, genž před tjm nad Šephmistry sedal, gim podrobil, a Primasstwj do města uwedl. Dátum toho majestátu w městě Čáslawi w pondělj po powyssenj Sw. Křjže, l. 1420. Druhým listem, genž byl dán w městech Pražských w auterý před sw. Benessem, l. 1437. tyto milosti zapsal:

1. Že ge ke wssem práwům a swobodám od slawných předků gim wysazených, připausstj a ge we wssech článcjch potwrzuge. 2. Doptali-liby se kdy gakých priwilegij a zápisů, gichžto nynj pro swau záhubu (byla před tjm Hora od Žižky z gruntu wypálena) nepamatugj, neb dogjti nemohau; a dokázaliby ge dckami neb řádným swědectwjm, že on ge chce, a budaucj čessti králowé budau powinni potwrditi. 3. Wssecky dluhy minulé, komu koli gjmi byli powinni, že wyzdwihuge, a wniweč uwozuge. A to že do desk zemských wložiti chce, připowjdá. 4. Wssecky platy a zbožj, kteréžto oni, Horo-Kuttenssti, měli před Žižkau na zemi neb na městech okolnjch, buďto na swětských neb duchownjch, že gim propausst, dáwá a twrdj. 5. Též platy a zbožj, kteréž gsju k gegich kostelům neb sspitálům přislusseli, že gim wssecky nawracuge, a těm wssem, kdož ge držj, postaupiti přikazuge.

Král Ladislaw, Zikmundůw wnuk, dwěma také milostnými listy hornjky obweselil. Prwnjm, Zikmunda děda swého majestát, o němž nynj praweno, l. 1454 dne 15. čerwna, ztwrdil. A k tomu Swato-Martinský jarmark, na 15 dnj pořád zběhlých, s těmi wssemi swobodami a weysadami, kterých při jarmarku Božjho Těla od starodáwna užjwali, darowal. Druhým majestátem, léta a dne téhož, majestát Karla čtwrtého w l. 1371. Wáclawa

čtwrtého w l. 1386. a zase téhož Wácslawa w l. 1392. nadané (o nichž swrchu praweno) potwrdil.

Krále Giřjho, tři toliko neypodstatněgssj majestáty připomenu. W prwnjm, l. Páně 1459. dne 13. prosince, w latinském gazyku w Praze daným, list Karla čtwrtého hornjkům někdy dané (ten Originál zhynul) potwrdil a w několika slowjch pochybných a nesrozumitedlných, (pro něž mezi hornjky a Mlado-Koljnskými mnohé newole a hádky býwali) wyswětlil. Summa toho listu tato gest: Aby ti, genž dřjwj po Labi plowj, když k prawému Kolјnu připlowau, powinni byli u břehu za čtyry dni s dřjwjm státi, ažby sobě hornjci a měsstané Kuttensstj (a žádný giný) gak k potřebám hornjm, tak i k domácjm (wssak ne na prodeg) wolně dřjwj nakaupili. Po wygitj těch čtyř dnj, by ti plawci dále po Labi dolů k malému Kolјnu plawiti se mohli. W druhém majestátu, l. Božjho 1459. 15. dne prosince, též w městech Pražských a též w latinské řeči sepsaném. Předně, wssecky swobody a práwa od slawných předků Horo-Kuttenským nadané, we wssech artikuljch a klausuljch schwálil a potwrdil. Potom sstjt, neboližto Erb někdy od krále Wácslawa čtwrtého gim propůgčený obnowil. A přjčinu tak slawného Erbu (w němžto bylo orla, lwa a cjsařskau korunu widěti) hornjkům daného, doložil: Nebo, prý, kteřj cjsařské a králowské komoře drahých kowů dodáwagj, slussné bylo, ty, a takowé cjsařskými a králowskými Erby poctjti. W třetjm majestátu, l. po narozenj Páně 1467 we čtwrtek po Rodičce Božj narozenj, w městech Pražských datirowaném, od wsseligakého gindám apellowánj oswobodil a plnost práwa na Horách Kuttnách wy-

zdwjhl; tak aby Sephmistři a Konsselé horssti wssecky pře, gak hornj tak městské, podlé swých práw rozsuzowali, a plnost saudu aby se u nich konala. Nechtěl-liby pak kdo na gegich ortelých přestati, polože 15 hřjwen, že se bude moci před krále odwolati, a tu na rozsudek očekáwati.

Nynj k králi Wladislawowi se přikročuge; odkud ale začjti, a kde přestati? Nebo žádný král tolika swobodami tohoto města neozdobil, gako Wladislaw okrássil. Z welikého počtu, několik neyznamenitěgssjch na papjr uwedu. Neweřjli se tomu, tak ať w Kuttnohorském kanceláři se nahljdne, který wssech těchto artikulů swědkem bude.

Předně hned gak na králowskau stolici w l. 1471 dosedl, wssecka předesslých králůw priwilegia schwálil, a nowým majestátem upewnil. 2. Silnice, aby od Čáslawi skrze Horu ssla, přjkladem Wáclawa čtwrtého krále, trogjm poručenjm nařjdil. 3. Prodlaužilau mezi hornjky a mlado-Kolinskými o sklad soli, herynků (slanečků) a giných ryb w tunjch a slaných, rozepře, tak prozřetedlně rozsaudil, že hornjky při gegich práwu zachowal, a Mlado-Kolinským neublj-žil. 4. Aby Horo-Kuttensstj každoročně tisjc hřjwen střjbra z Pagamentů *), za swé penjze kaupených, buďto společně na geden-aneb na několikrát rozdjlně, w králowské minci, na gakýkoli penjz, zdělati dáti mohli, propůgčil. 5. Kdyby někdo z Horských sausedů umřel, a dluhů po sobě zanechal a na ně zápisy nadělal, to aby při těch zápisých zůstalo; paklibý žádných zápisů nebylo, aby z geho statku neyprwé králowské

*) Pagamenty gsau wsselikě staré dělané střjbro, gako: kofljky, pásy a t. d.

(pokudžby gaké se nassli), potom obecné a domácj, naposledy pak hostinské a přespolnj dluhy se zaplatili, ustanowil. 6. Nařjdil též, aby k žádným wognám wen z města ani w zemi, gak od starodáwna býwalo, nuceni býti nemohli: než toliko Hor a města swého proti tomu každému, kdožby králowské užitky a koruny geho chtěl kaziti, obhagowali. 7. Chtěl i tomu, aby oni hornjci Kuttensstj, na wěčné časy, mjsta a hlasu swého, hned po městech Pražských předewssemi ginými král. českými městy, w chozenj, stánj, seděnj, hlasu swého oznámenj, užjwati mohli; gakož giž dáwno wždycky při tom zachowáni byli. 8. Potwrdil i tu starobylau swobodu, aby k žádným sněmům obsjláni nebyli, kromě kdyby král Český měl wolen býti, a tu aby hned po Pražanech hlasu swého užili. 9. Poněwadž hornjci bez toho weliké náklady na Hory wedau, zbjrky *) a cupusy **) dáwagj, mnohdykráte žádných auspeytů ***) neberau, často s malým utrženjm ****) se potkáwagj, nedostálých *****) mnoho, málo wčepnjch ******) peněz mjwagj; slussnau wěc býti uznal, aby, gak od starodáwna, také napotom býwalo, t. g. aby žádných bernj králům Českým, podlé práwa odewssech obywatelů powinných, platiti powinni nebyli. 10. Přidal i tuto milost: aby, cobykoli sobě na zemi, neb swobodných dědinách kaupili, to bez wsselikého dotazu a králowského powolenj we dcky zemské swo-

---

*) Zbjrka slauge, když se kwerci na nowý důl neb wort skládagj. **) Cupus gest, když kwerci zadržalé kossty platiti musegj. ***) Auspeyt gsau penjze, o které se kwerci dělegj. ****) Utrženj gest, co se za rudu neb střjbro utržj. *****) Nedostalé penjze slugj, když se wjc na hory wydá, než za rudy neb střjbro utržj. ******) Wčepnj pak, které po wssem nákladu, každý týhoden přebýwagj.

bodné a bezewſſj překážky sobě zwláſti mohli. 11. Před obnowenjm rady, aby gedenkaždý konſſel na swém mjſtě dwě osoby hodné a zachowalé z obce gmenowal. Neywyšſſj pak mincmiſtr (gehožto powinnoſt geſt radu ſaditi) z těch osob poznamenaných a w ſpis uwedených, aby powinen byl na auřad konſſelſký woliti a ginač nic nečiniti přikázal. 12. A napoſledy dowolil, aby k ſſpitálu sw. Křjže, za tři tiſjce kop groſſů Čeſkých ſtatek pozemſký ſe mohl kaupiti a do deſk zemſkých bez odpornoſti, wložiti. Tu geſt celý počet priwilegij od krále Wladiſlawa Kuttenſkým nadaných; mohloby ſe gich wjce ſhledati, kdyby dálegi wypiſowati obſſjrné nebylo. Král Ludwjk který, ač geden toliko majeſtát w l. 1523 hornjkům udělil, (neowěda coby wjce nad otce swého mohl k gich dobrému wymyſliti) nicméně tjm gedinkým majeſtátem tak mnoho dowedl, že do něho wſſecky majeſtáty králů a knjžat předeſſlých pogal, ge ſchwálil a pečetj swau potwrdil. Práwě gako onen za ſtarých Římanů pjſař miſtrowný, genžto celých čtyrmecjtma kněh Homera werſſowce, welmi obſſjrných na tak malém ljſtku ſepſal, že když geg swinul, do ſſkořepiny wlaſſkého ořechu geg zawřel.

Co o Ludwjkowi powědjno, totéž o Ferdinandowi I., Maximilianowi II., Rudolfowi též II., Římſkých cjſařjch a čeſkých králjch rozuměgme: že totižto majeſtáty swými wſſecka hornická priwilegia, od ſtarodáwna gim nadaná, ztwrdili, a k nim geſſtě některé giné miloſti přidali, o nichžto ſchwálně, pro uwarowánj obſſjrnoſti ſe mlčj. To gediné nawrhuge ſe, kdo chce zwěděti co Rudolf, ten král pokogný, a Salomaun Čeſký, Kuttenſkým nadal miloſtj, ten ať do práw hornjch od něho w l. 1597. wydaných nahljdne, a nač ani nemyſlil, uzřj.

Při záwěrce tohoto Handšstánu tuto otázku podeyme: proč pak tak weliká, wzácná a neobyčegná priwilegia od králů a knjžat českých hornjkům gsau nadána? Na tu otázku slyšsme králowskau odpowěd, a to Ferdinanda prwnjho, mocnáře nad giné rozumného, kterýžto w majestátu l. 1534. na horni wěci daném, napsal: že to seznal, čjm wětšj milosti hornjkům se činj, že tjm snážegi k pawowánj a wzdělawánj hor, chtiwosti a pilnosti nabýwagj, kterauž to lekcj welmi dobře Maximilián geho syn pochopiw, w předmluwě toho narownánj, které se mezi geho slawnau osobau z gedné, a mezi stawy král. Českého z strany druhé, l. 1575. stalo, prawil: Že to milostiwě znáti a sauditi ráčj: že wšickni, zwláště z cizjch zemj kwerkowé k pawowánj náklonněgšj mysl mjwagj, když se gim rozličná obdarowánj uděllugj, a při nich se neporušitedlně zachowáwagj. A giště, kdyby takowých nástrah nebylo, kdoby chtěl s hornjm djlem zacházeti? Gestli která, tedy horničná žiwnost gest těžká, nebezpečná a omylná. Těžká proto: že skály sekati a lámati, tjže gest, než k. př. kořenj wážiti aneb pentle na lokte měřiti. Neb zpe ná proto: že hornjci musj swých hrdel, kdykoli do dolů lezau, opowážiti. Omylná proto: že žádný do skály, zdali w nj odplatné rudy gsau, nemůže nahljdnauti, ale musj se genom nějakau nadějj těšsiti.

Nediwme se tedy žádný tolika horničným priwilegijm, nebo raději ať při swém podobenstwj zůstanu, prstenům, hornjkům od králů Českých darowaným. S nichžto mohli starj hornjci welký řetěz udělati a w radnj swětnici s tjmto nápisem zawěsiti;

Tento řetěz darowali
Hornjkům králi Čessti;
Aby s chutj pawowali,
Obywatelé městssti.
Nedeytež si potomkowé,
Tjmto klenotem hnauti.
Stane se: dokud Kwerkowé
Budete wssickni slauti.

Handsstán sedmý.

Z dolu červený lew wyražený.

Giž gsem z několika cauků Handsstány wytrekowal, i zdaliž na cauk Rowenský se nezapomělo? Na tom cauku, gak w starých pamětjch nacházjme, bohaté wěci býwaly, a za krále Wácslawa II., střjbrné kňaury *) w některých doljch nacházeli. W l. 1420. gako tobolky, tak weliké dignowitého **) střjbra Handsstány wyráželi. Aby se tedy wssem zgewně dokázalo, že ten cauk z paměti newyssel, tento Handsstán w dole Čerwený Lew nazwaném, gsem wyrazil. Onen Handsstán giště nic giného neznamená, než hrdinskau starých hornjků udatnost a w wálečných wěcech srdnatost, kteraužto častokráte na sobě ukázali, když gako lwowé z nepřátely se potýkali, a swých odpornjků krwj chwalitebně zčerwenali.

O starých hornjků w wálečných wěcech srdnatosti.

Kdo bedliwě na Horu Kuttnu wzhlédne, a na gegj položenj, k tomu i na zdj městských způsob popatřj, mezi nebrannými městy gj položj.

*) Kňaury gsau čisté, samorostlé střjbro, gako kadeřawé wlasy.
**) Dignowité střjbro; neyčistěgssj střjbro, gehož netřeba smelcowati.

Gest ona několika wrchy a pahrbky obkljčena, z nichžto mohlaby se snadno, bez wsselikých bollwerků a baterij, kusy rozháżeti. Zděmi a waly tak sspatnými gest obehnána, že na mnoha mjstech bez řebřjků mohlby do nj každý wlézti. Ale gá, genž o časech nyněgssjch psáti nemjnjm, než starau Horo-Kuttenských slávu předkládám, to za prawdu twrdjm, že to město, za oněch časů, dokud gesstě střelba z kusů wymysslena nebyla, několikrát welmi silně proti nepřátelům se bránilo; k tomu také w poli negednau nad swými protiwnjky swjtězilo: gakož z následugjcjch přjběhů se porozumj. —

Albrecht cjsař, Rudolfa Habsspurského (který Ottokara českého krále w bitwě porazil,) syn l. 1302. na králi Wácslawowi, Hor Kuttenských, (které těch časů nad mjru a wjru střjbrem oplýwaly) k užjwánj za let několik požádal; čehož když mu Wácslaw, český král odepřel, on hněwem popuzen, gedno wogsko w Swábjch, druhé w Rakausjch werbowati počal; a když obě armady býti porozuměl, l. 1304 sám s gednau od Lince, s druhau syn geho Rudolf od Wjdně do Čech wtrhli, a přjmo k Hoře Kutnek táhli; přitáhsse pak ze wssech stran gi oblehli. Hornjci, ač té doby gesstě žádnými zděmi ani náspy opatřeni nebyli, nicméně k odpjránj se postawili; a přjkladem někdegssjch Spartanských, mjsto basst a wěžj, těl a prsů swých hrdinských, okolo celého města nastawěli; tak že ssturmů několik na město pusstěných udatně a ssťastně odehnali. Mrzelo to Albrechta, že nehražené město takowé dwogjho wogska moci, netoliko smj, ale i také může odolati. Pročež hněwem zapálen, umjnil na ně hlawnj ssturm pustiti a celé město opanowati. Ale hornjci w tom ho předessli; když totižto: utreychu s ginými gedowatými zemskými ka-

ly nawařiwsse, do potoka Páchu neb Wrhlice geg wypustili a tak wodu nakazili, kterážto když k Sedleckému klássteru, u něhož neywjce cjsařského lidu leželo, připlaula, kdokoliw se té napil, tjm gedem otráwen, zcepeněti a puknauti musil. Na sta i na tisjce lidj,. konj a giných howad tjm gedem zhynulých po leženj leželo. Mezi tjm král Wácslaw s swými haufy na pomoc hornjkům pospjchal, a přitáhna až pod wrch Kaňk, tu se s nimi rozložil, mjniw na zeytřj s Albrechtem bog swésti. Ale on rána nedočkal. Nebo znamenaw swé wogsko přjliš zemdlené, tagně w noci s lidem utekl, a hornjkům palmy, znamenj wjtězstwj zanechal. To byl prwnj triumff, který lwowé hornjci nad Albrechtem, welikomocným cjsařem obdrželi. Druhau wyhranau nad týmž Albrechtem w l. 1307. měli hornjci, o njžto Hágek, gako o předesslé připomjná. Uslyssew cjsař Albrecht, žeby Rudolf geho syn, nedáwno za českého krále přigatý, umřel, a žeby z pánů českých někteřj druhého geho syna Fridricha za krále mjti chtěli; někteřj pak tomu na odpor se stawěli: sebraw opět wogsko weliké, do Čech zase wpadl, a mezi Horau Kuttnau a Kolјnem tábory swé roztáhnauti kázal, prawě: že odtud se nehne, až Hory Kuttny dobude a gj se wssemi užitky sobě osobj. Naděge ho zmeylila. Nebo hornjci na cjsařské pohrůžky nic nedbagjce, wogákům geho gen se posmjwali. Oni pak toho snésti nemohsse, dne gednoho autok na město učinili, ale proti těm lwům od předesslých s Albrechtowými haufy bitew a půtek gesstě krwawým, nic newyhráli. Hornjci gistě u swých swrubů (to gegich waly a bassty byly) do třj set gich pobiwsse, na utjkánj ge obrátili, a pustiwssese po nich, až k Nebowidům hnali, a s nemalau kořistj

domů se nawrátili. A tak druhý triumf proti Albrechtowi dosáhli.

Nelepssjho sstěstj král Jan, přjgmjm Lucenburský před Horau užil. Ten l. 1310 s Alžbětau krále Českého Wácslawa dobré paměti dcerau, w Řjšském městě Speyru sňatek swatebnj wykonaw, s lidem wálečným do Čech, chtě z nich Gindřicha, Koritánské knjže wypuditi, táhl; a přitáhna až k Budyni, odtud přjmo k Hoře Kuttně (do niž Gindřich něco lidu swého wsadil) pospjchal, aby mu tu bohatau pokladnici odňal. Hornjci, ačby byli rádi krále Jana do města pustili (nebo oni neywjc o to, aby na králowskau stolici w Čechách dosedl, stáli) wssak pro Koritánské žoldnéře nesměli, a tak chtjc nechtjc, proti Janowu wogsku wálčiti musili. Byli tu několikrát weliké bitwy swedené, a gedni druhým znamenitě se bránili; nebo králowsstj mocně se do města tlačili, hornjci pak s Koritánskými zbraňowali. Z obau stran mnoho gich padalo; a Gindřich z Lippého, genž wždy při králi Janowi stál, z kusse welmi sskodně, ač ne smrtedlně byl prostřelen. Tak že mladý král wida, že tu nic neswede, musel se ginám s lidem swým obrátiti a lepssjho sstěstj hledati; s kterýmžto se také w Praze potkal.

Od těch časů až do Husitských weytržek a wálek přes celých sto let hornjci w pokogi žiwi byli, a s samými skalami a rudami wáleli. Wssak ani tehdáž na wogenské wěci nezapomenuli. Prawil někdy geden mudřec pohanský: Šťastné býti to město, které w čas pokoge na wognu myslj. A to hornjci učinili: nebo w tom stoletém pokogi, zděmi celé město obehnali a upewnili, tak že toho wěku k wognám dosti způsobnau Horu Kuttnu učinili. Když pak okolo l. 1408. w Čechách nepokog wznikl a potom Petr

Drážďanský s mistrem Jakobellem kalicha užjwati wyhlassowal, tak že w brzkých letech celá Česká země w neřád uwedena byla; tu ti hornj lwowé k zbrani sáhli, ne aby klássterů a kostelů, gakž některá česká města učinila, dobýwali, ale aby ty kalissnjky skrotili, a kdyby možné bylo, wssecky wyhubili. Pročež l. 1419 sebrawsse lid a do zbroge obleksse, s njm do pole táhli, a s panem Petrem Konopisstským z Šternberka, Přeworstwj Strakonického mistrem, se spolčiwsse, málo před sw. Martinem prwnj autok na Tábory bljž Knjna učinili; kterýžto se gim dobře podařil; nebo mnoho Táborů na place nechali, mnoho zagatých do Hory přiwedli, a do podzemnjho žaláře (do ssachet) bez naděge wsselikého wykaupenj, wsadili. W tom přigel na Horu Kuttnu geden znamenitý, a lwowého srdce rek a hrdina, od cjsaře Zikmunda wyslaný, aby auřad mincmistrský při těch Horách zastáwal a králowské wěci pilně konal. To byl nězaký Pan Mikoláš z Lukowa; pro swau w bogi udatnost a proti kacjřům Táborům zůřiwost, gednak diwoký, gednak diwůček nazwaný, a proto od Zikmunda za mincmistra obraný, aby lwy hornjky, táborskau krwj giž u Knjna pokropené k dálssjm půtkám popudil a zapálil. Ten tedy když se na Horu Kuttnu přibral, hornjci ho wděčně přigali, a aby gegich wůdcem proti Táborům býti ráčil, snažně žádali. On že to rád učinj, se zakázal; a hned lid zbjrati, dobrau zbranj zaopatřiti, a dle wogenského způsobu mustrowati začal. Když pak se lid dosti wycwičil, dostal od swých sspehýřů zpráwu, žeby Žižka wedlé smlauwy z Plzně, (kdežto poněkud byl heytmanem) zstaupil, a s swými drábly k Sudoměři táhl, lwy hornjky naň wywedl. Připogili se k geho haufům, pan Petr Konopisstský, a pan Wác-

law z Lessťna, s swými drábby, a tak společně Žižkowi w čelo táhli, aby se s njm polem potkali. Žižka wida že zbytu nenj, k bitwě se chystal, a užjwage fortele, pěssj swé (gjzdných gesstě neměl) u gednoho rybnjka tak zssikowal, aby od gjzdy nepřátelské nemohli býti obkljčeni. J začala se bitwa před polednem, a až do západu slunce trwala; z každé strany mnoho gich hynulo. Wřeněk Žwjhowský wěrný Žižkůw towaryš s Mikulássem mincmistrem osobně se na koni potkal, ale od mincmistra mečem proboden, s koně spadl a twrdě usnul. Žižka pak wida, že se sstěstj a wjtězstwj k mincmistrowi a hornjkům nachyluge, s waškem se poradil, aně tak bystře na swém koni utjkal, že ho žádný lew uhoniti nemohl. Přigda pak k lesu gednomu, s koně skočil, a pustiw ho, sám pěssky do hor pospjssil, a tak co čáp z konopj wywázl. Swedená tato bitwa l. 1420 na den Rodičky Páně Zwěstowánj byla. Wjtězowé mnoho kořistj nabrawsse, a pod swé praporce se sebrawsse, za swými wůdci, kam který gel se odbjrali. Hornjci pak s zagatými Tábory (kteréž gim wssecky druzj darowali) k Hoře pospjchali, gimiž Sw. Martinské žumpy naplnili.

Staré přjslowj znj: „že lepssj stádo gest bázli„wých gelenů, pod lwem wůdcem udatným, nežli hauf „lwů, pod gelenem wůdcem bázliwým.“ Pomysli nynj co tu být muselo, kde Lew (Mikuláš mincmistr) wůdcem byl, a hauf lwů (hornjků Kuttenských) od krwe Táborské začerwenalých, toho lwa následowal. Ale gest i druhé přjslowj: „Když lew spj, tedy mu po hřbetě myssi a lasice běhagj.“ Něco podobného těm lwům se přihodilo. Nebo když mincmistr a hornjci poznali, že gim tak dobře u Sudoměře sedlo, wyprawili se k měystečku Wožici a w něm se položili; my=

ſljce odtud Žižku s geho Tábory kdekoli nawſſtiwiti. Krom pěſſjch (a ti wětſſjm djlem byli hornjci) tiſjc gjzdných (Kutthen dwa tiſjce gich klade) od cjſaře Zikmunda a mincmiſtrowi poſlaných, ſe počjtalo. Že pak ſpolehſſe ſe na počet a ſwau udatnoſt, na pozoru ſe neměli a nepilně wartowali; ai hle! Žižka s ſwými drábý (ať řeknu raděgi laſicemi) tu noc na weliký pátek, na ty ſpjcj lwy připadl, weliký počet gich zmordowal, gjzdným wſſecky koně pobral, oděnj odňal a městečko wypálil. Mikeš mincmiſtr, že na zámek utekl, tjm ſwůg žiwot zachowal. Žižka pak, mage ſe raděgi gakožto u weliký pátek poſtiti, chaſe ſwé, že ſe dobře chowala, hodowánky připrawil. Po tom pádu pozůſtalým hornjkům, ani mincmiſtrowi ſrdce nepadlo; nýbrž žádoſtj pomſty podpálenj domů ſe nawrátili, hned zaſe giný lid ſehnali, a praporce njm doplňowali, což až do konce l. 1420. trwalo. Sedwa rok 1421 naſtal, tu mincmiſtr s ſwými hornjky počal ſe ohljžeti, kdeby mohli Táborům ſe poſtawiti. A hle dobrá přjpadnoſt ſe nawrhla. Přihodilo ſe před tjm nedáwno, že Táboři s Orebſkými městečka Přelauče dobyli, a w něm ſe oſadili. Toho když ſe mincmiſtr dowěděl, lid ſebral a pogaw s ſebau Jana Městeckého, nočnjm čaſem z ticha k Přelauči ſe přilaudili, na uſwitě pak očiſſťowánj Rodičky Božj, nenadále na ně udeřili, mnoho gich na hlawu porazili, 155 oſob zagali, tak že ledwa kdo wywázl. Nebylo na tom doſti, pročež we třech nedělých, práwě poſlednj den maſopuſtnj, mincmiſtr opět s ſwými hornjky, P. Flaſſka s ſwými, Jan Městecký a Puta z Častalowic se ſwými drábý a zbrognými k Chotěboři ſe puſtili, a tam Tábory, maſopuſt drzjcj přepadli, wjc než tiſjc gich pobili. Co ſe gich ale po leſjch a gi-

ných zákampjch neskrylo, to wsse zgjmali, a prowazi swázané, gako howada před sebau do Hory hnali, a do ssachet wházeli. Wjtegte lwowé od krwe Táborské čerwenj! a wězte, že wás ne nadarmo král Wácslaw IV. Erbem obdařil, w němžto orlice a lew cjsařskau korunu zdržugj. Gistě žeť gest chtěl tjm dáti náwěsstj, že gako orlice bedliwé oko na nepřátely mjti, gako lwowé zmužile s nimi se potýkati, a skrze to, gak od nebeského tak i zemského cjsaře korunau slávy budete ozdobeni. Odpočiňtež a pooddechněte sobě; dosti gste giž hrdinských kusů dowedli; a wěrnost swau Bohu, králi, wssem Čechům, také swětu celému, krwj swau wylitau, do kněh slávy zapsali. Kdoby se tomu nepodiwil, že hornjci Kuttensstj proti Táborům tolikeré wjtězstwj obdrželi? Nebo ač hawjřstwo gest chasa smělá, poněwadž w zemských propastech swých žiwotů málo wážiti se naučila; ač gest chasa twrdým prácem zwyklá, poněwadž gegich ruce a záda od lámánj těch neyprudssjch skal giž dáwno zmozolowatěli; ač gest chasa w ranách welmi mjrná, poněwadž feysly a pemrlicemi přjmo tlauci nawykli: nicméně Táboři byli lid diwoký, od slunce a wětru osmahlj, wzezřenj strassného a hrozného; nebo měli oči orličj, wlasy nečesané, brady opusstěné, postawu wysokau, audy chlupaté a srssaté, nehty klikaté, kuži (dle Eneásse Sylwia slow) tak twrdau, žeby od nj gako od pancjře meč uskočil. I kdožby se gich byl neděsil, a zdaleka před nimi neutekl? Hornjci se gich neděsili; hornjci před nimi neutjkali; nýbrž směle na ně dotjrali, a ge gako bodláčj sskodliwé na tom pěkném České země poli, plenili. Má se také o hornjcjch Kuttenských wěděti, že někteřj z nich při Zikmunda cjsaře armádě, ginj z žoldu, ginj darmo slaužili. Byllì Zikmund s wog-

ſkem u Litoměřic; tu s njm (gak Hágek swědčj) i hornjci byli. Billi ſe s Pražany pod Wyſſehradem, i tu hornjci ſe bili. Šturmowalli k hoře Wjtkowé, i hornjci tu ſſturmowali. Slowem: kde gen trauba proti Táborům zazněla, buben zahřměl, tu ſe hornjk naſſel. O udatnoſt! ó ſrdnatoſt! ó čerwených lwů zmužiloſt! Gak pak dlauho ta gegich ſměloſt trwala? prawdu powjm: w l. 1424 we wlaſtnj gegich krwi ſe utopila. Když totižto hornjci s Pražany Žižku s geho haufy ſtjhagjcjmi ſe ſpolčiwſſe, naň blјž Maleſſowa, gako lwowé udeřili. Ale že ſſtěſtj geſt wrtkawé, a obzwláſſtně w wěcech wálečných neſtálé, tu ge opuſtilo. Slyſſme, co o tom Eneáš Sylvius powjdá: Žižka, ſtrhw ſe s ſwými do audolj, a znage, že w té auzkoſti a tjſni mjſta, nepřátelé (Pražané a hornjci) haufů ſwých nikoli zſſikowati moci nebudau, rozkázal zaſtawiti. Potom napomenuw krátce ſwých drábů, gakž toho čaſu býti mohlo, proti Pražanům a hornjkům ſe obrátil. Ukrutná bitwa mezi obogjmi byla, ale wſſak Žižka ſwjtězjw, tři tiſjce Pražanůw pobil. Co pak hornjků? těch žádný nepočjtal. Bez pochyby žeť gich nemalá hrſtka padla. Co žiwé zůſtalo, to wſſe k Hoře běželo. Za nimiž wjtěz Žižka w patách táhl, Horu oblehl, a aby ſe mu poddali, napomjnal. Hornjci na ſwau předeſſlau udatnoſt pamatugjce, wolili hrdinſky umřjti, nežli ſe poddati. Žižka pak rozljtiw ſe, drábům ſwým k ſſturmu kázal běžeti, a ani djtěte w žiwotě matky nežiwiti. Tu byla ſſarwátka newypravitedlná. Táboři, gakožto ſlepj, ſlepého wůdce drábowé, na zdě ſlepě lezli. Hornjci gako lwowé, na ně ſe ſápali, a se zdi dolů sháněli. Ruce, nohy, hlawy z obau ſtran odſkakowaly. Potokowé krwe po zděch tekli. Křik, auwe! naſtogte! běda! ſe rozléhal. Ten oſſtipem, onen

sudlicj *), tento zase kopjm zahynul. Střely z kussj wyražené srdce pronjkaly. Z haufnic a tarasnic se střjlelo. Málo komu prossjwanice spomohla. Smolnjky tu nic neplatily. I ty ocelowé obruče na přilbici se rozráželi. Mnohý na swau dwognásobnj plsstěnici se bezpečiw, směle druhému hlawy nastawil, ale i ten pobočnjkem neb palubicj rozwrácenau hlawu položil. Že pak Žižkowa rota byla mnohem silněgssj, naposledy zdi se zmocnila a bránitele pryč zahnawssi, město opanowala. Kteréžto, když bylo wssecko zlaupeno a domy wydrancowané, tu z poručenj Žižkowa a rady Holého Prokopa, na třech mjstech oheň gest založen, od něhožto město se zňalo, hořelo, a že kdoby bránil nebylo, celé a z kořene i s těmi krásnými kostely wyhořelo. Tři toliko domy a gediná stodola (gak staré paměti učj) obstály. Shořelo též mnoho hornjků, gakož i Pražanů, kteřj po bitwě do Hory utekli, mnozj se dýmem zdusili; co pak w sklepjch a pod klenutjm žiwo zůstalo, to wssecko od těch ukrutnjků mečem pohubeno. A tak udatnost hornjků těch až do toho času nepřemožených lwů, s gegich městem konec wzala. Taks hle milá Horo dowálčila. Ty wssak na to nic nedbey, aniž toho litug; neboť wěčné gméno zeyskalas, kteréžto twogj potomci na tomto Handsstánu gako na pamětném kamenu takto čjsti budau:

1. Proč do zemj Afrikánských,
   Pro lwy posjláme?
   An, mjsto těch cizozemských
   Na sta Česských máme.

*) To gsau gména zbroge wogenské, kteréžto stařj Čechowé w čas wogny užjwáwali. Wiz Hágka o bitwách prwnjch Čechů pjssjcjho.

2. Ai hle, Kuttna stádo celé
Lwů si wychowala.
Doma, i wně, silně, směle
S nimi bogowala.

3. Mocnáři, swěta pánowé,
Před nimi causali;
Žižka, Táboři (Obrowé
Hroznj) utjkali.

4. Budiž wás wěčná památka!
O Kuttenſſtj lwowé!
Tak wám zpjwá Hora matka;
Hrdinſſtj rekowé.

Handſſtán osmý.

Na wortě osm welkých wyklopowaný. *)

Zawěſſen byl někdy u Daniele proroka, na wáze Baltazar král Chaldeyſký, a nalezeno, žeby méně wážil. My, genžto až dosawád k Hornjkům králowſkau láſku a z láſky wyplýwagjcj chwály a swobody gsme poznali, w osmém Handſſtánu hornjky Kuttenſké na wáhu položme a wizme, gak gsau asi mnoho wážili? To gest: w gaké wážnosti w Čechách býwali? A poněwadž na Kaňkowſkém cauku w Radſſachtě Koſſtofal řečeném, na wortě osm welkých (na mjstě, kde se rudnj ſſála seká) nazwaném, tento Hand-

*) Klopowati gest, po haldách a dolowého kamenj hromadách rudy hledati, a gako paběrowati.

sstán gest wyklopowán (wypaběrowán), přičinjm se, abych osmi podstatnými důwody proukázal: že Hora Kuttna a starj hornjci u welké wážnosti za starodáwna býwali.

Prwnj weliké wážnosti důwod:

Že se w Hoře několikrát sněmy drželi.

Praha od dáwna to práwo měla, gakož má až posawád, aby tam, gakožto w neyhlawněgssjm celé české země městě, sněmy držáni byli. Ale wssak nacházjm, že i w giných městech a mjstech, když toho potřeba ukazowala, a buď králům Českým, buď pánům stawům se widělo, takowé obecné sgezdy se zarážeti. Čtěme kronikáře nasse, a nagdeme, že knjže Wladislaw u Sacka; král Jan u Lokte; král Giřj w Chbě, t. g. Egru; král Wladislaw w Kladsku, sněm položili. Páni pak Stawowé gednau u Zwykowa; po druhé w Hradci Králowé; po třetj w Čáslawi; po čtwrté w Mělnjce; po páté w Českém Brodě; po ssesté na Zelené Hoře; po sedmé w Nymburce; a snad gesstě i ginde k sněmu se sgjžděli. Také-li pak w Kuttně Hoře od někoho někdy rok byl položen? krom Prahy, častěgi než kde ginde. Ač pak o časech, před Žižkau prosslých, nemůže se nic gistého powědjti, proto že wssecky téměř horské paměti, s městem na popel se zdělaly; nicméně po Žižkowi několik sněmů na Horách Kuttnách držených se nacházj. O kněžských sgezdech, genžto w letech 1434, 1441, 1443. za přjčinau náboženstwj se stali, a někdy přes tři sta kněžj dalo se k nim nagjti, nechci nic gednati; poněwadž toliko partikulárnj byli, a postrannj; o weřegných krátce něco dotknu. Léta 1477. okolo času sw.

Hawla, sněmowáno bylo u Hory, o bjlý groš, (sedm welkých peněz platjcj) aby králi Wladislawowi od celé České země dán byl ku pomoci. L. 1485. po čtwrté neděli postnj rokowáno bylo o wěcech rozličných, zwlásstě pak o náboženstwj: a tu, u přjtomnosti krále Wladislawa zawřjno, aby strana pod gednau, a strana pod obogj způsobau přigjmagjcj, wespolek se neutiskali, nehaněli, neopausstěli, ale swornë obyčegůw swých hleděli. A ta smlauwa aby do 31 let trwala, a do desk zemských se wložila. Gakož se také stalo. L. 1510. král Wladislaw k prwnj neděli w postě sněm na Hory Kuttny rozepsal; když čas určitý přissel, s pány stawy geg držel: coby pak na něm mělo býti gednáno, ani Hágek, ani Welesslawjna, nedokládagj. L. 1541. neygasněgssj král Ferdinand I., ráčil do Hory Kuttny sněm položiti ke dni sw. P. Barbory; bezpochyby proto, že w Praze welmi truchlo bylo po tom welikém ohni, gjmžto celý sw. Wáclawa hrad i s kostelem sw. Wjta, Hradčany, malá strana téměř wssecka wyhořely. Ač pak potom se to změnilo, a ten sněm předce w Praze držán byl, Hoře Kuttně nicméně ta chwála zůstala, že před wssemi ginými městy, k obecnému sněmu, od tak prozřetedlného krále, byla obrána. Ale nechme těch sněmů obyčegných, a k onomu neobyčegnému se obrakme, genž se l. 1471 na Horách Kuttnách držal, na němžto se stalo, co krom Prahy, nikdý nikdež se nestalo. Totiž, že na tom sněmě po smrti krále Girjho, Wladislaw, Kazimjra krále Polského syn, 15tiletý wěku swého, za krále od stawůw král. Česk. na Horách Kuttnách shromážděných w neděli po památce sw. Urbana gest wolen, kdež potom na mezech mezi Kladcem a Wortau do králowstwj česk. týž král Wladislaw pří-

gat, a we čtwrtek před sw. Bartolomějem na hradě Pražském wyhlássen byl. Neslýchaná to wěc byla, aby ginde než w Praze král se wolil. Gakož také páni Stawowé hrubě se proti tomu zasadili; že pak ginj páni Stawowé gináče učiniti nechtěli, při ohraženj na budaucj časy přestati musili. Hornjci pak, že w weliké těch časů wážnosti byli, s tau slávau sstastně se potkali. Kdežto gesstě něco pamětihodného se přihodilo, o čemž poněwadž žádný nepjsse, spisy toho sněmu w kanceláři Kuttenské ležjcj, wssemu každého wynaučj. Když se wolenj krále Wladislawa wykonalo, wssickni páni Stawowé přjtomni, Gindřicha, knjže Minsterberské, za neywyššjho Heytmana králowstwj Českého wyzdwihli; a Wjlém Rabský učiniw slyssenj k hornjkům na Wlaském dwoře w place shromážděným, takto mluwil: „Páni Hornjci! giž wás ted tagno nenj, kterak knjže G. M. wolen gest odewssj země za neywyššjho Heytmana králowstwj Českého. Wy gste klénot země České, hned po koruně druhý. I widjť se wssem Panům, rytjřům i městům, poněwadž geho Milost této koruny hágiti má, aby mince G. M. postaupena byla, tak aby on z těch důchodů na potřeby zemské zdwjhage, k obecnému dobrému nakládal." Tuto znamenati gest potřebj, že hned po smrti krále Giřjho, hornjci Kuttensstj, w nepřjtomnosti P. Giřjho Wranowského neywyššjho mincmistra, králowské mince pro bezpečnost se ugali, a gak k gegich tak i města Hory Kuttny, gakožto králowské pokladnice ochraně, 300 gjzdných, a tolikéž pěssjch zwerbowali, a na auřednjky mincownj dobrý pozor dáwali. Na tu řeč Pana Rabského, hornjci uradiwsse se wespolek, skrze wyslané gisté osoby, odpowěděli: „Že chtj G. M. minci postaupiti, pokudž

ſljbj hornjky při těchto artikuljch zachowati: 1. Aby zgednaným žoldnéřům za čtwrt léta z kaſy mincownj ſe zaplatilo. 2. Gakož ſauſedé Hory Kuttny, nemálo peněz a ſtatků ſwých, pro obecné dobré, králi Gjřjmu zapůgčili, a on rozkázal na wyplacenj těch dluhů, každý týhoden z mince 100 ſſz. aneb neyméně 50 ſſz. gr. č. wěřitelům dáwati; aby tak při tom zůſtalo. 3. Gakož, z powolenj téhož Krále Gjřjho, Kuttnohorſká obec počala, k lepſſj ſwého měſta ohradě, waly dělati, a ku pomoci toho nákladu každý týhoden z mince 10 ſſz. gr. č. bráti: aby při tom podobně zachowáni byli. Kteréžto artikule když knjže s radami ſwými w králowſké ſwětnici wyſlyſſel, řekl Hornjky při těch wſſech wěcech zachowati, a penjze z mince na ty žoldnéře, placenj dluhů, dělánj walů wydáwati. Což když ſe ſtalo, hornjci klje od mince knjžeti odwedli; on pak zmocniw ſe gich, aukřednjkům mince do dálſſjho opatřenj ge poručil. Powažme nynj w gaké wážnoſti hornjci tehdáž byli, a poſlechněme dále

Druhý weliké wážnoſti důwod:

Že hornjci, k zřjzenj neypobſtatněgſſjch wěcj býwali užjwánj.

Mnohoby bylo o tom co pſáti; my z mnohých některý toliko kus wyberme, a tu wážnoſt hornjků Kuttenſkých wažme. Za čaſů Gindřicha Koritánſkého, (po neſſťaſtném a nečaſném krále Wácſlawa, toho gména třetjho, w Olomauci na Morawě zahynutj) králowſt. ceſk. zpráwce, mnoho ſe neřádů w Čechách dálo. Nad to zlato z hor Gjlowſkých, a ſtřjbro na ſta centnýřů, z Kuttenſkých, do Koritan wywáželo. I myſlili páni Čechowé, l. 1310 giného

krále sobě woliti, a k Janowi Lucenburskému, cýsaře Gindřich a synu, srdcj a očj swých obrátili. Že pak Gindřicha Korytánského, mjsto krále Českého se obáwali, gakýsi wahawě w tom pokračowali. Ac horníci Kuttenssti (gak Daubrawa swědčj) smělosti gim přidali. Z čehož znáti, w gaké wážnosti tehdáž hornjci byli. Když pak od Českých stawů, do Frankfurtu k cýsaři poslowé byli wysláni, aby s njm o Jana gednali; Pražané a hornjci (prawj Hágek) také z swé strany některé posly s ginými, dawsse gim listy wěřjcj, wyprawili. Gsau pak k tomu z Hory obráni, negaký Tylman, syn Lukássůw a Kunrád faráře horského wlastnj bratr. O dwogjm ctných hornjků, při giných pánjch, od stawů k cýsaři Fridrichowi do Wjdně legátstwj, nynj nic nepowjm, poněwadž o něm w přjsstjm Handsstánu se zmjnka činj. Podobné gegich poselstwj na wekegný sněm do Brna pomjgjm. Gakož i to, že w l. 1451 k Eneássowi Sylwiusowi cýsařskému legátu, potom Řjmskému papeži, do Benessowa, hornjci prácy wážili, tagjm: nebo o tom w Českých kronikách geden každý dočjsti se může. Ale toho ginde nenagdeme, co w pamětných knihách Kuttenských zapsáno stogj; že hornjci w l. 1495. s králowstwj Českého P. Podkomořjm, na mjstě krále Wladislawa G. M. w panstwj Poděbradské (na gehožto wyplacenj welkau summu peněz hornjci půgčili) se uwazowali. Aniž s tjm se ginde potkáme, co týž rádnj paměti wyprawugj: kterak l. 1558. když Ferdinand I. král Český, cýsařskau důstognost od Karla V., bratra swého složenau, na se přigal a do měst Pražských přigeti měl, Páni Pražané, aby ho co neyslawněgi přiwjtali, mimo giné auprawy i tuto wymyslili: aby gistý počet neywzácněgssjch

starců a neykrásněgssjch mládenců, gak z Prahy tak od Hory byl wybrán, a ti aby nowému cjsaři gménem wsseho stawu měststého wjtánj učinili. Hornjci bywsse w tom od Pražanů napomenuti, osm starců, a tolikéž mládenců, nařjdili; a ti aby co neyslussněgi oděni, a zlatými řetězy ozdobeni, k tomu wjtánj byli wysláni, ustanowili. Nenjli to dostatečný hornické wzáctnosti důwod? Ale tu wážnost dálegi gesstě wažme.

Třetj weliké wážnosti důwod:

Že králowé česstj hornjků k rukogemstwj potřebowali.

Tento důwod, gako hornjky wysoce wywyssuge, tak naproti tomu králowskau důstognost poněkud snižuge. Ale že žádná hornjků wina w to newkročila, slussně se k gegich wážnosti připisuge. Když se psalo l. 1476. král Wladisslaw w důležité peněz potřebě postawen od P. Mikulásse Trčky, krage Čáslawského heytmana, 26 set kop gr. č. si wypůgčil, a ty mu na minci Kuttnohorské pogistil. Aby pak pan Trčka byl ugisstěn, dožádal si král hornjků, aby zaň listem slibili, že ty penjze w gistém čase nawráceny budau. Gak král žádal, tak se stalo. Zase l. 1478. tenž král, aby hornjci zaň Pánu Kunowi Čeňkowi z Kunstádu, neywyssjmu komornjku ručili, snažně žádal. Oni před králem ssetrně se omlauwali, prawjce: žeby ta wěc gako k hanbě králowské a k zlehčenj geho pečeti patřila. Že pak se král často gednak gich prose, gednak poraučege, dopisowal, hornjci widauce, že zbytu nenj, králowskau wůli naplnili, a k gistotě králowské pečet městskau přitiskli. Stalo se ten pondělj před sw. Hawlem. Čemuž gest se tudy držjwe diwiti, tomuli, že král tolikrát před hornjky, gako tikaut

se ponižowal, čili tomu, že P. Kuna z Kunstadu wjce téměř hornjkům, než samému králi se důwěřowal; kterýžto bez pečeti horničné, králowské gistoty přigjti nechtěl. Welkau gistě w tom tehdegssjch hornjků wážnost uznáwáme. Ku kteréž wážnosti i to patřj: že k smlauwám mezi Kazimjrem Polským a Wladislawem synem geho, Českým králem, w l. 1489 učiněným, po králi, pánjch, rytjřstwu a Pražanech, Šephmistři Hor Kutten pečet swau přitiskli, a se podepsali; gakož Weleslawjna pod 23. dubna w swém kalendáři wyswědčuge. Pročež tedy giž wjce tomu nenj se co diwiti, že hornjci za Rudolfa cjsaře a českého krále w l. 1606. ručili; když on 30 tisjc ssž. Missenských od P. KryssToffa z Lobkowic na Pátku a Diwicjch neywyžssjho Hofmistra králowstwj česk. sobě wypůgčowal. Wěru, wěru u weliké wážnosti musili hornjci býwati, kdežto gegich Páni, nestyděli se hornjků za rukogmě bráti.

Čtwrtý weliké wážnosti důwod:

Že králowé a knjžata radu na Horách Kuttnách obnowowali.

O neywyžssjch mincmistřjch, gichžto obyčegná powinnost býwala, radu na Horách Kuttnách sázeti, nebudeme tu žádné zmjnky činiti. Hrabata, Páni, a neyslawněgssj rytjři k tomu auřadu se potřebowali. Knjžata a Krále tedy wyčjteyme. L. 1471, Gindřich, knjže Minsterberské, hrabě Kladské, krále Gjřjho syn, z poručenj Páně otcowa, na Hory Kuttny slawně se wypravil, a pobyw tam den některý, na den Sw. Háty, Šephmistry a konssele obnowil. Mjnil sice tu počestnost sám král Gjřj hornjkům prokázati, a aspoň tjm za gegich wolnost, když mu mnoho

peněz půgčowali, před swau smrtj se odměniti; ale že se přjliš hrubě při něm wodnatedlnost rozmáhala, doma zůstal, a tu práci na Gindřicha syna složil. Nespaussťěgme se knjžat Minsterberských, ale od knjžete Gindřicha ku knjžeti Karlowi se obraťme. Ten Pán a knjže Minsterberské i Olessnické, krále Girjho wnuk, za Gubernátora králowstwj česk. od Ludwjka krále l. 1523 wyhlássen, druhého léta, totižto 1524. z měst Pražských s welikým komonstwem wygew, na Horu Kuttnu přigel, a w pondělj po smrtedlné neděli auřad Cephmistrský a konsselský přesadil. Tak hle knjžata Horu sobě wážili.

Po knjžatech gedau králowé; otec s synem, geden wssak po druhém, od nichžto hornjci té dossli poctiwosti, že w swých Cephmistrských auřadech byli obnoweni. Wladislaw a Ludwjk, oba, netoliko w Čechách ale i w Uhřjch Pánowé kralugjcj, byli gsau ti králowé. Wladislaw sotwa na stolici česskau dosedl, a 19. dne srpna l. 1471 korunu přigal, a i hned k Hoře Kuttně prohljžeti počal, chtěge to město spatřiti, w němžto Česká koruna mu zrostla. Pročež gak neyprw podstatněgssj wěci w Praze pořjdil, odtud se s dworem swým hnul, a na sw. Matausse na Horu Kuttnu práwě w 20 hodin přigel, a hned w hodinu 21 ssel do kostela, genž sluge u Wysokého. Potom pak we čtwrtek před sw. Wáclawem, u přjtomnosti několika knjžat Polských, a wysoce urozených Pánů Česských, na Wlasském dwoře radu obnowiti, a Cephmistry sám osobně saditi gest ráčil. Podobným způsobem l. 1474. ten auterý před Božjm křtěnjm se zachowal, a tu gména wssech nowých Cephmistrů, podkomořj králowstwj česk. wyhlassowal; začasto potomně, týž král Wladislaw na Wlasském dwoře obýwal,

a hornjky platnými priwilegiemi obdařil. Ludwjk král, po Wladislawa otce sslepěgjch kráčel; když totižto l. 1523. z Prahy do Uher se ubjrage, na Horách Kuttnách několik dnj ztráwiti, mnohé wěci hornj řjditi a w tom čase, tu sobotu před smrtedlnau nedělj, s knjžaty a Pány, genž se při geho dwoře zdržowali, na radnj dům gjti a osoby k tomu obrané na auřady konsselské dosaditi ráčil. Kteréžto P. Adam z Hradce, králowstwj česk. neywyšssj kancléř, hlásal.

Páté weliké wážnosti důwod:

Že slawnj rodowé s starými hornjky se spřjzňowáwali.

Weliká wěc se nynj propowěděla, wssak prawdiwá. Nicméně aby se žádný rod tau prawdau neurazil, opomenem gich zegména pronesti. Toliko opakugem, že slawnj rodowé horské dcery za manželky si brali, a naproti tomu, swé dcery za gegich syny wdáwali. Geseště wjce se může powědjti: o ženské pohlawj horské hned se rytjřstwo dráwalo. Tak že hornjci widauce, an takowau ženitbau město hyne a domácj statky gináhn se přenássegj, byli přinuceni od králů magestát na to žádati, aby gegich djtky při stawu městském zanechány byly; gakož i wyžádali. Že pak láska přjliš chytrá gest, někteřj wsselicos maudře na to wymyslili; když si totižto listy na králjch wygednáwali, aby na králowské poručenj, tuto nebo onu osobu bohatau za manželku sobě pogjti mohli. Kterýžto kljn, aby hornjci giným klinem wyrazili, a tu sskodliwau w plotě djru zadělali, za kralowánj Wladislawa k geho milosti se utekli a l. 1515 nowý magestát we čtwrtek po nowém létě, na Budjně w Uhřjch sobě wyprosili. W němžto král sebe i budaucj krále České,

tuze zawázal, aby horssj syrotci a panny, bez hornjků wůle, od žádného wyprossowáni nebyli. Pakliby napotom takowé obdarowánj někomu dáno bylo, aby moci žádné nemělo, ustanowil. Zdaliž tedy hornjci starj u weliké wážnosti nebýwali? Řekne mi tu někdo: že toho nemůže pochopiti, aby někdo z panstwa a rytjřů měl tak nerozmyslně urozenau krew s tau hawjřskau mjchati, a takowé kowkopy a země rypáky k manželstwu swých djtek připausstěti. Snad ale se to dobře nepochopuge, když prawjm, že slawnj rodowé s starými hornjky se spřjzňowali; skrze ty hornjky, hawjřů neb hasspljřů, neb giné hornj hlůzi nerozumjm; ale tolikо muže sslechetné a poctiwé měssťany, z nichžto někteřj byli i erbownj; a s kterými sami králowé gednati, také i gjdati se nestyděli. Giná gest wěc hawjř, giná kwerk a hornj nákladnjk. I králowé čestj kwerci slauli.

Ssestý weliké wážnosti důwod:

Že wzácnj Páni w Hoře swé přjbytky mjwali.

Chwáljli Jan Daubrawa (w 22té knize swé české kroniky) města Pražská z té přjčiny, že za Karla IV. knjžata a páni welicj, w Praze sobě domy, ginj stawěli, ginj kupowali; snad my také budeme moci proto Horu Kuttnu chwáliti, a starých hornjků wážnost také tjm prowésti, že wzáctnj páni w tom hornjm a nehrubě krásným městě, byty swé mjwali. Před pádem Hory, nepochybně že takowých pánů, mnohem wjce než potom, u Hory bydlelo, poněwadž tehdy Hora mnohem wětssj slawu a gméno měla: ale zasslost paměti, dwá wzácné muže nám zanechala. Prwnj byl něgaký pan Bořislaw z Rosic, genžto okolo l.

Páně 1300 na Horách Kuttnách kwerkem a sausedem býwal. A to gest ten Bořislaw, o němž Hágek (pod létem 1308.) pjsse, že kür kostela sw. Jakuba w wětssjm městě pražském, na den sw. Gotthardа nákladem swým založil, a bezpochyby potom i dostawěl. Druhý byl pán Wiljm z Waldeka, slawného domu Hazmburského wzácná ratolest, kterýžto netoliko Hory Kuttenské páwowal, ale také dům nákladnj u Hory mjwal. Kterýžto w Hoře byt, gak gest toho Pána při hrdle zachowal, u téhož Hágka se nagde. Po Žižkowi co panstwa a rytjřstwa u Hory domů mjwalo, to zápisné knihy wypučugj. Z mnohých rodů, některé toliko, ku přjkladu se zde položegj, a podlé Abecedy se wyčtau. Mjwali tedy na Horách Kuttnách swá obydlj, P.P. „Berkowé, Bohdanečtj, Březsstj, Černjnowé, Chotochowsstj, Dobřensstj, Dohalsstj, z Guttenssteyna, Horňatečtj, Hrabaňowé, Hubrikowé, Kalenicowé, Kambersstj, Klusakowé, Kolowratowé, Kordulowé, Lukawečtj, Maternowé, Mjrkowé, Rabenhauptowé, Řepičtj, Slawatowé, Studenečtj, Řičanowé, Trčkowé, Wěžnjkowé, Wrábsstj, Žarotjnowé, a ginj, gichžto spočjtati a wypsati nelze. L. 1559. Arnosst Falckrabě při Reynu, hornjch a dolnjch Bawor knjže, Salcburský Arcibiskup, a Kladského hrabstwj, od l. 1547 w zástawě držitel, kaupiti sobě obljbil na Horách Kutnách dům, od dáwna Kneysslikowský řečený. Kterýžto potom od něho tak byl zweleben, že mu krom Hrádku rowného nebylo. Pročež také knjžecjm domem od hornjků gest nazwán. Gakáby pak tak welikého pána k té kaupi přjčina přiwedla, nežli obzwlásstnj w hornjch wěcech zaljbenj. Nebo on w hrabstwj Kladském (gak mistr Pawel Stránský swědek gest) minci wyzdwjhl, a gak tolary tak i giný mensſj Werk (minci)

s swým nápisem pregowati (bjti a dělati) dáwal. Giných pánů a rytjřů, oblјbeného na Horách Kuttnách bytu, přjčiny tyto mohly býti: 1) že tu od wsseligakých wálečných přjběhů byli bezpečni. 2) Že žádným danjm, krom hornjch nákladů nebyli podrobeni. 3) Že páwowánjm lépegi než kterým giným hospodářstwjm, stali. Nebo (gak Girj Agrikola w swé o hornjch wěcech knize učj): hornjk, když Bůh dařj, desetkrát wětssj užitek z hor, než hospodář z rolj béře. 4) Že přjležitost k službám Božjm w tolika kostelјch mjwali. 5) Že wssech priwilegij městských aučastna se činili; a snad naposledy, že mezi tak wážnými hornjky žiwu býti mohli.

Sedmý weliké wážnosti důwod:

Že welicj páni Hory Kuttny rádi nawsstěwowali.

Gistá wěc gest, že, ač Hora Kuttna podál od hlawnj silnice ležj, nicméně před lety wsseсko téměř panstwo, když Čáslawskau cestau buď ku Praze neb od Prahy gelo, na Hory Kuttny se pouchýlilo. Dlauhý regstřjk takowých přjgezdů mohlby se sepsati, kdyby přjliš obssjrné nebylo. Pročež některé toliko připomenem a tjm wážnost Hor Kutten prowedem. O králјch Českých nic wjce, nebo giž toho prwé dost podotknuto, k tomu také gegich přjgezdy tak diwné nebyli, poněwadž na krále slussělo, k pokladnici swé častěgi přihljžeti.

Začněme od neygasněgssjch Arcіknjžat Rakauských. Ferdinand, prwnjho Ferdinanda, krále Českého syn, l. 1550. když ten čtwrtek před sw. Wáclawem Čáslawskau silnicj ku Praze se ubjral, a schwálně na Hory Kuttny zagel, a ne na Wlaském

twoře, kdež králowská gest residencj, ale u Holců, w domě hornjho Hofmistra noclehowal. Na zeytřj pak ráno, do Perssteynického háge na sstwanj wygel, a honěnjm zagjčků kratochwjli si učinil. Rudolf, Maximiliána cjsaře syn, s Arnosstem bratrem, oba Rakauská arciknjžata, z Rakaus na sněm Pražský gedauce, ten pondělek po sw. Trogici l. 1574 s wozowé cesty k Hoře se obrátili, a tu udělawsse nocleh, na ráno k hutjm ssmelcowným a Kaňkowským treybům *) wygeli; a když se dost wssemu nadjwali dále tnuli. Při kterézto přjležitosti Rudolf w hornjch wěcech tak se zamilowal, že po letech Českým králem učiněn, nesmjrné náklady na ně, až do smrti wedl. Podobnau milost Arciknjže Maximilián, Rudolfůw bratr, w l. 1579. hornjkům prokázal. Co pak powjm o Arnosstowi a Matyássowi, též krále Rudolfa bratřjch? Arnosst l. 1593 wracege se z Prahy do Rakaus, hned od Koljna k Kaňku se obrátil, a tam prwé newjdanému na 14 treybjch rud a kyzu **) hnánj, welice se podiwil; odtud do králowských hutj přigel, a nad hrozným wodnjch měchů sstřjpánjm, wrzánjm, dýmánjm; gakož i nad strassným a k pekelnému nápodobným w přemnoho pecech plápolagjcjm ohněm se užásl. Když pak na ssmelcjře ***), ramjře ****), rosstýře *****), a ginau hutnj chasu začazenau, počerněnau, usspiněnau popatřil, gako nočnjch oblud se ulekl. Matyáš l. 1596. z Prahy k Wjdni se ubjrage, nocleh u Ho-

*) Býwalo na samým Kaňku 14 koňských treybů, gimiž se rudy z dolu na horu hnali. **) Kyz gest ruda, wjce mědi než střjbra magjcj. ***) Ssmelcjři rudy rozpausstěgj. ****) Ramjři ge k ssmelcowánj připrawugj. *****) Rasstýři ohněm měkčegj.

ry sobě wywolil. Bylo by gesstě co psáti o Stanislawowi Pawlowském, Biskupu Olomuckém, kterýž l. 1586 s Hynkem z Waldssteyna, Margkrabstwj Morawského neywyšssjm heytmanem, Horu nawsstiwil. Item o Jarolymowi Rozdrážowském z Pumsdorfu, Kugawském w Polssti biskupu, genžto s Radziwilem krále Polského legátem, l. 1592. Item o Zikmundowi Battory knjžeti Sedmihradském, kterýžto l. 1597 od Rudolfa cysaře zlaté rauno přigaw, a do Uher se wracuge, ginudy leč skrze Horu Kuttnu se wyjti nedal. Co wjce gest, i ti Barbarsstj lidé s Horau Kuttnau minauti se nechtěli. Nebo poselstwj Turecké, když l. 1609 k Rudolfowi do Prahy gelo, s hlawnj silnice se srazilo, a w Kuttně, aby to tak od Hor střjbrných slawné město spatřilo, se zastawilo. Týmž způsobem w l. 1578 tu středu po sw. třech Králjch, Legátstwj Mozkewské učinilo. Naposledy i toho dotknu, kterak Gich Milosti králowstwj českého Páni mjstodržjcj spolu s pány saudci zemskými, pány nad Apelacj zřjzenými, pány slawné komory České radami, slowem: se wssemi tribunály a kanceláři, pro morowau ránu, genž w městech Pražských l. 1568 panowala, w Hoře Kuttně zdrawěgssjho powětřj hledali, a od sw. Matausse léta dotčeného až do počtu léta náslédugjcjho w Kuttně se zdrugjce, zemské wěci řjdili. Z podobné přjčiny l. 1599 knjžete Wirtenberského Legáti, na Horu Kuttnu se pochýlili, a tu drahný čas se zdržowali. Před odgezdem pak, Erby swé, na domě Bakalářowském, kdež hospodau stáli, na památku dobrého chowánj wymalowati dali.

Osmý weliké wážnosti důwod:

Že swatost Papežská neobyčegnau milostj hornjky obdařila.

Gakážto medle milost? takowá zagisté, že gj podobné při Českých městech sotwa nagdem. Stáwalo se často za oněch starých let, že hornjci Kuttensstj rozličné swěta kraginy w swých přjčinách progjždegjce, rozličná přjkořj a nátisky od mnohých, gak duchownjho tak i swětského stawu osob, snássetí museli; když tito, ony (hornjky) pro ledagakaus sspatnau přjčinu před saudce Pražské, w gistých městech zřjzené, pohánělí, dlauho s nimi se nesnadili; to snad proto gediné, aby na nich gakožto lidech možných a bohatých, některý penjz sobě uhonili. I newěděauce hornjci gak lépe sobě poraditi, k Bonifáciusowi toho gména dewátému Řjmskému Papeži, gakožto obzwlásstnjmu Horo = Kuttenských milownjku a práwě Otci se utekli, stjžnost swau we wssj ponjženosti přednesli, a aby tu wěc něgak sprostředkowati ráčil, snažně žádali a prosili. Neyswětěgssj otec, s swými Kardinály a radami, tu gegich stjžnau žalobu uwážiwsse, a žeby takowé mocné gednánj a hrdlowánj geho milé hornjky k nemalému ublјženj a autratám přiwáděli, uznawsse, list Papežský k nim odeslal, gehožto nápis takto zněl: „Bonifácius, služebnjk služebnjků Božjch; Milým synům, Sephmistrům „a konsselům a celé obci, gakož i wssem obywatelům „města Hor Kutten, arcibisskupstwj Pražského: zdrawj „a aposstolské požehnánj.“ Podstata pak geho byla tato: „Poněwadž stolice aposstolské gistá spráwa dossla, „kterak hornjci Kuttensstj, wěrnj, poslussnj a wraucnj synowé welmi často od rozličných, gak ducho„wnjch tak i swětských osob před saudnice, od stoli„ce aposstolské nařjzených saudců, wen z Arcibisskup-

„stwj Pražského pohánění, a skrze to k welkým ško„dám a autratám přiwáděni býwagj. Protož že týmž „hornjkům, na gegich ponjženau prosbu, z dobroti„wosti apoštolské, toto obdarowánj uďělowati ráčj: „aby na potomnj časy, žádný takowý saudce žádné„ho Kuttenského hornjka před sebe citowati a pohna„ti nesměl a nemohl, ale pokudžby kdo s některým z „hornjků o něco chtěl se sauditi, toho aby nikdež gin„de, leč při Pražském Arcibiskupu, obyčegným wšech „hornjků sudjm, wyhledáwal. A kdyby někdo giný, „proti tomu nadánj, ortel a gakaukoli weypowěd na „kteréhokoli hornjka wynesl, ten a ta aby žádné mo„ci neměli, nýbrž za daremné a neplatné se pokládali. „Naposledy, že ta milost wšudy a wždycky má plati„ti, lečby w něgakém listu Papežském toto obdarowá„nj zřegmě a patrně wymjněno bylo." Ten list l. 1401 dne 17. unora Bonifaciusowa Papežstwj l. 12. w Řjmě u sw. Petra gest wydán, potom do desk duchownjch welebné Kapitoli Pražské slowo od slowa wepsán, (Tomo VI. Erection N. VIII). se nacházj. Kdo duchownjm práwům rozumj, ten bude wěděť, gak této milosti sobě wážiti. Tu gest Hor Kuttenských wážnost obšjrně prokázaná.

Handšstán dewátý.

W dole dwau bratřj wyšsarowaný.*)

U starých Řeků a Řjmanů, zwlášť pak gegich werššownjků, několik upřjmných přátel a gako wlastnjch

*) Křjžem wykatý. Nebo některé klufty křjžem leži, takowé pak hornjci ššarowau wěc gmenugj.

bratřj na slowo by'o wzato; gako: Damon a Pythias, Hercules a Theseus; Pylades a Orestes; a gesstě ginj někteřj; genžto na sebe tak byli laskawi, že, coskoli neylepssjho geden druhému mohl prokázati, prokázal; w čas potřebj ochotně přispěl, w nebezpečenstwj zastal, ano i hrdla swého nasadil. Ale ne sami Rjmané a Řekowé mohau se s takowými přátely sadiati a chlubiti. Gest také w Čechách geden pár přátel aneb raděgi bratřj, ne tak krwj gako společným milowánjm spřjzněných, kteréžto se někdy wespolek náramně milowali, wěrně si we wssem pomáhali, statky a zbožjm se zakládali, anobrž i žiwoty swé, gedni pro druhých zachowánj wynaložili.

Těm dwěma bratřjm k wůli do gednoho dolu starého, na cauku Kuklickém ležjcjho, a od starých hornjků gménem dwau bratřj nazwaného, po cimrknechtu, poněwadž Fartu (řebřjku) nebylo, gsem se heňowal (dolů pustil) bych w něm tento Handsstán sstastně wyssarowal (křjžem wytal). On nám wygewj a nás wynaučj:

O starých hornjků s někdegssjmi Pražany gednotě.

Učme se tedy pilně, a gaká to mezi nimi byla gednota, bedliwě rozwažugme. Předně wssak wěděti musjme, co o té gednotě od hodnowěrných lidj se připomjná. Mistr Danyel z Weleslawjna, Pražský rodič, mimo giné mnohé, k wěčné Českého národu slávě knihy sepsané, gednu wydal, kteraužto: Nomenclator Quadrilinguis nazwal, a Kuttnohorským P. P. Cephmistrům, l. 1598 dedikowal. W té dedikacj latinským gazykem složené, o té gednotě prawj: že me-

zi hornjky Kuttenskými a wětssjm městem Pražským, hned od l. 1338. za krále Jana tato smlauwa se stala: „Kdobykoli Pražským byl měssťanem, aby také „práwa Horo-Kuttenského užjwal, a kdoby w Kutt„ně byl sausedem, podobně práwem města Praž„ského se radowal.“ Od té doby, gak se to w té dedikacj před mnoha lety četlo, wždycky bylo k o inssowánj, takowé smlauwy někdy se domakati. Když se ale w starých hornjch sskwárách kutjm, mimo naděgi na přjpis té smlauwy mani gsem přissel, kterýžto, poněwadž latinským gazykem gest sepsán, na česko geg takto překládám: „My Tomáš Rychtář, přjgmjm Hop„po, a Tylman Lynwat, Šephmistři; Jan Bjlý, Ja„kub Pjsař, Mikuláš Dwořák, Jan Lewljn, Hartman „Šober, Peter Benessowský, Gessek Ozwaldu, Jan Ko„křický, Křjsstan Poppljn, ginak Ressо, Elbljn z Pjsku, „Jan Brněnský, a Jan Žitawský, konssele; a celá obec „Hory Kuttny, wyznáwáme tjmto listem, a wssem wů„bec, gak nyněgssjm tak i budaucjm známo činjme: „že po bedliwém uwážen], s rozssafnými muži přá„teli nassjmi a měssťany města Pražského w gistau smlau„wu gsme wkročili. Kterážto smlauwa mezi námi tak „gest sgednaná, aby wssickni a gedenkaždý předřečené„ho města Prahy sauséd, směl a mohl w nassem mě„stě Hoře Kuttně, gakákoli wjna ssenkowati a žiwnost „gako geden z nás, w kterémkoli zbožj wésti. Na„proti pak tomu my i nassj spoluměssťané budeme smj„ti a moci wssickni a každý z nás obzwlássstně u nich „w městě Pražském, podobným způsobem wjna nasse „gakákoli budau, prodáwati a žiwnosti gakékoli wésti. „Mjmo to, magj u nás oni Pražané, téhož práwa „užjti, kterého nassi sausedé užjwagj, krom zbjrek „městských a hornjch, od nichžto ge dokonale oswobo-

„zugem, a gim powinna nebýti wyhlassugem. Na „potwrzenj této smlauwy, toto psanj sepsati a pečetj „města neb Hory našsj poručili gsme ztwrditi. Actum „a Datum w Kuttně, l. P. 1338. dne 6. prosince."

To hle gest ta paměti hodná, mezi Pražany a hornjky umluwa, a budaucjho bratrstwa a přátelstwa základ; při němžto se některé wěci znamenagj. Předně, že těch časů rychtář, byl přednj na Horách Kutnách osoba, poněwadž w té smlauwě prwnj stogj. Po druhé: že w těch letech Němci s Čechy w radě sedali, gakož gegich gména a přjgmj ukazugj. Po třetj. Že giž tehdáž Hora Kuttna nad giná města Česká musela býti wywýšsená, poněwadž slawnj Pražané s gegjma obywateli w takowau společnost wstaupiti se nestyděli. Po čtwrté. Že gsau toho Pražané na hornjcjch asi žádali, poněwadž hornjci doložili: že tu wěc bedliwě uwážili. Po páté. J tomu srozumjwám, že těch časů musili mužj učenj w Hoře býti, když tu smlauwu w latinské řeči složili. Nynj wizme, kterak gsau w bratrské gednotě trwali? Což dle mého zdánj, zřegmě ukáži, když gegich we wšsech wěcech společnost prokáži.

Kdykoli se sněmowé obecnj drželi, tu mezi stawem měststkým, hornjci Kuttensstj hned po Pražanech prwnjho mjsta a hlasu užjwali. Kdykoli král některý Českau korunu přigjmal, tu hornjci hned po Pražanech dwěma prsty dotknutjm koruny, člowěčenstwj a poddanost slibowali; we wšsech relacjch sněmownjch, hned prwnj po Pražanech, gakž od dešt zemských dáwno hornjkům wyswědčjno, se kladli; we wšsech patentjch, po kragjch wysjlaných, wždycky hned po Pražanech se psáwali; a to wše slussně: poněwadž hornjci Pánů Pražanů gako mladšsj bratřj byli.

Co pak se má řjci o legacjch a poselstwjch k rozličným mocnářům od koruny České wyslaných? To se prawj: že kdykoli k takowému legátstwj některé ze stawu měststkého potřebowané byly osoby, tu hornjci spolu s Pražany se nalezli. Tak Hágek, Paprocký i Weleslawjna pjsse. Pro důwěru několik málo přjkladů položjm. Když Zigmund cjsař Řjmský a král Český, k l. 1434 (ginj 1435 l. kladau) w Brně na Morawě sněm stawům českým položil, mimo pány a rytjře, na ten sněm wyslané, jménem wssech měst gmenowáni byli Pražané; po nich pak Hornjci. A ti byli: něgaký Matěg Kyselo a Martin Kuče. Když l. 1446. k cjsaři Fridrichowi III. posláni ze wssech stawů Českých byli poslowé, aby gim Ladislaw wydán byl za krále; kdo medle gakým k tomu obrán byl? Pražané a s nimi Hornjk slowútný, totiž: Matěg Luče. Opět, když w l. 1452 od téhož Ladislawa, k témuž cjsaři, z české země gelo legátstwj: od měst deputirowáni geli Prážané (a s nimi dwa sslechetnj hornjci, totiž: Mikuláš, přjgmjm Fraenifer, Kuttenský Primátor, a negaký Nerl Šephmistr. Zase když po nesstastném krále Ludwjka w Uhřjch zahynutj, Ferdinand arciknjže Rakauské, Karla V. cjsaře bratr a krále Ludwjka sswagr, na České králowstwj měl wolen býti, hornjci též wolence swého do měst Pražských wyslali. Weleslawjna nám prawj: „Že hned, po Pražanech ten wolenec mjsto měl; byl něgaký Samuel Lawička od Hory." Po něm teprw ginj z měst wyslanj seděli. Pročež diwu nenj, že čessti spisowatelé Horu Kuttnu neypředněgssj po Praze w Čechách město kladli. Jan Daubrawa, Plzák rozený, Olomucký biskup, mezi wnitřnjmi králowstwj nasseho mesty, Hore Kuttně prwnj po Praze mjsto propůgčil. Weleslawa-

wjna Horu Kuttnu neypředněgssjm po Praze městem nazwal. Pawel Stránský, wssech českých historikû gádro a weylupek, že slawná Plzeň po Hoře Kuttně neyslawněgssj město býwalo, wyswědčil. Eneáš Sylwius ač po Praze Litomyssl položil; to wssak proto, že po arcibiskupské, biskupská stolice byla učinil; ale wssak Horu Kuttnu po Praze wssem giným městûm předložil. Že tito kronikáři nechybili, král Wladislaw w Magestátu l. 1503. hornjkûm nadaném wyznal.

O znamenitý bratrû pár!
Mezi nimž nestal se swár.

Zeptá se ale někdo: takéli pak nyněgssj hornjci w té po pánjch Pražnech přednosti trwagj? čili giná města některá w tomge předčila? Na tuto otázku toto mohu powědjti: že při wyhlassowánj sněmû obecných, hned po Pražanech hornjci býwagj gmenowáni; potom: že hornjci žádným práwnjm ortelem z swého starobylého mjsta negsau wysazeni; a že od cjsaře a krále Rudolfa slawné paměti, tak pewnau zdj w této přjčině gsau ohraženi, že gj ne tak snadno někdo porazj. To se ale týká nyněgssjch hornjkû; my pak o starých gednáme. Pročež pokročme dále, a těch dwau bratřj lásku i w těch těžkých a nepřjhodných časech powažugme. Po Hoře Kuttně w l. 1422 na den S. S. třj Králû, od Zigmunda cjsaře zapálenj a některých domû wypálenj, ctnj Pražané, magjce nad hornjky gakožto neymilegssjmi přátely a swazkem lásky spuntowanými bratřjmi, srdečnau ljtost a útrpnost, i hned k nim swé posly wyslali a že gim toho nesstěstj nepřegj, oznámili. Přitom také ge ugistili, že gim chtěgj zase na nohy pomáhat, a k wyzdwiženj těch požarû neb spálenjsstě skutečně přispěli. Aniž ginák učinili; tak že w brzkých časech Hora obnowená stála, a gakoby byla nikdý nehořela, w předesslau podstatu

geſt uwedena. Kterážto Pražanů wolnoſt a dobrotiwoſt hornjky tak pohnula, že ſe weſpolek zawázali s Pražany w ſſtěſtj i neſſtěſtj, w pokogi i wálce, až do poſlednj krwe krůpěge držeti; a nižádným způſobem ani námluwau, ani pohrůžkau, ani mocj, ani náſiljm, nechtj ſe dáti od nich odlaučiti. A giſtě, co ſljbili, zachowali. Nebo čaſu gednoho, bywſſe od gednoho welikého pána ahodnemi ſlowy a nemalými dary nabádáni, aby od té s Pražany gednoty upuſtili, gednoſworně mu odpowěděli: *Bys ty kráſné ſrdce naſſe w rukau měl, od pánů Pražanů nepůgdem.* O prawá láſka! ó pewná láſka! Když pak w l. 1424 proti Žižkowi (pro přjčiny, které u Sylwiuſa nagdeme) Pražané powſtali, a proti němu wogenſky wytáhſſe, ſem a tam ho honili, tu hornjci Kuttenſſtj, gakožto wěrnj Pražáků towaryſſi a bratřj, pogawſſe zbraně ſwé, s gegich haufy ſe ſrazili a na Žižkowu Ruměg u Maleſſowa, w autiſkách gednoho audolj ležjcj, udatně udeřili. Ačkoli pak hrdinſky ſe potýkali, a mnoho té hlůzi porazili; nicméně, že Žižkowi ſſteſtj ſlaužilo, nad nimi ſwjtězil, ſamých Pražanů do třj tiſjc pobil, aniž hornjkům odpuſtil. Napoſledy tak s hornjky naložil, gak geſt powědjno. A tak Hora Kuttna pro láſku a gednotu s měſty Pražſkými z kořene geſt wywrácena. O kterémžto z láſky bratrſké poſſlém wywrácenj, na památku potomkům takto gſem někdy na ſwau werſſownickau harfu zahrál.

Kdo Horu k Praze přirazil? *Láſka!*
Kdo pro to Horu porazil? *Cháſka!*
Kdo na Tábory dorazil? *Láſka!*
Kdo gegj haufy rozrazil? *Cháſka!*
Kuttno-Pražſká láſka.
Žižko-nectná cháſka.

Wssak ta láska předce stogj,
Po tom Malessowském bogi.
Ta pak chásska bjdně padla,
Co list pod Lippami *) zwadla.
Dáti lásce střjbra Plik! **)
Podat chásce prstem Fjk!

Handsstán desátý.

Z dolu Požehnánj wyramowaný. ***)

Gesstě na to pomnjm, co gsem laskawým čtenářům w Handsstánu prwnjm připowěděl, že totižto přjležitě chci powědjti, gaká hognost střjbra na Kuttenských Horách býwáwala, o kterézto kněžna Libusse předpowjdala. Pročež aby přjliš dlauho se nečekalo, tjmto Handsstánem na cauku Rowenském, z dolu Požehnánj wyramowaným wygewjm. Zdá mi pak se, že o bohatstwj Hor Kuttenských gednati minjcjmu, welmi přjhodně Handsstán z dolu Požehnánj se nahodil; poněwadž stařj hornjci hognost rud neg náč než požehnánjm Božjm nazjwali; wědauce o tom dobře, že oe lidskau obmyslnostj aneb pečliwostj, ale pauhým požehnánjm Božjm, země w sobě rudy a kowy plodj, a těm, kdož gich w swornosti, lásce a upřjmnosti hledagj, poskytuge. Tedy k těm podzemnjm pokladům přihljdněme.

*) Táboři a Sirotci pod Lippany, u wsy Hřjb na konec zhlazenj. Hágek w listu 407 a ginj spisowatelé. **) Plik, gmenuge se bochnjk střjbra, w hutnj peci dohromady sehnaného. ***) Při uklizenj smetj w dole nalezený.

O bohatſtwj Hor Kuttenſkých.

Abychom pak pořádně poſtupowali, předně wěkeg- nau wſſech Kuttenſkých hor na ſtřjbro a měd plodnoſt, potom pak obzwláſſtnjch některých dolů aurodnoſt, wyložme. O wěkegném těch hor bohatſtwj gá málo mjnjm mluwiti, ať mluwěgj ginj, a kdož hodnowěrněgi nad krále Wácſlawa toho gména II. promluwj? On w ſwých hornjch práwjch giž před kolika ſty lety neoſtegchal ſe před celým ſwětem těmito ſlowy w knize 3 kap. 6. řjci: „Bůh náš Tworce, mezi ginými dobrodinjmi w tom nás ozbožnil, kdyžto wſſecka téměř králowſtwj ſwěta, zlata a ſtřjbra kopánjm giž wyſchla, ſamá plodná země Čeſká, naſſich čaſů ſwým zlatem a ſtřjbrem plodně geſt obwlažena.“ Kterýmžto wyrčenjm, že hor zlatých Gjlowſkých a ſtřjbrných Kuttenſkých dotkl, žádný rozumný nemůže a nemá pochybowati. Zwláſſtě poněwadž w též kapitole i toto doložil: „Od wěků nenj ſlýcháno, by tak welikých a drahých nagjmánj ſe dálo, na tak malém zeně proſtranſtwj, gakožto na doljch ſtřjbrných w Kutně nám od počátku ſwěta nebeſkau obmyſlnoſtj zgewené.“ Wácſlaw Hágek, gakožto Čeſké hiſtorie otec, a pod l. 1302 prawj: že král Wácſlaw II. welikau mezi některými křeſťanſkými knjžaty měl nenáwiſt, pro giſté přjčiny, neywjce pak pro tu: „že Hory Kuttny welikau nad mjru hognoſt ſtřjbra z ſebe wydáwaly.“

Při l. 1306. připomjná: že Rudolf knjže rakauſké a král Čeſký, každotýhodně tiſjc hřjwen paušého ziſku z Kuttnohorſké mince wybjral, a tak pomalu dluhy, od předeſſlých králů zdělané, wěřitelům poplacowal. Nad to wozy s ſtřjbrem horſkým nakláe-

dal, a ge do Makaus wywážel; „nebo, prý, těch ča-ſů dolowé ſtřjbrnj na Horách Kuttnách, nad mjru hognoſt ſtřjbra z ſebe wydáwali. Opět w l. 1408. welice Horu Kuttnu chwálj: ‚že ſe nad obyčeg ſtřjbrem blyſſtila. Aby ſe pak wědělo, kam neywjce ten bleſk padal, dokládá: „Gindřich Koritánſký (genž byl mjſto-králem Čeſkým) na wozjch ge do Koritán odwážel. Mnohoby geſſtě bylo o té hognoſti z Hágka wypiſowati; my na tom mále přeſtaňme, a také giné ſpiſowatelé poſlyſſme. „Martin Kutthen z Kutthenperku, měſſtěnjn a pjſař w ſtarém měſtě Pražſkém a auřadě Hor Kuttenſkých toto ſwědectwj wydáwá: „Okolo l. 1307 Hora Kuttna welmi weliké užitky na ſtřjbro wydáwala, tak že ani prwé, ani potomnjch čaſů rud takowých nebylo.“ Stručně, ale welmi gádrně Kutthen powěděl, a Libuſſino proroctwj znamenitě potwrdil. S njmžto ſe ſrowná Eneáš Sylwius, Senenſký ze Wlach rodič, kterýžto w 1. kap. ſwé čeſké kroniky takto Horu Kuttnu wychwaluge: „Má weliké ſlowo Hora Kuttna, kdež gſau Hory ſtřjbrné, bohaté a hogné.“ A w 44. kap. ſwědčj: „že Táboři Horu Kuttnu pro hogné a bohaté doly ſtřjbrné, (Zikmundowým Táboři řjkali) měſſcem aneb opaſkem nazjwali.“ Mámeli doſti na tolikera ſwědcjch a bohatſtwj Hor Kuttenſkých ſwědectwj wydáwagjcjch? Wjc než doſti. Pogďmežtedy w tom zpytowánj dále. Slyſſeli gſme bez pochyby někdy to, o čem Hágek, Dubrawius a ginj Čeſſtj ſpiſowatelé pjſſj: kterak totižto K a r e l IV. l. 1370. legátům Řjšſkým weliké ſtřjbra a zlata poklady ukázal; a kterak oni nad takowým bohatſtwjm uſtrnuli, a že celá Řjſſe takowého pokladu gemu dáti nemůže, zgewně ſe přiznali: ale odkud medle takowé poklady ſe nachowali? odpowěd: Zlato z Hor G j l o w ſ k ý c h, ſtřj-

dro wětſſjm djlem z Hor Kuttenſkých bylo shromážděno; poněwadž od ginud ſe wj, že za kralowánj Karla IV. Hory Kuttny welmi hrubě ſtřjbrem oplýwaly. Kdo geſt z Čechů, aby Prahy newiděl? kdo geſt tak nepozorný, aby dodě po Praze, na hradě Sw. Wáclawa ten nákladný Sw. Wjta koſtel, genžto wſſecka zámecká ſtawenj přewyſſuge, neſpatřil? I powězij mi někdo: odkud na to ſtawenj ſſly autraty? kdo newj, ten ať čte Hágka, pod l. 1343. on powj, že ſſly z mince Horo-Kuttenſké. Nahljdněme do knihy od wyſoce důſtogného muže Tomáſſe Pěſſiny z Čechorod, toho prawého Čechoſlawa, Sedmirohau Dennici nazwané, ta w l. 57 a 58. wynaučj, že z deſátků horničných wyplýwaly. Wěru muſily ty deſátky býti weliké, gimiž tak pěkné, miſtrowné a nákladné djlo powſtalo. Na Slowanſký kláſſter Karel IV. cjſař a král náš: 18747 ſſz. gr. č. a 3 haléře (gak Hágek w l. 319 ſwědčj) naložil. Ale co geſt to znamenj proti Sw. Wjta koſtelu? Tak mnoho, co domek někagký proti palácu králowſkému. Geſtli tehdy na ten kláſſter takowá ſumma peněz wyſſla; třikrát, geſtli ne čtyrykrát wětſſj na chrám Sw. Wjta wygjti muſila. Od chrámu Sw. Wjta k králowſkému zámku ſe obraťme, a do ſtarých palácu nahljdněme. Rádbych wěděl, kdo geſt ge, zwláſſtě pak ten weliký a miſtrowně dělaný, nad njmž wſſickni rozumnj welice ſe diwj, wyſtawěl? Odpowj mi někdo: že Wladiſlaw, Čeſký a Uherſký král; kterýžto l. 1484 z ſtarého měſta Pražſkého, kdež od ſtarodáwna králowé Čeſſtj dworem býwali, ſe wyhoſtiw, a na hrad Sw. Wáclawa přeſtěhowaw, poručil ſtará ſtawenj oprawowati, potom pak palác weliký, a giné menſſj, nádherně ſtawěti. Kde pak ſe ale na dělnjky penjze braly? Staré horſké pa-

měti tomu chtěgj, že horſká mince gich poſkytowala. Nawěřjmeli těm pamětem, wěřme aſpoň regiſtrám urburnjm od negwyšſſjch mincmiſtrů podepſaným, w nichž-to pſáno ſtogj: že od l. 1485 až do podzimku 1511. (kterého to roku, ten pátek před ſw. Wáclawem, t. g. dne 23. září, welký palác geſt doſtawen) každý týhoden 20 ſſž. gr. č. (byla tehdáž ſumma nemalá, a za 18 let mnoho wynáſſla), na ſtawenj hradu Pražſkého z Urbury horſké, králowſké ſe dodáwalo. A tak dwa neypěkněgſſj králowſtwj čeſkého klenoty, totiž koſtel a hrad Pražſký zámecký na wětſſjm djle Hor Kuttenſkých bohatſtwjm powſtaly: Na wětſſjm djle, prawjm; nebo toho zapřjti nechci ani nemohu, že na koſtel ſw. Wjta, i z Přjbramſkých hor mnoho ſtřjbra wyſſlo; gakž Balbjn we wlaſtenſkých wěcech nad giné zběhlý muž a literniho uměnj ozdoba, w Swato-Horſké hiſtorii giž dáwno dokázal.

Geſſtě giným způſobem tu Kuttenſkých hor ſtřjbro-plodnoſt prowedme, a to takto: Naſſly ſe regſtra ſtaročeá, za krále Wladiſlawa I. 1511 ſepſaná, w nichžto rudnj pjſaři zaznamenali, co gſau ſami kwerci Kaňkowſſtj a Oſelſſtj, každý týhoden dotčeného l. gak rud tak kyzu Erzkauférům prodali. Po bedliwém wſſech počtů přehljdnutj a ſečtěnj, partikulárnj ſummy tyto gſau:

Na Oſelſkém cauku

prodáno rud za = = 12835 hřjwen. 47 gr. č.

Na Kaňkowſkém cauku

prodáno kyzu za 13117 hřjwen, 47 gr. č.

Summa obogj poſſty = 25953. hřjwen, 34 gr. č., což ſe takto wyſwetlj. Předně znameney, že ſtařj hornjci prodáwagjce rudy, ani na zlaté reynſké, ani na kopy Miſſenſké (o nichžto těch čaſů w Čechách ani ſly-

ſſeti nebylo) ale na hřjwny počjtali. Držela pak takowá penězitá hřjwna 48 gr. č. aneb Pražſkých; a každý groš takowý 14 malých peněz platil.

Wedlé toho tedy s wrchu pſaná Summa

Počjtage na kopy a groſſe čeſké
Dělá : = = = 20763 ſſz. a 18 gr.

Počjtage na kopy a groſſe Miſſenſké
Dělá : = = = 41524 ſſz. a 36 gr.

Počjtage na zlaté Reynſké
Dělá : = = = 47498 zl. a 43 kr.

Zdali to pěkná Summa peněz nebyla? Kterauž to wſſak ſami kwerci Kaňkowſſtj a Oſelſſtj utržili. Co pak ginj, genž na giných caucjch páwowali? Co ſám král, z dolů a wortů k koruně ſwé přjſluſſjcjch, toho léta rud a kyzu wyſekal, do ſwých hutj dodal a ſtřjbra wyſſmelcowal? O ſtřjbrná krále Wladiſlawa léta! wſſak geſſtě né tak walně ſtřjbrná, gako před Žižkau bywala. O kýž gſau ſe nám aſpoň gedinká, za Wáclawa toho gména II. krále Čeſkého, regſtra ſepſaná do rukau doſtala, abychom do nich nahljdnauti a bohatſtwj Hor Kuttenſkých, kterými po ta léta hrubě ſe ſſkwěly, dočjſti ſe mohli? Ale s Horau od Táborſkých žhářů wypálenau wſſecko wyhynulo. Giž gſem mjnil k mědi ſe obrátiti a o gegj hognoſti dle Libuſſiného proroctwj gednati; ale připadlo mi na myſl, abych geſſtě dwau wěcj w Depoſicj auřadu hornjho pohledal. Předně: gak as mnoho ſtřjbra w gednom roce Erzkauféři na dwůr prodáwali? Potom: gak weliké Auspeyty po dokonalém okolo l. 1552. Erzkauférů ſloženj, wycházjwali? Co ſe prwnj wěci dotýče, přiſſla mi maně do rukau gedna ſſkarta urburnj, na njžto ſtálo takto pſáno: L. 1523. za mincmiſtrowſtwj oſwjceného knjžete P. P. Karla Minſterberſkého

kaupeno do mince od Erzkaufėřů střjbra prennowého *) 13498 hřjwen **), Fertony ***) a 3 kwentle. L. 1524. za mincmistrowstwj urozeného P. Gindřicha Tunkle z Brnička, kaupeno od týchž Erzkaufėřů premowého střjbra 15997 hřjwen, 2 fertony, 3 kwentle. Následugjcj léta, gestli ne wětssj, aspoň tak welkau summu wynássela. A co to dosti mnoho nebylo? zwlásstě w těch letech, když giž Požehnánj Božjho po wssech horách na Hyle (mjra, do njžto 12 centů wcházj) ubýwalo: když cauk Oselský, topiti se počal, tak že w grádjch (w končinách a mjstech) dolegssjch málo kde mohli těžiti. Sudme sami, co nemuselo tehdáž beywati, když před Zižkau wssecky hory gak náležj kwetly; když žádný důl nebyl gesstě zatopen, když w prostřednjch grádech (kdežto neybohatssj rudy beywagj) wssudy téměř se gwaldykowalo (těžilo), a málo kde až na hlubinu přisslo. Co se Auspeytů, po složenj Erzkaufėřů tkne, ač dosti hledáno, wssak s ničjmž takowým potkati se možné nebylo. Musili gistě takowé paměti bud od lidu Swėdského, při drancowánj Hory býti pobrány; aneb od některých hlawáčů odnessené; aneb naposledy od nepozorných a starých památek málo sobě wážjcjch lidj, do kupeckých krámů na kornautky rozdané neb prodané. Pročež o těch Ausbeytech nic zwlásstnjho powědjti nemohu. Obecně a wekegně mluwě, gsau starj pamětnjci, genžto od swých dědů a oni zase od pradědů slýchali, že když se na kwartály kwerkům Auspeyty rozdáwaly, do mnohých domů tolary a giná mince drobnėgssj ne w pytljch, ale na purách (kolečkách) wozjwali. To pak neywjc za cjsaře

*) Na čisto přepáleného. **) Hřjwna střjbra wážj 16 lotů. ***) Ferton, čtwrt hřjwny, t. g. 4 loty.

a krále Maximiliána, gakož i při začátku cýſařowánj a králowánj Rudolfa že ſe dáwalo. Potom wždy toho zbožj ubýwalo, až za čaſů nynějſſjch wſſecko téměř zaſſlo.

Nynj něco o mědi powězme, poněwadž kněžna Libuſſe w té třjhřbeté hoře welkau mědi oblohu býti giſtila. O té mědi bylo by mnoho co pſáti; málem wſſak ſwé čtenáře podělјm; budau oni moci z palce obra a lwa z pazaurů poznati. Má ſe tedy wěděti, že při rudách Kuttenſkých, zwláſſtě pak kyzjch Kaňkowſkých, wždycky takowá ſjla mědi ſe nacházela, že ſe gj netoliko na wſſeligakau minci, genž ſe welmi hlučně dělala, doſtáwalo, ale i mnoho množſtwj centnýřů každý rok k prodagi přibýwalo. Dwěma neb třema přjklady z regſter urburnjch přepſanými to potwrdjm. L. 1523. kaupilo ſe do mince mědi zrněné *) 1677 centů, 1 kámen, 5 liber; a to wſſe od Kuttnohorſkých Erzkaufeřů, genžto gi w ſwých hutěch, z hertowého **) ſtřjbra, odehnali. W l. 1524. kaupilo ſe gich od týchž rudokupců 1588 centů, 10 kamenů, 15 liber. Za l. 1541 a 1542. ſhromáždili gj tak mnoho, že gi do Normberka kupcům za 20000 ſſz. gr, č. prodali. Mimo to, co gj k přjſadám ***) rozličného werku (rozličné mince) ſpotřebowali. Aniž ſe někdo domnjwey, že ta měd byla galowá: nebo negſaucj geſſtě zagrowaná ****), mnoho ſtřjbra w ſobě držela.

W těch 1677 cent. 1 kam. a 25 liber dokázali prubjři ſtřjbra býti 4103 hřjwen, 3 fertony, 1 lot, 2 kwentle. Z toho o giných dwau poſſtách hádeyme.

---

*) Na způſob ručničných broků lité. **) Na hertu přepáleného; geſt pak hert, pec, w njžto ſe ſtřjbro od mědi odchází. ***) Přjſada ſlowe měd, která ſe do ſtřjbra přidáwá. ****) Od ſtřjbra dokonale neodehnaná.

Dj-li nynj někdo, že Hory w Kuttně nebyly bohaté, řekni: když měd sama krále Českého tak obohacowala! A to buď až posawád o weřegném Hor Kuttenských požehnánj Božjm powědjno. Nynj k partikulárnjmu a zwláštnjmu přikročjme, a které na rudu neb kyzy neybohatěgšj doly býwaly, spomjneyme. Kdežto opět s omluwau u laskawého čtenáře předcházjm, aby to, ižto na zprávu o tom, co před Žižkau býwalo, neočekáwal, poněwadž nelze toho žádnému powědjti, a (gak stařj Čechowé řjkáwali) ani by toho K a š a (dcera Krokowa a Libušina sestra, ta neywětšj hádačka) neuhodla. Cokoli nynj wyprawowati se bude, to wšecko na časy po Žižkowě smrti se wztahuge; nebo Žižka neyznamenitěgšj horské paměti popálil, které potomstwu oznámiti by zapuhowaly. Gistj se předně, že cauk Oselský, pro welikau střjbra wýnosnost, chwálu mjwal. Na tom pak cauku, důl Osel, a mladý Rausy, neychwáleněgšj býwali; gakož tomu gedna stará regstra, l. **1510** a **1511** od dolowých pjsařů sepsaná, wynaučila. W nichžto stálo, co kterého týhodne z každého dolu rudy se wyprodalo. W tom wšak Osel mladý Rausy předcházel, že pěkněgšj rudy wydáwal a ne tak mnoho grubů*), nysiků**), plentů***), gako Rausy mjwal. Nýbrž často samy kňaury w skále se nacházeli; tak že důl Osel mnohem poctiwěgšjho gména zaslaužil, a ne O s l e m, ale S t ř j b r o n o š e m slauti mohl. Na cauku Rowenském, mezi wšemi doly neybohatšj býwal důl, K r á l i č e k nazwaný; od něhož až posawád hromada nawezeného kamenj, Králická halda (ne králička) slowe. Odkudby pak ten důl toho

*) Grub, ruda nedošlá, k cjnu podobná. **) Nysik, rudy bjřkowitě požlautlé. ***) Plent, ruda chudá, černoswětlá.

gména měl nabýti, snad se newj? Sám powjm, co sám wjm. Když se králi Wácslawowi toho gména II., okolo l. 1289. syn, též Wácslaw na křtu swatém nazwaný, narodil; práwě w ten čas hawjři důl na Rownj zarazili a ku poctiwosti toho malého králjčka, Králickem geg nazwali. Kterýžto po letech, když na prawé klufty přissło, wssech Rowenských dolů zasłaužil králem słauti, poněwadž nercili kňaury, ale i weliký dignowitého střjbra Handsstány, na způsob logowých tobolek, zwlásstě okolo l. 1420. wydáwal; ač nic o tom neřeknu, že s samým téměř Guldancem *), čerwencem **), a glancem ***), w něm se potkali. Což wsse gedna staričká paměť doswědčuge. O Ptačjch, Kawčjch a Wlčjch horách schwalně nic nepowjdám; podobně o cauku Greyffském, Angelském, Nyffelském, Hlaussecké m nic neprawjm. Toliko o Kukljku, Kaňku a Turkaňku, málo něco dotknu. Těch třech cauků tak náramné bohatstwj býwalo, že ho ani lidský gazyk wyprawiti, ani péro wypsati nemůže. Sama Libusse wyznala: „že ho bude bez mjry." A gistě, ač přes tři sta let, ne na korce, ale na hyle od tisjců lidu se měřilo, wssak žádný tak bedliwý počtář se nenalezl gen by celau summu spočjtal. Kuklik od hawjřů Němců k páwowánj té třjhřbeté hory pozwaných, pro hognost střjbra (nebo hned z prwopočátku 400 hřjwen střjbra každý týhoden wynássel) Ein gutes Glück, t. g. dobré ssťěstj byl nazwán. Kaňk podobně od německého slowa Gang, to gest Pramen, pocházj; skrze mjsto gmenu tak řečený, že wssecky giné prameny dobrotau swých

---

*) Guldanec, ruda podobu zlata magjcj. **) Ruda počerwenalá. ***) Ruda blýskawá bohatá.

kyzů přewyšsowal. Co pak Turkaňk? German hawjřstwo, patřjce na geho obzwláštnj položenj, kyeně (zběhnutj mnoho rud dohromady) rud a střjb ných žil složenj, na skal sacunky (položenj) a přewr nj, Thawrgang, t. g. Trwánliwý pram mu přezděli. A gistě prawdu uhodli. Nebo že wšš giných cauků a pramenů, z nichžto někteřé wyschli, n které se zatopili, tento samotný neydéle trwá, a Ku tenským obywatelům gména hornjků zachowal. Z wřeme tento Handšštán s onau chwálau, kterau h rám Kuttenským geden znamenitý Wlach Hieronym B bus řečený, k Pánu Bohuslawowi H. ssenssteinowi z Lo kowic, we wsselikém uměnj zběhlému mužj pjšsic w dal, když takto zpjwal:

Dives inexhaustis resonat Mons Kuttna metallis:
Argentoque fluens, tota liquescit humus.

Což se takto na Česko překládá:

Slawj se Hory Kuttenské
Po wšsem swětě;
Že w nich bohatstwj podzemské
W skaláh kwěte.
Že tak rudami oplýwá
Gegich země;
Až se w nj střjbro rozlýwá,
Rtutj plémě. *)

Handšstán gedenáctý.

Na wortě Boháč wyšsramowaný, (z šsrámu klufty wykat

Mezi ginými na Kaňkowském cauku Radšsachty, b wal někdy důl hluboký, Tolpy nazwaný, w němž

*) Chtěgj tomu něktečj hornjci, že střjbro z rtuti s sjrau sm ššené, pocházj.

nimo giné worky nacházel se geden, pro množstwj rud z kyzu welmi odplatných, Boháč nazwaný. Z toho wortu tento Handsstán pocházj, gegž gsem tjm aumyslem wyssromowal, abych po dokázánj Božjho požehnánj w Horách Kuttenských (což se w předesslém Handsstánu dosti zřegmě stalo) ne wssecky, ale některé toliko bohaté hornjky, genžto těmi horami peněz a statku nabyli, před oči čtenářům představil.

O bohatstwj hornjků na Horách Kuttenských.

Býwali někteřj, genžto žiwnost hornj welmi hanjwali, a to z této neywjce přjčiny, že prý ti, an hory pawugj, obyčegně do welké chudoby padagj, a měli gsau prwé který groš, potom že gich pozbyli. Dáwám tomu mjsto, že se tak wede těm, kteřj slepě a bez uměłosti k pawowánj hor přikročugj. Totiž, kteřj aneb kdekoli bez wsseligakých Spjruňků, (rudnjch znamenj), doly zarážegj; a neb po starých ssachtách a wortech, giž dáwno sprawowaných se potlaukagj a gako paběrugj, aneb čeládku w horničném djle nezběhlau, z panských gruntů (kdežto z mládi s pluhem a t. d. zacházeli, a gak žiwi o kluftách neslýchali) poběhlau, k feystu a fimolu (železnému kljnu) připausstěgj, djlo s nimi obkládagj a gen na to, zdali zdrawý, silný a pracowitý gest pacholek? pozorugj. Zatjm pak na to nic se neptagj, zdali tomu, coby byla Hory ligowitost (ležatost) neb sstyglowitost (přjkrost), co ssarowá (stočená klufta) wěc neb křjžowá (křjžem ležjcj), co hant (wisicj skála) neb lint (ležjcj skála) rozumj. Gesstě takowé hornjho kompassu *) nikdý newiděl; mnohem

*) Takowého kompassu měřiči dolu užjwagj: kterýžto se do dwakrát 12 hodin dělj.

pak méně na kterau hodinu ſſtrenchugjcj (padagjcj) kusta dobrá geſt neb nedobrá, ſlyſſel. Bezpochyby, kdo ſe s takowým towaryěſtwem ſſorfowánj a pawowánj oddáwá, žeť nezbohatne; ale kdo s mozkem a náležitým způſobem hor ſe chápá, a artikulů od zkuſſených hornjků wyměřených ſe přidržj, nemůže než s welkým při horách užitkem ſe potkati; lečby práwě Bůh pro něgaké tegné přjčiny nezehnal, a ty zemſké poklady před njm ukrýwal. Přjkladů máme doſti w rozličných kronikách, kterak mnozj při horách zbohatli. Cožgeſt Turſo krakowſký chudý měſſtěnjn, ſkrze powowánj na horách Uherſkých, za Wladiſlawa krále, mezi ſtaw panſký nepřiſſel? Co za Maximiliána cjſaře, toho gména I., něgaký Kunrád, pro chudobu (s njžto mnoho w ſſrancjch ſe potýkal, a Kunrád žebrák odewſſech ſe gmenowal) welmi opowržený, na Firſſtegnſkých horách w Lotringu tak nezbohatl, že od cjſaře hrabětem učiněn, mnohé giné Pány přewyſſowal? Ale nechme cizjch a k domácjm ſe obraťme. Naſſi giſtě hornjci, ač po ſtawu panſkém neb hraběckém nedychtěli, nicméně z hor ſwých tak ztučněli, že gměnjm ſwým mnohé pány předcházeli. Takowj byli za oněch ſtřjbrných, ať neřeknu zlatých let, něgacj Rutthardowé, o nichž Hágek (pod l. 1309) ſwědčj, že z nich někteřj tak ſlawně ſwau wěc wedli, gakoby neyznamenitěgſſj páni a hrabata byli. Ti Gindřicha Koritánſkého, mjſtokrále Čeſkého, u weliké nenáwiſti, proto že ſtřjbra, které ſe w Horách Kuttenſkých nacházelo, k užitku zemſkému neobracel, ale wen z země do ſwých Koritán wywážel, měli.

Gaké tu muſilo býti bohatſtwj, když geden t... ko Rutthardowſký rod, na ſwůg náklad tra... ſobě lid ſebrati, chowati, a náležitý žold platiti; D

možnosti Jana, Rutharda na Kolmarce někdy bydljcjho a krále Wácslawa w swém přjbytku hosticjho, giž gsem powěděl; nynj o geho bratru Giřjm slussné gest také něco spomenauti. Ten ne méně bohatstwjm oplýwal; neb s bratrem Janem zároweň na doly Ruthardа Sekhard nakládal a zárowеň hogně ubrlausy bráwal. W tom wssak s bratrem se nesrownáwal, že se k lidem sstědře nemjwal. A co wjce gest, gedinau dceru Rozinu, ač od mnohých wzácných mládenců a wdowců k manželstwu žádanau, žádnému dáti nechtěl, s tau premowanau omluwau, aby prý newděčnému zeti takowé pěkné bohatstwj a nábytek do rukau nepřissel. Co pak dále učinil? Powolal ukrutnjk zednjka do domu swého, nad Pachem pod děkanstwjm nákladně dle těch časů sprostnosti a způsobu wystawеného, a zawázal ho přjsahau, aby, co učinil, nepronássel, w gednom sklepě podzemnjm střjbro swé wsseliké i s Rozinau zazdjti poručil; prawě k nj: Tu hle dcero má, pokogjček manželský i lůžko budeš mjti, s tjm střjbrem gako s ženichem budeš bydleti; w tom kautě, bohatá sstěstnědělka budeš ležeti. Rozina, ač se do sklepu gjti zdráhala, a gak mohla bránila, welikým křikem za pomoc žádala, wssak že žádný neuslyssel, ani ku pomoci nepřispěl, chtjc nechtjc musela tam wgjti a w několika dnech hořem umřjti: za njž také ten práwě kamenného srdce ne otec, ale prawý otčjm a mordýř následowal. Ona pak po smrti často se w tom domě ukazowala, a plačecj předpowjdala; že po mnoha letech ten dům klesne a tjm pádem mnoho lidj zařjceno bude. Nedomnjwey se nikdo, že báseň a lidská smysslenka by b[illegible]: gistá starých pamětj zpráwa, kterauž ale sama wěc [illegible]dila. Nebo l. 1648 práwě před kwětnau neděl[illegible]ed wečerem, ten dům náhle se obořil, a 15 osob

zasul, z nichžto 7 hned na místě bez dusse zůstalo, giné pak, ač žiwé, wssak welice zhmožděné a zmačkané s nemalau prácj wyrumowali, gakž ti, genž se na to djwali, powjdali. Tuto přjhodu, ač sem wlastně nepatřj, proto gsem připomenul, aby lakomci poznali, kam ge gegich prokletá skaupost přiwádj, tak že často netoliko cizjm, ale ani domácjm ani wlastnjm dětem nic dobrého nepřegj a nečinj.

Po Ruthardjch neybohatssj býwali rudokupcowé, kteřjžto rud a kyzů od kwerků skupowánjm, potom týchž w swých hutěch ssmelcowánjm, naposledy pak hertowého střjbra do králowské mince prodáwánjm nad mjru a wjru bohatli. Takowý rudokupec býwal něgaký Mikuláš Eibl, který peněz na hýle, 4 pěkné domy, troge hutě po sobě zanechal. K tomu mocné listy, 1182 hřjwny střjbra, rozličným dlužnjkům půgčeného, l. 1443. dědicům kšaftowal; což dosti diwno přichází, že w 19 letech po Hory z gruntu wypálenj, wsseho nábytku ztracenj, a takowém wssech téměř hor spusstěnj, tak hogně se mohl zotawiti. Dobře Giřj Agrikola w swé o hornjch wěcech knjze napsal: že tomu Bůh žehná, wjce w gednom roce při horách nežli w desjti při polnjm hospodářstwj zjskati může. W l. 1462. odssel z tohoto swěta Prokes Erzkaufěř, a wsseho dědicům swým zanechal. Totiž: dwa weliké domy u Hory, geden w Praze, dwě hutě s swými sstadly *), a wssemi přjprawami. Na zlaté a střjbrné minci welmi mnoho; totiž: 200 kusů dukátů s Noblem, gichžto těch let mnoho sobě wážili a kdo gich měl deset, ten za boháče se pokládal. [illegible] klenotů a střjbrného nádobj nemálo. Mě-

---

*) [illegible] stawenjm a mjsty.

di přes 40 centů, kuprowého *) kamjnku wjc než 20 porů **). Což to na gednoho měſſtana nebylo mnoho doſti? Opět l. 1465. umřel gakýſi Joſſt Erzkaufer, zanechaw po ſobě wſſelikého ſtatku, gak mohowitého tak nemohowitého, za mnohokrát tiſýc. Mimo penjze w domácých truhlách ſložené měl w Čáſlawi u dobrého přjtele 1200 zl. Uherſkých a 1000 kop. gr. č. ukrytých. Když po ſmrti byl ſtatek inwentowán, w gedné truhle naſſly ſe 4 hřjwny ſtřjbra hertowého. Což, že bylo proti práwu hornjmu, i hned králi Girjmu té doby u Hory práwě přjtomnému, od Šephmiſtrů w známoſt ſe uwedlo. Král pak ſtřjbro takowé před ſebe přineſti poručiw, a ohledaw, kázal gim: komuby mělo náležeti, nález učiniti. Oni ſſedſſe ſe na radnj dům a krátce ſe uradiwſſe, za zloděgſké ge wyhláſili; a kdyby Joſſt žiw byl, proto že toho ſtřjbra, dle záwazku wſſech Erzkauferů, ke dworu do mince nedodal, že hrdlo ztratiti zaſlaužil, uſaudili; ale poněwadž giž umrlý z toho odpowjdati nemůže, wſſecek geho ſtatek že má k ruce králowſké býti propaden, uſaudili. Což wſſak potom ſe neſtalo, proto že wzácnj páni u krále za dědice ſe přimlauwali.

Tak hle ſtařj hornjci w hornjch wěcech opatrnj byli! Wynechme mnoho giných bohatých Erzkauferů (poněwadž wſſech bohatſtwj nelze wypſati) a nad ſtatkem Pawla Landy ſe podiwme. O tom měſtſké knihy ſwědčj, že za 15 tiſýc a wjce kop groſſů č. (umřew l. 1510.) po ſobě zanechal. Z kteréžto pozůſtaloſti manželka geho, na ſtawenj ſw. Barborſkého chrámu, dobrý podjl obrátila. Po Erz-

---

*) Mědi ze ſſlaku a truſu dokonale neodehnané. **) Por geſt truhla, do njž mnohomnožſtwj centů wcházj.

kaufěřjch (gichžto rubnj obchod za Ferdinanda I., a Maximiliána II. cjsařů a králů Českých byl přestal (několik sprostných měštanů, řemeslnjků, s gegich bohatstwjm uwádjm. Prwnj Jan Mastnjk, podlé swého řemesla saustružnjk. Ten, ne tak saustružným, gako hawjřským železkem (nebo hory silně páwowal) tak zbohatl, že dwa prostranné domy, mnoho swršků, a hedwábného šatstwa, několik stolic pregjřských*) (takowá gedna stolice za 300 kop. gr. česk. šacowána byla) zlatých řetězů, střjbrných mis a kofljků, pásů, prstenů a drahého kamenj, gakož i giných klenotů; nad to mimo ginau minci střjbrnau, 900 zl. Uherských, nashromáždil, a potomkům swým, když se l. 1537 s swětem rozžehnal, postaupil. Býwal Mastnjk člowěk šprymowný a šibalský. Pročež často horským synkům slibowal, že chce gim na památku pěkný klenot před swau gesstě smrtj darowati. Když pak od nich častěgi byl nutkán, aby swému slibu zadost učinil, dal w šatlawě dubowau kládu udělati, aby gj pro swé weystupky užjwali; kterážto dosti dlauho w tom mjstě kázně stála, a od něho máselnice slaula. Gakýsi Jakub kramář, s putýnkau po garmarcjch zprwu chodjwal, zrcádka, tkaničky, gehli a těm podobné wěci prodáwal; když pak některau kopičku wydělal, geden kukus si kaupil; ten pak že mu několik uberlaufů přinesl, kaupil druhý, potom třetj, až i několik třidcátých. Z nichžto tak obohatl, že po swé smrti, l. 1540 krom swršků a klenotů i giného statku, 3211 šš. gr. č. (t. g. 6422 šš. Minšenských) na hotowě zanechal. Mnohý zeman tak mnoho po sobě nenechá, co geden kramář (ne kupec) nechal;

*) Na těch sedjce, pregjři rážj bigj.

proto že páwowánj hleděl. Za njm přicházj gistý řezanjk, weliký mamonjk. Tomu Ondřeg Michala řjkali, ačkoli on málo pjwa s wjnem mjchal, nebo pro samau skaupost ředinu pjwal a žádného pohodlj gak žiw sobě neučinil. W tom ho gistě nechwáljm, wšak že pilným hor pawuňkem náramně zbohatl, připomjnám. Synowé geho, když otec na onen swět l. 1516. odstaupil, o pozůstalé penjze, ne wyčjtánjm, ale na weliký hrnec měřenjm, se dělili. Kašpar Fjšek, kožišnjk, saused a hornjk na Horách Kuttnach, ač k pěti bohatým wdowám přiženěnjm, nemálo wlny střjbrné nastřjhal, neywjce wšak treybownými kožmi *) wyhandlowal. Uměel l. 1583 na den sw. Kryšpjna, w den pátečnj a Benyáminowi Kutowci z Prahy, zeti swému 60 tisjc řjšských tolarů poručil kterýžto Kutowec s plesánjm srdce, ač oči slzely, přigaw na památku tak štědrého tkána, hrobowý nápis na alabastrowém kamenu w chrámě Sw. Barbory w kapli mincjřské postawil. Wjce těm podobných řemeslnjků nepřipomjnám, aby čas pro giné wzáctněgšj osoby postačil. Gakéžto byli; prwnj: Wáclaw Pokšuch, který mage se ženiti, newěstě swé 15 set šz. mišenských na ruku položil; mage se pak s nj po několika letech rozlaučiti, tisjc zlatých Uherských napřed gj zapsal; potom o statek weliký, kterýžto tuto nelze popsati, na rowný djl s gedinau dcerušskau zděliti se poručil. Stalo se l. 1495. Druhý byl Bartoš z Prachňan, (tomu hornjci mnoho dlužni gsau, proto že mnoho hornjch starých pamětj do swých kalendářů zaznamenal, kteréžto do této knjžky gsau přigaté: slowútný někdy na Horách Kuttnách Primas, a pilný hornjk, který těm třem synům, mimo nesčjslné mohowité zbožj, tyto zemské statky: „Neškaredice, Kbel, Opatowice,

*) Treybowné kůže gsau, w nichžto rudy zdolů na horu se ženau.

Blinj, Hořegſſj a Dolegſſj Chwatlinu, Sobuſſice, Lhotu, Widice, Albrechtice, Tuchotice, kſſaftowal. A zaſe mnohomnožſtwj třidcátých, w doljch: Ruſli, Hruſſce, Kráſe, Šwábjch, ſtaré a mladé Plimli, Rabſſteyně Šafarých, Panſké ſſachtě, a t. d. k podělenj odkázal. Umřel l. 1510. dělenj pak l. 1512 ſe dálo; o kterémž libro Hæreditatum flaveo majore w radnj kancelláři gſem ſe dočetl. Třetj Pawel přjgmjm, ne řemeſlem Řeznjček; ten mimo giný ſtatek nemalý, měl po rozličných doljch 182 třidcátých, t. g. 728 kukuſů, z nichžto neſmjrného bohatſtwj naſhromážděl. Mnoho giných bohatých hornjků ſchwálně nepřipomjnám, by nebylo obſſjrné tyto wěci čjſti. Co to nebyli hornjci bohatj? kteřj domácj ſwé poděliti tak dobře.

O dwau zmjnku učinjm, z kterých geden Zigmund Steyſſek, o němž ſe pjſſe, že l. 1587. od Jana Haſſi, za 14000 tolarů Konarowice kaupil, a wſſak proto hrubě znáti nebylo, aby peněz gemu ubylo. Druhý má býti Zigmund Kozel, kterýžto za primátorſtwj ſwého nemálo Horu Kuttnu rozličným k obci ſtawenjm ozdobil. Ten ſe znal, že až do l. 1590 na kahánci (gak hornjci prawj) málo mjwal; toho pak roku důl Štěſtj na Kuklјku, welké ſſtěſtj že mu přineſl. Gjmžto w pěti letech tak zbohatl, že l. 1595 od Petra Salawy Bykanecza 6150 ſſz. gr. č. a od Karla Haſſi Křeſetice a Perſſteynici za 18350 ſſz. Miſſenſkých ſtržil a zaplatil; zatjm o těch doſti. Nynj máme o Hoře Kuttně co wypprawowati. Ona téměř wſſecky ſtřjbrné Hory na ſwé koſſty we wſſech richtuňcjch (přjprawách a potřebách) držjwala. Kdo horám rozumj, pochopj co ſe mluwj. Mnohomnožſtwj tiſýců koſſtů do roka tu potřebj. Ona minci králowſkau w čas potřebj zaklá=

dáwala. Ona králům penězi pomáhala. Karel IV. a mocnář možný, od Endrlina Worsuchera hornjka l. 1363 měsjce listopadu, na půgčku peněz požádal a dostal. Cýsař Zigmund (gak Cochläus pjše) do 30 tisjc kop gr. č. ne w celém půl léte okolo l. 1420 od hornjků Kuttenských na wěčnau oplátku si wydlužil. Král Giřj, tak často: půgčte, půgčte hornjci! řjkáwal, až ge potom omrzel. Kolikrát hornjci králi Wladislawowi s plnými pytly peněz přispěli? Kdo medle Poděbrady, tak pěkné panstwj, zdáwna od králowské komory odcizené, pomáhal wyplacowati? kdož giný než hornjci? tak radnj pjsma swědčj: pročež také l. 1495 tu sobotu po S. S. Petru a Pawlu s panem Benessem z Weytmile, neywyšssjm mincmistrem a s pánem králowstwj Česk. podkomořjm, (gehož gméno se newj) k ruce krále Wladislawa, w ty statky uwázati se zaslaužili. Kdo podobně k wyplacenj mladého Kolina, podobně giž dáwno z moci králowské do cizjch rukau přissléhο, byl nápomocen? Slyssme hodnowěrnau paměť, takto řkaucj: l. 1504. we středu den S. S. Šimonisse a Júdy, wyplacen gest mladý Kolin k ruce krále Geho Milosti, a to penězi w minci na Horách Kutnách nachowanými. Hornjci pak připůgčili k té weyplatě 8000 ss. gr. č. kteréžto Summy poskytl důl Osel řečený na Páchu *) pod chrámem Sw. P. Barbory od dáwna zaražený. Nebo w tom dole, na Hrasskowě wortě obzwlásstně welký Kheň dobrých rud se nacházel. To wssecko djlem z kněh městských, djlem z giných starých pamětj, kalendářů a almanachů se wybralo, a k oslawenj Hor Kutten poznamenalo.

Tu tedy gsau boháči Kuttensstj, ne wssickni, ale z mnohých někteřj; kdyby se měli wssickni wyčjtati,

*) Pach gest potok pod Hora tekaucj

bylobу mnoho co čjsti. Budiž na tom málе dosti, a pokudž se ljbj, sám laskawý čtenář se těch hor dotkni; kdo wj, zdali tě w nějakém dole boháči bohaté sstěstj nepotká. Aby pak tjm dřjwe potkalo, následugjcj prawidla hornj zachowey. 1. Čeládku hornjch přjpadnostj a obyčegů powědomau gednеy, a gj službau poctiwau, nelituge peněz, zaopatř. 2. Poběhlé z panských gruntů chasy, za několik let (ažby se totižto něčemu naučila) k sekánj rud nepřipausstěg; k hasspli (k sběhnutjm) neb perku (rumpálu) na Puře (wozenj) k běhánj gj užjweg. 3. K dělnjkům, gak pilně swé ssichty dělagj, často přihljžeg a na Huttmannowa (ssafáře dolnjho) slowa ne wždycky dáwey. 4. W gednom toliko dole neb wortě nikdý nepawug, ale na rozličných mjstech požehnánj Božjho wyhledáwey; nebo, kdyby gedna possta chybila, a kosstu newynesla, druhau se budeš moci hogiti, a tak djru od chudého wortu w měssci prowrtanau, zacpati. 5.) Přičiň se k tomu, aby od wssech spolu kwerků zběhlý marssеydnjk*), genžby hornjmu kompastu rozuměl, při horách se chowal, a po které hodině magj těžiti, hawjřům ukazowal. 6. Když propůgčku**) w gistých lanjch***) dostaneš, byš ne wždycky na silné umprochy přicházel, wždy předce sstolhortem****) odsedeg, (a gak hornjci řjkagj) chleba za chlebem hledey. Nebo mjmo nadánj, na mnohá let sstastný budeš. 7. Lásku, swornost a upřjmnost k spolu-kwerkům zachowáwey; geden druhému nadělenj Božjho nezáwiď, nalezených neb nadražených rud nezaslepug (nezamazug); fudrnosti (uličky dolnj), perky (galowau skálau) nezasazug. 8. Kohokoliw mů-

*) Měřič hornj. **) dowolenj k pawowánj. ***) Lan hornj držj 7 later; latro pak 3 lokte a půl třetj čtwrtě Pr.

žeš, k páwowánj hor nabádeg, nebo wždy prawda gest, co král Wáclaw w hornjch práwjch (knize 3. kap. 1.) powěděl: „Ruda která se od mnohých hledá, snáze se nalezá. A mnoho tisjc hřjwen odpočjwaloby w zemi do dne saudného bez užitku, kdyby w každém dole lánowé a wortowé nebyli propůgčeni, (prona gati). Naposledy toto starých hornjků napomenutj často sobě čjtey."

1. Neyspjš při horách bohatne,
Statek množj,
Kdo na swědomj newadne
Při tom zbožj.

2. Buď práw dělnjku i králi
Z hornj půdy,
Bůh ti nadělj ze skály
Kheněm rudy.

3. Z auspeytu uděl žebráčku,
Též zádussj,
Nagdeš wždy peněz w swém wáčku
Až pod ussi.

4. Čjm kdo wjce uspokuge,
A schowáwá,
Tjm Bůh méně uděluge
A dodáwá.

5. Wěř těm, genž toho zkusili,
Za swých časů,
A Fortuně nastawěli
Hlaw i wlasů.

Handsstán dwanáctý.

Z dolu Stráž wyssturcowaný (wysypaný.)

Bohaté Hory Kuttenské,* bohatj Hornjci beywali, gakož we dwau předesslých Handsstánjch o-kázano. Ale to obé bylo by snadno ochudlo, kdyby byli hornjci welikého pozoru nedáwali. Pročež Ssephmistrů a Konssełů Hor Kuttenských, mezy giný-mi pečemi a starostmi, ta neywětssj beywala, aby hory w swé podstatě wždy zůstáwaly. Tak že ge slussně mohu angely strážnjmi wtělenými nazwati. O té gegich stráži, tento Handsstán z dolu Stráže, na Ptačjch Horách někdy býwalého, wyssturcowaný mnoho paměti hodného nám wygewj.

O Stráži starých hornjků nad Horami.

Ti genž na stráži neb wartě stáwagj, na wssecky strany prohljžjwagj, aby odnikud nic nepřisslo, coby mohlo mjstu gim swěřenému, vsskoditi. Tak a gináč stařj hornjci činjwali: bedliwé oko na to nessli, coby gegich horám k prospěchu, aneb vbljženj čelilo. Na dwau pak wěcech ta gegich bedliwá stráž neywjce záležela. Předně:- wsselikká Priwilegia, od králů Česských milostiwě gim nadaná, wssj mocj zastáwati, potom, nástupugjcj při horách sskody předcházeti, aneb giž stalé naprawowati. Tu obogj stráž a péči některými přjklady potwrdjme. Co se hágenj Priwilegij dotýče, wědauce o tom dobře stařj hornjci, že: Kdo práw zle — neb ne — vžjwá: snadno o ně přicházjwá. Pilný na to pozor

dáwali, aby nadaných sobě milostj, ani dál nežby slu= ſſelo, nenatahowali, ani od nich odtiſknauti ſe nedali, gakž z náſleduggjcj řeči porozumjme. Neyprwe, mj= wali Kutenſſtj Hornjci od ſtarodáwna obdaro= wánj takowé: aby žádným daněm podrobeni nebyli, a to ſlušně. Poněwádž by možné nebylo, dwa měſſce, geden na hornj, druhý na zemſké potřeby, chowati.— Když ſe pak někdy přihodilo: že Čeſſtj králowé a Pá= ni Stawowé na hornjcjch Kuttenſkých tu požádali, oni ſe wſſj wſſak ponjženoſtj a ſſetrnoſtj, aby při ſwých ſwo= bodách byli zachowáni, proſili, a tak dlauho ſe há= gili, až i obhágili. Pokudžwſſak kdy k čemu ſwo= lili, to že z dobré wůle činj, proteſtirowali, a na to majeſtáty od králů doſahowali: což by ſe mohlo do= ſtatečne prokázati.

Po druhé mjwali od dáwna to Priwilegium Hornjci, aby plnoſt práwa u nich ſe konala, a od gegich weypowědi nikam ginam, leč ku Králi G. M. (wſſak polože prwe 15 hřjwen peněz) odwolánj ſe ne= dálo. Proti kteréžto ſwobodě, roku 1535 P. Albrecht z Guttenſſteyna, c. král neyw. mincmiſter, hru= bě tuze ſe zaſadil, a aby kněmu Appellacj ſſla, wſſemi ſpůſoby naſtupowal. Ale hornjci gakožto dobřj ſtrážnj, u Krále Ferdinanda I. ſwých Přiwilegij ſnážně bránili, až i nad Pr. mincmiſtrem ſwjtězili.

Po třetj: Radowáwali ſe hornjci i s tauto ſwobodau, že, když ſe cizopanſſtj lidé k horám oddali (wſſak nebylili zločinci neb zlopowěſtnj) žádný Pán ne= mohl a neſměl gich odtud wyzdwihnauti.

Že pak někteřj z Pánů a rytjřů proti té ſwobodě powſtali, a ſwé poddané ſkrze krage Čáſláwſkého Heytmanny gako mocně z Hor wzýti vſilowali,

Rudolf Cýsař a Český Král, l. 1604. od Kuttenských strážných w tom napomenut, aby při swých starých swobodách zachowáni byli, těm kragským heytmanům takowau domluwu včinil, která gich dlauhý čas mrzela.

Po čtwrté: od počátku města Hory Kuttny wždy to práwo Ssepmistrům patřilo, aby wssecko, gak hor stříbrných, tak Pergwerku Kaňkowského hawjřstwo, pod zpráwau auřadu Ssepmistrského zůstáwalo, gim se řjdilo a od něho starosty a konssely zasezené, přigjmalo. Ale l. 1472 z čjho si náwodu, chtěli se páni Hawjři z té moci wyhnauti, a aby neywyšssj mincmistr, starssj nad nimi moc měl woliti, při králi Wladislawowi wyhledáwali; gakož y majestát na to po tjchu, obdrželi. Než strážnj hornj, postawiwsse se naproti, aby při swých starobylých weysadách byli zachowáni u Krále tlačili, aniž tlačiti přestali, až Králowské slowo, y ten majestát zpátkem ssel, a hawjř pod práwem Ssepmistrským zůstal. Po páté a posledně (nebo nelze wsseliké gegich, při obhagowánj hornických swobod, stráže a péči, wypsati, toto od starých let hornjci měli oswobozenj: aby kdokoli dům pod ssosem městským na Horách Kuttnách má, buď on třebas Pán, nebo Rytjř, powinen byl hory páwowati, a na ně, podlé rozkwerkowánj (rozwrženj) talů (gistých djlů u kukusů) nakládati; tak aby tjm lépegi hory zdržané mohly býti a k pádu nepřissly. Že pak okolo l. 1600 mnozj z panstwa a rytjřstwa, ač na Horách Kuttnách přjbytky swé měli, wssak z té powinnosti se wynjmali, a užjwánjm weysad hornjčných, gha a břemena, nésti nechtěli; strážnj hornj, to gest tehdeyssj Ssepmistři, k Rudolfowi králi a pánu swému swé autočisstě

wzali, a gakby ta odpornost stawu wyššjho k welliké hor záhubě čelila, wraucně wyučili. Co k tomu Rudolff? — L. 1601 w středu den Očisstowánj B. P. M. mandát wydal, a P. Krisstoffowi z Sebuzjna, ten čas neyw. mincmistru, takowé osoby stawowské přjsně napomenauti, a k tomu skutečně přidržeti poručil, aby gedenkaždý z nich, pokudž chtěgj na Horách Kuttnách mjti swé obydlj, zárowěň s ginými obywately Kuttnohorskými pawowali, a na ně náklad wedli. Z těchto pěti důwodů dáwá se na oko znáti; tak že nenj se čemu diwiti, že zagegich časů Horykwětly. Nebo: (gak Rudolff cjsař řjkáwal a w mandátjch na Hory patřjcjch psáwal:) wssecky hory, kde ty koli wyzdwjžené gsau, toliko samým řádem, a dobrau zprávau, a B. M. když nad swobodami a obdarowanjmi gich ruka ochranná se držj, stogj. To řjkáwal a psáwal Rudolff Český gakž ho mnozj Kronikáři nazjwagj. Nynj k druhé stráži se obraťme, kterážto na tom záležj, aby nastáwagjcj při Horách sskody se předcházely, aneb giž stalé, podlé možnosti naprawowaly; na čemž starým hornjkům nic nezcházelo, gakž nynj porozumjme. Oni aby před zatopenjm od wod dessťowých, cauk Rowenský a Oselský zachowali, co gsau nečinjwali? To owssem, o čem málo nyněgssjch hornjků má wědomost, totižto Pách (potok newelký, wssak, když se rozwodnj, welmi sskodliwý) počnauce od hutj králowských, až k bráně Čáslawské oblátkowým kamenem co neylépe dali wydlážiti. A to pro to gedině, aby woda, kdyžby se buď z oblaků, a neb Malessowských rybnjků wylila, po tom dláženj auprkem běže-

la, anikoli tegnými průchody do hlubin Roweňských a Oselských se netáhla. A ta byla přjčina, proč se za starých let wsselikě perku a sslaku (rozskwarků atrusů) do Pachuu ssturcowánj (wysypánj) přjsně zapowjdalo; gestli pak kdo z kwerků neb erzkaufférů toho se dopustil, bez milosti beywal pokutowán (cožby snadno bylo mnohými přjklady prowesti), aby totiž to woda Pachowská swobodný tok a spád měla, a do břehu se netlačila. Nebyloli to nastáwagjcj sskody předcházeti? Ale slyssme o tom gesstě dále.

Nelze wyprawiti, kterak gsau se hornj strážnj tehdáž ssrefowali, (ljtosti se vžjrali) když král Wladislaw od pawowánj Turkaňku vpustil.

To pak se takto stalo. Wladislaw, okolo l. 1495 gakéhosi Gjřjho z Elkusse, Poláka rozeného, ale giž dáwno při Horách Kutenských vsedlého a na twrzy Lorci sjdlo magjcjho, za mjsto mincmistra wyhlásil. Ten když se dobře po wssech horách ohljdl, a žeby se na Turkaňku, w dole Holubjch, geden Hljzowský sedlák, s bohatau rudau na swých taljch (hornjch podjljch) potkáwal, chtěl ge mermo na něm wysseptati (potichu wymluwiti.) Pročež často dobrá slowa mu dáwal, k sobě do Lorce zwáwal, někdy y wjnem opágel. Ale sedlák zchytralý nikdý nechtěl tomu rozuměti, nýbrž často se dal slysseti: že nechce s požehnánjm božjm pohrdati: a čjm ho Bůh nadělil, to že také chce a mjnj dětem swým dochowati. Gjřka (tak ho staré paměti wždycky gmenugj) hrubě se naň rozhněwal, a máli, prey, sedlák pánem býti? Lépe by mu slusselo, aby pluhu a wjdel hleděl. Pročež vsilowal ho mocně o ty tále připrawiti, a diwné přjčiny proti němu bral. Gednák že rudy vstraňuge; gednák že ssudrnostj perky zasazuge; nynj že wod nedržj, opět že vrbury sprawedliwě krá-

li nedáwá, naň žalowal. Ale ſedlák před aukadem hornjm wždycky práw byl, a že Girka lžjwě ho nařjká, dokazowal. Girka tedy wida že hrnec měděný daremně s hljněným ſe potýká, a co chromý záwod wyhráwá, wſedna na kůň ku králi Wladiſlawowi gel, a doſtaw audiencj takowau lžj geg ſklamal: Že Turkaňk koſſtů newynáſſj: žeby ſe mu zdálo platněgi, aby ſe na ten čas, když odginud, zwláſſtě z Oſla a Kaňku, doſti rud a kyzu wycházj, s Turkaňkem poſhowělo; cokoli w tom cauku zůſtane, to že ſe k potomným čaſům hodj, a gako w truhle zawřené ſchowá. Král, přjliš dobrý a k wěřenj ledakomus kwapný, dal ſe tomu záwiſtnjku přemluwiti, a bez wſſelikého dalſſjho poptánj, poručil prohláſiti; že odewſſech Lenſſafftů na Turkaňku vpauſſtj. Girka nad tjm že ſe mu podařilo wſrdci ſe chechtal; ale na oko, gakoby ſe mu ten králowſký Dekret neljbil, před hornjky ſe ſtawěl. Co pak k tomu bedliwj nad horami ſtrážnj prawili? zdali tak pány ſe ukázali? Nikoli. Pſali, ſupplikowali, patronů při králi wzácných hledali; ale darmo. Král, rozený Polák, Polákowi Girkowi wjce wěřil. Hornjci, aby gména ſtaroſtliwých ſtrážných neztratili, k Zigmundowi, neygaſněgſſjmu králi Polſkému, Wladiſlawowa Pánu bratru, ſkrze pſanj, o přjmluwu ſe utekli. Kterážto zdali náſledowala, čili nic? ſe newj, towſſak wj ſe, že předce Turkaňk puſtý, až do Wladiſlawowa ſmrti, zůſtal. Po gehožto ſmrti, gedwa Ludwjk, gakožto dědic, na otcowſkau ſtolici deſedl, tu hned hornj ſtrážnj v něho tlaukli, wolali a aby ſe Turkaňku zaſe vgal, proſili. Ale žádný neſlyſſel. I obrátili ſe opět k wzácným přimluwám, a l. 1517 k Girjmu Braněburſkému Kurfirſſtu, žá-

dostiwé psanj, žádagjce přjmluwy, napsali s tau naděgj, že co Gjrka Polák pokazil, to Girj Knjže německé naprawj. Ale i po tom sſturmu nic nenásledowalo. Turkoňk musil w pokogi ležeti, až do cjsaře Rudolfa w Cžechách králowánj, kterýžto geg ze sna probudil; ale že přjliš dlauho spal, mnoho dolů, genž se wodami zatopili, prospal. Zatjm hornjci, té chwály dostali, že pilně na stráži stogjce proti Girkowi z Ellkusse wolali, a kdoby Hory zrazowal, potomkům wygewili.

O zatopenj dolu Osla, až po dnes v Hory mnozj mnoho mluwj, ale že snad newědj, gakým způsobem se to nesſtěstj přihodilo, z starých pamětj, gruntowně buď okázáno, gakau starost a péči hornj strážnj podnikli. W těch Táborských wálkách, když se Hory páwowati, a wody z dolů sſeglowati (wywažowati) nemohly, stalo se, že po wsſech caucjch, zwlásſtě kde byly skály kidčegsſj, mnoho se dolů wodami zatopilo. Ač pak po těch krwawých wálek vtisſenj, a netak wlno-gako lidobitj přestánj, Hornjcy Kuttensſtj začali zase swých hor pilně dobýwati, wody z hlubin až na sſlamy (dolowé bláto) wybjrati; nicméně některým žádným wymysſleným způsobem nemohli spomoci.

Mezi ginými doly, na cauku Oselském byl geden Cžápčoch od starodáwna řečený, (nad njmž bywal Treyb *) nákladný, gak až po dnes kotlina vkazuge (tak hrubá gáma) **) wodau zalitá, že ge we dne bylo widěti. Tomu radsſachtu ***) bylibh hornici rádi od těch wod pomohli; netoliko proto, aby w

*) strog. k hnánj rud z dolu na horu. **) nad zasypanau sſachtau gako kotel ***) sſachtě s kolem treybowým.

něm mohli těžiti, ale také aby budaucj sskodě přesessli; nebo báli se, aby Čapkoch wždy někdy okolnjch dolů nezatopil. Ale způsobu, gakby se to státi mělo, nenacházeli. Wasserkunstu (wodnjho stroge s pumpami) nebylo možná tu wyzdwihnauti, poněwadž na tak mjsto wysoké nemohla se woda k hnánj kola wodnjho wyhnati. Pumpami pak, že málo při tak welké cechwodě (stoku a shromážděnj wod,) způsobj a prospěgj, wssickni uznáwali. W tom l. 1516. Osel na dolegssjch grádech (končinách) počal se topiti, a nemálo strachu hornjm strážným nahnal; kteřjžto starssj a občany swolawsse, radili se s nimi, gakby tomu mohlo pomoženo býti? wssickni, ač w horničných wěcech hned od mladosti zkusseni, wyznali, že w té přjpadnosti neumj rady poskytnauti. Ta rada mnoho časů trwala; Čapkoch zatjm nezahálel, ale l. 1522, do dolu Hellera nenadále tak mnoho wod nalil, že w nich gedenáct hasspljřů *) se utopilo.

Užasli gsau nad tau přjhodau hornj strážnj ssepmistři; že pak přjhoda swé práwo má, ty hasspljře zhynulé Pánu Bohu poručili. W tom nahodil se gakýsi cizozemec, který strážným slibowal, wssecky wody z Čapkocha wywésti, toliko aby nákladu nelitowali. Ten ssantročnjk pump nadělal, ale takowých, že když l. 1529, začali pumpowati, wjce smjchu a hněwu, nežli wody pumpowali, nebo woda těžce ssla nahoru, a mnohem gj wjce přibýwalo nežli ubýwalo: a tak ten cizozemec, wjce peněz z měssce, nežli wod z Čapkochu wywážiw, podtagj (gako onen před několika léty Holender) preč ussel: Čapkochské pak wody pomalu do dolu Klassar se tlačily, až w l. 1532, skrz skálu se

*) Pacholků, genž rumpálem táhnau.

protlačily, a mnoho wortů Flassorských wytopily. Dáwala se wina wrchnjm sstegjřům (auřednjkům hornjm) že toho roku nedali tak pilně, gako před tjm, Flassorských wod ssenlowati, nebo kde prwe za den a noc sto lozunků *) wody se bráwalo, toho l. sotwa po dwamecjtmu brali. Páni strážnj, powolawsse wrchnjch sstegjřů, tuze gim domlauwali, a aby na swé přjsahy pamatowali, napomjnali; přitom nařjdili, aby se wody Čapčochské wssemi způsoby držely; w Krynku pak, Sinpaně, Sieřjm, Studnici, Celaussě (to wssecko w Oselském cauku byli dolowé), dnem i nocj až na sslamy brali; tak aby se sskodám w giných dolých wyhowělo, w Flassařjch pak, k negakým aspoň wortům přisslo. Než ta wssecka opatrnost málo prospěla. Nebo těmi Čapčochskými wodami, které skrze řidčegssj skálu pisstěly, a (gak hawjři řjkagj) přehudowaly, wždy wjc a wjc w Osle dolnjch grádů se topilo, tak že l. 1533. k prostřednjm grádům woda wystaupila, a dělnjky z některých tálů odehnala. Nelze wypsati, gak to hornj strážné, pány totižto Sepmistry bolelo; zwlásstě když wěděli, že žádný lidský obmysl nemůže spomoci; to pak gim teprw srdce proniklo, když zwěděli, že kwerci Krykowsstj, pro sjlu wod do gegich cechy **) padagjcjch, od swých tálů upustiti musily. Nebo dobře wěděli, gak Kryk se zatopj, že i mladé Rausy (z nichžto rudy, truc Oselským bohaté wycházely) dlauho neobstogj. Obstály wssak předce až do l. 1539, kterého to roku, hawjři w tom dole skálu lochugjcj (djru dělagjcj) prorazili se do Čapčochu a tu gich dewět hned

*) Lozunk wody držj 18 ssilinků, geden ssilink 12 cálowek učinj. Do gedné cálowky (t. g. wodnj kůže) 40 pražských pinet wcházeti má.

**) Cecha gest, kde několik dolů neb wortů pospolu.

Čapčochskau wodau utonulo. Tak hle gedno nesstěstj, druhé stjhalo; až posledně to ze wssech neywětssj ge přiklopilo. Když totižto l. 1541, tu noc na auterý po S.S. Filipu a Jakubu, práwě we 4 hodiny na noc hawjři, genž w Osle, na wortě Hutničkowě w mučjrně (w mjstě neweselém) dělali, na cechwodu *) Čapčochskau, mimo nadánj, prosedli; a ta na ně tak se silně wywalila, že gich gedenácte zachwátila. Z nichžto osm osob zhynulo, třj pak předce, proto že se wjtr wodě opřel, na žiwě zůstali, a pomocj lidskau (geden dne třetjho, dwa pak teprw dne sssestého) wytaženi byli. A tak Osel wodu pil, až se dokonce opil. Gak pak tehdáž strážným hornjm okolo srdce bylo? neginač než gako těm, genž o mnoho milionů přissli. Nebo stará propowjdka byla:

Dokud Osel bude řwáti;
Hora bude w sstěstj státi.

Nicméně ani po tak hrozné ráně o Osla se starati nepřestali, nýbrž když naspěch giné rady nebylo, při wssech městských obywateljch strážnj nařjdili, aby každý aspoň gednoho pacholka wyslal, a ti aby na hasspljch (rumpálu) dělali, a ssmeijřům **) ssucowati (naháněti wod pomáhali. To wssak wssecko ničjmž bylo; p[illegible]wadž wody, s tlausstj mužské ruky, ze skal ssegslem (auprkem se walily) ssly a wssecky prostřednj grády zatápěly, tak že wždy wýš a wýš se dmauce, dělnjky na horu hnaly až i dokonale na den wyhnali. Powjdagj staré paměti, že ten důl Osel, od l. 1541 pomalu tonul, l. pak 1554 zcela utonul. Kteréhožto roku na den sw. Matěge, lidé wen z města běže-

*) Stok a shromážděnj silných wod. **) Ti wody do kožj naháněgj.

li, aby se na wodu, wrchem z Osla tak gak až podnes teče, běžjcj, podjwali. Weliké zagisté rozdělánj (skal wysekánj a mjst prázdných) w tom dole býti musilo, poněwadž čtrnácte let, bez některé neděle, minulo, dřjwe než se wssecko wodami zatopilo. — Takowáhle byla hornjch strážných starost o Osla; gaká pak po zatopenj Osla nastala? téměř wětssj. Nebo Ferdinand I. král Český, gak se toho dowěděl, žeby se cauk Oselský wětssjm djlem wodau zatopil, i hned že nechce wjc sstauru (t. danj a pomoci) na střjbrné hory dáwati, se prohlásil. Kterékžto prohlássenj, k smrti hornjkům se rownalo. Nebo, co, prý, s střjbrnými horami sami swedeme, gestli nám král po ruce nebude? Gest tu takowých nákladů potřebj, gakých my sami neobsáhneme. Pročež k panům stawům se utekli, a gich za přjmluwu ku králi žádali. Oni, na sněmě l. 1543 drženém, s králem o to snažně gednali, a aby toho klenotu neopausstěl, prosili; přitom dokládagjce, že Kaňkowské hory (gakožto přjliš sslisowité t. g. tekuté kyzy magjcj) bez střjbrných (gakožto suché a netekuté rudy wydáwagjcjch) welmi těžce půgdau: Král, ač dlauho na swém stál, nicméně dal s sebau potom hnauti, a přislibil na některý čas na ty hory s hornjky nakládati, tak aby oni třetj djl kosstů dáwali, a též zisku přigjmali. Nelze wypprawiti, gaká radost u hory z té králowské resolucj possla. Ale že krátká radost, dlauhá žalost na tom swětě býwá, i ta hornjků weselost dlauho netrwala; nebo král G. M. l. 1545, komisaře na hory Kuttny wyslal, a skrze gegich osoby, wssem hornjkům na Wlaský dwůr swolaným, oznámil; že giž dokonale a neproměnitedlně od střjbrných hor pausstj, toliko perkwerk Kaňkowský k těženj sobě zanechává. Oni pokudž chtěgj se hor střjbrných ugjti, to

že se gim při dobré wůli zanechává, gestli pak né, že se někomu pronagmau, genžto gich dobře užjwati bude. Tu opět nowá starost strážným hor nastala, když z gedné strany rozwažowali, gak gest wěc přetěžká, wssechny náklady samým měsstanům podniknauti; z druhé opět, gak nebezpečná, někomu cizjmu tak slawné dědictwj od předkůw zanechané, z moci a rukau dáti. Po dlauhém rokowánj, naposledy na tom zůstali, že chtěgj hory stříbrné sami držeti, a při tom nowého požehnánj Božjho hledati. Kteraužto resolucj ke dworu krále G. M, odeslali, na njž také bylo přestáno. Tu pak hned se wssech těch hor sami ugali, newypravitedlné náklady na ně wedli, tak že ani summy nesmjm položiti, boge se, abych wjry nenalezl. Při tom též do hledánj nowých dolů se dali a neyprwé důl Sw. Duch a zarazjwsse, geg mezi obywately rozkwerkowali (rozdělili); též i zbjrku podlé gednoho každého možnosti, uložili; což wsse l. 1546, se dálo. Ale hned druhého roku od toho dolu upustiti musili. Nebo gak se hlauběgi do skály probrali, nassli kámen sskaredý žabrowitý, *) a rud nenosný; tak že žádná naděge k dobré klufftě nebyla. Přes tři tisjce kop gr. č. tu wloženo; a to wssecko tam.

Po upusstěnj toho dolu chudého, rada byla držána, kamby se ginam měli obrátiti? Chtěli někteřj, aby důl Gelito řečený ugat byl; někteřj na odpor se stawěli, prawjce: že giž dáwno gest wybraný. Ginj radili k dolu Kossljku; ginj zase mluwili, že giž z něho předkowé wssecko wypili. Kawčj hory kdosi nawrhowal; ale giný řekl: že za krále Wácslawa Leniwého prázdné byly. Proti tomu ozwal se geden ha-

---

*) Měkký, řjdký a k břidlici neb wopuce podobný.

wjk stařičký, Giřj Rutharský řečený. Ten tak smyslně o Horách Kawčjch rozmlauwal, že wssech přjtomných mysl k nim naklonil, a aby se na ty hory zwlásstě na důl Kawky nazwaný, s pawuňkem oddali, namlauwal; prawě: že chce hrdlo swé saditi, gestli w tom důlu odplatných rud nenagdau. „Nebo, prý „slýchal gsem od starých hawjřů, a ti od swých otců a dědů, že důl Kawky w dobrých mjrách podlé hornjho kompastu na dobrau hodinu tažených gest, a má bohatstwj znamenité, gehožto od wálek Žižkowských záčátku, žádný nedobýwal. Před tjm pak že w něm silně pawowáwali, a když Žižka s Tábory wálku wyzdwihl, teprw že byl zpusstěn. Stola, ana pod njm běžj, ta že gest gak náležj dohnána, a že nenj potřebj wod až na den bráti, než toliko na tu sstolu hnáti." Wssecky ty swé řeči dále takto wyprawowal: „Když gsem gesstě byl pacholetem, Giřj Alý Erzkaufeř mně a ginym dělnjkům řjkáwal: Přigdeli kdy k tomu, aby ten důl w nedlauhých letech byl dobýwán, ať každý hledj, sukně, kabáty prodati a w tom dole táke sobě kaupiti. Ljbila se wssem řeč tohoto stařečka, a gednoswornně na tom zůstali, aby důl Kawky ohledali. I začali l. 1551 toho dolu dobýwati, a w brzkém čase přissli na prameny rud bohaté, tak že gim náklady wynásseli; přjsstjho pak l. 1552 w Swatodussnj suché dni (6 ssz. gr. Cz. na geden) mezi kwerky wyložili (rozdělili). Což mnoho let trwalo, a wždy wětssj nadělenj Božj rostlo. Widjš, laskawý hornjku, tak se za oných starých let, strážnj hornj o hory starali, že každý rozumný tu gim chwálu dá, že zasllaužili slauti:

Hor a causku prawj strážnj, Opatrnj, muži wážnj. kteřjžto swým potomkům bedliwého oka za neylepssj podjl dědictwj zanechali.

Kssaft

starých hornjků, wnukům do desk pamětných zapsaný.

1. Když se s tjm swětem laučjme
Valete zpjwáme;
Dussi Bohu poraučjme,
Tělu hrob kopáme;
Wám ó milj potomkowé
Hor Kutten slawnj synowé,
Wssecky hornične nábytky
Kssaftugem s užitky.

2. Mimo to wám nechá wáme
Oka zřjtelnici,
Nad njž dražssjho nemáme
W nassj pokladnici.
Tak wás w podstatě zachowá,
Před pádem Hory uchowá,
Kuttenské gméno zwelebj,
Powýssj až k nebi.

3. Pakli gi kdy zamhaucjte,
Wartýři ospalj,
Wssechno při horách zbaurjte,
Klesnau wasse skály;
Starau hodnost potratjte,
Horu w paussku obrátjte,
Půgde wsse w městě nazpátek,
W dolich bude zmatek.

4. Když zdřjmal Argus stooký,
Ukradli mu krávu,
Pomněte na nás proroky,
Že ztratjte sláwu.

Geſtli uſnete nad ſwými
Drahými Prywilegiemi,
O! což bude w tobě Kuttno
Wſſem ſauſedům ſmutno.

Handſſtán třináctý.

Z dolu Páw wyſſorſſowaný, (w mjſtech kde ſe rudy hleda-li nalezený.)

O páwu, tom mnoho-kráſo-barewném ptáku, werſſů ſkladatelowé dáwno takto ſmyſlně napſali:

Páw má peřj angelſké;
Ale kroky zlodějſké;
A zpjwánj ďábelſké.

Nicméně ta geho péřj kráſa, obzwláſſtně zlato-okatého ocaſu kolo, onu dwogj kroku a hlaſu ohyzdnoſt, dalece zaſtiňuge; tak že páw, mezi wſſemi národy, u weliké wážnoſti wždycky býwal, i Indiánſſtj králowé, když ſe chtěgj neyuprawněgi ukázati, w páwowé péřj ſe oblácegj, gak někteřj kronykáři ſwědčj. Učenj pak mužj za znamenj nádhernoſti giž dáwno páwa položili. Naſſi ſtařj hornjci důl geden na Rowenſkém cauku zaražený, protože rozličných rud bohaté ſſpjrunky (znamenj) při něm znamenali, Páwem geg nazwali. Ten důl welmi přjležitě tohoto Handſſtánu poſkytl, o němžto gednati gſem umjnil.

O ſtarých hornjků nádhernoſti, o nádhernoſti prawjm: ale né o té, kterau zpupnj a peychau nadutj lidé, nad giné ſe wypjnáwagj; o žádném nic, o ſobě

pak přes přjliš držjwáwagj; pryč s takowau nádhernostj. Zde se o giné hodlá mluwiti, té totižto, kterau hrdinského srdce muži pogatj, na rozličná djla nesmjrné wedli náklady: kteřj, aby wěčnau swé milé wlasti slawu způsobili, peněz nelitowali, a tak nesmrtedlná swá gména mezi potomky rozssjřowali. Takowé chwalitebné nádhernosti ne gedno znamenj po sobě stařj hornjci, wnukům, prawnukům, a celému potomstwu zanechali: a poněwadž přjliš nádherných domů, pro přjčiny giž přednessené stawěti nemohli, w giných nákladných djlech nádhernosti prowedli.

Prwnj gegich neynádherněgssj djlo bylo: onen chrám we gménu Těla Božjho a S. Panny Barbory, welmi přjležitě nad potokem Páchem čili Wrhlicj založený, nesmjrnými náklady stawěný, ač, gak obyčegně s nádherným stawenjm se stáwá, k umjněné welikosti nedohnaný. O čemž we zwlásstně tiskem r. 1828 wydaném, dwogj rytinau opatřeném popsánj známost se činj. Gaké nádhernosti znamenj stařj Hornjci w rádnjm domě wyzdwihli, zkrátka poslyssme.

Widěti bylo w radnj swětnici strop weliký, pěti silnými a prutowanými trámy w gisté od sebe mjře přetažený, hladkými prkny táflowaný, čtyrmecjtma čtwerhranými a hlubokými filunky wyhražený: uprostřed pak takého každého filunku spatřowala se giná a giná růže ssiroká, a na půl druhého asi lokte obdýlná welmi mistrowně řezaná, a na osmi oblaucjch řezbářským djlem, na způsob řetězů dlabaných wisela. Na dweřjch cosi ze starých přjhod se wyobrazeno widělo.

Na tabuli totižto čtwerhranné, po gedné straně Kumanská Sybilla s swau družinau; po druhé cjsař

osazowali, uznawsse králowé Česstj, že by auředníci Hornj nemohli wsseho lidu zprawowati: ustanowili gim ku pomoci giné saudce, kterýmž gest práwo městské wydáno; a ti aby wěcy městské a autrpné saudili, a lid obecnj při městě zprawowali; auřednjci pak hornj, aby samé Hory opatrowali, a saudů giných starostj obecných prázdni byli, nařjdili. Až potud Rudolff. Že pak w té zpráwě, gacj toho města a lidu obecnjho byli zpráwcowé, newygádřil, co se o nich onde i onde w starých pamětiech wysstáralo, powědjti se neopomine.

Předně, mezi městského lidu zpráwcy za prodlaužilých let, neypřednějssj osoba býwala, Rychtář městský, k němužto wssickni swé zřenj měli; a ten w chozenj, stánj, seděnj, w hlasých, spisech, přednost mjsta neomylně mjwal. Widěl gsem několik listů, gak na pergaméně, tak i na papjře, před časy Žižkowskými psaných, w nichžto Rychtář městský, wssem konsselům, nebo přjsežným, předložený stál. A ta přednost rychtářská, až do l. 1420 trwala: kteréhožto l. Zigmund cjsař byw u Hory, gistau summu peněz od hornjků se wypůgčil; naproti pak tomu, městskau rychtu, která wždy ku práwu krále českého patřila, majestátem, w městě Čáslawy, ten auterý po powýssenj sw. Křjže daným, se wssemi práwy, požitky a přjslussenstwjm gegjm, gměnj drženj, požjwánj, gim hornjkům Kuttenským zapsal. A tu neyprwé sseypmistři Horo-Kuttensstj, dle swé wůle a libosti, Rychtáře (gehožto prwé král dosazowal) zwoliwsse, Primásstwj začátek učinili. Gichžto potom staro-městsstj Pražané, w l.

by oprawdowé bylo, na stopkách wissjcjmu; čili hadu, neysljčněgssjho mládence twářnost magjcjmu, ocasem wssak, wůkol stromu obtaženým, se prozrazugjcjmu? Ostatnjch podjwánj, a podiwenj hodných wěcj bylo wjce, které se zde nepřipomjnagj. Kdož toho času do toho mjsta, kdež gest celá obec pospolu byla, s ginýma se wetřel, a na to Jakobowo řezbáře djlo (kteréžto on po dodělánj archy Sw. Barborské začal, a l. 1511 na swém mjstě postawil) bedliwým okem popatřil, welice se tomu mistrnému djlu podiwil a upřjmně wyznal, že tak hned podobného djla žádný nenalezne; tu gest ta starých hornjků nádhernost. Nechť se giná města s nákladnými domy honosj: Hora Kuttna na tom přestáwá, že neynákladněgssj Bohu swému dům wystawěla. Nechť ginj w mramorowých palácjch hodugj; Hora Kuttna dosti na tom má, že Pánu Gežjssi neysubtylněgssj wečeřadlo zhotowila. Nechť ginj kteřj koliwěk w pokogjch sstukatorským djlem ozdobených, sedagj: Hora Kuttna wjce nežádá, když gen Rádnj mjsto newjdanau řezbau okrássila. K tomu páwowému Handsstánu tato sstuffa se přikládá:

Kdo chceš malé diwy widět,
Hleď na Hory Kuttny přiget.
Tam uzřjš kostel Memphitský: *)
Řezby nad mjru mistrowský:
Které stawěla nádhernost,
Zbožj sypala neskrbnost:
Čas swých let k djlu přikládal;
Řemeslnjk wtipu dokládal,

*) za starodáwna w Egyptském městě, Memphis řečeném mnoho přenákladných stawenj býwalo.

Z toho wssecho chwála possla,
Hora Kuttna ʒáwy dossla,
Giž wěk, záwist nezamaže;
Sám Bůh s celým swětem, smaže.

Handsstán Čtrnáctý

Z dolu Zahrada wylochowaný (z djry wysekaný.)

Giž gsem dosti dlauho laskawé čtenáře po skalách, haldách (hromadách kamenj) a ssorssjch (mjstech kde se někdy rudy hledaly) wodil, tak žeby se mohlo některému posteskknauti: a mnohýby přál, aby také gednau do něgaké rozkossné zahrady uweden byl, w njžtoby sobě mohl wonného kwjtj natrhati, neb sladkého owoce načesati, aneb aspoň na zelené trawičce pooddechnauti. Ale kdo Handsstánů hledá, ten ať na zahrady a kwjtj nemyslj. Hornjk neyliběgi wonj, když mu dolowý smrad (dým a kauř z hutj ssmelcownjch pocházegjcj) a rozsstowina zapáchne. Hornjku se zdá, gakoby w přjgemném chládku seděl, když naň wjtr skrz litlochy (průduchy, gimižto wjtr do dolů přicházj) wěge, neyměkčegi odpočjwá, když se na sstros (na hrbol a wysedlinu w skále) podepře. Nic méně, aby někdo přjliš nezehral, do zahrady, totiž k dolu na Oselském cauku býwalému, a zahrada nazwanému se powede; z něhožto tento Handsstán gest wylochowán. Přiwoň k němu čtenáři, a zdali zahradau newonj, wlastnjm zkussenjm ohledey.

O starých Hornjků Policii.

Policie gest slowo řecké a nic giného po česku newyznamenáwá, než dobrý w městě řád a zprávu. Někteřj pak političtj spisowatelé prawj: že takowé dobře spořádané město, králowskau Zahradau, nazwáno býti může, w njžto rozmanité pěkných ctnostj kwjtj kwete; rozličné, poctiwých obchodů byliny rostau; stromowé poslussných měssťanů, gako po ssňůře stogj; pewnými parkány nařjzených práw, aby zločinnost přjstupu neměla, ohražena gest; kopřiwy, bodláčj zlých přjkladů, zrůstu nemá, a tak dále. Takéli pak tu chwálu stařj Hornjci mjwali, že swé město gako králowskau Zahradu w dobrém řádě zdržowali? Mistr Daniel z Welesslawjna w swé, na čtwrtau a pátau knihu Policie, předmluwě, cosi nechwalitebného o česských městech napsal: Zrodilo se, prý, dáwno přjslowj: že w česském králowstwj města, samým neřádem stogj. Tomu zde mjsta se nemůže dáti. Nebo na Horách Kuttnách těch časů, když Welesslawjna to psal (psal pak l. 1584), dobrý řád byl, a před tjm gesstě lepssj, gakž nynj uslyssjme.

Prwé wssak, nežli o tom mluwiti počneme, gaký u Hory býwal magistrát, pro lepssj potomkůw zpráwu, wizme.

Rudolff cjsař a česský Král, w práwjch Hornjch, l. 1597 wydaných, takto mluwj: Když se Hory Kuttny wyzdwihowaly, lidé rozmnožowali, město zakládalo, domy stawěly, rozličnj řemeslnjci i ginj obchodnjci se

osazowali, uznawsse králowé Čessti, že by auředníci Horní nemohli wsseho lidu zprawowati: iustanowili gim ku pomoci giné saudce, kterýmž gest práwo městské wydáno; a ti aby wěcy městské a autrpné saudili, a lid obecní při městě zprawowali; auředníci pak horní, aby samé Hory opatrowali, a saudů giných starostí obecných prázdni byli, nařídili. Až potud Rudolff. Že pak w té zpráwě, gací toho města a lidu obecního byli zpráwcowé, newygádřil, co se o nich onde i onde w starých pamětech wysskáralo, powědíti se neopomine.

Předně, mezi městského lidu zpráwcy za proslaužilých let, neypředněgssí osoba býwala, Rychtář městský, k němužto wssickni swé zření měli; a ten w chození, stání, sedění, w hlasích, spisech, přednost místa neomylně míwal. Widěl gsem několik listů, gak na pergaméně, tak i na papíře, před časy Žižkowskými psaných, w nichžto Rychtář městský, wssem konsselům, nebo příseżným, předložený stál. A ta přednost rychtářská, až do l. 1420 trwala: kteréhožto l. Zigmund císař byw u Hory, gistau summu peněz od horníků se wypůgčil; naproti pak tomu, městskau rychtu, která wždy ku práwu krále českého patřila, magestátem, w městě Čáslawy, ten auterý po powýssení sw. Kříže daným, se wssemi práwy, požitky a přísslussenstwím gegím, gmění držení, požíwání, gim horníkům Kuttenským zapsal. A tu neyprwé ssepmistři Horo-Kuttensstí, dle swé wůle a libosti, Rychtáře (gehožto prwé král dosazowal) zwoliwsse, Primásstwí začátek učinili. Gichžto potom staro-městsstí Pražané, w l.

1439 a nowoměstſſtj w 1456 (gak u Weleſſawjny w hiſtorickém kalendáři nalezáme) náſſedowali. Tu widjme, kdy ſe Pánůw Sſepmiſtrů na Horách Kuttnách přednoſt začala. Ale proč ſe na Horách Kuttnách ne Purgmiſtři (gako we wſſech králowſtwj čeſkého měſtech) ale Sſepmiſtři gmenugj? Ta wěc geſt hodna powážený. Slyſſeti bylo někdy od lidj doſti učených, žeby toho titule od krále Zigmunda, pro ſſeptánj při ſněmě měli doſtati: ale to geſt pauhá bágka a ſſprymowných hlaw ſmyſſlénka: nebo Zigmund geſſtě nebyl na ſwětě, když hornjci ſſepmiſtrſkého titule užjwali, : gakž ſe může ſtarými pamětnjmi liſty, weyhoſty, a. t. d. prokázati. Samá prawda tato geſt: hned gak ſe Hory Kuttenſké začaly, aby hawjřſtwo gako kůň bez uzdy nebylo, a mělo, kýmby ſe řjdilo, předſtawen geſt gim Rychtář s giſtými přjſežnými.

Že pak ten lid z zemj německých (gakž giž powědjno) byl powolán, ti přjſežnj, dle nawyklosti wlaſtenſké, die Schepffen, a dwa z nich neypředněgſſj die Schepffenmeiſter nazjwáni byli. Když pak práwo měſtſké u Hory ſe založilo, a Čechowé do rady byli poggati, ten německý titul ſobě zachowali a změniwſſe w něm některau literu, aby ſſepmiſtři ſlauli, nařjdili. Při čemž také čeſſtj králowé gich zanechali, a kdykoliw k nim pſali neb mluwili, ne Purgmiſtry ale Sſepmiſtry ge gmenowali. A ta geſt prawdiwá toho gmenowánj zpráwa, na niž Páni Horo Kuttenſſtj Sſepmiſtři mohau ſe bezpečně ſpolehnauti.

Po Sſepmiſtřjch (gichžto w počtu 18 wždycky býwalo, ale 13 toliko předněgſſjch, čtyrnedělnj aukad

drjjwalo) nacházel se auřad Starssjch Obecnjch. Ten pak, za prodlaužilá léta, 4 toliko osoby zastáwaly; až neygasněgssj Král Wladislaw když sám osobně radu Kuttenskau w l. 1471 obnowowal, giné dwě k nim přisadil; a aby wždy napotom 6 takowých starssjch Hora mjwala, králowskau moc ustanowil. Osm saudců wysoceurozený P. P. Albrecht z Guttensteyna, neywyšssj králowstwj českého mincmistr, l. Páně 1538 wyzdwihl; a ti aby k potwrzenj přissli u wyšssj wrchnosti obgednal.

Starssj z obce i hned s městem se začali. Ale zprwu přes 20 gich nebýwalo. Po letech, s zrůstem obywatelů, i oni rostli,: až na 70 osob přisslo. Do kteréhožto počtu netoliko lid obecný, ale i hornj Auřednjci muži welmi wzáctnj, nýbrž y C. M.C. králowské Richtářowé (genžto w l. 1551 na Hory Kuttny dosazeni gsau) se pogjmali. Giž gest gednau čas k staré Hornjků Policii přikročiti, a gak za oněch let w dobrém řádu ta Zahrada býwala držána, powažowati.

Prwnj dobrý řád stkwěl se hrubě w poctě Božj, gak sami pohané řjkáwali. Bodeyť prwnj křesťané ginák nečinili Hornjci také řjkali: Čiňme od Boha počátek: a bude dobrý pořádek.

Netoliko pak tak řjkali ale i tak dělali; skutek s slowy se srownáwal. Chceš laskawý čtenáři slysseti, gak Boha swého a geho Swaté ctjwali? mnoho o tom a brzo uslyssjš: nynj něco málo z ssediwých pamětj nawrhnu. Starj Hornjci wssickni kdo gen mohl, i w ten wssednj den, na rannj mssi, (která se hned po zwoněnj na klekánj, gak zaswjtlo, slaužjwala) se scházjwali. W čas Adwentnj, na Roráte, hned

gak 12 hodin udeřilo, chodjwali; a tu ljbé pjsně o přjsstj a wtělenj Páně, Literati z Graduálů (za drahé penjze kaupených) ginj pak z kancionálu, někteřj také z paměti, za některau hodinu prozpěwowali. Služeb Božjch a kázanj, we dni nedělnj a swátečnj, pilni byli; od wsselikého djla hřmotného odpočjwali. Kdo w čas služeb božjch po městě se taulal, do wězenj ho wzjti poraučeli. W den poswátnj, žádná hokyně celý den s ničjmž se nesměla wykládati; kupci u swých krámů, ani čtwrt okenice, otwjrati. Žádný z města, ani do města s wozem se nepausstěl; nebo celý den brány zawřeny se držely. Ač po mnoha letech w té přjsnosti drobet se poulewilo, a aby po wssech službách božjch mohlo se swobodně wgjzděti a wygjzděti, wssak ne s náklady, dowolilo. W každý den sobotnj, hned gak třimectjma hodin bilo, na pokog se zwonilo, a tu, gakožto w Swatweček, ssenkowánj po wssech hospodách, se zastawowalo. Zastalli pak Richtář koho po té hodině pjcjho, ten se do ssatlawy octl, hospodáři pak sklep se zapečetil, k tomu 10 gr. č. pokuty dáti musel. W den zaswěcený, od gjtra až do poledne, žádný dokonce člowěk, pod pokutau gedné kopy gr. č. žádného nápoge, zwlásstě pak kořalky, žádnému prodati nesměl.

Podobně v wečer téhož dne přes hodinu na noc (tu se opět na pokog zwonilo) pod tauž pokutau, řádowánj w domě se nedopausstělo. Gestli pak takowého pigáka po té hodině buď gesstě w krčmě cechugjcjho aneb po ulicjch se taulagjcjho, richtářské práwo dopadlo, takowý hned za kládu musel gjti. Swátkowé, kteréž se od starodáwna při horách Kuttnách swětjwali, tuto pogmenowáni stogj.

lik rynků za geden weliký? krom toho, mjwali Saukenjci swé a Kožeſſnjci také swé zwláſſtnj a nákladně ſtawené Koce. Kupci, ne w ſwých domjch, ale pod wyſokými krámy (tak ge nazjwali) zbožj ſwá prodáwali. Koláčnice, oplatečnice, hokyně a překupnice pod baudami w určitých mjſtech ſedaly. Slowem: cokoli ſrdce lidſké genom mohlo požádati, toho na ſwém wlaſtnjm mjſtě doſáhlo. Z čehož znáti ſe dáwá, že za ſtarodáwna u Hory, korábu Noémowa nebylo, poněwadž ne wſſecko weſměs, gak na welkých ryncjch obyčegně býwá, ale rozdjlně ſe kupčilo.

Čtwrtau Policii a dobrý řád na tom zakládám, že obecné dobré na welikém pozoru mjwali; když totiž drahotu we wſſech wěcech předcházeli. Z kteréžto přjčiny gedné každé kaupi cenu ſázeli; tak že ani w čas aurody, ani neaurody, nebylo nač ſprawedliwě naříkati. K. p. hokynářům a hokynjm žádné wěci od přeſpolnjch dřjw než ſi domácj nakaupili, překupowati nedali.

Mlynářům a pekařům krmného dobytka, řeznjkům braku wen z měſta prodáwati hágili. Přjchozjm kramářům, aby domácj kupci kořenj a giného zbožj prodáwat nezbraňowali, zapowjdali. Zednjkům, teſařům a giným nádennjkům dennj mzdu ukládali. Zwonjkům, coby od zwoněnj k pohřbu při každém koſtele, žákům, coby od zpjwánj při funuſjch měli žádati, předpiſowali. Piwowárnjci, Sladownjci a Lazebnjci (genž mnoho dřjwj potřebowali), aby ne na trhu, ale w leſe dřjwj, ſobě kupowali, doháněli. Punčocháři, ſſewci a těm podobnj řemeſlnjci, gakby draho obuwj a oděwy ſměli zpeněžowati, wyměřowali. Nemohu ſe tuto zdržeti, abych neměl coſi

dennj djlo a neb na ssichty a lozunky, gako: hassple-
ři, nágemnj zednjci, tesaři, přidawači, a kteřj giná ná-
dennj djla dělagj, gakož ge nassi úřednjci Hornj
budau uměti a wěděti kterak gedny od druhých rozdě-
liti, těm tolikо kolik dnj ssichet neb lozunkůw sprawe-
dliwě dělali, má placeno býti.

Neméně k poctě Božj patřilo, co přjsně mezi Hor-
njky bylo nařjzeno; aby totižto čistotnost po wssech-
něch ulicjch se zachowáwala, a žádné neřády před do-
my se newynássely ani wylévaly, a to prey, pro Bo-
žjho Těla uctiwost, když snjm kněžj k
nemocným chodj. Co to nebyla z strany pocty
Božj, pěkně spořádaná zahrada politická?

Druhá Policie mezi samými radnjmi osobami
panowala. Proto, že žádných zadlužilých a nehru-
bě zachowalých do rady nebrali; netoliko dwau bra-
třj, ani sswagrů k ssepmistrowstwj nepřipausstěli. Gest-
li kdo tagnost rady někomu, zwlásstě ženě, pronesl, i
hned ho wyobcowali, a dle wyměřenj práwa, ztresta-
li. Wčené muže, spjsse než řemeslnjky, neywyšssjmu
mincmistru, před sázenjm rady na plac podáwali.
Wespolek se nehryzli, a nezžjrali; powstalali pak
kdy gaká mezi gednjm neb druhým newole, tu hned
porownati se snažili. Gho a břjmě zarowen nesli. Do
rady aby se wssickni časně scházeli, bedliwý pozor dá-
wali; a na zpozdilé pokutu takto ukládali: kdoby
do rádnjho domu teprw po modlenj přissel, ten aby 4 gr.
č. kdo o hodinu pozděgi, ten 8 gr. č. složil. Kterýby
pak, bez opowědi, celau radu zmesskal, ten aby
arestem w radnjm domě platil. Stydjwali se pak
arestu náramně; a mnohý wolil mnoho statku ztratiti,
než tu hanbu nésti. Žádný se nesměl w radnjch knj-

cowaly, musily za ně gegjch mužj, někteřj po 10, někteřj po 6, ginj po 4. gr. č. gak který možný byl, pokuty složiti a ženy k tomu do arestu gjti. Geden pak, gehožto žena giné k tanci pobjdla, přinucen byl bránu Kaukjmskau na swůg náklad ssřiblicemi dáti přikrýti, aneb w málo dnech obce Horo-Kuttenské prázden býti. Podobně w těch, nikdá dosti chwálených, starých pamětech nasslo se: že gedna Hornice, proto, že až dwakrát z manželského lože wystaupila, w l. 1584 práwě na den trpěliwého Joba, za žiwa byla zahrabána. Kterak se pak k wandrownjm a poběhlicem Hornjci chowali? Ty ani do města páchnauti nesměly. Gestli wssak o jarmarce, neb kdy gindy, se wlaudily; Rychtářowa wižlata wssecko to wyčuchaly, a hned wen z města wyhnaly; nebo porussenj mládeže se obáwaly. S domácjmi takto zacházely: i uhonilali si co některá, katu zad nastawiti, do Trenterina musila gjti. Pokudž pak djtě zabila, ta, bez slitowánj, za žiwa kolem byla prohnána. Mohlyby se léta gmenowati, kdy? co? takowého se přihodilo. Doneslo se magistrátu gedenkrát, žeby mnohé hampeystwj, které w městě mjsto nemělo, wpustém klásstereě Sedleckém se páchalo. Užasl se nad neočekáwanau nowinau Magistrát, i hned dal prowolati, aby žádné ženské pohlawj, pod přjsným trestánjm, k těm zřjceninám, ani zdaleka nekráčelo. Zeptá se někdo: zdali také nad mužskými stydkostmi se wráželi? čili gim wssecko prominuli? ba wěru přjkře trestali. Okolo l. 1445 (pokudž ne dokonce 1345, nebo kdo to psal, napsal pochybně) negaký Mikuláš Wornátus, gsa wdowcem, s domácjm čeledjnem se prohřessil. Ginde snad byloby se to ututlalo; ale u Ho-

Nasslo se, že l. 1444 něgaká Alberka a gakási Důra (tak starj z sprosta psáwali) za cechmistrně to ho ženského pořádku byly předstaweny. Sedmeré předměstj (totiž Čech, Hlaussky, Pách, Kolmark, Holemark, nowé Městó, Rowen) swými Rychtáři a konssely se řjdilo.

Nad Hawjři Hor střjbrných ssest; nad hasspljři dwa; nad trybjři tolikéž starssjch býwalo. Opět nad hawjři perkwerku Kaňkowského čtyry; nad hassplj̈ři dwě; nad trybjři též dwě osoby starssj panowali. K tomu Kaňkowským čtyry konssele se přidáwali, tak aby gich, poněwadž zwláštnj obce slauly, dwanácte osob w radě sedalo. Při hutnjcjch, mincjřjch (kteřj platy fformugj) pregjřjch (kteřj na plátech razy bigj) nápodobně bez gistých wrchnjch a starssjch nebylo. Bylo by zde gesstě mnoho psáti o giném města spořádánj; kterak totižto wssickni téměř řemeslnjci, w obzwláštnjch ulicech pro snadněgssj nalezenj, byt swůg mjwali, a kterak w nedostatku prostranného rynku mnoho giných menssjch starj Hornjci nadělali; zdali tjm wjce lidu neposlaužili, než aby byly Gjhlawskému třebas podobný, rozssjřili, poněwadž kdo čeho potřebowal, bez dlauhého sem i tam ohljženj a lelkowánj, na wlastnjm rynku nassel. Byl zagisté zwláštnj rynk: 1 Obilný, 2. Owesný. 3 Olowěný. 4 Wlněný. 5 Owocný. 6 Solný. 7 Masný. 8 Zwěřinný. 9 Kurný. 10 Rudný. 11 Dřewný. 12 čerstwo-Rybný. 13 Sucho-Rybný. 14 Uhelný. 15 Chlebný. 16 Winný. 17 Senný. 18 Tarmarečný. 19. Konský. 20 Prautěný, na němžto se prautj k pletenj kossů pro sslichýře, kteřj totižto na drobno ztlučené rudy w nich propjrali, prodáwalo. Nestáloli to-

lik rynků za geden weliký? krom toho, mjwali Saukenjci swé a Kožessnjci také swé zwlásstnj a nákladně stawené Koce. Kupci, ne w swých domjch, ale pod wysokými krámy (tak ge nazjwali) zbožj swá prodáwali. Koláčnice, oplatečnice, hokyně a překupnice pod baudami w určitých mjstech sedaly. Slowem: cokoli srdce lidské genom mohlo požádati, toho na swém wlastnjm mjstě dosáhlo. Z čehož znáti se dáwá, že za starodáwna u Hory, korábu Noémowa nebylo, poněwadž ne wssecko wesměs, gak na welkýchryncjch obyčegně býwá, ale rozdjlně se kupčilo.

Čtwrtau Policii a dobrý řád na tom zakládám, že obecné dobré na welikém pozoru mjwali; když totiž drahotu we wssech wěcech předcházeli. Z kteréžto přjčiny gedné každé kaupi cenu sázeli; tak že ani w čas aurody, ani neaurody, nebylo nač sprawedliwě nařjkati. K. p. hokynářům a hokynjm žádné wěci od přespolnjch dřjw než si domácj nakaupili, překupowati nedali.

Mlynářům a pekařům krmného dobytka, řeznjkům braku wen z města prodáwati hágili. Přjchozjm kramářům, aby domácj kupci kořenj a giného zbožj prodáwat nezbraňowali, zapowjdali. Zednjkům, tesařům a giným nádennjkům dennj mzdu ukládali. Zwonjkům, coby od zwoněnj k pohřbu při každém kostele, žákům, coby od zpjwánj při funusjch měli žádati, předpisowali. Piwowárnjci, Sladownjci a Lazebnjci (genž mnoho dřjwj potřebowali), aby ne na trhu, ale w lese dřjwj, sobě kupowali, dohaněli. Punčocháři, ssewci a těm podobnj řemeslnjci, gakby draho obuwj a oděwy směli zpeněžowati, wyměřowali. Nemohu se tuto zdržeti, abych neměl cosi

paměti a podiwenj hodného připomenauti. L. 1513 stěžowalo sobě před Pány hawjřstwo, že ssewci drahého příliš obuwj dělagj. Páni nařjdili, aby budaucně pár sprostých střewjců nedáwali dráž než za 2 gr. bjlé: a neydráž za 16 peněz. O! gak tehdáž kůže, dratwe a smůla laciny býti musily!

Pátý Policie článek w tom se znamenal, že staři Hornjci na ženského pohlawj poctiwost a ssslechetnost, gako na drahau perlu, aby k zmařenj nepřissla, aneb někakau posskwrnau se nezakalila, co neypilněgssj zřenj mjwali. Pročež přjsně se gim wsseliké tance při křtinách, swadbách a oddawkách zapowjdaly. Též společná hodowánj a karty hránj, zamezowali. Zabylstwa s kalány, a po zahradách taulánj zbraňowali. W domjch hostinských, dokawád hosti při nápogi seděli, dweře musily býti otewřené a swětlo gak w sjni tak na schodech rozžato: a to, aby právo mohlo wolně do domu wždycky wgjti, a každý mimogdaucj, co se w domě děge, podjwati.

Žádné ženské pohlawj žádného nápoge ssenkowati nesmělo, aby snad mezi ožralci něco nezhljdlo aneb nezaslechlo, coby kment čistoty počerniti mohlo. I kdož tedy ssenk zastáwal? Mužské pohlawj samotné; to točilo, na horu nosilo, naljwalo. O gakby mnohým pannám wěnec nezwadl, a wdaným manželský swazek někdy se neroztrhl, kdyby až po dnes w Čechách při takowých zápowědech trwalo! Přihodiloli se pak někdy mimo naděge, že proti takowému dobrému řádu, gedna neb gjch wjce, něco prowinila; tak pokuty neussla. Mimo giné mnohé příklady, w starých pamětech popsané, nassel sem i tento: že l. 1435 proto samé, poněwadž při gakéms weselj některé ženy tan-

cowaly, musily za ně gegjch muži, někteřj po 10, někteřj po 6, ginj po 4. gr. č. gak který možný byl, pokuty složiti a ženy k tomu do arestu gjti. Geden pak, gehožto žena giné k tanci pobjdla, přinucen byl bránu Kauřjmskau na swůg náklad sskřidlicemi dáti přikrýti, aneb w málo dnech obce Horo-Kuttenské prázden býti. Podobně w těch, nikdá dosti chwálených, starých pamětech nasslo se: že gedna Hornice, proto, že as dwakrát z manželského lože wystaupila, w l. 1584 práwě na den trpěliwého Joba, za žiwa byla zahrabána. Kterak se pak k wandrownjm a popeněznicem Hornjci chowali? Ty ani do města páchnauti nesměly. Gestli wssak o jarmarce, neb kdy gindy, se wlaudily; Rychtářowa wižlata wssecko to wyčuchaly, a hned wen z města wyhnaly; nebo porussenj mládeže se obáwaly. S domácjmi takto zacházely: uhonilali si co některá, katu zad nastawiti, do Trenterina musila gjti. Pokudž pak djtě zabila, ta, bez slitowánj, za žiwa kolem byla prohnána. Mohlyby se léta gmenowati, kdy? co? takowého se přihodilo. Doneslo se magistrátu gedenkrát, žeby mnohé hampeystwj, které w městě mjsto neměło, wpustém klássteře Sedleckém se páchalo. Užasl se nad neočekáwanau nowinau Magistrát, i hned dal prowolati, aby žádné ženské pohlawj, pod přjsným trestánjm, k těm zřjceninám, ani zdaleka nekráčelo. Zeptá se někdo: zdali také nad mužskými stydkostmi se prázeli? čili gim wssecko prominuli? ba wěru přjkře trestali. Okolo l. 1445 (pokudž ne dokonce 1345, nebo kdo to psal, napsal pochybně) něgaký Mikuláš Wornátus, gsa wdowcem, s domácjm čeledjnem se prohřessil. Ginde snad byloby se to ututlalo: ale u Ho-

ry ne. Nebo on musel od klássterské fortny dáti stezku dlážiti tak daleko, gak daleko mohla ssňůra, okolo geho domu a zahrady tažená, dosáhnauti. Mnoho množstwj sáhů to wyneslo. A to gest ta stezka kamenná (neboližto Sstanweg, gako někteřj hornjci řjkáwali) po njž se chodjwalo. Pomněte medle na to hornjci, kdokoli o té stezce čtete, a na dobrau swých předkůw Policii zpomeňte.

Sſestau a tu znamenitau Policii stařj hornjci prokázali, když wždy na dobré cwičenj mládeže tisskli. A to slussně; nebo Politici prawj: Lépe dětj nemjti, než ge nezbedně chowati. K čemuž poněwadž nic wjce, gako sskoly nedopomáhá, o to se hornjci snažili, aby w gegich sskolách včenj, pilnj a mrawnj učitelowé byli. Nacházjm pak, že (krom několika postranných) dwě sskoly hlawnj, před léty u Hory se nacházely. Gedna Sw. Jakubská, druhá Sw. Barborská slaula. W té každé chowáwal se Rector, Conrector, Cantor, Succentor, Praeceptor, k tomu nezbedných a leniwých Corrector, Trestatel, na něž od obce ročnj plat wycházel. Při těch býwali gesstě ginj mládenci, w učenj djtek gim nápomocni, a ti se od sausedů každodennj strawau zaopatřowali. Aby pak tjm wětssj počet takowých mládenců do Hory se wábil, že sspitálských důchodů chlebem, wařenjm, omastkem, stůl se gim zlepssowal. Když pak někteřj z měsstanůw proti tomu bublali, a žeby skrze to chudým w sspitále zkrácenj se dálo, žehrali, tu (ať po staročesku se řekne) Měsstanosta a rodotowé města (to gest Sſepmistr a konsselé) odpowjdali: Že ze sskol muži, gak duchownj tak i swětsstj obci prospěssnj, wycházegj. Wšedlnjci w těch sskolách

na paterau třjdu se děliti; kteřj w werssjch a oracjch se cwičili, Primani slauli. Po nich následowali Quartani, Tertiani, Secundani; gakoby se řeklo: kteřj čtwrtau, třetj, druhau sskolu slysseli. Neyposledněgssjm Parvi, totiž maličtj řjkali, genž se abecedě, slabikowati, čjsti a psáti učili. Aby pak sskola a lektoř w čistotě se chowala, wždycky se několik sskolometů přichowáwalo, gimžto učenj Mendici; sprostý pak lid Mendljci řjkali. W těch sskolách gediné se wěci nedostáwalo, že totižto ne každá třjda rozdjlně, ale wssecky wesměs spolu w gedné swětnici se učili, a tak gedni druhým hrubě překáželi.

Naprawil to wssecko Sw. Ignacius, když gedné každé třjdě swau sskolu a každé sskole zwlásstnjho mistra představil. Nic méně mistr Pawel Stránský w knize Respublica Bojemiae nazwané, Hornjkům Kuttenským před celým swětem toto dáwá swědectwj: že mjwali sskoly dobře a maudře (tak totižto gak starý wěk s sebau přinássel) spořádané. A mistr Adam z Weleslawjna, w swé Sylwě dáwno napsal, a wytiskl: Že Hora Kuttná wždycky liternj uměnj milowala, ge sstědře podporowala, a swé sskoly nákladně stawěla. Co před Žižkau býwalo, newjme. Okolo l. 1480. Jan Charwát, bohatý hornjk a liternjho uměnj milownjk, u sw. P. Barbory, bljž kostnice, prostrannau sskolu na swůg náklad wystawěl; za kterauž sstědrost aby se mu páni Rádnj odměnili, pět domů, které měl u Hory, od wsselikých bernj, danj, ssacuňků a zbjrek, až do geho smrti oswobodili. Sskola Sw. Jakuba, po wypálenj Hory na spěch ze dřewa stawěná, že pomalu zchá-

zeti počala, okolo l. 1590 gest zbořena a na tom zase mjstě, z gruntu nowá kamenná s pěknými sstjty wystawěna. K gegjmužto wyzdwiženj P. Mikuláš Wodňanský z Čazarowa, a P. Zikmund Kozel z Risentálu, těch časů onen G. M. cjs. Richtář, tento Prymator na Horách Kuttnách gakožto muži učenj, a na literny umění laskawj, gak radau tak i skutkem nápomochi byli; a aby gegich erby, pro wěčnau památku nadedwěřmi z pěkného čerweného mramoru wytesány se postawily, dwognásobně zaslaužili.

Mohloby se gesstě mnoho připomenauti o giných politických řádjch na Horách Kuttnách býwalých, kdyby Handsstan tento přes meze umjněné krátkosti nepřesskakowal. Pročež wssecko ostatnj mlčenjm pominauti, ač dosti nerád, musjm, a z té politické zahrady wygjti. To gediné přikládám: že, byť giné chwály Hora Kuttná neměla, pro samý dobrý řád wnj býwalý, nemalé sláwy zaslaužila. Nebo Isokrates, pohanský mudřec, před mnoha sty lety wyznál: že sstěstj a sláwa kteréhokoli města, nenanádherném zdj a domů stawěnj, ne na množstwj měsstanů, ale na ctnosti a dobrotě obywatelů, neywjce pak na maudrém a mjrném Magistrátu záležj.

Coby pak byl Isokrates řekl o městu tom, w němžtoby byl spatřil.

Kněžstwo	( )	wážnosti.
Radnj	( )	maudrosti.
Saudce	(bez)	sprawedlnosti.
Měsstany	( )	poslussnosti.

Mládež ( ) uctiwosti.
Zenské pohlawj (bez) stydliwosti.
Lid obecný ( ) pobožnosti.

Bez pochyby žeby byl saudil, a před celým swětem wyznal:

To město býti pelessj,
Potwor, ljtých sselem skregssj.
Nesslechetných autočisstěm;
Wssech bezbožných stanowisstěm.
Nebo kde mjsta nemá ctnost,
-Tu se ljhne wsselitá zlost.

Handsstán Patnáctý

Na worte Hospodář wyklaznowaný *)

Ukázal nám tento Handsstán předessljý, kterak Hora Kuttná, za starých let w politických wěcech, gako zahrada králowská, býwala spořádána. Snad by se wssem starých Hornjkůw potomkům dobře poslaužilo, kdobykoli gim wygewil, kterak se oni při hornjm djle chowali a w pawuňku swých dolů střjbrných pokračowali? poněwadž nelze pochybowati, že řád, který tak dobře w městě drželi, i při horách zachowali. O! kýž se někdo o tu práci pokusj. Ale že se ne tak snadno člowěk wynagde, kterýby chtěl to těžké břjmě podniknauti a do toho labyrintů se pustiti,

*) Klaznowati gest, po haldách a doloweho kamenj hromadách rudy hledati, a gako paběrowati.

gá sám w to se wložjm, a co gsem onde i onde w přehledáwánj starých pamětj znamenal, poněkud zgewiti neopominu. Nastawtež tedy wssickni Hornj hospodáři ussj swých, a w ttomo Handsstánu naworté Hospodář, w hořegssj ssachtě Turkaňkské wyklaznowaným, se zhljdněte: tenť wám, poněwadž wssecek gest glancowity (blysskawý) gáko w něgakém zrcadle, ukáže:

Kterak stařj hornjci při Horách hospodářjwali.

Při každém hospodářstwj musý býti hospodář a čeledjn. Nebudeli prwnjho, kdo bude nakládat a rozkazowat? Budeli pak scházeti na druhém, kdo bude posslauchat a pracowat? nad to gest také rozličných obmyslů a důwtipných nalezů, gimižby se djlo fedrowati a lehčegi mohlo konati, zapotřebj. Zdali starým hornjkům, při gegich hornjm hospodářstwj, něco takowého scházelo, z následugjcjch článků porozumjme.

Článek Prwnj.

O hornjch při Kuttně auřednjcjch.

Nemnoho gich za starých let býwalo, a wssak wsseckno lépegi než po letech, když gich přibylo, se řjdilo. Prawda totižto gest, co přjslowj prawj: Mnoho doktorů Cjsařeumořj; amnoho kuchařů poljwky nedowařj. Podlé práw králo-Wác-

Článek Druhý.

O hornjch při Kuttně dělnjcjch.

Gak málo aufednjků, tak mnoho dělnjků při těch horách se nacházjwalo. Prwnj a ze wssech neypředněgssj býwali hawjři; z nichžto někteřj rudy w skalách hledali, kopali, lámali; někteřj sstoly a giné průduchy prosedali. Druzj slauli hasspljři, kteřj z dolů rudu a perky rumpálem na horu táhli. Třetjm řjkali treybjři, kteřj koňmi rudy, perky, ba i tu wodu na den z radssachtu honjwali. Čtwrtj se gmenowali ssmeljři, genžto w wodnjch kožech, kterým čalowky řjkali, ze žump až na sstoly wody wywažowali, po hornjcku: ssœylowali. Páté nazjwali pacholky, genžto gak rudy tak i perky, buďto po ssudrnostech na kocábkách (prkenných truhlách) a huntech (neckách na smyku) až na razump (mjsto pod ssachtau) ssudrowali, t. g. tahali; aneb giž na den koňmi wyhnané w purách běhali; chci řjci: na kolečkách wozili. Ssestým prawili pumpaři, kteřj wody do tunj a gam swedené, pumpowali. Sedmj byli hljnaři, z nichžto ginj hljnu w Lamgrubjch (hljnisstjch) kopali; ginj k nařjzeným sstádlům a mjstům na kárách ssleporwali, Čech prawj: smeykali; opět ginj z té hljny, slamau promjchané, kaule (hawjři ge gmenugj wellary) dělali; až naposledy někteřj ty takowé wellary w kywljch (plosskatých okowjch) po rumpálu dolů dáwali.

Pátá powinnost byla Marssey dnjků, (dolowých měřičů) aby oni doly, worty a wsselike gegich meze, gak nad, tak i pod zemj wyměřowali; hawjřům, na kterau hodinu, a gak dalekoby měli dělati, powjdali. Žádný wssak z nich, bez opowědi a hornjho auřadu dowolenj, nesměl žádných měr táhnauti aneb gak hornjci řjkagj, marssyedowati.

Ssestý auřad sllaul Cimmermanský neb tesařský. Ti zawázáni byli k wsseligakým rychtuňkům, strogům a přjprawám přjhližeti; co koli zpurowaného neb rozssedlého nassli, to buď sstemply a turljky (t. dlauhými a krátkými podporami) uchycowati a podháněti; buď zegdunami (postrannými prkny) opažowati, stjskati, a co neylépe wycimrowati neb wybedniti; slowem: cokoli bořitedlného a padlého widěli, to pro lepssj hor a dělnjků bezpečenj, před pádem a sskodau uchowati.

W sedmém hornjch auřednjků stupni, počjtali se Hutmanowé, totiž hornj strážnj, a ti trogj býwali: swrchnj, dolnj a komárnj. Swrchnj, na wsselike nádoby, genž se w Bechynjch (hawjřských komorách) skládalo, pozorowali, a aby se wssechna powrchnj djla náležitě konala, přihljželi. Nadto, když hawjřstwo dolů lezlo, zdali gich počet plný gest, sčjtali, když pak zase nahoru wylezlo, každého pilně, aby kdos žádné rudy neodnes, přihledáwali; Strážnj dolnj neb dolegssj wssecko dolowé nádobj opatrowali; dělnjky k pilnému djlu ponukowali; zdali se wssickni k práci dostawili, pozorowali; nadewssecko pak, aby žádný dwau ssichet (ssichta gest určitý počet hodin k djlu) pokád nedělal a tak dřjw času se nepřemohl, nepřipausstěti musili.

Strážnjch kowárnjch powolánj bylo, do kowáren často choditi a toho ssetřiti, aby se wsselikká hornická železa náležitě ocelowala, ostřila, nakládala, punowala, t. g. obwařowala, aby se gak bohatým tak i chudým kwerkům, bez rozdjlu dělalo; uhlj od nákladnjků dodané, neužitečně nepálilo, a kolik ho wozů do každé kowárny za teyden přiwezeno, zapsalo.

Osmý auřad nesli Anklopéři, totiž hodin zwěstowači. Ti musili na hodiny bedliwý pozor dáwati, tak aby se žádná ssichta neukracowala, ani neprodlužowala. Ti, gak určitá hodina zazněla, i hned na Taghasspie (na neyhořegssj hasspl neb djru, kterauž to se za dne dolů leze) při wssech doljch tlaukli a tjm znamenjm neybljžssjm hawjřům, že giž čas djla pominul, náwěsstj dáwali. Oni pak gak to znamenj zaslechli, na swých wortech po skálách, buď feystj buď pemrlicemi bauchali, až i ginj, genž na wzdáleněgssjch mjstech tužili, žeby ssichta dossla, se dowtipowali.

Dewátá třjda býwala Rudodělců, gimžto Erzthaleřowé řjkali: kteřjžto, když čas přissel rudu zdwjhati, tu, na mnoho hromad snessenau, na gisté djly dělili, potom na mjry, králowským ceychem ceychowané, měřili, a co komu přináleželo, sprawedliwě rozwrhowali.

Desátj býwali hornj Přjsežnj, od přjsahy (kteraužto sprawedlnost činiti, a celau wjru w saudech zachowati byli powinni) tak nazwanj. Ti s Urburyřem a předněgssjmi auřednjky, hornjho lidu rozepře saudjwali. Ti při měřenj dolů wždy přjtomni býti, a zdali mjry hoden gest, očitě spatřiti, gakož i na znamenj, něgaký Handsstán z Umprochu (z klussty

a pramene, který se má sekati wytjti musjwali. To pak gest hodné paměti, že ani otec s synem, ani bratr s bratrem, wnuk s strcycem, ani sestřenec s ugcem, ani test s zetěm, ani dwa sswagrowé w tu powinnost pogjmáni nebyli; nebo: (gak král Wáclaw Druhý řjkáwal) krewnost a přjbuznost, činjwá w saudech rozličnost.

Krom těchto nynj wyčtených auředujkůw, giných se nenacházelo, tak že se dosti nadiwiti nemůžem, kterak tak málo hlaw, tolik tisjc lidu hornjho, a náramně diwokého zprawowati mohlo. Aniž mi někdo řekne: že se w pamětech nacházj, kterak při těch horách býwal Hoffmistr, Puchalter, Sstolmistr, Baumistr, Berkschreiberowé Löchenschreiberowé a ginj téměř bez počtu auřednjci. Nebo dáwám tomu mjsto; ale ptám se, kdy se takowé powinnosti začaly? Tehdáž totiž, když hory klesati počaly. Ale s gakým užitkem? ne s giným, než že mnoho platu na ně wycházelo, málo pak z nich zisku přicházelo. Medle co neywjce za Rudolffa cjsaře a nasseho krále, Kaňkowské Hory zawádělo a za Matyásse w l. 1614 k zpusstěnj přiwedlo? zagisté nepowjm; králowsstj Komisaři, tehdáž na hory wysslanj, powěděli: že mnoho auředujků a pjsařů se zde nacházj zbytečně a wjce peněz z kasi králowské než střjbra z čtrnácti radssachtů (dolůw, při nichž konské treyby gsau) do mince wycházelo.

Článek Druhý.

O horních při Kuttně dělnících.

Gak málo auředníků, tak mnoho dělníků při těch horách se nacházíwalo. Prwní a ze wssech nejpředněgssj býwali hawjři; z nichžto někteřj rudy w skalách hledali, kopali, lámali; někteřj sstoly a giné průduchy prosedali. Druzj slauli hasspljři, kteřj z dolů rudu a perky rumpálem na horu táhli. Třetjm řjkali treybjři, kteřj koňmi rudy, perky, ba i tu wodu na den z radsschachtu honjwali. Čtwrtj se gmenowali ssmeljři, genžto w wodnjch kožech, kterým čalowky řjkali, ze žump až na sstoly wody wywažowali, po hornjcku: ssneylowali. Páté nazjwali pacholky, genžto gak rudy tak i perky, buďto po ssudrnostech na kocábkách (prkenných truhlách) a huntech (neckách na smyku) až na rajump (mjsto pod ssachtau) ssudrowali, t. g. tahali; aneb giž na den koňmi wyhnané w purách běhali; chci řjci: na kolečkách wozili. Ssestým prawili pumpaři, kteřj wody do tunj a gam swedené, pumpowali. Sedmj byli hljnaři, z nichžto ginj hljnu w Lamgrubjch (hljnisstjch) kopali; ginj k nařjzeným sstádlům a mjstům na kárách sslepowali, Čech prawj: smeykali; opět ginj z té hljny, slamau promjchané, kaule (hawjři ge gmenugj wellary) dělali; až naposledy někteřj ty takowé wellary w kywljch (plosskatých okowjch) po rumpálu dolů dáwali.

Osmým dáno gméno sstrenchyki: a ti z latrochů (z průduchů, gjmiž smrady z dolů wycházegj) saze wymetali; ssudrnosti od kahánců, a zmesstých pár začaděné čistili; lutny, (prkenné nad latrochy komjny) když bylo potřeba, rychtowali a opatrowali; aneb do konce z nowých dun (prken) cimrowali a dělali. Dewátj w počtu stáli preytýři: a ti plosskatau palicj (gjž sslaka řjkagj) ssluffy a wětssj kusy rud preytowali, t. g. roztlaukali; když pak gich dosti narozráželi, tu ge přebjrali; a co dobrého, to od perkowj a galowého kamenj odmisowali, potom na wykázaná sstadla a mjsta odnásseli.

W desátém řádu počjtali se puchyři: gichžto djlo bylo, pecky a) felizny, b) klopy c) w půchyrnách d) na drobničko tlauci, a tak rozdroponěné, sslichýřům dodáwati. Slauli pak sslichyři (to bylo gedenáctá hornjchj dělnjků třjda) kteřj wssecko, co gim puchyři dodali, a mimo to i rudnj pjsek, prach i to rudnj smetj, onde i onde pilně smetené w prautěných kossjch, gistým způsobem, prowassowali a propjrali. Tak hle pilnj býwali hornjci, aby ani kwintljčku stříbra nezhynulo! Dwanáctá a poslednj čeládka býwali marsstáljři a wozkowé: kteřjžto hornjch konj (gichžto, gak w králowských tak kwerkowských a nákladnických marsstaljch několik set se chowalo) hljdali, a gimi někdy rudy, někdy perky, někdy wodu z dolů na den honili; někdy lesy, t. g. dřjwj od Labe k wsseligakým rychtuňkům a přjprawám wozili; někdy, kam

a) Pecka, gest uzel, a gako suk rudy, k dobýwánj těžký. b) rudy welmi twrdé. c) rudy po haldách a wywezeného doloweho kamenj hromadách shledané. d) w hutjch k puchowánj a roztlaukánj rud wystawených.

potřeba wolala, ffforowali. O hutnj čeládce tuto nic nepjffi, ſnad ſe o nj gindc zmjnjm.

Článek třetj.

O rozličných ffichtách hornjch.

Giſtý počet hodin, w němžto dělnjk hornj pracowati geſt powinen, ffichta ſluge. O čemž náſledugjcj paměti nacházjm. Král Wáclaw w práwjch Hornjčných nařjdil, aby den a noc na čtyry ffichty ſe dělily; tak aby každá ffichta 6 hodin trwala, a každý dělnjk 6 toliko hodin, nic wjce, pracowal, tak aby ſe djlem, které těžké geſt, dřjw čaſu nepřemohl. Prwnj ffichta, od oſmi hodin na celém Orlogi až do čtrnácti; druhá od čtrnácti až do dwadcjti; třetj od dwadcjti až do druhé, čtwrtá od druhé až do oſmé na noc hodiny ſe protahowala. A tak celý den hawjřſtwo ſe ſtřjdalo, krom dnů nedělnjch a ſwátečnjch; nebo když den takowý naſtáwal, tedy před tjm w 20 hodinu wſſecky ffichty ſe zdwihaly, hawjři a giná čeládka do láznj chodili, pokrmů ſobě kupowali, a náſledugjcj Božj den ſwětili. Druhau pak noc po ſwátku, o oſmi hodinách ffichtu zaſe zarazili. Aby pak wſſickni čaſně k ſwým ffichtám ſe doſtawowali, powinni byli tu hodinu, než ſe ffichta začala, do kawen, (hawjřſkých domů) k tomu nařjzených ſe ſgjti, tam ſe Pánu Bohu ſpolečně modliti, pobožné pjſně zpjwati, a gak určitá hodina zazněla, i hned dolů lezti, a tam předeſſlé dělnjky (wezmauce od nich ſſljžle) lozowati a wyſwoboditi. Trwala ta ffichta

ſſtán řečený, gjmžto ten wokpán klika táhne. Druhý krobſſtán L I giné železo M, kopeyzna nazwané, ſworníkem k ſobě má připogené. Kde pak litera M m, tu opět giná kopeyzna z wokpánu geſt zawěſſena. Na těch dwau kopeyznách wiſý dlauhá a co krokew tlustá tahadla N, kterážto bidýlkami O do trub wpuſſtěnými, a na krumpuſých, t. g. železných hácých P zawěſſenými, kotj ſe kolo točj, pohybugj. Kde literu Q ſpatřugeš, tu gſau trauby wrtané, (geſt wſſech 59) gimiž ſe woda do koryt R pumpuge; a z těch koryt wždy weyš traubami ſe žene; až do neyhořegſſj trauby přihnaná, wen z nj do krně a neb žlabu S wychlauſtne, tjm pak žlabem, ſpolu s drnowými wodami, T po ſſtolách Y z hořegſſjch grádů a končin přicházegjcjmi, do ſſtoly Z běžj, a tau ſſtolau, pod zemj na wnoho množſtwj dumplochů (geden dumploch 4 lokte držj) proſednutau, do ſtruh, w ſſjrém poli k tomu ſchwálně způſobených, wypadá; až po dlauhé chwjli a ceſtě do Labe wpadá. Woda H, která kola E žene, z potoku Páchu, pod Horau Kuttnau hlubokým audoljm tekaucjho, přes wyſoký wrch na horu ſe wede, a miſtru toho toku (genž byl gakýſy Eliáš Kinter) u wſſech hornjků wěčnau chwálu dáwá.

Fortel 2hý.

Wětru přiwáděnj a ſmradu wywáděnj.

Wſſickni hornjci wědj, kterak w podzemných hlubinách čerſtwých wětrů geſt potřebj. Giſtě dělnjk málo bez nich nadělá, w brzkém čaſe percochem, t. g. duſſno-

Článek čtwrtý.

O některých při páwowánj chytrostech.

Když chytrosti gmenugi, skrze ty nègakých podwodů, lstj a ssepdyrstwj čtenáři nerozuměg: ale důwtipné, k snadněgssjmu hor těženj wymysslené způsoby háden. O njchžto nepominu tuto we wssj krátkosti něco powědjti.

Fortel lnj.

Wod z dolů sseylowánj a wáženj.

Při Kuttenských horách tak znamenité a kunsstowné wod sseylowánj býwalo, že Uherssti hornjci nestyděli se z něho mustr bráti, a swé hory welmi wodnaté, podobnými způsoby sussiti. Pročež také (gak Petr Albjn, w swé o horách Missenských knjze, Tit. 7. swědčj) mezi německými hornjky toto za starodáwna wzesslo přjslowj:

Kwerkowé dolů Uherských,
Gsau dlužnjci hor Kuttenských,
Magj gim dáwat poplatek;
Wodnj penjz za swůg statek.
Neb se od njch naučili,
Gakby swé hory sussili

Poněwadž pak dwogj wody horám na sskodu býwaly, totiž drnowé a) a fratowé b), ti a tako-

a) drnowé wody slugj wody dessťowé, do země skrze drn se táhnaucj. b) to gsau wody z podzemnjch skal se preysstjcj.

skrze latrochy nahoru wyháněl. Skrze latrochy prawjm, t. g. dolowé komjny, kteréžto skrze skálu ssirsstem (skrz strop skály nahoru) nemalými náklady wedeni, z mnohých mist, do gednoho hlawnjho takowého komjna se scházely, a wssem smradům i ssaulům (shnilým párám) průchod až k lutnám (prkenným nad latrochy komjnům) otwjraly.

Fortel 3tj.

Podzemnjch sstol hnánj.

O sstolách hornjch daloby se mnoho psáti, kdybych chtěl wssecko popisowati. Wězij tedy, že při horách dwoge sstoly se nacházjwagj. Prwnj se gmenugj fudrownj, aneb hledagjcj; druhé erbsstoly aneb děděčné. Hledagjcj gsau, které ti, genž po střjbrných rudách tauži, dělagj; nebo hawjř skalau po klufftě a pramenu rudy odsedage, nemůže než po sobě sstolnjho průchodu nechati, kterýžto průchod ssudrownj se gmenuge, proto že se po něm rudy a perky ssudrugj, t. g. wozegj a tahagj. Sstoly děděčné gsau, které se schwálně od hornjků dělagj, aby se po nich wody z hořegssjch grůdů a komjnů swáděly, a wětry do powrchnjch dolů uwáděly. Každá sstola dědičná, od žuly (půdy) až do firsstu (stropu) má mjti s weyssj 4 lokte Pražské; s ssjřj pak od hantu do lintu (od wisuté skály až do ležaté) lokte půl druhého. Každé sstoly dědičné žůla má se poznenáhla sstakowati, neboližto powyssowati; tak že we sto dumplossjch má tolikо gednoho lokte Pražského a půl čtwrty sstak

nosti gednoho kunstwortera wyhokel; nicméně i hned giný na geho mjsto byl wyzdwjžen, a až do spuštěnj Kaňku, genž se l. 1614 zběhla, wytrwal. Druhý na causu Turkaňském, při dolegssj ssachtě, (předlétý ssmytna řečené), který dlauho se s welikými náklady, aby nezassel, zdržowal. Ten wasrkunst Giřj Agrikola, muž w hornjch wěcech nad giné zběhlý (w 6. o horách knize) mezi wssemi wodnjmi strogi, neyobwzlásstněgssjm, neyplatněgssjm a neytrwanliwěgssjm nazjwati nepochybuge. Tomu wasrkunstu wssickni muži rozumnj a w horničných přjpadnostech zkussenj, kolikrátkoliw naň se djwali, nemohli se dosti nadiwiti, ani ho nachwáliti. Snad i ty čtenáři rád bys se naň podjwal; tak na tuto přiloženau rytinu zdráwě popatř. Abys pak mu aspoň powrchně porozuměl, co se o něm powj, znameney: A. Znamená ssachtu, w njžto ten strog wisj a do njžto se po sspartu neboližto žebřjčku B leze. Ta ssachta, od heypánku (počátku wazby) až dolů k wodám C, gichžto pro hlubokost ukázati se nemůže, na 372 lokte Pražské gest hluboká. O gaká to hlubina! Kde litera D, tu gest čtwerhranná tmawá komora (lednice řečená) ze wssech stran wymurowaná, totiž wyzděná; pod zemj na 27 loket s hlaubj. W té lednici kolo E náramné, půlčtyrmecjtma lokte wysoké, na welikých čepjch F G wisj. To pak kolo woda H zdaleka a hluboko wedená žene. Pod literau I wězj klika železná, w železných hamřjch na způsob rožnowé rukowěti litá, něboli kowaná: tak těžká, že nj několik silných pacholků ani nehne. K, znamená weliké dřewo dubowé, železem okowané; kteréžto wokpán sluge, proto že w pumpowánj wáhy přidáwá. Kde L, tu tlustý prut železný, krob-

ſſtán řečený, gjmžto ten wokpán klika táhne. Druhý krobſſtán L I giné železo M, kopeyzna nazwané, ſwornjkem k ſobě má připogené. Kde pak litera M m, tu opět giná kopeyzna z wokpánu geſt zawěſſena. Na těch dwau kopeyznách wiſý dlauhá a co krokew tluſtá tahadla N, kterážto bidýlkami O do trub wpuſſtěnými, a na krumpuſých, t. g. železných hácých P zawěſſenými, když ſe kolo točj, pohybugj. Kde literu Q ſpatřugeš, tu gſau trauby wrtané, (geſt wſſech 59) gimiž ſe woda do koryt R pumpuge; a z těch koryt wždy weyš traubami ſe žene; až do neyhořegſſj trauby přihnaná, wen z nj do krně a neb žlabu S wychlauſtne, tjm pak žlabem, ſpolu s drnowými wodami, T po ſſtolách Y z hořegſſých grádů a končin přicházegjcjmi, do ſſtoly Z běžj, a tau ſſtolau, pod zemj na mnoho množſtwj dumplochů (geden dumploch 4 lokte držj) proſednutau, do ſtruh, w ſſjrém poli k tomu ſchwálně způſobených, wypadá; až po dlauhé chwjli a ceſtě do Labe wpadá. Woda H, která kola E žene, z potoku Páchu, pod Horau Kuttnau hlubokým audoljm tekaucjho, přes wyſoký wrch na horu ſe wede, a miſtru toho toku (genž byl gakýſy Eliáš Kinter) u wſſech hornjků wěčnau chwálu dáwá.

Fortel 2hý.

Wětru přiwáděnj a ſmradu wywáděnj.

Wſſičkni hornjci wědj, kterak w podzemnjch hlubinách čerſtwých wětrů geſt potřebj. Giſtě dělnjk málo bez nich nadělá, w brzkém čaſe percochem, t. g. duſſno-

řj se zadusj, a když se nenaděge, od sswubu *) ze-mřenj. Peter Albjn, Saský spisowatel we knize o Míšenských horách Tit. 9.) prawjdá: že před léty, w Karpatských horách mnoho jen se nacházelo, kterežto w málo létech kolikrát i častěgi se wdáwaly a gednoho muže po druhém dostáwaly. Jaká pak toho tak častého wdáwánj byla přjčina? žádná giná, než že gegich muži bez čerstwého dole wětru dělali. Protož stařj též Kuttenských hospodářowé žádných nákladů nelitowali, aby w těch mjstech, ku kterým wjtr skrze ssachty dodáwati se nemohl, na čerstwém wětru nescházelo. Což se pak zdá, gak gsau k tomu dopomáhali? snad ssirokými plachtami v prostřed dolů sschromowali? aneb kowářskými měchy do dolů depmali, kterýchžto způsobů při giných horách někdy užjwali? Nikoli; Hornjci něco platněgssjho a důwtipněgssjho obmyslili, když totižto w mjstech přjhodných, průduchy, gimžto oni Litlochy řjkali, z drnu až do hlubin dolowých prosekali, a kde zem lozowitau (sypkau) nassli, tu sstrutem, t. g. tesanicemi, opažili: aneb kamenjm na mech wymurowali. Kdo bedliwě na to pozor dá, chodě po starých caucjch, mnoho takowých litlochů spatřj, a že dáwno se nezasuly, se podiwj. Ač pak takowé průduchy mnoho kosstů a nákladu wynásselo; oni wssak toho sobě nic newssjmali, když toliko čerstwých wětrů dostatek sobě pod zem uwedli. Nebo powrchnj wjtr, takowými wětrnými djrami dnem i nocj dolů saukal, wssecky rasumpy, sudrnosti, hasspie, worty prowjwal, a smrady

*) Sswub, gest dolnj gedowatá pára. A to giná býwá widitá, t. g. hustá; giná sfrysstowitá, t. g. subtylná. A tato mnohem sskodliwěgssj než ona. Nebo kde člowěka zastihne, tu ho umořj až zdřewěnj. Zůstane pak po nj umrlec, gako růže w twáři čerwený)

skrze latrochy nahoru wyháněl. Skrze latrochy prawjm, t. g. dolowé komjny, kteréžto skrze skálu ffirsstem (skrz strop skály nahoru) nemalými náklady wedeni, z mnohých mist, do gednoho hlawnjho takowého komjna se scházely, a wssem smradům i ffaulům (shnilým párám) průchod až k lutnám (prkenným nad latrochy komjnům) otwjraly.

Fortel 3tj.

Podzemnjch sstol hnánj.

O sstolách hornjch dalo by se mnoho psáti, kdybych chtěl wssecko popisowati. Wězjž tedy, že při horách dwoge sstoly se nacházjwagj. Prwnj se gmenugj fudrownj, aneb hledagjcj; druhé erbsstoly aneb děditčné. Hledagjcj gsau, které ti, genž po střjbrných rudách tauzj, dělagj; nebo hawjř skalau po klufftě a pramenu rudy odsedage, nemůže než po sobě sstolnjho průchodu nechati, kterýžto průchod ffudrownj se gmenuge, proto že se po něm rudy a perky ffudrugj, t. g. wozegj a tahagj. Sstoly dědičné gsau, které se schwálně od hornjků dělagj, aby se po nich wody z hořegssjch šrábů a komjnů swáděly, a wětry do powrchnjch dolů uwáděly. Každá sstola dědičná, od žuly (půdy) až do firsstu (stropu) má mjti s weyssj 4 lokte Pražské; s ssjřj pak od hantu do lintu (od wisuté skály až do ležaté) lokte půl druhého. Každé sstoly dědičné žůla má se poznenáhla sstakowati, neboližto powyssowati; tak že we sto dumplossjch má toliko gednoho lokte Pražského a půl čtwrty sstak

mjti, t. g. powýšsena býti; čehož kdyby sstolnjci nesse-tkili, máloby dolůw podsedli, a brzo přjliš by se na den prorazili. Ale o těch sstol powahách dosti; kdo chce něco wjce o sstolnjm práwu zwěděti, ať si nestjžj do práw hornjch králůw Wácslawa a Rudolffa nahljdnauti. My raděgi wizme, zdali hospodáťowé Kuttenssti některan sstolu dědičnau zarazili a prosedli? owssem žeť zarazili, a wssecky téměř prosedli. Nebylo toho cauku (krom Oselského, který pro njzkost swého položenj dědičné sstoly neměl) na kterémby aspoň gedné sstoly nebylo, k. p. na Kaňkowském cauku sstola býwala, která od zhlawj (začátku) až do sstolhortu (do konce, a celé skály) 924 dumplochy na dýlku držela. Znamenecy čtenáři, gaká to přewelitá dylka byla! dumploch 4 lokte Pražské w sobě obsahuge; a tak ta gedinká sstola 3696 loktů Pražských dlauhá byla. Žádná ulice pod ssjrým nebem tak dlauhá, gako tato pod zemj se nenagde. Cauku Turkaňkského sstola na 659 dumplochů běžela. Kuklická od zhlawj až klitlochu (průduchu) Němkyni přjmo na 86 dumplochů ssla; a tu se na hantowau (wisutau) a lintowau (ležatau) sstolu dělila. Hantowá 745 dumplochů wynássela. Lintowá pak 522 dumplj prosedala. Hlaussecká 548 dumplochů dlauhá byla. Greyffcká 900 a půl dumplochu sstakowala. O sstolách Rowenckých, Poličanských, Swato-Mářj-Magdalenských a giných, nic nepjssi, bych se nezdál někomu obssjrným býti. Toho wssak nechci ani nemohu zagjti, co Girj Trnický z Trnice, Auředník prenárny *) l. 1541 poznamenal, že to-

*) Prenárná, gest djlna, w njžto se střjbro na čisto přepaluge.

tižto gest erbsstola, od starých hornjků Beránkowská řečená, proti Malјnu do wrchu nad Reyzy zarážená, ale až na klussty a dobrých rud prameny nedohnaná. Ta pak kdyby se až k klusstám dohnala, žeby za několik set let dědičnost horám Kuttenským způsobila a se znamenitě odměnila.

Fortel 4tý.

Ohněm sázenj.

Poněwadž se při hornjm djle často přiházj, že hawјři na twrdé skály přicházegj, a spjsse wssecka železa až na undloch (kdјře, do njžto se topořisstě nasazuge) potlukau, než gednu sstuffku, (kausek rudy) wyrazj: w takowé přjčině stařj hornjci takto sobě ohněm pomáhali: Kde twrdau skálu býti znamenali, tu ssenty (dlauhé dřjwj sstjpené) na geden, na dwa, třebas y na tři sstusy (wrstwy) srownali, a ty sstusy wellarskau (z hljněných kaulj, gimž wellary řjkagj) hljnau klabowali (obmazáwali). Když pak gak náležј uklabowali, nařezјc faklů (třјsek) ten sstus zapálili, a tak dlauho klauzniti (dautnati) nechali, až sstus wyhořel. Potom klabwerk (wypálenau hljnu) otlaukli, a co se ho koli namětalo (napadalo) ssarowali, my Čechowé řeklibychom, uklibili. Po ussarowánj toho klabwerku, welmi lehce skálu sekali, a tjm fortelem nesmjrných nákladů přispořili. Nebo gedinkým ohněm tak mnoho skály zdwihli, coby byli za mnoho neděl wssj mocj a wssemi swými železy nenasekali. Trwalo to ohněm sázenj wěků několik; až posledně zaljbilo se některým,

ručničným prachem střjleti. A gsau až po dnes horníci, genžto ten fortel netoliko wychwalugj, ale také při pawuňku ho užjwagj; proto že, prý, nawrtaná skála a prachem gako ručnice nabitá, když se ten prach zapálj, mnohem wjce gednau ranau udělá, a skály odrazj, než aby se několik sstusů ohněm sadilo. Mně se zdá, že tjm střjlenjm, kdo koli ge začal, několikeré zlé na hory uwedl; nebo wětssjch nákladů k střjlenj potřebj. Máloli na prach, na nebozezy a giné nádoby wygde? a co na hawjře od lochowánj, skály wrtánj? Prwé oheň darmo pracowal, les (dřjwj) a wellary (kaule hljněná) ne tak mnoho stály. Mimo to, nynj diwočina w rudách zůstáwá a střjbro při ssmelcowánj w hutjch zžjrá; kterážto před tjm ohněm se tráwila. Posledně, tjm střjlenjm skály se otřásagj; mnohdykrát kassny, neboližto podlahy, na něž se perky kladau, klesagj; sstemple a podpory weytugj a ustupugj: skrze což hawjři hrdly swými gisti negsau; až diw že se kdo na to djlo dáwá. Leč snad obročnj (zbytečný a gako w záloze) hlawy doma magj. Pročež zdrawého powážen j wěc hodna gest, lépegili ohněm saditi, čili prachem skálu střjleti? —

Fortel 5tý.

Treybů stawěnj.

Při mnohých horách žádných treybů nenj, wsseckno rudnj zbožj po rumpáljch na den táhnau. Na horách Kuttenských z prwopočátku podobně býwalo, wssecky rudy na wrtidlách (tak král Wácslaw rum-

pály gmenowal) z země wážili. Ale po letech, když se do hlubin a propastj podzemských prozabrowali a probrali, widauce že takowé ládunky a tjhoty, samau lidskau rukau těžko přicházj nahoru dodáwati, počali si nad hlubssjmi doly treyby stawěti; kteréžto rádssachty, t. g. doly s kolem nazwali. Gest pak treyb, mistrowný z wely a kol, gak cewnjch tak palečných, strog a předivné stawenj; kteréhožto způsob gest na přiloženém obraze, tak gak se mohlo státi neylépe, wyrytý a wypodobněný. K takowému strogi staři hornjci, někdy 6 i někdy 8 a y 10 třebas, když těžké hnánj bylo, neysilněgssjch konj připřahali a w kožjch na způsob pytlů z několika wolowin sesssitých a na náramných řetězjch wissjcjch, z razumpu na den honili. Ti, genž to djlo konali, Treibjři se gmenowali, a tyto neyhlawněgssj punkty zachowáwati musili.

1nj Aby gednau konj zápřežj, deset cálů (20 kožj rudau neb perky naplněných) wyhnali.

2hy Gak těch 10 cálů wyženau, aby i hned unawené koně wypřáhli, a giné čerstwé zapřáhli. Stalo se negednau, že za geden den, u gedinkého treibu, desetkrát koňstwo se proměnilo. Z čehož znáti se dáwá, gaká sjla konj chowati se musila.

3tj Powinni byli Treibjři na to pozor dáti, aby do každé kože 20 ssilinků, do každého pak ssilinků 5 pur (koleček) rudy wcházelo.

4tý Aby kože nikdá prázdné dolů nessly, ale wždy, buď lesem (dřjwjm) buď hljnau, aneb ginau dolnj potřebau se ladowaly a naplňowaly. Chtěl bys snad wěděti čtenáři, kolik takowých treibů při Kuttenských ssachtách býwalo? Ač prawdu wyznám, nemohl gsem wssech wypočjtati, proto že gich mnoho giž dáwno

zakleſlo. Snad twau chtiwoſt ukogjm, když ti o Kaň-kowſkých zprávu učinjm. Wěziž tedy, že na tom ſámém cauku 14 takowých radſſachtů (s treibowými ſtrogi dolů) býwalo, gichžto gména, až na razumpy hlubokoſt náſledugjcj tabule předſtjrá.

Radſſacht.	Byl hluboký až na razump	dumploch	Což na Pražſké lokte učinj.	loket.
1 Sſaffary . .		. . 68		272.
2 Kuntery . .		. . 92		368.
3 Nowá ſſachta .		. . 64		256.
4 Hoppy . .		. . 75		300
5 Rabſſteyn . .		. . 65		260.
6 Mladá plimle .		. . 54		216.
7 Fraty . . .		. . 82		328.
8 Stará plimle .		. . 46		184.
9 Sſmitna . .		. . 82		328.
10 Nyklaſy . .		. . 74		296.
11 Sſwáby . .		. . 58		232.
12 Tolpy . .		. . 40		160.
13 Panſká ſſachta		. 110		440.
14 Koſſtoffal .		. . 48		192.

To gſau treiby Kaňkowſké wyžtené, a gegich hlubiny, toliko až na razumpy, z nichžto rudy na den ſe honjwali, wyměřené. Gak ſe pak hluboce pod razumpy zinkowaly a do země procházely, toho žádná paměť neuměla pówědjti. Petr Albjn (w knjze o miſſenſkých horách, Tit. 7) giſtj, že na žádných horách, gako na

Kuttenských, hlubočegssjch dolů nebýwalo. A Georgius Agrikola (w knize Bermannus nazwané) pjsse: Na Kuttenských Horách, doly a ssachty gsau wjc než na pět set sáhů hluboké. Gaké to pro krále byly hlubiny? Pět set sáhů, patnácte set loktů wynássj. K potwrzenj té přehrozné hlubokosti, slyssme co nám staré paměti wypisugj. Byl, prý, geden důl tak hluboký, že mohl člowěk swobodně z Hory do Čáslawy, neb mladého Kolijna, na welkau mjli gjti, tam w hospodě chwjlku poseděti, pogjsti a džbán pjwa wypjti, gakož y do Hory zase se wrátiti, dřjwe nežli hawjř do toho dolů slezl, a wytna sstufsku ze skály, zase na den wylezl, byť si dosti přispjssil. Což ne gednau od záwodnjků gest dokázáno. Mezi přehlubokými ssachtami může se počjtati důl Osel, o němž w následugjcjm článku něco, čehož nynegssj hornjci snad newědj, wygewjm. Zatjm o panské ssachtě mluwme. Ta gak gest býwala až na ražump hluboká, to giž na tabulce tudyž gest zapsáno. Pod ražumpem pak, až na neywětssj hlubinu, čtyrmecjtma hassplů (děr, gimiž se wždy hlaub a hlauběgi lezlo) se počjtalo; a ty nepochybně několik set dumplochů wynesli. A wssak, což ku podiwu, žádné ssachty k hnánj konjm lehčegssj nebylo, proto že nebyla gako giné wětssjm djlem wssecky, ležatá, ale sstyglem (wisutě a podle zážwažj) zawěssená. Pročež také kože rudami naplněné, ne řetězem, ale po prowaze na horu se táhaly. O kterémžto prowazu pamětnjci wyprawugj, že geg 70 pacholků dělávalo, z nichžto osob 40 při gedné a 30 při druhé welikého prowaznického kola klice státi a prameny točiti musilo, až geg gak náležj zakrautili. Snadby žádný to neweřil,

kdyby swýma očima na Wlaském dwoře toho prowazu, kdežto ku památce potomků se chowá nespatřil a se nepřeswědčil. Gistě žeť každý nad geho tlustostj a dlauhostj ustrnul a gako omámený stál. Ti pak, genž se někdy po moři plawili, weřegně wyznali, že ani při kotwách ssiffowých, tak tlustých welblaudů, (kotwenských prowazů) newiděli.

Článek Pátý.

O zemských hlubin prosedánj.

Mnozj w hornických wěcech nezběhlj, domnjwagj se, že ssachty a doly nic giného negsau, než gakésy okrauhlé neb čtwerhranné studnice, z nichžto tak se ruda wybjrá, gako woda ze studnice wážj; a že stranau nikam pod zem se gjti nemůže. Z toho bludu abych kohokoli wywedl, a při tom, co gest důl Osel před léty býwal, ukázal, nestjžjm si tuto rozdělánj geho weliké wypsati: Ten důl, ne od něgakého welikého kheně w zemi na způsob Osla wyrostlého (gak se až podnes mnozj domnjwagj) ale od gednoho hornjka, přjgmjm Osla, zaražený a nazwaný, prodlaužilým kwaldykowánjm a rud sekánjm, k takowému rozdělánj přissel, žeby o tom pochybowati se mohlo kdyby hodnowěrné spisy toho neswědčily. Předně toho dolu treib, ne nad zemj (gako u giných dolů) ale pod zemj, w žiwé skále schwálně k tomu wysekané, stál, a konj, k hnánj rud na horu, skrz fudrnost, neboližto uličku, podobně skrz skálu prosednutau, se wodili. Dále pod tjm treibem byl radssacht, od zhlawj až na ra=

zump 80 dumplochů hluboký: razump pak, gako weliký rynk, wčtyry uhle rozſſjřený. Z toho razumpu dwě ſudrnoſti, gedna proti polednj, druhá proti půlnoci běžely, a k rozličným gak haſſplům tak wortům wedly. O ſudrnoſti, genž proti půlnoci proſednuta byla, nic giného wěděti ſe nemůže, než toto trogj:

1nj, že daleko pod měſto ſſtreychowala; ale we wogně Táborſké, ſe wſſemi haſſply a worty, od ſilných wod ſe zatopila.

2hý, že ſe z té ſudrnoſti, ſkrz mnoho haſſplů, k rozličným wortům dolů lezlo a až na neywětſſj hlubinu několik ſet dumplochů počjtalo.

3tj, že kdyſi za krále Wladiſlawa hawjři několik prken dohromady ſi ſrazili, a ſe na nich gako na něgakém prámě tau ſudrnoſtj daleko pod měſto puſtili; wſſak až k ſſtolhortu (celé totižto ſſtále) připlawiti ſe nemohli. Z čehož ſnadno lze ſe dowtjpiti, že rozdělánj neſmjrné w tu ſtranu býti muſelo. O druhé ſudrnoſti, k ſtraně polednj, Zikmund Práſſek, hornj přjſežný a Marſſcdnjk wýborný, l. 1531 obſſjrné paměti zanechal, kteraužto gá pro uſpokenj řečj, ſummowně gſem ſtáhl a na této tabulce ſamé gádro položil:

	Dumploch.		
Z razumpu prwnj ſudrnoſt	20		..
z nj dolů haſſpl, dlauhý řečený	..		20
pod njm haſſpl proſtřednj	..		15
pod njm opět haſſpl Skákal	..		14
Pod tjm haſſplem 2 ſudrnoſti	4		..

	dlauhý na		hluboký na	
z nj dolů hasspl Steyskal		. .		17
Pod tjm hassp. 3 fudrnosti		4.		. .
z nj dolů hasspl Smeykal		. .		17
Pod tjm hasspl 4 fudrnosti		21		. .
z nj dolů hasspl nowý		. .		11
Pod tjm hasspl 5 fudrnosti		14		. .
z nj dolů hasspl Widrhol		. .		$8\frac{1}{2}$
Pod tjm hassp. 6 fudrnosti		$74\frac{1}{2}$		. .
z nj dolů hass. Mladá hrusska		. .		17
Pod tjm hassp. 7 fudrnost		51		. .
z nj dolů hasspl Přibyk		. .		7
Pod tjm hassp. 8 fudrnost		$22\frac{1}{2}$		. .
z nj dolů hasspl Fessljk		. .		13
Pod tjm hasspl Pěknaussek		. .		7
Pod tjm hassplem 9 fudrnost		40		. .
z nj dolů hasspl Žalud		. .		11
Pod tjm hasspl. 10 fudrnost		8		. .
z nj dolů hasspl Smutný		. .		13
pod njm hasspl hawjřský		. .		16

Pod tjm hassplem hlubina a skály galowé, proto že se giž ty klussty zastjnily (rudy zmizely).

Z čehož se widj, gaký tu byl Labirynt, gaké sem i tam chozenj a lezenj, aby k wortům, w nichž se rudy sekaly, přjstup byl. Porozuměli li gsme giž to tagemstwj? snad gesstě ne. Pročež, aby se pochopilo, gedné ssachty Marssey (wyměřenj) před léty učiněné, schwálně tuto se přikládá a takto kratičce wykládá:

1ná Čára od A, až k B tažená, sstolu, wrchnj grády a končiny té ssachty probjhagjcj, znamená.

2. Od litery C radſſacht až na rozump D w 61 dumplochu zhlaubj ſtupuge.

3. Dwě kolečka, zumpy, neboližto gámy, do nichž wody ſe sbjhagj, znamenagj.

4. Kde čtwerhranné figury, tudy ſe do haſſplu leze.

5. Kde čáry dolů ſſtreychugj, tu haſſplowé kležený a rud nahoru taženj, proſedagj.

6. Kudy ſe puňktjčky wedau, tudy ſudrnoſti aulički probjhagj.

7. Kde křjžky ſe wyſkytugj, tu že gſau worty, rozumějme. Napoſledy kde hwězdička wycházj, tu že neywětſſj geſt hlubina, a konec ſſachty, wyučuge.

Handſſtán Sſeſtnácty.

W dole Groš ſňatý.

Cjl a konec wſſech pracj hornických žádný giný nenj, než aby ſe z naſekaných rud ſtřjbro wywodilo, ze ſtřjbra mince dělala, tak pak potom kupčilo, handlowalo, a co k žiwnoſti lidſké potřebj, obgednáwalo. My, genžto až poſawád po horách gſme ſe taulali; doly, ſſachty, radſſachty, ſſtoly a giné hornické přjpadnoſti zpytowali; nynj k mincy ſe obraťme a o wěcech k mincſſlagu (k bitj peněz) patřjcjch, w možné krátkoſti gedneyme.

Ne nadarmo gſme ſe do dolu Groš, na Reiſelském cauku před lety býwalého, puſtili, a tento Hand-

ſſtán w gednom ſtarém umprochu ſſali, abychom totižto zbožjm Groſſowým, Kuttenſké groſſe oſwjtili. W kteréžto materyi poněkud zatmělé, abychom gako w mrákotě neblaudili, na způſob rozmlauwánj mezi Horoſlawem a Rudmilem dwoge pogednánj učinjme.

Rozmlauwánj prwnj.

O penězna Horách Kuttnách mincowánj.

Rudmil. Dobrý den pane Horoſlawe.

Horoſlaw. Bodeyž zdráwi byli, pane Rudmile, Což mi tak ráno dobrého přinášſj.

Rud. Přináſſjm plný koš chtiwoſtj a žádoſtj, k wyſlyſſenj těch wěcj, které mi pán wčeregſſjho dne powjdati ſljbil, totiž: o penězna Horách Kuttnách mincowánj.

H. Pokudž mohu w tom ſlaužiti, tak učinjm, proſjm ať ſe poſadj, a řekne což chce wěděti.

R. Předně žádoſtiw gſem ſlyſſet, ſtaréli geſt na Horách Kuttnách mincowánj?

H. Od toho l. 1674 zpátkem počjtage, půl čtwrta ſta a třimecjtma let giž minulo, gak ſe začalo.

R. Tok geſt ſtará mince! kdo pak gi založil?

Hor. Král Wáclaw toho gména druhý w počtu Čeſkých králů ſſeſtý. Ten l. 1300 do wlaſkého měſta Florence giſté poſly wyſlal, a několik mužů wmincjřſkém uměnj z kuſſených, genžby mu penjze mincowali, požádal.

R. Co pak před tjm w Čechách mincjřů nebylo?

H. Owſſem žeť gſau byli, ale gakſi nedobře s tjm uměnjm zacházeli.

I widělo se králi za dobré, Wlachů k tomu djlu powolati, odkud ssest mužů w tom uměnj dospělých, na službu se králi postawilo; z nichžto neypředněgssj Reinhardus Alphardus a druhému po něm Cyno Lombardus, řjkali. Ty hned král na horu Kuttny wyslal, a aby mu nowau minci zarazili, rozkázal. Oni pak do Hory přissedsse, na wykázaném mjstě, dosti naspěch, gednu huť k ssmelcowánj rud, gednu prenárnu k přepalowánj stříbra na čisto, gednu ssmitnu, k mincowánj plátů, a gednu prengádu k pregowánj rázu, wyzdwihli, aby co neydřjw nowau mincy, k potěssenj králi poukázati mohli. Potom wždy pomalu wjc a wjc ssmiten a djlen se přistawowalo, až w ten způsob, gak až posud widěti, dům mincownj se uwedl, kterýžto od Wlachů, gakožto zakladatelů, dwůr Wlasský až do dnessnjho dne slowe. Ty dwoge grosse a haléře založili. Groš wážil čtwrt lotu, haléř pak toho grosse byl djl dwanáctý; tak že 12 haléřů za geden groš platilo; takowých grossů 60, haléřů pak 720 na gednu hřjwnu wcházelo, gedna hřjwna mincownj wážj 16 lotů.

R. Dobréholi zrna tà nowá mince byla?

H. Bylo čisté stříbro, bez wsseliké mědi přjsady, pročež gako snjh neb led se bělela, a lid obecný pro tu bělost, Zmrzljky gi nazjwal, gakž w kronice Hagkowé se čte.

R. Gaký medle ráz na té dwogj minci byl wytlačen?

H. Čte se u Pawla Stránského, že na grossjch, z gedné strany byly tři kolečka neboližto obruče wyryté, u prostřed neywnitřněgssjho, byla králowská koruna; w prostřednjm, tento nápis: Wenceslaus Se–

cundus, w kragnjm paň tento: Dei gratia Rex Böemiae. Z druhé strany bylo gedno kolečko, a w tom stál Lew země České Erb. Okolo něho pak po kragi tento se četl nápis: Groš Pražský. Ne proto, gako by byl w Praze mincowán, ale že od dáwna grosse Pražské w počtech se užjwaly. Na haléřjch, pcjzedné straně Lew, po druhé litera W, krále Wácslawa znamenagjcj, byla wyryta.

R. Dlauholi ta tak dobrá mince trwala?

H. Sedenácte let toliko; neb král Jan, na králowstwj české l. 1310 dosedw, hned druhého roku, měděnau přjsadau swau minci zlehčil a z hřjwny stříbra 64 grossů, háléřů pak 768 dělati poručil. A ta byla prwnj mince w Čechach s přjsadau; nebo od Přemysla a kněžny Libusse, genžto střjbro mincowati začali, wždycky z saméhe feinu, t. g. z čistého střjbra penjze se dělaly.

R. Hádám, že tjm swému králowstwj král Jan nehrubě poslaužil; nebo u rozličných kronikářůw četl gsem, že welice králowstwjm sskodjwá, když se mince lehčj a měnj.

H. Tak gest. Ale gá Jana w tom omlauwám, když wjm, že k přemnohým wognám peněz na mnoze potřebowal. Hrubě blaze bylobyl se w Čechách wedlo, kdyby bylo za giných králůw při tom zůstalo.

R. Co pak potom gesstě wjce mědi k střjbru se přidáwalo?

H. Arci žeť přidáwalo; neboť Karel IV l. 1377 ke sto librám střjbra, 12 liber mědi přisadil a z gedné hřjwny 70 grossů, haléřů pak 840 nadělal.

R. Když to Karel, otec wlasti, učinil, hádám, že syn geho Wácslaw, země české otčjm, nepřilepssil.

Ale že ta chasa diwoká přjliš často baučila, tak že negednau pro uhlj nedostatek, wssecky hutě státi musily: cjsař Maximilián IIhý okolo Trutnowa giště lesy kaupil, w nichžto trysstknechti, neboližto drwosstěpowé, dřjwj dělali, a po wodě až k starému Kolinu pausstěli. Z kteréhožto dřjwj, bljž téhož Kolina starého, uhlj se páljwalo, a w těch mjstech, přes 50 chalup uhljřských býwalo. Když pak byly u Trutnowa lesy wysekány, giné okolo Rychnowa se kaupily. Mnohoby bylo o tom co powjdati.

R. Sábych rád wěděl, kterak za starých let rudy ssmelcowali? kterak ge prubýři, coby w sobě střjbra drželi, prubowáwali? a kterak mincjři a pregjři z střjbra s mědj složeného, mincy děláwali?

H. O těch wěcech těžko mluwiti; nebo takowé djlo mnohém spjsse oko než ucho pochopj; pročež tjm zatjm buď odloženo a raděgi do hutj wygděme, a na ssmelcowánj se podjwáme. Přitom (poněwadž Erzkauff, t.g. gruntu k ruce S. M. králowské od kwerků h o r n j ch kupowánj držeti se bude) gak se rudy wážegj, kterak od prubjřů z rausse (z welkých kusů na drobno) protlaukagj, sussegj, odwažugj a do kornautků, pro giště osoby, oddělugj, uhljdáme; na to také gak prubowánj, tak mincowánj. Z čehož wssehe, kterak se ty wěci za dáwna konaly, se naučjme.

R. Pokudž nenj obtjžno mně powědjti: hlučkěli se w zdegssj minci mincowáwalo?

H. Z poslednègssjch časů bude se moci hádati o předesslých. Za poslednjch časů krále a cjsaře R u d o l f f a, okolo l. 1600, když giž hory dosti slabě ssly, býwalo mincjřů.(genž p l á t y *) mince formugj) 55, pregjřů pak

*) P l á t y, gsau plechy střjbra s mědj smjsseného, žádného rázu nemagjcj.

zdwihl. Sedmáky pak, Maxmilián geho syn, zarazil: čehož se a přes to mnohého giného, u Pawla Stránského dočjsti můžem.

R. Postarám se ho kaupiti. Slyssel bych ale rád něco o Erzkaufferjch, kdo a co gsau oni?

H. Erzkaufferi, nebo rudokupci, byli, genžto rudy od kwerků a hornjch nákladnjků kupowali, we wlastnjch hutjch ge ssmelcowali, a cokoliw z nich střjbra neb mědj wyssmelcowali, to králowským auřednjkům do mince prodati, pod ztracenjm hrdla, musili. Giž ale kolik set let minulo, gak gsau přestali, proto: že přjliš hrubě kwerky sskrábali, urbury a důchody králowské hubili, a diwnými způsoby sobě do měssců naháněli; když totižto w rudách sobě wybjrali, některých kupowati nechtěli, některé polowičnjmi penězy platili; z čehož possla, že mnozj kwerci od swých tálů a kukusů upustili, a tak hory pomalu hynuly. Sauk Greyffský, na rudy dosti odplatný, tjm způsobem přissel k zpusstěnj, o čemžby bylo mnoho powjdati.

R. Welmi dobře se těm erzkaufferům stalo. Ale od koho gsau slozeni?

H. Od Ferdinanda Iho krále českého a cjsaře řjmského. Ten mocnář gakožto Pán welmi rozssaffný a sprawedliwý, po mnohem, aby těch sskodliwých praktik zanechali, napomjnánj, uznaw, že učj wlky pástěrům, a oni wždy k owci; magestátem l. 1559 tu středu po Sw. Jeronýmu wydaným, wssecky takowé erzkauffeře slozil, kupowánj rud wsselikých k swé ruce přegal, a gakby měly které se platiti, welmi prozřetedlně nařjdil. Z čehož possla, že ani kwercy nehynuli, ani urbura králowská sskody nenessla.

R. Kde pak gsau erzkaufferské hutě stáwaly?

H. Před Žižkau, nedaleko kláštera Sedleckého, pod městiškau spravedlnosti.

K. Kterak medle w tom položenj mohli šmelcowati, poněwadž wody, kteráby měchy hnala, tam neměli?

H. O tom diwnau wěc wygewjm, kterau hodnowěrné paměti připomjnagj. Při těch hutěch měchy šmelcowni djlem koňmi, djlem woly, k strogům na to připrawenym, zapřeženyma, honiti dáwali a tak oheň w pecjch dýmali; taky i kozlů k tomu naučenych, potřebowáwali.

K. K wjře nepodobné wěci to gsau.

H. Proč nepodobné? mohauli psi rožeň s pečenj obraceti, což negednau w kuchynjch gsme widěli, pročby kozli nemohli něgakým nástrogem měchu hnáti? — lidé howada ledačemus naučj. A to buď o hutěch erzkaušeřských před Žižkau powědjno. Po Žižkowi měli swé hutě rudokupci okolo Páchu, genž pod a nad Horau teče, měli u wsi Bilan, pod dolegšjm Kukljkem, okolo wsi Gruntu, a ginde; gakž až podnes haldy rozšškwarku *) ukazugj.

K. Měli pak také král swé něgaké hutě při Horách Kuttenských?

H. Owšem žeť gest měl wždycky hned od počátku. Nebo on též w doljch a wortech k koruně swé přjslušjcjch páwowal, a cokoli se rud nasekalo, do těch hutj dodáwal, šmelcowal a střjbro z njch wyhnané do mince bral.

K. Kde ty hutě býwaly?

*) Rudnj trusky, genžto z rud, když se ony ohněm šmelcugj, wypleywagj.

H. Neyprwněgssj byly takowé hutě u Bilan. Potom ty, gež w audolj pod Sw. Trogicj až podnes widěti, gsau wystawěné. Naposledy ty, které nynj ležj pusté, Rudolff wystawěl. Ty mezi wssemi býwaly neywětssj. Nebo 12 pecj mjwaly, u osmé gedinkým kolem 16 měchů se tahalo; druhým tažen/jm k čtyřem pecem osmi měchy se dýmalo. Když pak hrubá byla suchota, koně k treibu schwálně k té potřebě wyzdwiženému, zapřahali, a lehaučce (nebo stroge byly dobře dělány) wssecky měchy gimi honili.

R. Gaká pak woda na měchy přicházela?

H. Páchowská řečená, která pod městem k Sedleckému klássteru běžj.

R. Tok byl slabý, na tolik kol a hutj, potůček.

H. Ale když se woda z Malessowských rybnjků pustila, dosti silný, kteréž wždy musili pustiti, když toho potřeba kázala, byť se sskodau, i wssech ryb zmořenjm býti mělo. Nebo to panstwj Malessowské k tomu i Sionské Rudolff cjsař a český král, okolo l. 1586 ku komornjm statkům proto přikaupil, aby se odtud netoliko dřjwj k hutnjmu stawenj za laciné penjze prodáwalo, ale také, kdyžby na wodě scházelo, wody z rybnjků se pausstěly. Ač pak po letech, za giného krále, zase ty statky od komornjch gsau odcizeny, wssak tak, co se wod i rybnjků paussténj dotýče, služebnost Malessowskému panstwj přiwázla.

R. Poněwadž w tolika hutjch welmi mnoho uhlj bylo potřeba, odkud asi se dodáwalo?

H. Od začátku Hor Kuttenských, uhljři (gichžto na tisjce po krage Čáslawského lesjch se zdržowalo) uhlj k hutjm dodáwali.

Ale že ta chása diwoká přjliš často baußila, tak že negednau pro uhlj nedostatek, wssecky hutě státi musily: cjsař Maximilián IIhý okolo Trutnowa gisté lesy kaupil, w nichžto trysstknechti, neboližto drwosstěpowé, dřjwj dělali, a po wodě až k starému Koljnu pausstěli. Z kteréhožto dřjwj, bljž téhož Kolina starého, uhlj se páljwalo, a w těch mjstech, přes 50 chalup uhljřských býwalo. Když pak byly u Trutnowa lesy wysekány, giné okolo Rychnowa se kaupily. Mnohoby bylo o tom co powjdati.

R. Gábych rád wěděl, kterak za starých let rudy ssmelcowali? kterak ge prubýři, coby w sobě střjbra drželi, prubowáwali? a kterak mincjři a pregjři z střjbra s měděj složeného, mincy děláwali?

H. O těch wěcech těžko mluwiti; nebo takowé djlo mnohém spjsse oko než ucho pochopj; pročež tjm zatjm buď odloženo a raděgi do hutj wygděme, a na ssmelcowánj se podjwáme. Přitom (poněwadž Erzkauff, t. g. gruntu k ruce G. M. králowské od kwerků h o rnjch kupowánj držeti se bude) gak se rudy wážegi, kterak od prubjřů z rausse (z welkých kusů na drobno) protlaukagj, sussegj, odwažugj a do kornautků, pro gisté osoby, oddělugj, uhljdáme; na to také gak prubowánj, tak mincowánj. Z čehož wsseho, kterak se ty wěci za dáwna konaly, se naučjme.

R. Pokudž nenj obtjžno mně powědjti: hlučněli se w zdegssj minci mincowáwalo?

H. Z posledněgssjch časů bude se moci hádati o předesslých. Za posledních časů krále a cjsaře R u d o l f f a, okolo l. 1600, když giž hory dosti slabě ssly, býwalo mincjřů (genž p l á t y *) mince formugj) 55, pregjřů pak

*) P l á t y, gsau plechy střjbra s měděj smjssenébo, žádného rázu nemagjcj.

(genž na plátjch rázy a znamenj bigj) 35', a ti oby=čegně za teyden 150 hřjwen samého feinu (čistého střjbra) zdělali. Za krále Wladislawa, okolo l. 1500, každý téměř rok okolo 14 tisjc hřjwen čistého střjbra se zmincowalo. Co gest před Žižkau, když se hory neysilněgi gwaldykowaly a těžily, býwalo, snadno se dowtjpiti. Za krále Wácslawa II. střjbro gako máslo z země teklo, a ne na hřiwny, ale na centnýře se wážilo; gakých se tu hromad peněz nadělalo? —

R. Které mince neywjce se pregowáwalo?

H. Drobněgssj. A to proto, aby se tjm lidu obecnému poslaužilo. Když Rudolff II. w Čechách králowal, prwnjho týhodne grosse a tolary se dělaly. Druhého sedmáky a bjlé penjze, potom něco tolarů; třetjho malé penjze, a opět něco tolarů; čtwrtého tak zas, gako prwnjho a t. d. Za páwowánj Wladislawa, neywjce bjlých peněz, méně haléřů, bjlých grossů gesstě mjň z mince wycházelo. K. p. w l. 1511 naděláno bjlých peněz 24,439 kop 45 gr. 3½ dl. Haléřů 9400 kop 45 gr. 3½ dl. Bjlých grossů tolikо 958 kop 34 gr. 5½ dl. wsse na grosse Pražské počjtage. Kterážto Summa, na Missenské kopy dwakrát tolik wynese. Na zlaté pak Reynské gesstě wjce; poněwadž kopa Missenská o 10 kr. wjc, než zlatý reynský platj.

R. Ale gá sám s sebau powažugi, gak za starých let dobře býwalo, když hognost peněz w české zemi wssudy oplýwala. Nynj měsšce prázdnj; a w takowém peněz nedostatku mnozj nádherněgi, stkwostněgi, nežli předkowé nassi sobě wedau; a penjze, gichž tak na mále, marně utrácegj. O čemž raděgi přestaňme a poobědugme.

Rozmlauwánj druhé.

O neywyšssjch mincmistřjch.

R. Gak pak abychomgesstě něco o wěcech k minci patřjcjch porozprávěli?

H. Proč ne? gen ať nenj obtjžno posslechnauti.

R. Kdy se neywyšssj mincmistrstwj w Čechách začalo, rádbych wěděl.

H. Toho nemohu dokonale powědjti. Gistá wěc gest, že za krále Wácslawa IIho té powinnosti nebylo; neb on w swých hornjch práwjch žádné dokonce zmjňky ani nečinj, ačkoli o wssech giných hornjch auřednjcjch gedná. Neywyšssj dworu králowského komornjk, těch časů k horám přihljžjwal, a když sám král nemohl, na geho mjstě auřady obnowowal. Po letech ustanoweno bylo na Horách Kuttnách mincmistrstwj; ale to nebylo neywyšssj, než toliko partikulárnj, totižto nad horami Kuttenskými. Takowým mincmistrem byl okolo l. 1363 něgaký Endrljn Worsucher, Hornjk bohatý, genž Karla IVho w něgaké potřebě penězy založil a naproti tomu rychtářstwj městské se wssemi požitky, až do summy wyplacenj w zástawě držel.

R. Tak tedy za Karla IV. gesstě neywyšssjch mincmistrů nebylo.

H. Hádalbych, že za geho possledněgssjch let swůg začátek wzali; poněwadž wjm, kterak ten Pán rozssafný celau českau zemi w dobrý řád uwedl, na 12 kragů rozdělil, každému kragi dwa Heytmany předstawil,

a giného mnoho dobrého w Čechách, o čem naſſi hiſtorikowé pjſſj, způſobil.

R. Kdo ſe mohau k té powinnoſti potřebowati? ſnad ſamj Páni welicj?

H. Nikoliw. W ſtarém zřjzenj zemſkém A 47. w nowém pak A 38 zřegmě pſáno ſtogj: že ten auřad komukoli, buď panſkého, rytjřſkého neb měſtſkého ſtawu, gen když horám rozumj, od krále G. M. dán býti může.

R. Gaká geſt toho neywyžſſjho mincmiſtra powinnoſt?

H. Tu Pawel Stránſký (Reipubl. Bojem c. 14) wypiſuge, prawě: že powinen geſt wſſecky králowſtwj čeſkého hory prohljžeti, na wſſechny hornjho lidu činy ſe wyptáwati, nad hornjm ſtarobylým práwem ochranau ruku držeti; wſſeliké zloſti a weyſtupky naprawowati, a když potřeba, treſtati; ſlowem, cokoli k zwelebenj hor proſpěſſného uzná, to zaopatřiti.

R. Kde mjwal za ſtarodáwna neywyžſſj mincmiſtr ſwoge obydlj?

H. Na Horách Kuttnách, gakožto neypředněgſſjm králowſtwj čeſkého měſtě Hornjm. Přjbytek pak na Wlaſkém dwoře neboližto w domě mincownjm, aby z blízka k mincſſlagu dohljžeti mohl.

R. Nacházjli pak ſe wſſech neywyžſſjch mincmiſtrů poſlaupnoſt?

H. Wewjm, aby gj kdo měl. Gá, pro ſwau wědomoſt z rozličných pamětj, onde i onde gſem ge ſhledal a na reyſtřjk uwedl.

R. Ó kýž ten reyſtřjk aſpoň widjm aneb přečtu! nepochybugi, že mnoho rodů ſlawných a mně powědomých w něm ſe nagde.

H. Prosjm o maličké strpenj, gen ho w swém stolečku pohledám. Tu hle gest? Nebudeli obtjžno, geg s některými přjdawky poslechnauti.

R. Tuze mjlo, wjm že tu nic nebude zbytečného.

H. Tak malé gen strpenj:

Neywyšssj mincmistři, pro záhubu starých pamětj, nenacházegj se před Žižkau genom třj. Totiž: Kunrád z Wechty Westffalinger rozený; genžto potom swěcenj přigaw, Holomauckým byl biskupem a Pražským Arcibiskupem. Pan Peter Zmrzljk z Swogssjna na Worlici; za gehožto mincmistrstwj král Wácslaw l. 1408, horským mincjřům a pregjřům některá prawidla, gakby se w swých ssmitnách a djlnách měli chowati, wydal, kteráž až po dnes před rukama gsau, hodna, aby se často čjtaly. Třetj byl P. Petr z Swětssjn. Za něho Hawel Chaudek, farář Kaurjmský, pro kacjřstwj od horliwých hornjků, l. 1420 do ssachty uwržen. Mimo těch třj, žádného wjce wyhledati gsem nemohl; Ačkoli gsem se dosti w Paprockem nasstěrpal, ale po wssj práci nic nenassel.

R. Takéli pak w Husitských a Táborských wálkách něgacj mincmistři býwali?

H. Owssem. Neyslawněgssj byl onen Pán Mikuláš z Lukowa, přjgmjm: Diwoký, rek a hrdina vdatný, katoljk horliwý; genžto s swými hornjky Táborskau chasu, w l. 1421 znamenitě pálal.

R. Proč pak gj déle nepálal? —

H. Snad w tom umřel — nebo král Zygmund takowého Reka k swému wogsku powolal.

R. O by byl zůstal gesstě délegi! byliby snad Hornjci ke čtyřem Artikulům nikdá nepřistaupili, ani potom w l. 1424 Hora k zkáze nepřissla?

dé raddy wstaupil a na takowé neřády taužebně žalowal. 7. P. Beneš z Weytmjle. Toho, že česky neuměl, nechtěli hawjři za mincmistra přigjti, až hodnowěrnými swědky, že gest Čech rozený, prokázal. Za něho l. 1493 zbauřilo se wssecko hawjřstwo a geden z Radnjch (Prokop Kraupa řečený) poslán, aby ge upokogil. On pak strachy, coby mluwil, sám newěděl. A mage řjci: „Milj hawjři, upokogte se, wssak wám páni wssecko dobře přegj, on se podřekl, a prawil: wssak wám Páni nic dobrého nepřegj. Z čehož possslo mezi chasau přjslowj: A ten Prokop Kraupa, powěděl slowo z hlaupa, stoge slaup u kamenného slaupa. Nebo mluwě to, pod podlaubjm u slaupu stál. 8. P. Holsstoffar z Malssic. Za gehožto mincmistrstwj král Wladislaw Horu oslawil, když l. 1497 s pěti tisjci konj a na mnoho wozjch do města přigel. S njmžto byli 3 Uherssstj biskupowé, totiž: Waradjnský, Agrský a Wácowský. Přitom welmi mnoho konj, zlatem, střjbrem a drahými perlami ladrowaných sslo, na nichž lidé zlatohlawem a aksamitem oděnj seděli. 9. P. Bohuš Kostka z Postupic a na Litomyssli. Za geho let, totiž l. P. 1502 hornjci Kuttensstj nechtěli přistaupiti k potagemnému rocenj a spikautj, které některá česká města mezi sebau spřisahala. Kteraužto gegich wěrnost, král Wladislaw, obssjrným psanjm, w sobotu před sw. Timotheem w Uherském Budjně datirowaném a na Hory Kuttny wysslaném, welice schwálil. 10. P. Bernard z Waldssteyna a na Krupce. Ten sobě mezi hornjky welikau chwálu zjskal, že do dolu Osla w perkwantjch (oděwu hawjřských aukednj-

ků) lezti se nestyděl. 11. P. Jan Zampach z Potnssteina. Pod njm začaly se týhodně dáwati 2 kopy gr. č. na kostel Swato-Barborský, z poručenj krále Wladislawa. 12. P. Sindřich Tunkl z Brnička a Zábřehu. Na geho wzáctnau přjmluwu swolili Páni ssepmistři, aby hawjři hor střjbrných, mohli sobě dům Wácslawkowský nad Meyssnarowicj kaupiti: a to se stalo neywjce z toho ohledu, že oni hawjři, neyhodněgssj Swato-Barborského chrámu stawěnj fedrowali. Stalo se l. 1513. 13. P. Wiljm Kostka z Postupic. Pod geho zpráwau dopustil se geden kněz čehosi nestaudného. I prosili a radili páni ssepmistři wssem Kuttenským kněžjm, aby w podezřelá mjsta nechodili, a k tomu když někam gdau, wždycky gednoho, neb dwa pacholjky, tak gak za starodáwna býwalo, pro zachowánj dobré powěsti s sebau měli. 14. Zase pan Sindřich Tunkl z Brnička. Za něho, když král Ludwjk s Marý králowau na Hory Kuttny l. 1522 slawně přigel, Páni hornjci dreylink wjna, 14 sudů piwa, a giných potraw dostatek, z pocty mu obětowali. Hawjři pak obogjch hor (totiž: střjbrných a Kaňkowských) dwě laky Malwazj; a Erzkaufferi druhý dreylink wjna darem dali. Na zegtřj opět králi S. M. ssepmistři dwa weliké střjbrné a pozlacené koflјky; mincjři a pregjři na střjbrné mjse tlustých grossů drahně mnoho obětowali. S. M. králowé a něgakému Markraběti, též po střjbrném a pozlaceném kredencj darowáno. Ta pocta nepochybně wděčně byla přigata; ale wděčněgi ta Hornjků k Pánu a králi přjwětiwost. Po Tunklowi 15tým mincmistrem byl oswjcené knjže a Pán Karel Minstrberský, Hrabě Kladský a králow-

ſtwj Českého neywyšſſj Heytman. Za geho doby zaſtal měſtſký rychtář w gedné zahradě několik faleſſnjků, an pod zemj w ſkreyſſi penjze dělagj. A když na ně s ſwými žoldnéři udeřil, oni ſe z ručnic bránili, a tři oſoby zaſtřelili. Po dlauhé půtce, předce rychtář ſwjtězil, když totižto před ſkreyſſj oheň zapálil, dwa z nich dýmem uduſil; třetjho, genž wen wyſkočil, gal, a druhý den na hranici katem ſpálil. 16. P. Gindřich Tunkl, giž po třetj. Pod geho auřadem dán pardus krewnjmu Pjſaři, že z auplatku coſi z černých kněh wyřezal, a něco giného do nich wlepil. 17. P. Albrecht z Guttenſſteyna, Katoljk horliwý, z poručenj krále Ferdinanda Iho ſlawně na Hory Kuttny uwedený. Za geho let rozmanité přjhody na Horách Kuttnách ſe ſtaly. Nadewſſecky ta neytruchliwěgſſj, že důl Oſel wodami ſe zatopil, a ſtřjbrné hory kleſly. Za něho w l. 1538 ze ſtarého Radnjho domu piwowár učiněn, k wařenj pjwa Páchowſkého pro potřebný lid hornj. Někteřj tomu pjwu Smrdal přewzděli, že dýmem zaſmrdalo. Ginj mu Muſil řjkali, proto že geg za měſtem dáwati muſeli. 18. P. Sſebeſtián z Weytmile a na Chomutowě. Ten přinutil hornjky, w gednom ſtarém dole, gemuž Ruthard řjkali, pawowati; ale s gegich nenabytau ſſkodau. Nebo ſe wynaſſlo, že obec Horſká w malém čaſu w tom dole 11000 kop gr. č. prodělala. 19. Mincmiſtr ſlaul P. Jan z Witence. Za gehožto zpráwy, totiž w l. 1548 od ſtawenj koſtela S. P. Barbory geſt přeſtáno! proto že neylepſſj proſtředky s Oſlem ſe zatopily. 20. Petr Hlawſa z Liboſlawě. Ten, že nowým a při těchto horách neobyčegným způſobem, rudy ſſmel-

cowati kázal, w krátkém čase 55 tisjc prossmelcowal. Protož také na záwazek byl wzat, mnozj hutnj auředujci složeni a auřednjk mince z toho wywázl. 21. P. Jan Erazjm z Sswamberka, a na Boru. Wgeho časjch gednoho ssewce žena, porodila čtwero djtek gednjm porodem. A giná zase žena, gedno djtě, které mělo 4 oči, 4 ussi, dwa nosy, dwě usta, dwě brady, a dwě twáře, po straně a na wrchu hlawy. Sstolnjci Turkaňsstj prosedagjce sstolu, roh gednorožcowý w skále natresili, kterýž i hned cjsaři odeslán gest. Mnoho podobných wěcj pro obssjrnost gsem wypustil. 22. Pan Karel z Bibrssteina, na Děwjně a Forsstu. Za gehožto mincmistrstwj, Maxmilián cjsař a král náš, wssem židům, pod ztracenjm statku a hrdla Hory Kuttny zapowěděl, tak aby žádný do města ani páchnauti nesměl. 23. Mincmistrem byl Pan Zdisslaw Bořita z Martinic, a na Smečně. Pán, gak w starých pamětjch zapsáno, dobrotiwý, a řjmského náboženstwj zástupce wraucný. Ten léta 1572 powinnosti swé pátého, na Wlaském dwoře w Pánu usnul. Učiněné mu na Horách Kuttnách slawné Exequiä; potom do měst Pražských tělo wezeno, a w hlawnjm Sw. Wjta kostele pochowáno; kterėžto hornjci ku pohřbu nesli, a hawjři w bjlých perkytljch s hořjcjmi kahánci, wyprowázeli. 24. Pan Wiljm starssj z Opperssdorffu, Dubu a Friedssteina. Mimo mnohých giných pamětihodných wěcj, tuto gedinau znamenám: že za geho mistrowánj zůstáwal we sskole Swato-Barborské Sukcsantor, sjly tak weliké, že w kowářském werksstatě, rohatinu ze země nad hlawu wyzdwihl, která pět centnéřů bez mála wážila, a zase gi poznenáhla na zem položil. 25. Pan

Karel z Bibrssteyna po druhé. Za aukadu ge-
ho, l. 1590 práwě na Sstědrý den, stala se na Ho-
rách Kuttnách smutná přjhoda: Nebo spadly dwa
weliké sstjty kamenné, domu Steykowského, a třimecjt-
ma osob obogjho pohlawj, genž před tjm domem chle-
by a koláče prodáwali a kupowali, zasuly a w těch
zřjceninách pochowaly. Giného lidu co se potlauklo a
ranilo, toho pro žalost nad zhynulými žádný nepočjtal.
26. P. Friedrich Sslik z Pasauna a na Wlá-
ni. Pod toho pána zpráwau, krom giných přjhod,
stalo se: že geden hawjř, leže na smrtedlné posteli pro-
hlásil se, že chce swému kamarádowi, též hawjři, tři
sta odkázati. Ten, na ten odkaz se bezpečiw, dnem i
nocj pil, hodowal, mysliw, že 300 kop tak brzo nepro-
mrhá. Zatjm onen hawjř umře, kssafft se otewřel a
hlásal, a hle, když na ten punkt se přisslo, tuk stálo:
že mu 300 haléřů (ne pak 300 kop) odkazuge.
Smjch byl mezi hawjři, strach pak, kdo bude platiti,
mezi ssenkýři possel. Co pak se za pana Krysstoffa
Želinského, 27. mincmistra na Horách Kutt-
nách přihodilo? Těch časů, někteřj z hornjků
zgednali sobě magestáty na erby od Rudolfa krá-
le. Aby se pak nezdáli býti rozenj Čechowé, usmyslí-
li sobě tytule na Steyn, Thal, Feld, a t. d. wy-
cházegjcj. Z těch takowých geden psal se z Seiden-
feldu, ač ani slowa německého neuměl. Co se sta-
lo? chasa neginač ho gmenowala, než Panem z Za-
dnjch Faldů.

R. Což pak od Rudolfa, až do nyněgssjho
času, dwa toliko byli mincmistrowé?

H. Bylok gich mnohem wjce, ale gá toho, co
přes l. 1614 přebjhá, nechci připomenauti. Gesstě ty
dwa přiložjm:

P. Hanibal z Waldsstein a a na Hostinném. Pod njm stalo se l. 1610, že něgaká žena, chodjc s gednjm děwčátkem na Rowenském cauku mezi ssachtami, schwálně gjm do gedné ssachty strčila, a pryč odessla. Ono pak w té ssachtě 7 dnj a nocj, bez wsseliké potrawy, gen že wodau ssratowau (z podzemnjch skál pisstjcj) žjžeň hasilo, wytrwalo. Po sedmi dnech, od lidj tudy gdaucjch, skrze pláč prozrazeno, pomocj hawjřůw, na den gest wytaženo; a po občerstwenj, kterak se tam dostalo, powjdalo. Posledni, P. Wilém Břesowec z Wřesowic, od l. 1612 až do 1627 pořádný (Direktorů podstrčených nepočjtám) králowstwj česk. neywyššj mincmistr, w mnohých wěcech horám těmto a městu poslaužil; zwlásstě pak w tom, že při Ferdinandowi 2hém cjsaři řjmském a králi českém, ponjženými prosbami wygednal, aby towaryssi Pána Gežjsse (gimž wůbec Jesuité řjkagj) na Hory Kuttny byli uwedeni, a to rozmanitých bludů bodláčj, které přjliš hrubý na tom někdy práwě swatém poli, zrůst wzalo, těch Apossstolských mužů pracj a snažnostj se wyplenilo. Což se také od l. 1626 až do pozděgssjch časů stalo.

Tak ona w krátkosti obsažená zpráwa o minci a mincjřjch horských s tjmto rozmlauwánjm se udáwá.

1. Besstě rudy zkaussj průbjř;
   Měkčj rossstýř.
 Střjbro z nich odhánj ssmelcjř;
   Čistj prennjř.

2. Barchanjci a kyssjři,
   Cány ligj;
 Farssule řežj mincjři,
   Pláty bigj.

3. Zmjtak ge we weyhni zmjtá;
   Krauzj klopjř.
  Hegjč, co zlého, odmjtá,
   Rowná ſſtoſjř.
4. Lorhři w Loru lorugj,
   Djlo černé;
  Pregjři po nich pregugj,
   Groſſe berné.

Chci řjci, že gſem geſſtě nic o tom nepowěděl, kterak ſe za ſtarodáwna rudy od průbjřů prubowaly; od roſſtyřů ohněm měkčjwaly; od ſſmelcjřů whutjch rozpauſſtěly, ani kterak prennyři ſtřjbro na čiſto přepalowali; kterak kyſjři, že ſtřjbra s mědj ſloženého, cány, t. g. pruty kulaté, do barchánů ljwali; kterak z těch cánů mincjři farſſule, totiž čtwerhranné kuſy, ſtřjhali; a z těch farſſul pláty dělali. Kterak opět zmjtaři těm plátům křehkoſti w ohni odnjmali; klopjři okrauhlé dělali; hegjči ge přebjrali; ſſtoljři z křiwolakých rowné činili; kterak potom pláty takowé, od ohně a dýmu zčernalé, loryři na bělo wywařowali; a poſledně pregjři rázy na nich wyráželi. O čemž gſem geſſtě nic nepowěděl, aniž powědjti mjnjm; djlem abych prodlauženau řečj neobtěžowal, djlem také, že ta wſſecka djla na ſtřjbrných horách konagj, a od žádoſtiwých ſpatřena býti mohau.

Přjſtup

k náſledugjcjm čtyřem Handſſtánům.

Poněwadž we wſſech až potud wyložených a podaných Handſſtánech wſſecko téměř, cokoli ſe gednalo, na

časnau a pomjgegjcj tohoto swěta sláwu se wztahowalo; bylbych křiw starým hornjkům, kdybych také něco, coby gedině a wlastně k nebi a duchownj chwále gegich patřilo, wssem, genž tuto knjžku čjsti budau, newygewil. Pročež přjssti čtyry Handsstány o starých hornjků wjře, naděgi a lásce mjnjm gednati a neginác než Handsstány božjmi proto nazwati, že za starodáwna u Kuttenských hornjků býwal obyčeg, ty Handsstány, které k chrámům božjm, aneb chudým z almužny dáwali, neginác než Handsstány božjmi gmenowali. Čemuž aby se tjm lépe porozumělo, máme znamenati: že za dáwných let, kwerci a hornj nákladnjci, každého dne, aneb aspoň týhodně, gedau neb dwě (třebas i wjc, zwlásstě, kteřj možněgssj byli) sstuffy rudy na stranu odložili, a když w gistý čas kostelnjci a Božjch chrámů opatrownjci do Erckomor pro sw. almužnu přicházeli, z těch sstuff nachowaných, gednomu každému dle ljbosti, pro Bůh a dálssj požehnánj Božj něco udělili. Dostala se mi gedna stará paměť do rukau w l. 1510 sepsaná, w njžto takto stálo: Kostelnjci Swato-Barborssti shledali Handsstánů Božjch, w dole Ossle 7 pytlů; w mladých Rausjch za 10 kop a 33 gr. č. Náměstssti w Ossle 2 pytle a 1 korbu. W Kljnssmidu 2 pytle. W mladých Rausjch za 5 kop a 3 gr. č. Kaňkowssti w Ossle 7 pytlů. W mladých Rausjch 5 pytlů. W Hoppjch, za 4 kopy a 9 gr. č. Swato-Bartoloměgssti w mladých Rausjch za 4 kopy gr. č. Klássterssti z Sedlic, po wssech doljch za 24 kop. gr. č. Škoda! že ta ruka o giných doljch nic nepoznamenala; gá pak, že

gsem na wjce takowých pamětj nepřissel! Nu tedy k těm Handsstánům božjm přistupme, a co gsme w starých sspurcjch o wjře, naděgi a lásce starých hornjků wykutili, upřjmně powězme. Nepochybugme, že se s mnohými wěcmi, chwály wěčné hodnými, potkáme; a Boha swého ctjti, prawau geho wjru zastáwati; wywolené Božj milowati, a z naděge wěčného spasenj, ze statečků nám od Boha propůgčených, záduſſjm, žáčkům a chudým dobře činiti se naučjme.

Handsstán Sedmnácty.

W počtu Handsstánů Božjch prwnj. W dole Lichtenberg wykezaný.

Poraučel někdy násſledownjkům swým Spasitel, u Sw. Matauſſe w 5. kap. takto: Tak swěť swětlo waſſe před lidmi, ať widj ſkutky waſſe dobré a welebj Otce waſſeho, genž gest w nebesjch. Skrze to swětlo mnozj cjrkewnj učitelowé wjru swatau rozumegj, gistě dobře. Nebo sw. Petr w 2 kanonice kap. 1. wjru, lucernau nazjwá, bez pochyby, ne lucernau bez swětla, ale gasně swjtjcj. Stařj Hornjci Kuttenſſtj důl geden, tu kde na cauku Reisſkém řjkagj, zaražený, Lichtenberkem nazwali. Snad aby gegich potomci wěděli, že gegich wlaſt, netoliko Kuttenberg, t. g. Kápjhora, ale i také Lichtenberg, t. g. Swětlá Hora býwala, chci řjci: že netoliko před celau Če-

ſkau zemj, ale i ſſirokým ſwětem w gediné ſamoſpaſi=tedlné wjře hrubě gaſně ſe ſtkwěli. Čemuž že tak geſt, tento Handſſtán, z dolu Lichtenberg wyřezaný potwrdj.

O ſtarých Hornjkůw náboženſtwj.

Málo měſt w Čechách nagdeme, kteráby nemuſila ſe wyznati, a co w knihách maudroſti w kap. 5 ſtogj, řj=ci: Poblaudiligſme (někdy) od ceſty praw=dy, a ſwětlo ſprawedlnoſti (prawé wjry) ne=ſwjtilo (wždycky) nám. Nebo giſtá wěc geſt, že wſſecka téměř měſta čeſká za čaſů pohanſtwa gſau za=ložena. Hora pak Kuttná tjm ſe honoſiti může, že ſe nikdý ſlepým, němým, hluchým a od lidj děla=ným modlám neklaněla. Nikdá domácjch ſſetků, ſſkřjtků a dibljků nechowala, gim nekauřila. Nikdá, ani w moru Třjbka; ani w hladu Žiwě=ny; ani w deſſti Pohody; ani w ſuchotě Mokoſly; ani při ženſkém porodu Mařeny; ani w neplodno=ſti Zyzlily, newzjwala. Když kdo z Hornjků umřel, žádných peněz ſe mu do prawé ruky nedáwalo, nimižby ſwému na onen ſwět wůdci, za prowedenj, a plawci, přes pekelné řeky přeplawenj zaplatiti mohl. Mnohem méně (což wſſak ginde za obyčeg mj=wali) umrlého duſſi Merotowi pekelnému králi, po=raučeli; a neb, k Radamáſſowi, wſſech (gak ſe do=mnjwali) zemřelých ſaudci, aby gi byl miloſtiw; Ta=ſánům a Dračicjm w moc nedáwal, ſe přimlau=wali. Ale Bůh gediný, w podſtatě nikoliw, w oſobách wſſak rozdjlný, Kuttenſkých hornjků, hned od počátku hor, byl autočiſſtě gediné, k němuž, ſkrz přjmlu=

wu Swatých, we wssech swých potřebách se utjkali, a dussičky, z tohoto bjdného swěta pogaté, na milost odewzdáwali. Slowem, gak se ty hory založily, i hned řjmskau wsseobecnau cjrkew, gakožto matku ctili, žádných bludů se nepřidržowali, kostely k poctě Boha stawěli, sstědře ge nadáwali, fundacj při nich wyzdwihowali, nádherně ozdobowali a pilně w nich Bohu swému slaužili. Což wsse proto činili, že wjru bez skutků (gak sw. Jakub w 2. kap. listu swého napsal) umrlau býti wěděli. Bude se snad zdáti někomu, že gsem přjliš mnoho o té Horo-Kuttenských wjře powěděl, a s ne wěřjcjm Tomássem řekne: Leč uzřjm tu gegich wjru, neuwěřjm. Milý přjteli, gá ti gegich wjry samé w sobě ukázati nemohu. Nicméně, s týmž Sw. Jakubem wjru gegich ze skutků tobě ukáži.

Skutek prwnj.

Mnohých kostelůw stawěnj.

K wěčné starých hornjků sláwě a gegich wjry pochwale patřj, že mnoho kostelů w Hoře a wůkol Hory wystawěli. Po Praze newjm w Čechách města, kteréby tolika chrámy božjmi se stkwělo. A ty wssecky chrámy sami samotnj Kuttenssti hornjci wyzdwihli. Žádného tu cizjho dobrodince, gako w mnohých giných městech, nebylo. Schwálně gsem Paprockého četl, abych genom některého Pána nalezl, kterýby byl w Hoře něco Bohu wystawěl; ale má prá-

ce byla daremná. Wssudy ticho; ač o giných městech a mjstech wřessku dosti. Kolik pak asi těch kostelů wyčjstiby se mohlo? Nic wjc, než 16. Přidámeli pak k tomu počtu Swato-Barborskau kostnici, než mnohý kosteljk prostranněgssj, gest gich 17. O každém gen krátce něco buď powědjno. Prwnj proto, že farnj a hlawnj gest: Sw. Jakuba wětssjho, Apossstola. Ten od koho měl býti wystawěn, pro starožitnost, a paměti zasslost, žadný z hornjků néwěděl. Až wysoce důstogný P. Jan Ignác Dlauhoweský kanownjk a Probosst Pražský, w knjžce Wjtám wás nazwané, a Horo-Kuttenským k hrobu sw. Wácslawa pautnjkům, l. 1672 připsané, wygewil. Že totižto geden Kuttenský měsstan a hornjk, skrze pawowánj hor chudobau welmi snjžený, pomocj sw. Jakuba, gemuž se byl zasljbil, welký kheň střjbra natrefil a tak zbohatl, že ten kostel nákladný a wysoký z powinné wděčnosti wyzdwihl. Kterýžto gistj, že to w knihách slawné kapituly Pražské wyhledal, a zaslaužil, aby wssičkni hornjci, gednoswornýmhlasem, na to Wjtám wás, odpowěděli: Zdráwi byli. Chtěllibys snad také wěděti, kterého léta ten Sw. Jakub byl založen, to tagno gest. Gisto wssak, že giž l. 1358 stál, nebo toho léta mincjři w něm kaplanstwj w kapli Sw. Máři (genž pak kaple mrtwých slaula) založili. Při tom kostele l. 1500 arci-děkanstwj začali stawěti, a teprw l. 1626 k potwrzenj přisslo. Druhý kostel byl sw. Panny a Mučedlnice Barbory, při němž také fara býwala. O němž zwlásstě popsánj obssjrné w česském a německém gazyku tento rok na swětlo wysslo.

Třetj neyswětěgssj Rodičky Božj Panenky Marie, též farnj kostel, genž od starodáwna slowe u Náměti. Toto gméno Náměti dle obecné rozprawky pocházj od toho: že když se na stawěnj Sedleckého klásstera kamenj wozilo, z každého wozu geden kámen na hromadu se uwrhl; z kteréhožto nametaného kamenj ten kostel se wystawěl a gméno Námět dostal. Ale to se nesrownáwá; nebo klásster Sedlický mnohem dřjwe byl dostawen, nežli Hory Kuttenské se začaly. Kwjře podobněgi mluwj, genžto prawj: že bljž toho mjsta, kde nynj ten Mariánský Palác stogj, rudnj trh býwal, a když na něg kwerci rudy wozili neb nosili, že každý znich některý Handsstan w gisté mjsto powrhl. Poněwadž pak na tisjce kwerků býwalo, každý den trhowý mnoho takowých sstuff se shledalo, a hned Erckaufferům prodalo. Co se pak za ně peněz utržilo, to do pokladnice zawřelo a od přjsežných osob wěrně chowalo. Když giž hezká summa zrostla, stawěnj se začalo i sstastně dokonalo. Wssecka okna toho kostela z Benátského skla byla udělána. Čtwrtý kostel pod titulem S. Bartoloměge byl založen, při němž též farář zůstáwal. O tom se powjdá, že po prwnjm chrámu Wssech Swatých, tento druhý byl od Čechůw wyzdwižen. Nebo, když si Němci w tom položenj, kde se tři pruty střjbrnj kněžj Antonjnowi zgewily, kostel Wssech Swatých wystawěli; Čechowé, genž na Čechu, a tu kde gest česká ulice, bydleli, aby bez služeb Božjch nebyli ten kostel wyzdwihli. Mappa Kuttnohorská, o njžto giž kolikrát zmjněno, připomjná: že u toho chrámu mnoho zmordowaných hornjků pochowáno gest; ale od koho zmordowáni byli, nedokládá. Snad w čas oble-

ženj Hory od cýsaře Albrechta? Snad w čas gegjho od Žižky wywrácenj? —

Pátý a též farnj kostel ku poctiwosti Sw. Gjřj rytjře stawěný, se počjtal. W tom hawjřům, hutnjkům a Erckausfékům, německým gazykem slowo Božj se kázalo (poněwadž někteřj česky neuměli), a swátostmi okolnjm sausedům přisluhowalo.

Sšestý chrám sw. Janu Křtiteli přislussel. Bylli též farnj, wyzwěděti se nemůže. A ten samotný po wypálenj celé Hory, že swých zřjcenin nepowstal, proto že prudkostj plamene sotwa který kámen na kameni zůstal. Mjsto, kdež tento chrám stál, se toliko ukázati může, a na swatém Janu se řjká. Giž měl být po 2krát wyzdwižen, ale pokaždé diwně z toho sessło. Neyprwé l. 1476 něgaký Jan Charwát z Oswesa, Hornjk wzácný a možný, umjnil geg z gruntu dát stawěti, ale w l. 1478 aumysl ten proměnil, a že raděgi chce témuž Swatému kaplu nad Sw. Barborskau kostnicj wzdělati, se prohlásil. Zatjm smrt w to wkročila a z obogjho nic udělala.

Po druhé w l. 1516 něgaká Panj Kateřina, Elissky Landowé sestra, Hornice hrubě bohatá, a která i podzemské statky za mnoho tisjc po swém manželi zdědila, wsseho swého gměnj třetinu Wiljmowi Kostkowi z Postupic, Neywyšssjmu toho času mincmistru poručila, s tjm záwazkem: aby ze dwau djlů pozůstalých statků a nábytku, ten Sw. Jana kostel stawěl, a wystawěl, kněze k němu obgednal, bytem, strawau, i ginými potřebami náležitě zaopatřil, monstrancj střjbrnau a pozlacenau, kalich a giné messnj přjprawy, způsobil. Wssak nic se nestalo, gak se s odkazy obyčegně stáwá. Pročež maudře napomenul Syrach: abychom před smrtj, komu chceme, dobře učinili.

Tyto kostely w městě stály; wně města pak tyto gsau byly.

Prwnj wssech Swatých, kterýž hned při založenj hor hawjři z Němec powolanj, založili. Druhý sw. Martina, okolo něhož Táboři do ssachet byli mctáni. Třetj, Tři-Swaté a nerozdjlné Trogice. O tom gedna stará pamět prawj: že l. 1417 půwodem nákladnjků hor střjbrných gest založen, kteřjžto, když se grunty kladly, pro odplatu Božj weliké handsstány střjbrné a gádrné rudy na swých zádech sami nosili, a do grumfesstů kladli. Že pak w skůře Praha i celá země se zbauřila, k dostawěnj nepřissel, a tak nedokonaný přes 60 let trwal, až Jan Smjssek z Wrchowissť, hornjk bohatý, nad njm okolo l. 1490 se slitowal, a geg na swůg náklad dostawěl. Geho autratau důм weliký, Sfosownj Hrádek řečený, nad Páchem nákladně wyzdwjžený, l. 1604 oswobozen práwa ssosownjho, a wysazen listem (Majestátem krále českého Ferdinanda na to daným P. Albrechtowi z Gutensstegna) byl pak l. 1626. Jezuitům za Seminárium dán, w kterémž po wyzdwiženj Jezuitů l. 1773 normálnj sskoly uwedeny gsau.

Čtwrtý Sw. Wácslawa, tu kde někdy městečko Pněwice stáwalo, dáwno před začátkem Hor Kutten (kdo wj od koho) wystawený, ale w čas wálek Táborských, s městečkem až do gruntu wywrácený. Kterýžto potom mincjři a přegjři na swůg měssec zase wystawěli, a gesstě k němu druhý Sw. Michala Archangela, z užitku lunů *) mincjřských a stolic **) pregjřských, přistawěli.

---

*) Lun mincjřský, slowe wersstat, na němž mincjř dělá. Ten za 400 kop. g. č. se ssacowáwal, pro užitky z ně-

Pátý S. S. Petra a Pawla Apoštolůw Páně na Kawinj, okolo něhož dosti mnoho hawjřských kawen býwalo, a gakožto obzwláštnj osada, swého rychtáře mjwala.

Šestý Sw. Lazara Wyznawače, při němž malomocnj zwláštnj obydlj mjwali.

Sedmý Sw. Křjže. Ten něgaký bohabogný muž, Stěpán Pirknar, saused na Horách Kuttnách, wyzdwihl, a při něm špitál pro chudé založil, bohatě nadal a dwěma kněžjmi, kteřjžby chudým a nemocným swátostmi přisluhowali, zaopatřil. Stalo se w l. 1324. Chowáwal se při tom chrámě žák, genžby s chudými ráno, w poledne a u wečer pobožné pjsně zpjwal.

Osmý Sw. Máři Magdaleny lkagjcj, schwálně ku pohřbu chudičkých hawjřů založený.

Dewátý Sw. Wawřince od hawjřstwa Kaňkowského mnohonácte lét před Žižkau wyzdwižený; ale potom l. 1489. že se zdál přjliš těsný, byl rozbořen, a prostrannégšj gakož i krásnégšj, z kautu *) a rozličných kwerků štědrostj w giný způsob uweden.

Desátý Matky Božj w Gruntě. Ten že také nákladem starých hornjků powstal, šligle. hawjřské na kameně wytesané zřegmě dokazugj. Chtěgj tomu někteřj, že za starodáwna, w žádné wsi nad ten, wyššjho kostela nebylo.

Gedna kapla při chrámu swato Barborském gest postawena, gjž wůbec Těla Božjho řjkagj;

---

ho ročně pocházegjcj. **) Stolice pregjřská též werštat pregjře znamená. Ta se w 300 kop šacowala.

*) Kauty se gmenugj rudy, které po odwáženj wšech rud zbeywagj, smjtagj, a do něgakého kautu schowáwagj.

k tomu obraná, aby se do nj kosti z hrobů wykopané, skládaly, a bylo gich tam wěru drahně mnoho; wssak že ge před třidcjti a několika léty zazdili, nepatrných.

Druhau kaplu w gednom z brusu nowém domě, dwa možnj hornjci, na swůg groš wyzdwihli, a do něho w l. 1460 gakésy Panny uwedli, aby Pánu Bohu slaužily, a dcerky Horské cwičily. Gakého ony byly zákona, nemohlo se wyzwěděti, toliko že gim Bekwjnky řjkali. Kdo wj, nebylili z počtu těch, o nichž Jodocus Ammanus (Libro de Clero Ecclesiae Romanæ) takto pjsse: Bekwjnky byly Panny swobodné a žádným slibem Božjm nezawázané. Která wssak mezi ně se dala, w společnosti gegjch 30 let trwati musila, tak že prwnjch 10 let w obyčegjch toho towaryšstwa se cwičila, druhých pak 10 let, w rozličných swého powolánj powinnostech strávila, posledních 10 l. giné mladé panenky učila. Po těch letech, na wůli gegj bylo wdáti se, neb s ginými zůstati. Ty panny po 60 a několika letech, totiž okolo l. 1527 na Horách Kuttnách se nenacházely: gakýmby pak způsobem zmizely, neumjm čtenáře zprawiti; dům pak gegich před léty, gednák Zádussnj, gednak Temple, gednák Panenský (od něhož až podnes Panenská ulice slowe) se nazjwal.

Třetj kapl'a slaula Králowská, a ta na Wlasském dwoře ku poctiwosti S. S. Wácslawa knjžete česského a Ladislawa krále Uherského byla wystawěna. Chce tomu kdosi, že při té kapli býwalo Probosststwj, wssak se gen zdá, že toliko býwalo kaplanstwj. Nebo w regstrách mincownjch kdykoli se gaká zmjnka o geho Štancj (platu týhodnjm) děge, wždycky se gen králowským kaplanem nazjwal.

Čtwrtá kapla na Hrádku (gest dům welký nad Páchem ležjcj, někdy knihami městskými, nynj deskami se řjdjcj) nacházj se, ke cti Sw. dědice naſſeho sw. Wácslawa, od Jana Smjſſka z Wrchowiſſt, genž ten dům stawěl, wyzdwižena, a od Jana Albrechta z Guttenſſteyna, genž někdy ten Hrádek držjwal, ozdobena. Zatjm o kostelých dosti řečeno. Nynj skutky Kuttenské budeme w krátkosti wyprawowati.

Skutek 2hý.

Horských kostelů nadánj.

Ač nemůž se wěděti, gak staři hornjci swé kostely nadali, a to z té přjčiny, že za času panowánj sekty Husitské wſſecka wěna kostelům gsau odňata; nic méně z toho samého, co se w l. 1324. zběhlo, můžem se dosti mnoho dowtjpiti. Toho předřečeného léta welebný muž a mistr Woldřich, kostela Pražského Kanownjk a ſſkolastyk, k tomu s powolenjm stolice Apoſſtolské, kostela Maljnského *) zpráwce, wida, že se může z samých fary Maljnské důchodů poctiwě wyžiwiti, s wědomjm slawné kapituly Hradu Pražského, wſſecky užitky, které gemu z Kuttnohorských kostelů, gakožto filiálnjch, pocházely, k ſſpitálu kláſſtera Sedleckého obrátil, a opatu téhož kláſſtera postaupil, s tau wſſak

*) Maljn tehdáž hlučné bylo městečko, mnozj geg městem nazjwali; ač po létech, totiž l. 1413 neb gak ginj prawj l. 1414 od nezbedných hawjřů pro lufſky bylo wypáleno a w mizernau wes obráceno.

znamenitau wýmjnkau, aby opat byl powinen, předně wssecko kněžstwo cjrkewnjmi službami hornjkům posluhugjcj, gakož i ty kostely, z těch důchodů přináležegjcjmi potřebami zaopatřiti; potom pak teprw ostatnj užitky k sspitálu obráceti. Kteréžto Woldřichowo postaupenj netoliko kapitula Pražská, ale i sám Kljment toho gména ssestý Papež Řjmský, na žádost opata Sedleckého a Jana Českého krále, též Karla geho Syna, té doby Markraběte Morawského a Blanky téhož Markraběte manželky, wážnau a wzácnau přjmluwau schwálili a potwrdili, gakž to listy na to wydané, až podnes ukazugj.

Z toho můž se gedenkaždý snadno dowtjpiti, že Kutenské kostely sspatných důchodů mjti nemuseli, poněwadž z nich netoliko gegich kněžstwo náležitě se wychowáwalo, kostelowé w celosti zdržowali, wssecky potřeby k nim dodáwaly, ale také na chowánj chudých a nemocných w sspitále Sedleckém bydljcjch, nemalé užitky wycházely, sice by do Řjma se byli neutjkali, mnohem méně krále Jana a geho syna s manželkau z strany přjmluwy zaneprázdňowali.

Skutek třetj.

Rozličných fundacj wyzdwiženj.

Starj hornjci w swých kosteljch tak mnoho fundacj wyzdwihowali, že gich nelze wypočjsti. Wssudy plno oltářů býwalo (u Sw. Panny Barbory gen se gich 52 nacházelo, a málo který byl, aby swého zalo-

ženj a nadánj neměl. U každého gedna mše neyméně do týhodne se slaužjwala. U některých tři, čtyry, pět, šest i wjce. Pro důwěřenj některé toliko připomenu, o nichž we dckách Duchownjch, Libri Erectionum nazwaných, od Arnošta prwnjho Pražského arcibiskupa w l. 1358 wyzdwižených zmjňka se nacházj. Co před tjm létem bylo založeno, to do těch desk nepřišlo. L. 1358. mincjři a pregjři w kapli Sw. Mářj, u Sw. Jakuba od swých předkůw wyzdwižené, při oltáři B. P. M. a wšech Swatých, kaplana dosadili kterýby při něm, každého týhodne gednau mši sw. slaužil, a 5 kop gr. č. z hlawnj summy 50 kop pocházegjcjch ročně přigjmal. Tu fundacj Jan arcibiskup Pražský l. 1370. 12. čerwence pořádně utwrdil. L. 1370 Mikuláš Lomer, měšťan Horský a mincjř králowský, odkázal k též mincjřské kapli 100 kop gr. č. a aby na auroky gisté byly složeny, nařjdil. Z auroků pak z té summy wyplýwagjcjch (tehdáž lichwa 10 per Cento wynášela) chtěl, aby se kaplan chowal, kterýby w týhodni 5krát mši swatau w té kapli mincjřské slaužiti byl powinen. Schwálil tu fundacj král Wácslaw w l. 1386. 25. čerwence. Jan pak arcibiskup Pražský 1387 20ho máge gi potwrdil. L. 1373. Anna Weyráchowa k 6 kopám grošů (na gednu týhodnj mši od nebožtjka manžela swého stálého ročnjho platu odkázaných) gesstě giných 6 stálých a wěčných přiložila, tak aby dwě mše do týhodne, gedna při oltáři Sw. Wácslawa u Náměstj, druhá w špitále u Sw. Křjže, byly slauženy. Přišla ta fundacj k stwrzenj l. 1381 dne 1. čerwence. Když se psalo l. 1397, Kunrád Ruthard z těch někdy slawných a bohatých měšťanů Kuttenských, Ruthardůw potomek, w Ruthardowské

kapli u Sw. Jakuba u oltáře Božj Rodičky ko-
planstwj založil, a 10 kop gr. č. platu stálého k ně-
mu nadal, chtěge tomu, aby ten gistý kaplan, kaž-
dotýhodně u předřečeného oltáře, tolikrát newinného
Beránka Bohu obětowal, kolikrátby ho Bůh k tomu
ponukl. Musil gistě ten Ruthard nad mjru dobrý muž
býti, a budaucjm kaplanům mnoho wěřiti, že gim
nechtěl gistého počtu mssj swatých wyměřowati. Klá-
ra Troperowa odkázala k oltáři SSw. Petra a
Pawla a Justýny w kostele P. Marie u Náměstj
založenému 10 kop gr. č. platu ročnjho stálého, na
Possikowicjch bljž mladého Koljna, a to tjmto způso-
bem: aby kaplan u toho oltáře každý teyden čtyry msse
odbeywal. Kdyby pak někdy kterau zamesskal, aby
pokaždé 1 groš Faráři Sw. Jakuba pokuty položil,
a on zanedbalau mssi sw. skrze giného kaplana nahra-
dil. Takowých fundacj s podobnau pokutau se mno-
ho nacházj. Toto založenj, Bůh milý wj, kdy učině-
né, teprw l. 1407. 6 čerwence potwrzenj dosslo; proto
že Klářin syn, nad mateřskau dussj (gak často děti dě-
láwagj) se zapomenul: až potom geho syn Jan Klá-
řin wňuk bábinau wůli naplnil. Gesstěby se wjce
fundacj wynasslo při tolika kosteljch, ale gen krátce
tyto připomjnám. O Sw. Barborských w zwlásstnjm
popsánj wydaném zaznamenány se nacházegj. Řekne
snad někdo, že malé gsau ty fundace byly? — co gest
5 neb 10 kop na poctiwého kněze do roka? Tento od-
por takto srážjm. Předně: Některý kaplan měl
wjc než gednu fundacj; tak že co mu na gedné schá-
zelo, to mohl druhau hogiti. Paprocký w knjze o sta-
wu panském (pag. 353) pjsse: že za starých let, pro
welikau wssech wěcj w králowstwj českém hognost, mo-

hl se geden kněz do roka osmi kopami poctiwě wyžiwiti. A náš Swato-Wjto-Slaw Pessina w knjže o slávě Sw. kostela Pražského (p. 683) gistj: že toho času za 1 kopu gr. č. wjce potraw, a giných k lidské žiwnosti potřeb se kaupilo, než tohoto nasseho wěku za 10 rjšských tolarů můžeme obgednati.

Skutek čtwrtý.

Znamenité kostelnj ozdoby.

Wsselikých ozdob, gimiž stařj Hornjci kostely swé okrássilowali, možné wypsati nenj; pročež cobykoli se o zwonech, warhanách, oltářjch, archách (genžto neposlednj kostelůw gsau ozdoby) powědjti mohlo, to wsseckо ač nerád, opominu; a toho tolikо dotknu, co mne téměř omámilo, když mi do rukau přisslo. W málo letech, po celé Hory wywrácenj, Swato-Jakubský Farář dělal s kostelnjky swými wssech zádussnjch wěcj inwentář. I nassli se toliko 2 kalichy střjbrné pozlacené, a 2 měděnné, též zlatem přetažené. Geden Ornát zlatohlawowý, geden akſamitowý, geden wyražowaný (my nynj řjkáme bodený) a tři harasowé. Několik swjcnů cjnowých a mosazných. Ubrusů na 4 oltáře, po třech. Chudá fara! ale po takowé města záhubě, dosti bohatá. Po některém roce, když opět Swrssky a klenoty při tom chrámě inwentowali, co nalezli: 25 wětssjch i menssjch, wsse pozlacených kalichů; dwě monstrance, z nichž gedna welká, druhá prostřednj; gedno welké Ciborium střjbrné, a 38 perlami; ornát střjbrohlawowý, s dwěma dalmatykami;

ornát zlatohlawowý; ornát zelený perlami krumplowaný s podobným humerálem. 10 giných ornátů, djlem akſamitowých, djlem damaſſkowých; tupltyktyowých a giných wſſednjch ani ſe nepočjtalo. Nebylyli to při gednom koſtele přepěkné ozdoby? — Giſtá wěc geſt a mimo hodnowěrné paměti, nacházegj ſe lidé ſtařičtj, genž na to pamatugj, že mělo hawjřſtwo dwě welké zlatohlawowé korauhwe welkými perlami hůſtě krumplowané. Dále mělo tři obrazy z ſamých perel naſſité a onde i onde drahým kamenjm ozdobené. Prwnj obraz, Wtělenj Páně předſtjral; na tom Panna Maria perlowá ſeděla, Archangel pak Gabriel, též celý perlowý, ſtřjbrné lilium w ruce držjcj, Pannu hlubokau poklonau pozdrawowal. Druhý, Narozenj Páně wyobrazowal. Wſſecko tu bylo (i ten Wolček a Oſljček) z perel ſetkané. Krom že, mjſto ſena w geſličkách ſamoroſtlé ſtřjbro ſe třpytělo; a Jozeff uſſlechtilý ſtareček na ſtřjbrnau hůl ſe podpjral. Třetj obraz, Sw. P. Barboru ne s otcem, ale wlaſtnj dceruſſky katem Dioſſkorem, ukazowal. Powjdá ſe, že i forma Sw. Barborſkého chrámu přitom byla wypodobněna a krom perel, ſtřjbra a zlata, že tu giného widěti nebylo. Ty obrazy, zwláſſtě o Božjm Těle, na proceſj, genž ſe welmi ſlawně držjwala, na bidýlkách k tomu ſchwálně připrawených, a kráſně ozdobených noſjwali, na welké pak ſlawnoſti k. Sw. P. Barboře, k ozdobenj welikého oltáře půgčowali. Mám toho giſtau zpráwu, že Ferdinand Inj dáwal hornjkům za ně gedno měſtečko; ale oni geho Miloſti ponjženě proſili, aby těch klenotů při horách ráčil zanechati; a wyproſili. Než, po letech geden mincmiſtr (mohlby ſe gmenowati) na

nich ge diwnĕ wylaudil. Mjwalo též hawjřstwo střjbrnau monstrancj se dwanácti Apoštoly. Ta 121 hřjwen wážila. Tak byla šjroká, že dlauhoruký muž sotwa gi obsáhl, tak pak wysoká, že člowěk dlauhé postawy, wypna ruku na horu, ledwa prstem prostřednjm k wrchu wysáhl. Ten klenot obrazotepci kladiwy roztlaukli, a střjbro promrhali.

Handšstán Osmnáctý.

W počtu Handšstánů Božjch druhý. W Wortě nad Kacjřem wypreytowaný (zrub wytlučený.)

Weliké, žiwé wjry znamenj gest, kostely stawěti, ge nadáwati a ozdobowati, fundacj w nich zakládati. Wětšj, odpadlcům, když na owce Kristowy chtěgj autok učiniti, zmužile odpjrati. Neywětšj pak, proti nim směle do pole táhnauti, udatně s nimi se potýkati a pokudž možná naprawiti. Co medle Karla Cjsaře, přjgmjm Welikého, welikým učinilo? To, že proti nepřátelům prawé wjry, hrdinsky bogowal a ge plenil. Co mnohé giné krále neywjce zwelebilo? nic giného než to, že prawého náboženstwj rušitele trestali a ten kaukol z pšenice Kristowy wykořeňowali. Protož abych wjru starých hornjků geště důkladněgi prowedl, co gsau proti cjrkwe sw. odpowědnjkům dowedli, tjmto Handšstánem na cauku Kaňkowském

w dole Frátjch w worté řečeném, nad Kacjřem (proto že pod njm byl hasspl, Kacjř nazwaný) wypreptowaném, wůbec pronesu.

O starých hornjků proti bludům horliwosti.

Wssecko, co se koliw w 7mém Handssťánu o wálkách starých Hornjků proti Táborům, a giným gak wjry katolické, tak celé České země zhaubcům, wyzdwižených, powjdalo, to odginud newyplynulo, než z pauhé prawé wjry horliwosti. Bitwa s Tábory u Knjna a s Žižkau u Sodoměře swedená; porážka lwůw od lasic na Wožici stropená; Přelauč a Chotěboř dobytá; Zigmundowa armáda hornjm lidem zsjlená; bitwa u Malessowa ztracená; naposledy, Hora z gruntu od Žižky wywrácená, niedle co gsau giného, nežli wraucné wjry znamenj patrná? Že pak gesstě mnohých giných hrdinských kausků wěrnj starj hornjci dowedli, a swau proti těm kacjřům horliwost prokázali, o tom nynj gednati se bude. Odkud takowá, proti nekatoljkům mysli horaucnost mezi starými hornjky se rozňjtila? to wssecko gegich duchownjm Pastýřem posslo. Byl těch časů na Horách Kuttnách při hlawnjm Sw. Jakuba kostela farářem kněz Augustýn, klásstera Sedleckého, Řádu sw. Cisterciensského Profes. Muž gak w pjsmjch swatých zběhlý, tak w obcowánj žiwota welmi přjkladný. Ten wěčné chwály hodný Pastýř, nad swým stádem pilně bedliwý na wssecky strany pozor dáwal, aby žádná nakažená owce do geho owčince se newlaudila a toho Kristowa

skáda nenakazila. Kterauzto opatrnostj, Horu Kuttnu od Wiklewských, Husitských a Táborských bludů zachowal. Nebo kdykoli něgaká roztrzka, aneb rozdwogenj u wjře buď w Praze, buď kde ginde, powstala, tu on hned swých osadnjků aby se na pozoru měli, a pod něgakým zámyslem swedeni nebyli, napomjnal: k tomu na swých kázanjch wssecko, coby k prawé wjře přislussele, důwtipně a gruntowně wygádřowal. Přissla k tomu gesstě giná přjčina, kterauzto, mimo domácj pamětnjky, Albrecht Krantius, Sasský spisowatel (w historijch Wendských, knize 10. kap. 17) obssjrně wypisuge, gá což neykratčegi, takto: L. 1419 okolo Sw. Matausse, přigel na Hory Kuttny gakýsi zeman, Táborským kwasem nakwassený. A přigda do gednoho (neklade se do kterého) kostela, knězi mssi Sw. slaužjcjmu, z oltáře kalich uchwátil, a přjmo do hospody s tau kořistj pospjchal. Gak přjtomným Hornjkům bylo okolo srdce, snadno pomysliti se dá. Nepochybně žeť ho okřikowali, aby toho nečinil napomjnali; sáhnauti wssak na něho nesměli, proto že měl při sobě 20 dobře zbranj opatřených služebnjků. Učinili pokřik po městě, a aby ten swatokrádce bez pomsty neussel, wolali. Zaslech to wlastnj toho kněze bratr a hned po ulicjch semotam běhage, gako lew kwal a hawjře swoláwal. Oni, gakožto chasa schopná, i hned se shlučili, a na toho zemana w hospodě neważně z toho kalichu sobě a swým lidem připjgegjcjho udeřili a se wssemi služebnjky, genžto pána swého chtěli chrániti, zahussili. Od té chwjle hornjci na Tábory zanewkeli; kteréžto kněz Augustýn gesstě wjce popjchl, když w přjsstj neděli k hornjkům řeč učinil a slzawýma očima na ně

patřil; na čež wssickni přjtomnj gednjm hlasem odpowěděli: že s swatau Cjrkwj řjmskau katolickau do poslednj krwe krůpěge chtěgj držeti, a wssickni za gednoho člowěka proti těm a takowým bludařům státi. A také se tak zachowali. Nebo když brzo potom, totiž okolo Sw. Hawla, Táboři dwa legáty z Prahy k Hornjkům wypravili, aby ge od starých prawé wjry cest odwrátili, a na stezky swých bludů obrátili, hornjci mistrně gim odpowěděli: že nemjnj nikdá staré wjry, poněwadž prawá a spasitedlná gest, se spustiti, a té gegich nowé, před některým rokem teprw se wyljhlé sekty se přichytiti. Na to pak hned ty dwa posly (z nichžto gednomu Hawel Prsten, a druhému Matěg Blažek řjkali) řemeny swázati, wen z města wésti, a do gedné ssachty hluboké bljž kostela Sw. Martina uwrci poručili. Což wsse bez messkánj se stalo; a té ssachtě gméno Tábor dáno. Potom ssedsse se wssickni hornjci na plac dworu Wlaského, přjsahau se wespolek zawázali, že kde a kohokoliw z těch Tábornjků dostanau, podobný mu pohřeb udělagj, a bez fartů, (řebřjčků, po němž se do dolu leze), bez kahánce do dolu po hlawě lezti naučj. Nad to gesstě dali u pranýře prowolati: kdokoli Táborského Laika do města přiwede, že gednu kopu gr. č. odnese, kdo pak kněze z též roty dostawj, ten že dwě kopě odplaty mjti bude. Chasa hawjřská i městská, tak popuzená sem tam po wssech kautech Tábory wytlaukala a kde kterého popadli, hned s njm k Hoře pospjchali a k práwu dostawowali. I stalo se, že w cosi málo nedělých gich do ssesti set bylo zagato: a ti wssickni, někteřj za žiwa, po stětj hlawy, někteřj do rozličných ssachet, wssak wsse okolo Sw. Martina kostela, na tom

caukų Greyffſkém gſau wmetáni. Naſſlo ſe w ſtarých pamětjch, že gich neywjce do Sdule, Kukle, Martina, Starých a Mladých Kocaurů (tak těm ſſachtám řjkali) bylo uwrženo. Při čemž i toto znamenati ſluſſj, že když mnoho gich zagali, aby ſe s každým zwláſſť nepárali, mnoho gich, gednoho k druhému přiwázali a prwnjmu weliký kámen na krk zawěſſce, do ſſachty geg wſtrčili, kterýžto po ſobě druhého, druhý třetjho a t. d. táhl, až wſſecky za ſebau, až na Žuly (půdy takowých dolů) neyhlubſſj ſtáhl. Smutné bylo to diwadlo, ale bezbožnoſt Táborů mnohem krutěgſſj ſmrti zaſſlaužila. Slyſſme nynj, co ſe s Hawlem Chaudkem (někteřj ho Chudkem gmenugj) Kaufjmſkým farákem, zběhlo. Ten ſektu Táborſkau ſobě obljbil, a neřády gegich káleti ſe počal. Nad to i ſwé tři kaplany (Martina, Jakuba a Linharta) týmž kwaſem nakwaſil. Bolelo to muže ſſlechetné, a w řjmſké katolické wjře dobře upewněné, Kaufjmſké konſſely, kteřjžto Chaudka pěknými ſlowy napomjnali, aby gim toho neřádu w měſtě nezačjnal, nýbrž w ſtarobylém náboženſtwj proti nowáčkům obec twrdil. On pak ſe wymlauwal, řka: že prawdu, giž potupiti nelze, wynalezl. Po několikerém napomjnánj, widěwſſe Kaufjmſſtj konſſelé, že darmo oſſla na moſt ženau, kázali ho s těmi třemi kaplany na wůz ſwázaného wſaditi, a do Hory Kuttny k prawé wjry zkuſſenj wezti. Tu Chaudek, před hornjkůw ſaudnici poſtawen, a na přjſný Exámen wzat, diwné odpowědi pletl. Wida pak, že mu o krk běžj, počal ginau hauſti, a že tak, gak mu rozkážj, bude wěřiti, ſlibowati. Ale ty ſliby nic mu neproſpjwali; nebo widauce hornjci, že geho odwolá-

nj wjce ze strachu smrti, než z prawého srdce pochází, k ssachtě ho odsaudili. A tak musil Chaudek s swými kaplany prawdy w dole hledati, kteraužto někdy pohanský mudřec Diogenes w hluboké studnici zapěněnau býti řjkáwal. Stalo se tu středu po třech Králjch l. 1420 při dobýwánj Přelauče a Chotěboře. Mezi ginými w Přelauči zagatými Tábory a Orebskými gakýsi kněz Walentjn, od prawé wjry odpadlec, byl nalezen. Mikuláš Diwoký neywyššj mincmistr a hornjků při té expedicj wůdce, dlauho rozmeyssel, coby s njm giným k přjkladu a weystraze měl učiniti? I wrátil se do Hory, kázal ho katem na sskřjpci táhnauti a rozžatými swjčkami (gak kati mluwj) polektati, aby wyznal, proč se té bezbožné hluzi přichytil? Seznal ale, že tu gedinkau měl přjčinu, aby při nich, z lidských statků laupežj zbohatl. Na to poručil ho mincmistr gesstě gednau na towaryšské máry dáti a tak zmučeného propustiti, aby kamkoli chce odessel, a swým bratřjm Táborům powěděl, že u Hory teplé lůžko pro ně chowagj, na němžto se může kterýkoli pacholek wolně protáhnauti. Na Chotěboř dřjw než hornjci udeřili, okolo sedmi set Táborů po wesnicjch schytali a wehnawsse ge do stodol, tam ge ohněm za žiwa spálili. Pjsse se, že gedna žena, widěcj muže swého giž hořeti, za njm do ohně wskočila, a s njm w něm uhořela. Po té Exekucj, teprw k Chotěboři Hornjci ssturmowali a dobywsse města, něgakého Hromádku těch Táborů Heytmana a tři kněze, genž gim bez ornátů slaužjwali, w Chrudjmi u prostřed rynku w smolných sudech žiwé upálili. Oni zase podobně katoljkům činjwali. Prawda gest, že nemá křesťan na msstěnau hráti, ale

když se zlost rozmáhá, aby se potlačila, může a má wrchnost wrchowatau naljti. Wracugjcj se pak horníci odtud do Hory, na Horkách 37 Táborů w gedné chalupě zastjhli, kteréžto i s chalupau ohněm strávili. Podobně w Lossjch blíž Čáslawi s ginými 60 naložili. W gedné psané knize poznamenáno se čtlo: že Táborů okolo 4332 w ssachtách pochowali. Kněz pak Mataus Hradecký někdy děkan Horo-Kuttenský poznamenal, že gich z rozličných starých regstřjků 5496 napočjtal!

Až do Sw. Giřj l. 1421 tato horliwost horníků Kuttenských trwala Toho času widauce Horníci, že Mikeš (tak ho Dubravius nazjwá) mincmistr, snad z hodných přjčin, ginám se zabraw, snad umřew, drábů bez wůdce zanechal, a že neyudatněgssj muži w tolika půtkách s nepřátely zhynuli; k tomu že giž Kaukřjmssti, Kolínssti ba i Čáslawssti Pražanům se poddali, přes to pak wsseclo, poněwadž Českobrodssti, za pewnými zdmi, a hlubokými přjkopy wzteklosti Pražských žoldnéřů odolati nemohli; že Hornjci, za swými sspatnými zjdkami mnohem méně budau moci obstáti, powažugjce, takto sobě poradili. Poslali (gsau Hágkowa slowa w listu 389) k Pražanům posly znamenité, žádagjce gich, aby takowého a tak užitečného klénotu (Hory Kuttny) nehubili, a s obywately gegjmi swau milost učinili, a gim dali swobodu, gestli žeby někteřj z nich w obyčegjch poswátných, nechtěli se s Pražany srownati, aby do slawnosti Panny Marie na Nebe wzetj, pokogně s hrdly i statky wen se wystěhowali. Pražané poradiwsse se, k tomu swolili. Hornjci pak mnozj nechtjce od gim zwyklé wjry křesťanské odstaupiti, wě-

kjce Pražanům wedlé té námluwy, z Hory wen se stěhowali; ale Pražsstj žoldnéři zálohy na ně dělali, a gich statků laupežně gim brali, některým ruce utjnali, giným nosy řezali, a zas do Hory hnali. Mnozj z nich buďto chytrostj neb zwlásstnjm opatrowánjm Božjm, z těch osidel a záloh wywázli, a do cizjch zemj, gako do Morawy, Lužic, Slezska, Rakaus, Missně, Saska, Polska, Řjsse, a ginam kam se komu zdálo, se odebrali. Gakož pak potom, když Zikmund cjsař l. 1436 od celé země za krále přigatý, mezi starými a nowými Hornjky; magestátem (na Hradě Pražském l. 1437 ten auterý před Sw. Benesssem wydaným) přjměřj wyhlásil, a starým hornjkům gakožto horliwým Katoljkům, ten nákladný chrám Sw. P. Barbory ku konánj služeb Božjch wysadil, oni s srdcem weselým do swé milé wlasti se nawracowali, domů, zahrad, túlů a wortů swých dědičných při Horách ugjmali a sami w řjmské wjře stáli, mnohé giné zwyklalé upewňowali; zblaudilé pak na prawé cesty dle možnosti uwáděli. Ač pak Zikmund, předřečeným Magestátem wyměkil, by starj hornjci, gakožto katoljci, nowých, totižto kalissnjků, netupili a gedna strana druhé nerozpakowala, nic méně nemohli se prawé wjry giskry pod tjm popelem, tak dokonale zahrabati, aby někdy newyskytly.*) Kterýchžto ač poněkud nechwáljm, nicméně za gisté znamenj, dokawad ty trwaly, že na Horách Kuttnách prawá wjra plápolala, pokládám. Když pak po mnoha množstwj letech zmizely, tehdáž také mezi hor-

*) Odkudž často přicházelo, že se wsseligaké nawzdory a posměchy těm pod obogjm činily.

njky horaucnost wjry ustydla. A tak, w tomto i předesslém Handsstáně wjru starých Hornjků máme wyloženau. Nynj náš Láska táhne: Naděge ať má gistau naděgi, že gi nepomineme.

Handsstán dewatenáctý.

W počtu Handsstánů Božjch třetj. W dole Barbora wytesaný.

Když gsem byl hrubě starostliw, kde k wypodobněnj starých hornjků Lásky, Handsstán způsobný wynagdu, takto gsem často wzdychal: O Lásko! lásko! kdež pro tebe Handsstán wytessi? — Giž gsem gedinau w Panské ssachtě na wortě Láska klopowal (mezi perkowjm rudy paběrowal) a pátý Handsstán wyfudrowal (wywezl), stydjm se podruhé tam lezti, aby se mi někdo newysmál. Kdož mi pomůže z mého hoře? — A hle gaký's gekot a hlahol w mých ussjch zazněl, že geg nagdu w dole Barboře. Yzplesalo srdce mé k té nowině; ale nowá starost ge pogala, kdeby ten důl nalezen býti mohl? o němž nikdý gsem ani nezaslechl; i řekl gsem: kdo wj, nebudeli bljzko Šipčj (bljž Hory mjsto, na němž doly býwaly) mezi Hrusskami! A tu opět ohlas zdál se prawiti: nad Hlausskami (gest též mjsto tak řečené) I ssel gsem tam a potkaw gednoho staříčkého hawjře, ptal gsem se: Byli tu někde před lety důl Barbora řečený? na něgž on mi prstem ukázaw, dále se ubjral; gá pak pustiw se do

něho, tento Handsstán w něm gsem wytesal. Ten kdokoli bedliwě powážj, starých Hornjků wraucj k S. P. Barboře lásku zřetedlně pozná.

O starých Hornjků k S. P. Barboře wraucnosti.

Nediw se čtenáři, že mage starých Hornjků k Bohu lásku wypisowati, k lásce S. P. Barbory se obracjm. Gedna wěc gest, Bůh w Swatých, a Swatj w Bohu milowáni býwagj. Aniž může Boha kdo práwě milowati, kdo na geho Swaté laskaw nenj. Zdali newjš, co někdy Spasitel, u S. Lukásse w 10 k. powěděl: Kdo wámi pohrdá, mnau pohrdá. Pročež, cokoli o milowánj starých hornjků sw. P. Barbory powjm, to že Bohu w gegj osobě činili, rozuměg. Poněwadž pak láska bez ohně, a oheň bez giskry nebýwá, nýbrž těmi se prozrazowáwá, k dokonalegssjmu, Swato=Barborské mezi hornjky lásky, seznánj, několik z toho laskawého ohně gisker wyletlých, ukázati mjnjm, které gen poznamenané, wssak w zwlásstnjm prw tisskem wydaném spisu o sw. Barborském chrámu Páně se čjsti mohau.

Pěkná hned při založenj hor sw. Panny Barbory památka.

Gak střjbrné hory Kuttenské, od Antoně Sedleckého řeholnjka byly wynalezeny, a o gegich bohatstwj powěst se roznesla, i hned netoliko ze wssech země české kragůw, ale i z okolnjch, ba i z dalekých kragin we-

liké množstwj lidj se zbjhalo; a gedni na druhé wolali: k Hoře Kuttné, k Hoře Kuttné pogďme spěšně, běžme chutně. Ti pak lidé tak hlučně k horám těm se scházegjcj, dřewěnné kosteljky a kaplice na přjchodných mjstech sobě stawěli, w nichž by Bohu swému mohli slaužiti, a kněžj cýrkewnjmi swátostmi gim přisluhowati. O čemž dále wyobrazenj a popsánj chrámu Swato-Barborského před časy od hornjků nesmjrným nákladem mistrně postaweného, k umjněné wšak welikosti nedohnaného, pro délšj památku wydané wykazuge; gakož i půtka o nowý kostel sw. P. Barbory prodlaužilá, pěkné a drahé chrámu sw. Barborského klenoty, mnohonásobných fundacj založenj k Sw. P. Barboře, w důležitých smrti potřebách autočisstě, wssech téměř hornjků při tom chrámu pohřebowánj, hlučné k službám Božjm do tohoto chrámu scházenj, což k chrámu S. P. a M. Barbory starj hornjci na milosrdné skutky darowali, aneb odkázali, a t. d. wesměs sobě každý čtenář w známost uwésti může.

Handsstán dwadcátý.

W počtu Handsstánů Božjch čtwrtý. Na wortě Naděge wywážený.

Giž gsme s Božj pomocj, starých hornjků Wjru a Lásku wlastnjmi gegich barwami wymalowali: pozůstáwá gesstě týchž Naděgi wypodobnit. Což a-

by se stalo tjm snadněgi, do wortu Naděge, w dole Smitna na cauku Kaňkowském před léty bywalém gsem se pustil, a' tento Handsstán mezy zpurowanými kampy (rozsedlinami), t. g. wisutými skalinami a ropauchy (žumpeizem,) dlauhým železem, gjmžto se w skále sstramuge, t. g. ssterbiny dělagj) wywážil. Zdá se pak, že tu gegich Naděgi přjležitěgi neprowedu, gako když na swětlo wywedu: Kterak staři, hornjci, z Naděge odplaty Božj sstědřj bywali. Gistě Sw. Tobiáš (gak w geho knize kap 4. čteme) mezi ginými naučenjmi před smrtj synáčkowi swému danými, toto gedno položil: aby rád ze statečku swého almužny udělowal, doložiw k tomu: že před Twářj Božj weliké daufánj gest, almužna. Gakoby chtěl řjci: že nemůže se lépe poznati, zdali kdo prawau Naděgi w Boha skládá, gako gestli rád a sstědře almužny uděluge. Kterak se w té přjčině staři hornjci chowali, uslyssjme.

Předně máme wěděti, že za starých let, kdykoli hornjci (genžto wssickni kwerci bywali, a žádný městského práwa užjti nemohl, lečby na hory nakládal) na Wlaském dwoře ubrlaussy brali, co mu Bůh požehnati ráčil, buď ono málo neb mnoho, chudým, genž před dworem na smilowánj čekali, některý penjzek na ruku položil, a aby se za hogněgssj požehnánj k Pánu Bohu modlili, poraučel. Což se králům Českým tak zaljbilo, že při swých mincownjch auřednjcjch ustanowili, aby i oni, každého dne pátečnjho dwě kopy grossů Českých (t. g. 4 kopy Missenské) chudým lidem z králowské kassi wydáwali; také za oněch bohabogných let, w gednom každém dole, wortě a sstole, kwerci na swůg náklad dwa kusy (dwě čtwrtě gedné třicáty) páwowa-

li, kteréžto Zádussnj nazjwali, a z nich pocházegjcj Ausbeyty kostelům, sskolám, a sspitálům dáwali; a to tjm aumyslem, aby Bůh horám žehnal. Obzwlásstnj přjkladowé mnohem gasněgi to wyswětlj. Z samých knih kssaftownjch (po wypálenj Hory založených) a gednoho sspurce starého, takowých tuze mnoho se wynasslo; což kdyby se do kostelnjch a zádussnjch reyster nahljdlo? — Co w těch předřečených knihách se wynasslo poznamenáno, summowně wyložme. Ačkoliwěk mnohých dobrodinců gména, wěčné paměti hodná tjm způsobem ututláme, wssak toho musjme oželeti, když se ginák nemůže státi.

Co gsau starj hornjci, od l. 1430. až do l. 1614 k chrámům Božjm, a na milosrdné skutky, z naděge odplaty Božj, darowali aneb odkázali.

K chrámu Sw. Jakuba Apposstola.

1. Na hotowých penězjch 956 kop 38 gr. wsse Českých, 102 kusů dukátů uherských, z nichžto 50 na hrob k welkému pátku l. 1508 odkázáno. Gak tedy nákladně hroby starj hornjci strogjwali!

2. Na klenotech. Monstrancj, 32 hřjwny čistého stříbra wážjcj. Ciborium (kalich na Hostie) welké střjbrné, pozlacené, kalichů pět a dwě Ampully (messnj na wjno a wodu konwičky) s ssalem, wsse střjbrné, pozlacené. Gedna sskřjnka, neboližto krabice střjbrná k nossenj Těla Páně k nemocným, na gegjmžto wjku, čtyřj Ewangelistowé, dutým djlem byli uděláni. Kaditedlnice welká střjbrná.

3. Na ozdobách kostelnjch. Archa na welký oltář, za 300 kop gr. č., kterážto neopatrnostj zwonjkowau, bjledně shořela, na nowau 350 kop naloženo. Zwony dwa menssj a geden weliký Orel řečený, l. 1478. slitý. Warhany troge. Prwnj, brzo po Hory wypálenj, a kostela obnowenj, postawené. Druhé, když ty sesslý, w l. 1488 wyzdwižené. Třetj, když se ty také častým hránjm pokazily, l. 1535 nákladem sstědrých hornjků a hornic způsobené.

4. Na messnjch přjprawách. Ornát geden zlatohlawý; druhý zelený aksamitowý; třetj, mnoho barewný damasskowý: wsse s podobnými Antypendiemi. Ubrusů oltářnjch, Alb, komžj, ssátků na kalichy a t. d. nepočjtám.

5. Na rozličných wěcech. Sstuffa střjbra, za 10 kop. Antiffonář, za 70 zl. uherských. Celá kniharna, za drahé penjze kaupená. Mnoho tisjc liber wosku. Mnoho cjnu na swjcny. 30 záhonů rolj. Welkého statku městského třetina. Na obnowenj celého kostela wnitř i zewnitř, welká summa. A mnoho giných menssjch wěcj, které pomjgjm.

K chrámu sw. P. a M. Barbory. Gak se giž prawilo, ginde se nacházj.

K chrámu Matky Božj u Náměti.

1. Na hotowých penězjch 1697 kop gr. č., opět 92 dukáty uherské.

2. Na klenotjch. Monstrancj střjbrná o několika hřjwnách, těžká. Kalichů 13, sskřjněk k nossenj Těla Božjho k nemocným 6, z nichžto gedna byla s dutým Rodičky Božj obrazem; druhá, se čtyrma Ewan-

gelisty také dutými. Třetj, w zlatohlawowé sskatuli, perlami krumplowané. Tři zlaté prsteny.

3. Na ozdobách kostelnjch. Archa, za některých sto kop, kazatedlnice z pěkného mramoru. Wssecky zwony slity. Warhany weliké.

4. Na messnjch přjprawách. Čtyry drahé ornáty. Tři pěkné koltry. Ubrusů, alb, komžj a t. d. bez počtu.

5. Na rozličných wěcech. Dwa pásy střjbrné, z nichž geden pozlacený. 5 Handsstánů bohatých. Dwa masné krámy. Lauka welká na Kačenách. 4 krámy, gak řjkáme, železné. Půldruhé welké zahrady. Pregjřská stolice. Dwa domy polowičnj. Geden statek celý, druhého půlka, třetjho třetina. Cjnu, mosku, nádobj, swrssků bez počtu, gako w předesslých kostelјch.

K giným menssjm kostelům,

kteréž w 16tém Handsstánu gsau wypčteny, gakož i giným některým k Hoře Kuttné nepřináležegjcjm, k. p. klásstera Sedleckého, Frauentalského, Čáslawského, a dále wjce, o nichžto zwlásstě gednati, pro obssjrnost možné nebylo.

1. Na hotowých penězjch 1971 kop 9 gr. č. 57 kusů dukátů uherských.

2. Na klenotjch. Kalichů 19, Ciborium 3, dwa prsteny zlaté.

3. Na ozdobách kostelnjch. Zwonů a oltářů několik.

4. Na messnjch přjprawách. Ornáty čtyry. Swjcnů, konwiček, alb, korporálů, komžj, nemohlo se spočjsti.

5. Na rozličných wěcech. Kus střjbra na kalich. Lžjc 16 střjbrných a geden kofljk. Opět kruh střjbra weliký. Knihárna. Uberlauffy ze 12 třidcátých, t. g. ze 48 kukusů. Tři domy welké se wssjm přjslussenstwjm. Podobně tři statky městské. Dwě zahrady. Gedno pole w několik kop záhonů. Forma k pečenj hostij. Cjnu, wosku, plátna bez mjry a wáhy.

K sskolám Kuttenským;

K těm se nasslo hlawnj summy pod aurok 430 kop 30 gr. česk. a to na drwa k času zimnjmu. Mendikům na ssaty, kossile, obuwj a t. d. Několik postawů sukna a sstuk plátna na ossacenj chudssjch mládenců. Dwa grosse bjlé na žemličky každý teyden, a to na wěčné časy.

Na skutky milosrdné.

Skrz milosrdné skutky rozuměge Zádussnice (lázně), sukna, plátna, obědy a t. d. pro chudé, gak w sspitále bydljcj, tak dům od domu žebřjcj, gakož i w žaláři wězjcj. Pro ty tedy a na ty:

1. Na penězjch pod aurok, 251 kop gr. č.

2. Na běžných, 832 kop 18 gr. 75 kusů dukátů uherských, 40 tolarů ržjsských w těch knihách se spočjtalo. Mimo to, co Páni Sepmistři nařjdili: aby

totiž ze wssech cel a ungeltů, penjz čtwrtý, z dwogjch krámů masných (gedny byly pro domácj, druhé pro přespolnj řeznjky) wssecky důchody na sspitál se obrácely; což tak dlauho trwalo, dokud Swato-Barborské stawenj, okolo l. 1483. wýš hnáti se nezačalo.

3. Na rozličných wěcech. Gedna kázeň wěčná, w njžto lazebnjci byli powinni, w určité časy chudé lidi mýti, hlawy pak benátským meydlem promýwati. 32 postawy sukna. Knihárna. Geden dwůr poplužnj. Třj domů polowice. Půl třetjho statku měštského, půl druhé zahrady, 4 kukusy, ssatů ložnjch, winutých, chodjcjch, peřin, swrssků a t. d. takowé množstwj, žeby na mnohomnožstwj wozů nebyli wssého odwezli. Naposledy: pro chudičké a zpracowané hawjře, 150 kop gr. č. (1 kopa grossů, desjti wynĕgssjm řjšským tolarům se rownala) pod aurok bylo položeno. Dwakrát wjce bylobý se shledalo, kdyby byly knihy zádussnj nezhynuly. Při inwentuře Sw. Jakubského chrámu se wssak shledalo pětmecjtma kalichů. Ciborium čtwerě, ornátů wjc než 13 se wynasslo. Z čehož následuge, že do těchto kněh nenj wssecko zapsáno, co od sstědrých dárců k zádussjm neb ginam, bylo darowáno.

Nynj pozůstáwá gesstě několik kssaftů, kdež dary a odkazy horničné ukázj, gak mnoho dobrého stařj hornjci a hornice po sobě zanechali.

1. Alžběta Hrabanowa z Wlkanowa w l. 1511 mimo odkazu k Sw. P. B. wssem chudým dlužnjkům dluhy odpustila: a gisté platy, ze třech wesnic plynaucj na skutky milosrdné obráceti nařidila.

2. Anna Mirankowa z Sucholesk, na Horách Kuttnách sausedka, l. 1539 k oltáři S. S. Pe-

tra a Pawla w Náměstském kostele wyzdwiženému, wsseckо swé dědictwj, které na gruntech swobodných we wsi Wilimowičkách držela, zapsala. Potom, půl stolice pregiřské, a 200 kop gr. č. hotowých na Kaplana při témž oltáři odewzdala. Opět 120 kop gr. č. gednomu poručnjku wysázela, a aby z nich každý rok o Sw. Martině, 10 kop na kaupenj čtyr postawů sukna pro chudé, až do wygitj té summy, skládal, zawázala. Pak zase ginau summu peněz na gednom dwoře wykázala, a z té aby ročně po 7 kopách se ubjralo, z těch pak 7 kop okolo wánoc chudým obědy se strogily, lázně zádussnj topily, oděwy a obuwj zgednáwaly, poručila. Posledně k oltáři swrchu řečenému u Náměstj, kalich zlatý s zlatau patenau, 245 dukátů uherských wážjcj, pod swým erbem, a l. 1539 nápisem, sstědrá Matrona darowala. Kterýžto klénot, diwným opatrowánjm Božjm w tolika wálkách, a wogenských do Hory Kuttny wpádjch, gest zachowán, a až po dnes, a na weliké slawnosti k službám Božjm býwal užjwán.

3. Magdalena Hanussowa hornice bohatá w l. 1586 swěta požehnala, před tjm pak kssaftowala. Na žáky Wysokostelské a Barborské 100 kop, na wězně 35 kop, na skutky milosrdné 125 kop, k tomu gesstě wssecko, cokoli po gistých odkazjch, na swrchu, dlužnjch penězjch zůstane, obrátila. Mimo to k Sw. Jakubu 20, k Sw. P. Barboře 15, k Náměstj 15 kop gr. č. nadala. Kssaft pak swůg takto zawřela: Poněwadž žádných giných přátel nemám, z chudých lidj a kostelů přátely sobě dělám. Cokoli gim z statků odkazugi, to wsse z srdce ráda gim přegi.

4. Elisska Landowa, tři předesslé daleko předessla. Nebo gesstě w dobrém zdrawj postawená, 1000 kusů dukátů uherských k S. P. Barboře obětowala; na smrtedlné posteli l. 1513 ležjc, gesstě giných osm set kusů dukátů uherských, k témuž záduſſj, za swau dussi wyčtla; nad to, tři kalichy s patenami a gednu k chowánj Těla Páně ssřjnku, wsse střjbrné a pozlacené; též ornát zlatohlawowý s křjžem, a perlowým Humeralem, několik ornátů a kápj (Pluvialů) aksamitowých, damasskowých, karmazjnowých, tykytowých, témuž chrámu odeslala. Mimo to wssecko sestře swé 100 dukátů na ruku položila, prosecj, aby za ty penjze Monstrancj newelkau k Náměstj, sukna chudým, wjno k službám Božjm, obgednala.

5. Hawljk mincjř l. 1484 swůg nesspatný statek, manželce a djtkám odkázal, wssak na dussi swau nezapomněl, nebo měw domů několik, kázal geden z nich prodati, a penjze zaň stržené k sw. P. Barboře odwesti. Druhý dům, s lukami a dědinami, poručil též speněžiti, a z té summy gednu celau polowici k Náměstj, z druhé 10 kop k sw. Giřjmu a ostatek k sw. Bartolomégi odewzdati. Dále: Lun mincjřský, k gednomu oltáři u sw. Jakuba, aby tu kaplan chowán byl, zapsati poručil. Opět: na kalich k Náměstj, w němžby se Tělo Páně k nemocným nosilo, gednu střjbrnici, dwě lžjce střjbrné, k tomu prsten zlatý neylepssj, na pozlátku toho kalichu odložil; wěnec perlowý, s zenklemi a pásem ze střjbra, chudého Sw. Lazára obohatil. Sw. Martinu pak, gakožto některegssjmu Rytjři, pás wogenský střjbrem okowaný, a ostatnj zlaté prsteny darowal.

6. Jan Pokſſuch, 1495 l. S. Jakuba a S. P. Barboru, po 10 kopách podělil; pak přes 13 ſet kop zadržalých auroků dlužnjkům ſwým milo-ſtiwě z regſter wymazal, a aby gen giſtinau byli po-winni, uſtanowil.

7. Jan Máſtnjk, dwa domy (z nichž byl ge-den gak na Trkáni řjkagj) l. 1537 pro chudé odkázal; tak aby ſe oba pronagjmali, a z těch nágmů w giſté čaſy zádusſnice chodcům topili; wjce: 160 kop ře-znjckému, kregčowſkému, pekařſkému a ſſewcowſkému pořádkům, každému po 40 kopách odkázal, gimižby cech-miſtři potřebné miſtry zakládali. Aby wſſak ty penj-ze nikdá nezhynuly, při wygitj každého roku, poručil ſummu zupomjnati, poručnjkům ukázati, potom zaſe na půgčenau wzjti; kterýby pak cech ſwé ſummy k to-mu čaſu neshledal, ten aby k nj práwo ztratil, a gi-ný cech potřebný doſáhl, maudře uſtanowil. Přes to wſſecko 500 kop na ſtranu zwláſſtě položil, aby za ně něgaký nezáwadný ſtatek pozemſký kaupen byl, a z u-žitku geho poručnjci po 2 kopách za ſwau práci ro-čně brali, oſtatek pak na miloſrdné ſſutky obraceli.

8. Swatoš, zwonjk Náměſtſký, k Náměſtſkému Panny Marie chrámu, kterému mnoho množſtwj let wěrně ſlaužil, 50 kop hotowých, a kalich (u něhož zla-tá čjſſe, noha pak tolikо ſtřjbrná, ale draze pozlacená ſe nacházela) s patenau též zlatau l. 1546 obětowal

9. Simeon Srbuw w l. 1581 k Sw. Ja-kubu 100 tolarů: k Náměſtj 100 tolarů: kněžjm některým po 15 kopách a těm chudým, genžto žebrati ſe ſtyděgj, 50 tolarů darowal. Spitálſkým pak li-

dem na ssaty a giné potřeby též 50 tolarů, wsse řjšsských zanechal.

10. Pawel Landa, k S. P. Barboře 200, k wysokému S. Jakuba kostelu 50, k Námětj 50, do Humpolce, odkudž byl rodilý, k zádussj 20 kop gr. č. l. 1510 pořjdil. Mimo to 600 kop, aby za ně wěčný plat byl kaupen, a z něho každoročně na služby Božj, a milosrdné skutky se nakládalo, poručnjkům odewzdal.

11. Kasspar Fiffek, přebohatý kožjssnjk l. 1583 dwůr swůg swobodný se wssjm gesstě nemláceným obiljm, se 13 kopami záhonů worné rolj, na milosrdné skutky pro chudé, sstědře kssaftowal; kterážto fundacj Fiffkowská sluge.

12. Jakub Holý Sotnowský z Zawořic, saused a Hornjk na Horách Kuttnách, zwlásstnjho připomenutj zaslaužil, netoliko proto, že zádussjm dobře poslaužil, ale také, že způsobu wynaučil hospodařiti; ten muž, gak sám l. 1590 w kssaftu wyznal, z malých začátků k welikým prostředkům přissel; chudým žákům sukna, střewjce, knjhy, papjr a giné potřeby kupowal. Za 80 kop gr. č. worné rolj kus k sskolám Kuttenským přikaupiti, a z nj pocházegjcj užitky na wychowánj obogjho žákowstwa nakládati poručil. Manželce pak swé nařjdil, aby ona, po geho smrti z dwau kukusů uberlaufy, tak gak on kdy prwé, na chudé žáky wynakládala, na Boha a swědomj swé pamatugjc. Kdyžby pak i gi Bůh z tohoto swěta powolal, aby i hned ty kukusy, s swými uberlaufy, k sskolám připadly, a z nich wždy užitky na žáky wycházely; tak gakby Páni Sepmisstři za neylepssj uznali. Aniž na Božj domy zapomenul. Nebo k chrámu

Sw. P. Barbory 15 kop do Hostinného, odkud byl rozený, k sspitálu 6 kop a půl kukusu w dole Křjži, pro chudé domownj, genžto se žádnau pracj žiwiti nemohau, odkázal; posledně gesstě dlužnjkům swým wssechněm, gichžto bylo nemálo, až do poslednjho haléře odpustil.

Promluwenj

k pozdněgssim P. P. Hornjkům.

Slysseli gste až posawád weliké starých Hornjků chwály, Páni Hornjci. Co pak tomu wssemu prawjte? snad se domnjwáte, že tjm gegich bleskem wssecka wasse záře gest pohřjzena; a tak sstirokým sláwy oblakem gasná wasseho gména hwězda zastjněna? Nikoli, nobrž záře wjce oswjcena, z hwězdy slunce učiněno. Nebo, gestliže prawdu prawil mudřec Salomaun (w Maudrosti 17 kap.) Sláwa synů otcowé gegich: gistě nemůže než ta neywětssj wasse sláwa býti, že gste z tak slowutných předkůw possli: a co wjce gest, wlastně po nich se podařili, tak že mezi nimi a wámi těžko rozeznati, a neumjm řjci: oni-li w wás obžiwli, čili gste wy w nich pominuli? Pročež, cokoli o nich gest praweno, to o wás má býti rozumjno. K dokázánj toho nenj zapotřebj dalekých důwodů hledati, že

wſſech ſtran ſami ſe wyſkytagj. Waſſi předkowé při králjch Čeſkých miloſt nalezli: wy gſte gi nikdá neztratili. Oni rozmanitá priwilegia na nich wygednali: wy k potwrzenj přiwedli. O nich králowſſtj ſlawjkowé ljbě zpjwali: wás až podnes wždycky ſwými milými wěrnými nazjwali. Byli oni u wſſech u weliké wážnoſti: wy gſte gi ſwau winau nezlehčili; kdo horám waſſjm bohatſtwj, ten wám wáhy ugal. Weſſli oni někdy w gednotu s Pány Pražany, a až do záhuby ſwé gi hágili. Wy, abyſte od nich a přednoſtj po nich nebyli odſtrčeni, gakých ſaudů a autrat až doſawád gſte nepodnikli? Oni o zachowánj hor a páwuňků welmi pečowali: wy, abyſte ty králowſké Regalie zdrželi, wſſecko gſte téměř zbožj ſwé wynaložili. Wy koſtely ozdobugete, které waſſi předkowé založili. Wy ſamoſpaſitedlného náboženſtwj hágjte, které ſtařj hornjci wſſtjpili; nowé i z kořene fundacj wyzdwihugete: které za nowých hornjků kleſly; na znamenj, že prawá wjra u wás přebýwá, w erbu a ſſtjtu ſwém gi noſjte. Znám ſe i k tomu, že ſe s nepřátely gako waſſi předkowé, nepotýkáte: nicméně wſſak čerwených Lwů tytule zaſluhugete, když zgewné hřjchy a neſſlechetnoſti zmužile porážjte. Z toho nezapjrám, že peněz na chyle, gako waſſi předci, neměřjte: wſſak nemálo pokladů w wěži milé S. P. Barbory ſkrytých máte. Nebo wy gſte té Swětici božj den gegj památky weyročnj zaſwětili, wy gſte k rozmnoženj gegj ſláwy, hlučnau paut, k čtwrté neděli po welikonoci, zarazili: což předkowé waſſi pominuli. Wy gſte gj w nowém ſſtjtu ſwém, na neywyšſſjm mjſtě, gako na trůnu poſadili, aby gſte ſwětu králownu ſwých ſrdcj wygewili. Nechci gá tu nic připomjnati o Policii, kterau po ſwých předcjch, gak da-

lece tento wěk snáðšj, zachowáwáte. Nic o hornjm hospodářstwj, které w té chudobě wašsjch hor, pilně zdržugete. Nic o minci, o gegjžto pořádnost a sprawedlnost hrubě pečugete. Nu měhodek P. P. Hornjci, od těch přewysokých a chwalitebných skutků, nikdý se nestrhugte, s slawnými swými předky statečně o záwod běžte! aby wašsi potomkowé stokrát wjce mohli o wás psáti, nežli gsem gá o wašsjch předcjch napsal; a o wás tuto kratičce nawrhl, a poněkud staré paměti oznámil. Zdálo se mi, že aspoň potomkům wděk učinjm, když gim přjběhy starodáwnj připamatugi.

Neljbjmli se přjtomstwu,
Snad se zaljbjm potomstwu.
Nebo Martialis*) prawj:
Že se Scribent zřjdka slawj
Za žiwa; nýbrž že hanj,
Leegaký s hňup geho psanj.
Až teprw, když w hrobě hnige,
Tu mu každý wěnec wige.

---

*) Martial. lib. 5. Epigr. 10.

Quaedam

Annotationes

ex Balbini Miscellaneorum de Regno Bohemiae.

De Fodinis Metallorum in Bohemia, quas Libussa Princeps vaticinando prima patefecit.

Magno erant in honore Majorum aetate montanae civitates et oppida, earumque nonnulla privilegia constitutionibus Regni constabilita leguntur.

Cuttnenses vel Kuttenbergenses montes, quas Libussa videre se tanto ante praedixerat, praecipue claritatis toto regno habebantur.

Metallorum genera *septem*, totidem Planetarum nominibus et Figuris omnes uno consensu eruditissimi homines exprimunt et discernunt, quod scilicet a Planetis in nascendo, et crescendo ponderant, ut *aurum* a sole, *argentum* a luna, sic caetera quoque metalla a suis quaeque sideribus aut procreentur, aut maturentur; necesse est igitur magnam et potentem esse in *Bohemiam* siderum vim, et influxum, (quod in Epistolis *Tycho Brahaeus* animadvertit) cum omnia

metalla in tellure nostra gignantur, et sideribus suis quaeque nascendo respondeant.

Utut sit, *Lyncaeus* ideo in fabulis oculatus fuisse dicitur, quod primus venas auri, ac metallorum invenerit, eamque artem docuerit; vel *sub terra videre.* Eleganter de venis metallorum *Seneca:* „*Placet natura regi terram, et quidem ad nostrorum corporum exemplar, in quibus et venae sunt, et arteriae, illae sanguinis, hae spiritus receptacula, et quemadmodum in nobis quaedam, quae natura darentur, hinc est omnis metallorum humus, ex quibus aurum argentumque petit avaritia. L. Seneca. I. 3.*

Huic Senecae dicto et venarum similitudini inaedificatur aliud, quo quidem (an satis magnifice et philosophice nescio) pecuniam, *alterum* sanguinem appellavit, ob quam velut pro vita et sanguine pugnatur.

Lyncei apud nos exemplar, prima renovavit Libussa-vatis et Sybilla Boh. quae cum familiarissime daemonibus uteretur, suae illius *ranae aureae*, quam semper manu tenebat, ut sic dicam, auspiciis, praecipuas Bohemis suis auri et argenti fodinas indicavit.

Vaticinium ad verbum ex *Cosma* et aliis scriptoribus in S. montis hist. relatum, fidem oraculi, quae consecuta Libussam sunt, saeculo impleverunt, nam et Pržibramienses fodinae et Gilovienses, sic et Cuttnenses, et Krupnenses indicante Libussa, quaedam longo post intervallo sunt apertae.

Libussae vaticinium explicat imprimis R. P. Joannes Kořinek e Soc. J. vir omni scientiarum genere perpolitus, argenteo suo, ut ita loquar, libello *de Cuttnensibus argenti fodinis* patria lingua vulgato, cui prope nihil omni diligentia potest adjicere. Balb. L. I. c. XV Prosequitur deinde primam originem fodinarum, et urbis, gratiam et amorem regum, immunitates et privilegia, aestimationem et gloriam apud omnes, militaria montanorum facinora, fraternitatem cum Pragensibus; coeli favores, divitias civium, vigilantiam, magnificentiam, politicas eorum vir-

tutes; monetam Cuttnensem; denique religionis studium, S Barbarae cultum maximis opibus promotum, odium perniciale in haereticos, fundationes in sacris opulentissimas, aliaque hujusmodi.

Quando et a quo reperta incrementa Cuttnensium fodinarum, est in controversia; author libelli Cuttnensium memorabilium sub Wenceslao I. rege unoculo a monacho coenobii Sedlecensis *Antonio* repertas esse ex vetustis codicibus ostendit; alii sub Wenceslao II. Rege, sub finem saeculi duodecimi inventionem collocant, quibus et *Michovius*, pluresque nostri et exteri Scriptores, tum Ecclesiae Pragensis codex pervetustus subscribunt. Conciliari utraque sententia potest, si non omnes montes simul argenteos, sed (quod aliunde probari potest) per partes et vices procedente semper longius labore inventos esse dicamus: unde *vetus Cuttna et nova Cuttna*, cujus fodinae in Malinensi Parochi fundo, jurisdictione ac limitibus, ut publicae Capituli Pragensis Litterae loquantur, sub Joanne Parocho Malinensi sunt repertae; futura igitur fodinarum uberrima, nonnisi Wenceslai IIdi temporibus universae antiquitatis testimonio fuit; itaque primae illae in *Cryphio monte* fossiones obscurae, istae post An. 1284 in toto germanico Imperio et universa Europa celebratae, sicut *Albertus* Caesar argenti cupiditate, quod rivis, ut ita dicam, fluere in Bohemia jactabatur, contactus an. 1303 Cuttnam sibi dari nullo jure petierit; cumque Wenceslaus recusare cogeretur, Wenceslao bellum indixit, quod cum *Alberti* ignominia finitum tradunt historiae.

Hoc injustum et inutile bellum optime praeter scriptores nostros descripsit *Eberhardus* in annalibus, aitque *Albertum*, nullum castrum, nullam urbem in Bohemia capere potuisse. Pervenit enim *Imperator* ingenti cum exercitu Cuttnam usque, unde repulsus primum a metallicis fuit, qui veneno in rivos efuso, non parvam hostium vim necaverunt; deinde Rege Wenceslao cum exercitu adveniente, et pugnae copiam offerente, non ausus concurrere, furtim campo

cessit, ut habet *Pulkava*, et qui tum vivebat, insignis scriptor, *Franciscus* Ecclesiae Pragensis Canonicus; vetus manuscriptum Chronicon tradit, hoc bellum a Rege Wenceslao per duces suos gestum, nominatque author *Henricum de Lippa et Diepoldum* de *Horžepnjk* e Bohemis, praeclarissimos duces, qui Albertum Caesarem, cum tot millium exercitu in eas angustias redegerint, ut quasi constrictus sibi videretur, nihilque ad summam rei expedire unquam posset. Quam ob causam Carolus IV. Imperator in aurea sua Bulla, qua totam Imperii Romano-Germanici Justitiam ordinavit, diserte declarat: *ut Rex Bohemiae habeat jura fodinarum, cujuscunque metalli, etiam salis in terris suis.* Quod inquit, *Antecessoribus nostris Regibus Boh.* semper licuit; quibus verbis sugillat *Albertum*, qui a *Wenceslao* II. *Cuttnenses fodinas* ad Sexennium tradi sibi postulaverat.

Porro fodinas Cuttenbergenses argenti feracissimas sub hoc S. *Rege* esse repertas, affirmat *Michovius*, quod ipsum satis indicant litterae Capituli Pragensis ecclesiae an. 1324. 8. Cal. Aprilis datae, in quibus haec verba leguntur: *Venerabilis vir et magister Ulricus Ecclesiae S. Viti Scholasticus, de sedis Apostolicae licentia, Rector Malinensis ad Nos detulit: quod jam pridem adhuc vivente Joanne Parocho Malinensi antecessore suo, in loco, qui nunc communiter Mons Cuttna dicitur, in fundo, jurisdictione et limitibus ejusdem Parochi Malinensis, fodinae argenti repertae sunt etc.* Quo casu et qua arte repertae sunt, traditum a Majoribus est: Monachum Cisterciensem ex coenobio Sedlicensi, grandem argenti virgam ab humo surgentem, cum gregem more eorum temporum pasceret, aut animi causa spaciaretur, reperiisse, impositoque capitio signasse locum, et ad Abbatem suum properasse, qui eum sic allocutus fuit: *Virga tua et baculus tuus, ipsa me consolarunt*: unde loco a capitio nomen indictum *Capihora*, germanis Kuttenberg appellantibus, Epitom. rerum Boh. lib. III. c. XVI. p. 304.

Nomina fodinarum innumera in actis montium leguntur: *Tricipitem se* videre montem *Libussa* vates dixerat, hi sunt: *Kuklik*, *Kank* et *Turkank*, qui varias sub se fodinas continent, ut numerus non possit iniri, cum maxime florerent fodinae, *mille talenta argenti puri puti*, quod hebdomadis a Regibus percipi solebant, ut affirmat *Hajecius* ad annum 1306. Alios non parum majores redditus annuos in libro suo laudatus scriptor attulit, nisi ex ipsis rationum libris res tota constaret, incredibilis videretur. De quorumdam Boh. Procerum opibus scribit Balbin c. XXXIX, *Rosensium* magnificentiae et splendore prope regio, pares multis saeculis in Bohemia sunt habiti. Guttensteinii, Šwambergii, Lobkowicii, Sternbergici, Bercae, Lippaei, Smiržicii, Pernsteinii, Šwihovii, aliique plures; ex equestri ordine non pauci in Bohemia opum splendore cum primis Regni proceribus concertabant; de Trcžkais constat (priusquam in ordinem Baronum an. 1563 adlegerentur (item de Bubnis Liticii ,et Žambergae dynastis. M. S. Cuttnensi Ao. 1594 obiit D. Hinek Vrabsky, Dominus Zdekovicii, qui (ut pecunias praesentes, et ditiones non numeres) *centum millia in solis censibus annuis habuisse* traditur. In actis publicis Caspari Landorpii*) exstat Taxatio Bonorum immobilium et ditionum, quae Rebellionis condemnati quidam *Bohemi*, Barones et Equites amiserunt, quaeque Fisco addictae sunt: *Joachimi Andreae Šlik* bona pro 166 millibus sexagenarum, *Wenceslai Budova* pro 158300, *Procopii Dworzeczky* equitis 102000, *Wilhelmi Popelii de Lobkovitz* 330,000, *Joannis Ostrovetz* equitis pro 92400, *Felicis Venc. Pietipesky* pro 96000, *Comitis Turn* pro 220,000, *Joannis Albini Comitis Šlik* pro 115000, *Bohuslai Berka* pro 149,900, *Venceslai Berka* 155,000 sexagenarum, *Petri de Šwamberg* pro 1,070,000, i. e. millione et septuaginta millibus sexa-

*) Landorp. T. II. Actor. publ. lib. 5. tract. 9.

genarum, *Bernardi Fünfkircheri* pro 130,000, *Smilonis Hodiegovii* 100,000 et plurium aliorum, qui ibi recensentur: sicut intra unum annum (non amplius) ex 28. tantum Nobilium proscriptorum bonis (ut diserte et in particulari ex *Tabulis Regni* probatur *apud Landorpium*) ad fiscum Regium fere tricesies centum millia pervenerint; quid jam de mobilibus, et pecunia praesente, et creditis dicendum sit, quisque prudens de his faciet conjecturam. Nuptias Baronis *Ladislai Bercae* cum *Catharina Zachariae* de Novadomo et Annae Ssleinicianae filiae Novaedomi an. 1591 ad 13. Augusti celebratas, describit *Wenceslaus Brżezan*; splendorem earum et pompam explicare satis non possibile ipse luxus, ipse ingluvies! magnificentiam Procerum *Novodomensium*, qui *Auream Rosam* gestabant in Clypeis, (ex quorum ultima filia *Lucia Slavatae* comites superstites descendunt) in Novodomensibus historiis et descriptione Stirpis memorare praetereo. Anno 1574 21. Sept. *Adamus de Novadomo* cum *Catharina Comitissa* de Montfort nuptias celebravit maximo Illustrissimorum hospitum numero, mensis *centum quinquaginta tribus* extructis, in quibus singulis convivae minimum duodecim sedere et quantum edere, quantumque ex optimis etiam et transmarinis vinis bibere vellent, cujusque arbitrio permissam de *Guttensteiniorum* opibus et potentia, in originibus ejus familiae amicum ex Paprocio descriptum, addo: quo velut ex unoque patescent omnia, *Burianus comes de Guttenstein*, saeculi sui in Bohemia *Croesus* potuit appellari; de cujus divitiis et immensa quodammodo pecuniae vi, tum senum in Nobilitate narrationes tum etiam *Historia familiarum Bohemiae* mira quaedam et stupenda recensent. Vixit is post an. 1478, conjugem habuit ex Illustrissima gente *Imperialium Comitum de Ortenburg*, ejus arces cum integris ditionibus admirantur: *Guttenstein, Ssvamberg, Petrsburg, Rabstein, Chiš, Biela, Tachow, Přžibram, Flüssenberg*, *Neukenthal, Kürsberg*, *Hetin*, *Kacow*, aliaqua plura, tam in *Bohemia*, et *Moravia*, quam in *Imperio*, et *Ger-*

mania. Hujus tantae potentiae insigne documentum Legentes accipiant: cum enim filio suo *Volfgango* nuptias appararet, ostentandae potentiae gratia, a singulis pagorum judicibus, aliud nihil petiisse dicitur, quam *unum vitulum*; a singulis vero molitoribus, unum bene *saginatum porcum* jussit adduci; adducti sunt *vituli mille et septingenti; sues saginati quingenti*. Novadomus civitas invidendis opibus abundabat patrum aetate; constat 30. 40. ac plura etiam florenorum millia in numerato quosdam ex civibus habuisse. *Melchior Hoffmann*, ut narrat loci dominus Regni Cancellarius, Wilhelmus Slawata, tantum pecuniae coacervarat, ut centum florenorum millia sua numeraret. *Florianus Ždiarsky* comes, *Kladnae* Dominus, narrare solebat: Avo suo *Gothardo*, Domino *Rubroaugezdii*, *Genecz* et *Hostivit*, unum aliquem pagum ex suis, poscenti, tricena florenorum millia mutuo dedisse; ejusdem Domini pagus *Genecz* tam late continuatis, et tam fructuosis arationibus cingebatur, ut jactaretur proverbio: unum illum pagum *alendae in annum integrum toti urbi minori Pragensi sufficere*. In pago ad Plsnam *Deysna* nomine, quidam *Roch* rusticus tam fortunatus patrum memoriae fuit, ut ei Plsnensis urbs omnes suas ditiones ad certum tempus elocarit; eidem Rocho septuaginta equos Sweci palantes diversis vicibus abegere. In Svecorum in Bohemiam irruptione, quatuor millia Imperialium numerata, in specie, ut vocant, rustico, in pago ejusdem D. Floriani rapta, loci Dominus memorabat. Quantum signatae quoque pecuniae auri, argenti et gemmarum occupata minore Praga, a Swecis sit collectum, difficile et incredibile dictu, milites Sweci aurum non numerasse in praeda, sed pileis inter se partitos, testibus occulatis probatum fuit etc. Cuttnenses fodinas Žiska Cyclops *Crumenam Antichristi* (quod catholicam religionem studiose sectaretur) rectius Podiebradius Rex, peram sacculumque suum vocare solebant.

Maximam omni aevo proceres nostros de Cuttnensibus fodinis curam gessisse, comitiorum acta declarant. Privilegia Cuttnensium, Immunitates Regum, favores et gratias urbs Kuttna obtinuit; Carolus IV. multis auxit immunitatibus, datoque anno 1359 Aquisgrani caes. diplomate a Francofurtensi vectigali per Maenum solvendo immunem esse jussit. Ao. 1365. 15. Januarii aliud privilegium Pragensibus urbibus contulerat, quo statuitur, ut a vindemia usque ad festum Lanceae Salvatoris (post Dominicam in Albis) nemo in ullum locum Bohemiae (praeter Cuttnam, Budovicium et Pisecam) vina Ungarica, Austriaca, Moravica, Franconica, Rhenana etc. excipit Malvaticam aliaque vina dulcia Halica etc. invehere audeat.

Jura, immunitates, legesque argenti fodinarum primus Regum libro singulari complexus est Wenceslaus Rex II. ao. 1278 (quem ipsemet gothice scriptum possideo) sed ea postea sublata sunt melioribus substitutis, usu et experientia crescente, ut habet *Bartholomaeus* de Prachnian in suo M. S. Codice Cuttnensi ad annum 1478. Primum *fossoribus Sigillum*, exsculptum est ao. 1313. Wladislaus Rex Ludovici pater, antequam regnum Hungariae obtineret, fodinas hasce Cuttnenses ferebat in oculis; ventitabat Cuttnam ex villa *Italica*, seu *Florentina*, pedes officinas obibat, praesertim ad *domum* (quae Principis appellabatur, comeabat libenter, eratque operae pretium, cum opulentissime pacato illi et amantissimo suorum Regi argenti venae affluerant, praesertim ea fodina, cui *S. Barbarae Basilica* superstat, eaque *Fossa Asinus* nominabatur, magnam argenti vim ex se profunderet, quo Rex tueri dignitatem suam, bella gerere, Regias urbes redimere valeret, ut Colinum, quod Nicolao Trczkae de Lippa oppignoratum anno 1505 redemit, petita ex uno hoc Asino pecunia. At infelix ad extremum Asinus ille fuit, siquidem anno 1541 in Majo, argenti loco subito effossae sunt aquae, mersiquae fossores quam plurimi, tres soli evasere mortem. Ao. 1544 irreparabili prorsus damno fodi-

nae omnes desertae sunt, videbanturque venae omnes evanuisse; cum cessarent homines, montani Daemones laborem sumsere, etc. M. S. *Nicol. Dacžicky* an. 1509 in fodina *Ssmytna*, praecipue diebus et noctibus laborabatur, audiebanturque ictus malleorum, voces laborantium, et reliqua omnia, cum nullus hominum intro subiisset, praesagium quoddam ea res fuit: nam an. 1522 subito erumpente aqua in eadem fodina octodecim fossores aquis perierunt. Multis haec res admirationem movebat, et expedire se a quaestione quid illud sit, non possunt. Sunt qui vermes quosdam, ligna, vel saxa vetusta rodentes esse velint, qui ad numerum id praestent; sed quis unquam eos deprehendit? denique alii in ea re nota, et usitata, arcanum naturae illud esse dicunt, at vulgus hos quoque daemones (*Kowářický*) existimat. Nec illud admiratione caret, quod saepissime aurum, argentum ac metalla caetera diversorum animantium figuras sponte naturae exhibeant, et cum infectum aurum vel argentum effodere conantur, factum et formatum inveniant etc. Balbin Hist. de montanis urbibus et fodinis argenti C. XVI. et XVII.

Reystřjk

slow hornjčných

w této knize připomenutých, s gednoho každého wyloženjm.

A.

Anklopeř. Který hawjřům hodiny zwěstuge. Pulsator horarius.

Auspeit. Užitek po wšech nákladech přebjhagjcj, penjze, o které se kwerci dělegj. Pecunia quae ex metallis redit, proventus fodinae, qui deductis expensis superest.

B.

Barchan Infundibulum.

Barchanjci, kteřj, když se cány ligj, barchan natažený držj. Operae operis fusorii.

Bechyně. Komora, w njž se ruda neb nádobj hornj skládagj. Repositorium metalli, sive instrumentorum metallicorum.

Běhati, na puře, gest: na kolečku woziti. Vehere in pabones sive curru uniroti.

C.

Cál. Gistý počet kožj, w nichž se ruda táhne. Certus numerus pellium, in quibus metallum trahitur.

Calowka. Kože molowá, w njž se woly po rumpále z dolů táhnau, držj 40 Pražských pinet. Culeus.

Cány. Pruty kulaté, z rozpuštěného střjbra lité. Virgae rotundae ex argento fusae.

Cány na wytahowacjm strogi wytahowati. Virgas argenteas in machina extensoria extendere.

Cauk. Pramen střjbra, aneb giných rud w zemi protažený. Argenti vena, cruderia.

Cecha, kde několik dolů neb wortů pospolu. Concursus plurium fodinarum.

Cechwoda. Stok mnoho wod na hlubině. Congregatio aquarum in fodinis.

Cupus. Přikládánj peněz na dělnjky a giné potřeby. Symbola.

Cimrknecht. Řemené seděnj, po němž se hawjři do dolů někdy paussťj. Sedes lorea, pensilis fossorum.

Cimrman. Tesař hornj. Faber lignarius, montanus.

Cimrowati Bedniti, prknami taslowati. Contabulare.

Cizury Mincownj ostřižky. Resigmina moneta.

Čerwenec. Ruda počerwenalá, k pljcjm neb gatrám podobná. Metallum fulvi coloris.

Čjrlata. Ruda černo swětlá. Metallum subnigrum vel fusci coloris.

D.

Deposicj. Mjsto, kde auřad hornj regstra a giné wěci skládá. Tabularium officii montium.

Dewalwácj. Umenssenj wěci na penězjch. Devalvatio, monetae diminutio.

Diwočina Sirowost w rudách gedowatá. Cruditas venenata in metallis.

Drnowá woda. Která z dessťě pocházj a skrze drn do dolu se táhne. Aqua pluvia per cespitem ad fodinam penetrans.

Drtel Čtwrt dne; též gistý počet hodin k djlu. Quadrans diei et certus numerus horarum laboris.

Druzi Ruda na způsob řezaného křissťálu hranatá. Metallum angulatum instar scissi crystalli.

Důl. Sáma hluboká. Fodina profunda.

Dolec. Sáma nehrubě hluboká. Fodina, seu fossa parum profunda.

Dumploch. Mjra Hornj 4 loket pražských dlauhá. Mensura metallorum 4 ulnarum Pragensium longa.

Duna. Prkno. Asser.

Dygnowité střjbro. Neyčistěgssj. Argentum perfectum.

E.

Erbkukus. Dědičný čtwrtý djl gedné třidcáty. Pars fodinae haereditariae.

Heypank. Začátek wazby nad ssachtau. Caput trabeationis super puteo.
Heyzelna. Topořisstě u kladiwa. Manubium mallei.
Henowati se; po cimrknechtu dolů se pausstěti neb po řemenném sedění dolů se pausstěti. Insidere in corio.
Hert. Hutnj pec, w njžto střjbro od mědi se dělj. Fornax aeraria, excoctoria.
Hertowé střjbro. w takowé peci přehnané. Argentum postulatum, vel posulatum.
Hljnáci, genž hljnu k dolům kopagj a dodáwagj. Fossores limi.
Hlubina, neyhlubssj mjsto w dole. Locus profundissimus in fodina.
Hnáti. Rudy koňma nahoru táhnauti. Metallum ope equorum extrahere.
Horničná priwilegia. Obzwlásstnj obdarowánj. Privilegia metalli fodinae.
Hornjk. Metallarius.
Hora, kowowý důl. Metalli fodina.
Hřjwna střjbra držj 16 lotů. Marça argenti, selibra argenti.
Hřjwna peněz těžká držela 64 gr. Marca gravis.
Hřjwen peněz, lehká nebo pokutnj držela 48 gr. česk. Marca emendalis.
Hřjwna králowská 36 gr. Marca regalis.
Hřjwna zlatá. Bes auri.
Hunt. Necky na smyku neb sáňkách. Cisium.
Huti. Kde se rudy ssmelcugj. officina excoctoria.
Hutman. Strážnj, a gako ssafář dolnj. Excubitor et observator fodinarum.
Hutmistr. Auřednjk hutnj. Praefectus officinae excoctoriae.
Hutnjci, genž při hutěch dělagj. Operarii officinae excoctoriae.
Hyle. Nádoba 12 Ct. držjcj. Vas 12 centi pondia continens.

K

Kahánec. hawjřská lampa. Lampas fossorum.

Kamp. Wisutá skála gako klin neb ropauch. Saxum pensile, aut rupes pendula instar curei, aut sticiae interventum.

Kaňk. Pramen, kterým rudy dobýwagj, zlatý důl. Arrugia, cuniculus subterraneus, quo aurum vel argentum extrahitur.

Kaňkowý. Oblátkowý kámen Silex.

Kassny. Podlahy, na něž se perky kladau. Pavimenta in quibus sterile metallum reponitur.

Kauty Zbytky, po odwáženj rud do kauta smetené. Reliquiae avecti metalli in angulum corrosae.

Kawna. Hawjřský dům neb chalupa. Casa fossorum.

Kdyně. Djlo na aukol progednané. Opera locata.

Kheň rudy. Oběhnutj mnoho rud do hromady. Vena cumulata.

Klabowati Mazati, obmazowati. Linire.

Klabwerk. Wypálená na ssttufu hljna. Lutamentum.

Klauzněnj. Dautnánj. Gliscere.

Klaznowati. Rudy po haldách hledati, a gako paběrowati. Metalla in cumulis sublegere, colligere, metallum rude a pebris secernere.

Kljwr. Střjbrná na rudě pomazánka, co hřbet u nože tlustá. Argentum linimentum in aere, crassitudine tergum cultri adaequans.

Klopjř, který plály okrauhlé dělá. Bractearius.

Klopowati. Rudy po haldách hledati, a gako paběrowati. Metallum in cumulis colligere.

Klopy. Ruda po haldách zhledaná. Metallum ex cumulis collectum.

Kluffta. Žjla střjbrná. Vena vel fibra argenti.

Kluffta hlawnj. Vena Principalis.

Kňaucy. Čisté samorostlé střjbro na způsob kaderů. Argentum crispum.

Kocábka. Truhla, w njž se ruda po fudrnosti wozj. Cista, qua aes per angiportum vehitur.

Kolečko, s kterým se pjsmo na krag wytisskne. Rotula jacens, qua literae marginis exprimuntur.

Kompost horni. Marssegdnický streg na dwakrát 12 hodin rozdělený; gehožto gazýček k půlnoci obrácený, na

kterau hodinu klusta sstreychuge, uči. Amutium metallicum.

Kopeyzna. Železo, z něhož tahadla při wodnjm strogi wisj. Ferramentum, e quo instrumenta tractoria machinae hydraulicae dependent.

Kopka Domek hawjřsky. Gasa fossorum.

Kossty Náklady horni. Sumptus sive impensae fodinarum.

Kotlina. Nad zasypanau ssachtau gako kotel, gáma. Crater.

Kow; wsseliká ruda, kteráž se z země dobýwá. Metallum.

Kowkop. Hawjř. Fossor metalli, metallarius.

Kowu wsseliká nečistota. Scoria, secrementa.

Kože Kadssachtnj Weliké pytle kožené, w nichž se ruda z dolu nahoru žene. Culci extrahendo metallo.

Kožosswec, který kože k horám dělá. Sutor culeorum.

Krag na kowy aurodný. Foecunda metallorum terra.

Krag na minci wytočiti. Marginem monetae exprimere.

Kraužky. Lůg do hawjřských kahanců. Saerum pro lampade.

Krně. Žlaby, koryta, po nichž se woda wede. Canales aquarii.

Krobsstán. Tlustý prut železný, na obau koncjch oko magjcj. Virga ferrea utrinque in annulum desinens.

Krumpusy. Háky, z nichžto trubnj bidýlka wisj. Urci.

Křižowá wěc. Křjžem ležjcj klussta. Fibra sive venula transversa.

Kukus. Gest čtwrtý djl gedné třidcáty. Pars cuniculi.

Kuprowý kamjnek. Měď že sslaku dokonale newyhnaná. Aerosus Capillus.

Kunsksteygjř. Mistr nad wodnjmi strogi. Praeses artis hydraulicae.

Kunskworterowé. Toho mistra towaryssi. Socii praesidis, custodes artis hydraulicae.

Kutiti ; hledati. Fodicando, seu scalpendo vestigare.

Kwarc. Ruda k počernalému mramoru nápodobná. Metallum nigricanti marmori persimile.

Kwartal. Čtwrt leta. Quadrans anni.

Kwecýř; kterýkorkule rozssjřuge. Dilatator bractearum.
Kwerkowé; kteřj na horu nakládagj. Coloni qui sumptum faciunt in fodinas.
Kwentl, kwentljk; čtwrtý djl gednoho letu. Pars quarta unius.
Kysjř; ktery cánu do barchánu lige. Fusor, conflator.
Kywle. Plosskatý wokow. Urna.
Kyz Ruda, w njž wjc mědi nez střjbra. Pyrites aerosus.
Kyz suchý; který nenj dost tekutý.
Kyz, frussowitý; který gest tekutý.
Kyz plentowý; který gest tmawě swětlý.

L.

Ladowati. Naplňowati. Implere.
Ladunk. Plněnj, také těžce naplněná nádoba. Impletio.
Lamgrub. Hlinisstě. Sáma, kde se hljna kopá. Fossa limosa.
Lán horni. Mjra 7 later držjcý. Laneus montium, septem orgyas seu ulnas montanisticas continens.
Latro horni držj 3 lokte a půl druhé čtwrti Prazské, wesměs gest mjra 4 loket zdýlj, co člowěk od země nad sebe rukau wyjáhnauti může. Orgya seu ulna montanistica quatuor ulnarum.
Latroch. Průduch, kterým smrad z dolu wycházj. Vaporarium.
Lednice. Mjsto, kde se wodnj kolo točj, strognj komůrka. Castellum.
Lehenschaft. Nágem horni z gistého užitku. Pactum censuale.
Lehenschafftnjk; který w nágmu důl neb wort držj. Conductor fodinae.
Les. Wsselike dřjwj k horám potřebné. Ligna montibus necessaria.
Lezenj. Kudy se dolů neb na horu leze. Discessus sursum vel deorsum.
Ligowitost hory. Lezatost hory. Montis devexum.
Lint. Ležjcj sstola. Devexum saxum.

Kintowá ſſkála; která ſſkrz ležjcj ſſkálu procházj. Cuniculus per devexum saxum ductus
Kitloch. Průduch, kterým wjtr do dolu přicházj. Foramen spiritale.
Kochowati. Djru w ſſkále dělati. Saxum forare.
Kor. Wywařowánj černých plátů na bjlo. Excoctio nigrarum bractearum.
Korowati. Pláty wywařowati. Bracteas excoquere.
Korypři. Kteřj pláty wywařugj. Excoctores bractearum.
Kozowati; na mjstě druhého k djlu přiſtaupiti. Alternare vices.
Kozowitý. Sypký Instar ruderis.
Kozuňk wody drž i 18 ſſilinků; geden pak ſſilink 12 cálowek, cálowka 40 pražſkých pinet. Unum aquilegium continet 18 duodenarios, unus duodenarius 12 culeos, culeus 40 pinetas pragenses.
Kun. Zaſlaužená mzda. Merces promerita.
Kutna. Dřkený nad latrochem komjn. Ligneus super vaperario caminus.
Kžjce k rozpauſſtěnj. Cochlearia liquatoria.

M.

Marſſegd. Rozměřenj hory. Dimensio fodinae.
Marſſegdnjk. Měřič horni, genž pod, i nad ſſachtami mjry táhne; doloměřič. Mensor.
Marſſeqdowati. Horni mjry tahnauti. Dimetiri.
Mjhadlo. Strog, kterým ſe wody z dolu táhnau. Machina aquaeductoria fodinis.
Mince Penjze. Item dům mincownj, w kterém penjze pregugj, bigj, genž ſe u Hory Wlaſký Dwůr gmenuge Moneta item domus seu officina monetaria.
Mince drobná, drobné penjze. Numuli, minuta aes.
Mince neważná. Numus injusti ponderis.
Mince obyčegná. Moneta Communis.
Mince faleſſnjk. Adulterator monetae.
Mince zlá faleſſná Moneta improba, adulterina, numus adulterinus, vitiatus, improbus.
Minci propjrati Monetam aqua perpurgare.

Mincmistr neywyžssj. Supremus monetae Praefectus.

Mincmistrsky aukad, mincmistrstwj zemské. Officium Supremi monetae Praefecti.

Mincowny nůžky. Forfex monetarum.

Mincowni zlato. Aurum monetale.

Minci. hokowati neb přewážeti. Ponderare monetam

Mincjři. Genž pláty k penězům formugi. Monetarii.

Mincjřský lun. Werkstat, na němž mincjři dělagj. Laboratorium monetarium.

Mincssag. Bitj rázu a penez. Excusio monetae.

Mintloch. Djra do dolu, neb sstoly a do hasspte. Os cuniculi.

Murowati. Zdjti, wyzdjwati. Muro cingere.

N.

Na den. Nahoru, z dolu neb ssachty. Sursum ex fodina vel cuniculo.

Nadražená ruda Natrefená. Metallum inventum.

Nadraziti. Natrefiti. Invenire.

Nádoby k rozpausstěnj střjbra. Catini.

Nametalo se. Napadalo.

Nápis na penězjch. Epigraphe numaria.

Nedostalé penjze. Když se wjce na horu wydá než za rudy neb střjbro utržj. Deficiens pecunia.

Nosatec. Ligo metallicus.

Nysjk. Ruda djrkowatá požlautlá a se blýsstjcj. Metallum foraminosum sub flaveo colore splendescens.

O

Obložiti djlo. dělnjky k djlu zawesti. Operariis laborem, pensum designare.

Obročnj. Zbytečnj, a gako w záloze. Superfluum, quod superest.

P

Pacholci. Gsau ti, genž rudy a perky na purách wozj. Vectores Metallorum.

Pagamenty. Wsseligaké staré dělané střjbro; gako, lžjce kofljky, pásy, mjsy, a t. d. Argentum laboratum. Varie unquam delaboratum argentum.

Pawowati. Hory těžiti a na ně nakládati. Fossas ducere, colere fodinam.

Pawuňk. Hor těženj a na ně nakladánj. Fossio, cultura fodinae et erogatio.

Pecka. Uhel rudy, k dobýwánj těžký. Centrum metalli.

Pemrlice. Ručnj kladiwo hawjřské. Malleus fossorum.

Penjz. Numus.

Penjze, berny. Aes osuale.

Penjze mědenné Pecunia aerosa.

Penjz památnj, na ukázku Numus in memoriam rei singularis, facti, relatae victoriae casus, numus vetustatis gratia asservatus, Medaille.

Percoch. Dussnost, hawjřská nemoc. Morbus Metallicorum.

Perk. Galowá skála. Sterile metallum, purum saxum.

Perkowj, drobná galowá skála. Fragmenta sterilis saxi.

Perkowice, Kože, kteraužto se rudy, a perky z dolu na horu táhnau. Corium, quo metalla et fragmenta sterilis saxi e fodina extrahuntur.

Perkmistr. Zpráwce hor. Magister Metallicorum.

Perkwanty. Oděw Auřednjkůw hornjch. Vestis officialium metallicorum.

Perkytle. Hawjřská kápě. Bardo cuculus.

Pjné. Lessenj. Sistorium.

Plát. Plech aneb penjz bez rázu. Lamella, argentum non signatum.

Plát pregowaný s rázem, zmincowané střjbro. Argentum signatum.

Pláty okrauhlé dělati. Lamellas, rudes nummos rotundare, rotunditatem inducere rudi numismati.

Plent. Ruda chudá černoswětlá. Metallum sterile nigricans.

Pletle Ruda měděnými krůpěgemi pokropená. Metallum aeris guttis respersum.

Plik. Bochnjk střjbra w hutnj peci schnaného. Massa argenti.

Por. Nádoba, do njž mnoho centnýřů wcházj. Vas multorum centenariorum capax.

Pregjři; kteřj na plátech rázy bigj neb wyrážegj. Excussores monetae.

Pregjřská stolice neb strog. Werkstat, na němž pregjř rázy bige. Stanum excusorum, vel Machina signatoria.

Pregowati. Rázy na plátech wyrážeti. Excutere monetam.

Prevtjř, který rudy roztlauká a od perku odděluge. Separator, discretor materiae metallicae.

Pregtowati; roztlaukati rudy, a od perku oddělowati. Materiam metallicam discernere, separare a terris.

Prengada. Djlna kde pregjři rázy bigj. Officina excutoria.

Prenar; kterýž střjbro přepaluge aneb přeháni. Perpurgator argenti.

Prenárna Djlna, w njž se střjbro na fein, t. g. na čisto přepaluge. Ustrina.

Prenowé střjbro; na čisto přepálené. Argentum excoctum, purum.

Propjrati pytle. Sacculi cilicini.

Propawowati. Pawowánjm proděllati. Cultura fodinae deficere.

Propůgčka. Dowolenj k pawowánj dolů. Facultas colendi fodinam, licentia fossas ducendi.

Prowassowati. Propjrati. Purgare aqua metallum.

Prozabrowati. Probrati se skrze skálu. Persidere, penetrare saxum.

Prubyři. genž prubugj, co střjbra rudy držegj. Exploratores.

Přjsada. Přjdawek mědi do střjbra. Additamentum cupri argento.

Přjsežný horní. Iuratus.

Přirozenost kowu. Natura metalli.

Puchyrna. Hnť, w njž se rudy staupama tlukau. Officina, ubi aera tunduntur.

Puchyři, kteřj to djlo konagj. Qui aera tundunt.

Puchyřská staupa. Malleus Quadrangulus.

Pumpa. Strog z traub, k wáženj wod. Antlia.

Pumpaři, genž wody pumpugj. Aquilegi.

Punowati. Železné nádoby obwařowati. Ferramenta chalybe durare.

Pura. Koleťko, na němž se ruda neb perky wozj. Pabo.

R

Radšacht. Důl, nad nimž kole, k hnánj rud nahoru. Puteus metallicus, cui Tympanum insistit.

Ramjři, genž w hutjch rudy k ſſmelcowánj ſtrogj, a uhlj na pece ſypagj. Operae fusorum.

Ramowati; ukljzeti nebo romowati. Depurgare, in ordinem redigere.

Ráz. Znamenj na penjze. Signum monetae.

Rážump. Mjſto pod ſſachtau, na něž ſe ruda z giných mjſt ſwáži, potom pak nahoru žene. Locus undique congesti metalli.

Rudy, z rauſſe protlauci. Welké kuſy rudy roztlauci. Magnas partes metalli discutere.

Rozſſkwarky. Truſy nad rozpuſſtěnau rudau ſpleywagjcj. Scoria vel palea aeris.

Roſſtjř, genž ſyrowé rudy ohněm měkčj. Tostor metallicus.

Rozdělenj ſkal w doljch wyſekáné. Excisio saxorum.

Rozkwerkowati táky. Mjſto mezi kwerky k těženj w doljch rozděliti. Partes sumptuariis distribuere.

Richtowati. Připravowati. Apparare.

Richtuňk. Strog a wſſeliká dolowá přjprawa. Apparatio.

S

Sſacuňk ſkály. Položenj ſkály. Situs petrae.

Sſtanc. Plat a mzda hornjčná; ginák Stogjcj. Stans, Solarium Fossorum.

Sſ

Sſachta, důl, w němž hawjři pod ſe dělagj. Puteus, caverna, Scrobs.

Sſachta; wětrnj. Puteus Spiritalis.

Sſala. Obdúlný Handſſtán. Oblonga massa metalli.

Sſárowá wěc křjžowá, ſtočená kluſta. Venula, quae de venis paulatim jungit.

Sſarowati. Křjžem rudy ſekati, nebo: po ohni w dole ukljzeti. Juncta aera cudere, item in fovea ligno exstincto purgare.

Šsegty. Dlauhé štjpané dřjwj. Longa, scissa ligna.
Šseptati. Tjšše s druhým o rudu neb tále gednati. Susurrare
Šsepmistřj. Hornj Strážnj. Neywyššj hor epatrownjci. Metallicorum magistri.
Šschta. Gistý počet hodin hornjho djla. Určitý čas k djlu. Opera certis horis annexa.
Šschtmistr. Dolowý pjsař. Praeses, seu scriba fodinarum.
Šsilink. Mjra 5 pûr rudy neb perku držjcj. Mensura quinque pabonum aeris.
Šslamy. Bláto w doljch neb štolách. Colluvies.
Šslaka. Plosskatá palice. Tribulum.
Šslaky. Trusy z rud pocházegjcj. Recrementa.
Šslepowati. Smegkati. Trahere, raptare.
Šsligle. Dwě hawjřská kladiwa; štjt Hornjkûw, z nichžto gedno železko, druhé pemrlice slauge. Malleoli, scutum metallicorum.
Šslichýři. Kteřj drobné rudy propjragj. Lotores metallici.
Šsmelcjři. Kteřj rudy w hutěch rozpaussťěgj. Aeris excoctores, fusores.
Šsmelcowati. Rudy rozpaussťěti. Excoquere.
Šsmeljři. Kteřj wodu dolowau do calowek nahánějj. Operae, egerentes aquam.
Šsmitna. Djlna, w njžto mincjři dělagj. Officina monetaria.
Šsorffowati. Nowých dolû po kluftě hledati. Novas metalli venas investigare.
Šsorfy. Mjsto kde se šorffowalo. Loca pervestigata.
Šspjruňk, tenaučká žjlka strjbrná, z njžto, zdali dobré rudy čáka, poznati se mûže. Segullum terrae genus in summo solo, ex quo metallarii cognoscunt subesse venam auri.
Šsramowati. Šrám w kluffte dělati. Fibram incindere.
Šsrut. Tesanice k pažení dolû. Ligna osciata.
Šstadla. Stawenj k hornjm potřebám wyzdwjžená. Aedificia in usum fodinarum erecta.

Sstak. Powýssenj sstoly. Elevatio cuniculi.
Sstakowati. Powyssowati. Elevare.
Sstaury. Daně na dolnj náklady a potřeby. Steura pensio tributaria.
Ssteigjři. Dolozezcowé, genžto k hawjřům přihljžegj. Oribatae.
Ssteigjř wrchni. Auředník horni. Praefectus fodinae.
Sstempl. Dlauhá podpora. Fulcrum.
Sstemplowati. Podpjrati. Suffulcire.
Sstola. Proražené pod zemj průchodisstě. Cuniculus.
Sstola. dědičná; která gistým toliko osobám náležj. Cuniculus, cujus possesionis.
Sstola, fudrownj a obecnj, wssem k užjwánj swobodná. Cunculus, cui nullum jus possesionis.
Sstolhorti gako čelo skály, kde neydále prosednuto. Fossa latens. !
Sstosjř, který pláty, aby křiwy nebyly, rowná. Complanator bractearum.
Sstreichowati; na gistau hodinu podati, a se protahowati. Extendere se.
Sstreichýř, který saze dolowy wymetá. Egestor fuliginis.
Sstros. Hrbol, wysedlina w skále. Gibbus saxi.
Sstuffa. Kus rudy. Pars aeris. Massa.
Sstuffka. Kausek rudy. pars minuta Balluca, balux. metalli,
Ssturcowati. Sypati a házeti. Jactare, excutere.
Sstus. Wrstwa dřjwj k ohně sázenj. Strues, congeries lignorum.
Sstyglem zawěssený. Přjmo dolů, gak zámažj ukazuge. Perpendiculariter.
Sstyglowitost hory. Přjkrost hory. Montis declivitas.
Ssustánky. Drobnjčká ruda; zbytky. Minutum aes, reliquiae aeris.
Sswub. Delowá gedowatá pára, gedna hustá, druhá kryssowitá subtylná. Venenatus vapor.

T

Taghasspl. Hlawni hasspl. Primaria saecula.

Tahadla. Strog, gjmž se wody z dolů wymažugj. Tractoria organa.

Talawasska. Krytý wůz. Arcera.

Tále. Gisté djly wortu, sstaly dolu. Partes cuniculi, aut fodinae.

Temnice. Djra, kterau se do dolu leze; neb temné mjsto. Additus ad fodinam, aut locus tenebrosus.

Towarysstwo. Tak se hawjři wespolek gmenugj. Societas.

Treykýř. Purnjk. Vector.

Treib. Strog weliký, z kol a giných přjpraw k rud na horu hnánj udělaný. Machina tractoria.

Treibjři, neb Treywjři. Genž při treibu dělagj. operarii ad machinam tractoriam.

Treyftknechty. Drwosstěpowé. Lignisecae.

Třidcáta. Gistý djl wortu, 4 kukusy držjcj. Pars fodinae, quatuor partes cuniculi continens.

Truky. Necky, necičky. Alvei, Alveoli.

Turljk. Krátká podpora. Breve fulcrum.

U

Uberlauff. Užitek po wssech nákladnjch přebjhagjcj. Proventus e fodinis deductis impensis remanens.

Umproch. Rudnj klufta a pramen, po němžto se dělá. Vena aeris quae foditur.

Undloch. Djra, do njžto se topořisstě nasazugj. Foramen, cui bacillus inseritur.

Urbura. Důchod králowský z hor pocházegjcj. Reditus Regalis ex fodinis.

Urburnj pjsař. Takowých důchodů a giných wěcj zapisowatel. Scriba fodinarum.

Urburnj reystra, do nichžto králowské z hor důchody zapisugj. Registeria proventuum Regalium.

Urburýř. Auřednjk, gemuž králowská urbura swěřena. Magister metallicorum.

Utrženj. Co se za rudy neb střjbro utržj. Lucrum ex metallo et argento.

W.

Wasrkunst. Wodnj strog, mistrowně udělaný. Machina hydraulica, aquaductoria.

Wassowati. Rudy w wodě propjrati. Aera proluere.
Wážky na stříbro neb zlato. Trutina monetaria.
Wčepnj penjze. Které po hornjm nákladu týhodně přebýwagj. Quod deductis impensis hebdomadatim reliquum est.
Weyhně. Mincjřská pec, w njž se pláty měkčj. Fornax monetaria, testrina.
Wellary. Hljněné kaule, slamau zadělané. Massa limi stramine subacta.
Werk. Djlo neb: rozličná mince. Opus.
Wlk. Sáma w dole w neyhlubšjm mjstě, do njžto se wody sbjhagj. Colluvies fodinae.
Wodnice. Kozený pytel, w němž se woda na horu táhne. Uter coriaceus extrahendis aquis.
Wokpán. Okowané dřewo, wáhy pumpě přidáwagjcj. Tollo.
Wort. Mjsto w dole, kde se ruda seká. Dělj se na 32 djly, genž třidcáty slugj. Každá třidcátu držj 4 kukusy. Cavum.
Wyložiti uberlauf. Užitek hornj mezi kwerky rozděliti. Reditus fodinarum inter colones distribuere.
Wyřezati. Wysekati rudy. Metallum exscalpere.
Wyštusowati. W gednom kusu wytjri. Integras partes exscalpere.
Wytrekowati. Na horu wynesti. Repurgare. Sordes efferre.

Z.

Zagrowaná měď; galowá neb černá měď, w njžto střjbro nenj. Aes lotum.
Zagrowati. Střjbro od mědi dokonale odháněti. Argentum a cupro plene separare.
Zagrowna. Huť, w njž se střjbro z mědi odhánj. Aera, lavina.
Zaraziti důl. Nowý důl začjti. Fodinam ordiri.
Zasazowati perkem, Galowau skalau zanášeti. Sterili saxo obruere.
Zaslepiti rudu. Zamazati, aby gj widět nebylo. Lutare metallum.

Zasſturcowati. Zasypati, zapěniti. Obruere.
Zbjrka. Na nowý důl neb wort peněz zbjránj. Collecta pecuniaria pro nova fodina.
Zegduna. Postrannj prkno. Asser lateralis.
Z hlawnj ſſtoly. Začátek ſſtoly. Caput cuniculi.
Zpurowaný. Roztržený, rozſedlý. Rimosus.
Zmjtač. Který pláty w wýhni na ſſaffly, t. g. lopatě zmjtá. Qui lamellas in ustrinam pala conjicit.
Zrno. Dobrota mince. Praecipua moneta.
Zrněná měď. Na způſob ručničných broků litá. Granulatum, sive in globulos dissolutum cuprum, in modum cisorii fusum.
Žinkowati ſe. Zpauſſtěti ſe. Se deversum mittere.

Ž.

Žabrowati. Traufiti. Spargere.
Žabrowitý kámen. Měky, řjdký a k bržblici neb opuce podobný. Lapis porosus, ardenae similis.
Željzko. Hawjřſké kladiwo, k kowářſkému průbogi podobné. Malleus, seu tudicula metallicorum.
Žula. Gak dolů, tak i ſſtoly půda. Fodina, et cuniculi pavimentum.
Žump. Gáma, do nižto ſe wody w doljch zhaněgj, a potom wywažugj. Lacuna.
Žumpegz. Dlauhé železo, gjmžto ſe ſkála ſſramuge, t. g. ſſrám w ſkále dělá. Ferramentum fissorium.

K ſwaté Panně a Mučedlnici

Barboře.

Záwěrek.

Giž gſme wyhráli Barboro!
Wſſech ctnoſtj ſlawná Oboro.
Jo Peean! buď chwálen Pán,
Wſſech mocnoſtj, na wýſoſti,
Z toho daru drahého!
Kriſtowa Choti Barboro,
Mé mdloby ſilná podporo,
Tobě djky přeweliký!
Slawná wěčná, chwála wděčná,
Budiž čaſu každého.
Kdyby twé ruky nebylo,
Wſſeby ſe bylo ſkartilo:
Kuttny chwála, zleby ſtála;
A Hornjci ſnad w temnici a)
Až podnesby wězeli.
Tys mne wzbudila Swětice;
W pſanj ſjlila neywjce:
Knih podala, ſſkart dodala,

---

a) w temném négakém mjſtě.

A pamětj, genžto w smeti,
Od mnoha let ležely.
Když gsem se dolů hennowal, b)
Drahé Handsstány hažowal; c)
Při mněs stála, ukázala,
Swětlem lampy, mezi kampy d)
Kde se sstussa e) sadila.
Tys swau wěžj sstemplowala f)
Firssty g), gochy h), zdržowala:
Aby sstála i), nebo stála,
Nenadále, w ňákém tále k),
Hlawy nepřiklopila.
Když noha fortu l) chybila
Tys mne rukau zachytila;
Tys w hlubinách, rozsedlinách,
W sslámu m), w hljně (mjsto Pjně) n)
Perlowý plássť prostřela.
Kdykoli gsem w práci zaufal,
Řeklas: abych w tebe daufal;
Že pomůžeš (neb wsse můžeš)
Z té starosti a auzkosti,
Taks pot twářj setřela.

---

b) zpaussitěl, c) hledal, d) mezi wysutými skálami, kus rudy, f) podpjrala, g) stropy w skalách. h) přj- č trámy. i) obdýlný Handsstán. k) na něgakém mj- . l) řebřjku. m) w blátě. n) mjsto lessenj.

Gak gsi řekla, tak se stalo:
Wssecko giž swůg konec wzalo:
Hle giž kniha swůg cjl sijhá;
Giž ztrhatla loď dopadla,
  Stogj w portu bezpečně.
O Barboro Panno swatá!
Za Patronku Hornj wzatá:
Žehneyž horám, erckomorám; o)
Naplň chudý střjbrem rudy;
  Ať gsau wssem užitečné
Wyprcs ať se wrátj sláwa,
Čněch let krále Wácslawa:
Když z Hor Kuttný, ne na putny,
Než na hýle p) každé chwjle,
  Ausperty q) wycházely.
Pokudž tak Panno učinjš
A horám zbožj přičinjš:
Wssem hornjkům, nákladnjkům
Wzbudjš srdce, aby w brzce
Twůg palác r) dostawěli.

---

o) mjstům, w nichž se rudy skládagj. p) w nádobách 12 centnýřů držjcjch. q) užitky, po wssech na Hory nákladech přebjhagjcj. r) kostel, genž nenj dokonaný.

